

Besluit 09/18

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 23 februari 2018

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 1 december 2017

Datum

23 februari 2018

Documentnummer

4320697

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 13 februari 2018 – 4312475;

gelet op artikel 45, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2017;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 1 december 2017.

's-Hertogenbosch, 23 februari 2018
Provinciale Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. mr. K.A.E. ten Cate

VASTGESTELDE NOTULEN

**PS 09/18 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 1 december 2017**

Inhoudsopgave	
Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	4
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Vragenhalfuur	8
Bespreekstukken	17
77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG	17
68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant	56
Stemming	78
85/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 12 oktober 2017 tot en met 8 november 2017	78
77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG	78
68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant	85
Bespreekstukken	89
76/17 Begrotingswijziging Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019	89
72/17 Begrotingswijziging Uitvoeringstaken vergunningverlening toezicht en handhaving Wet natuurbescherming	129
Sluiting	140

Index gesproken personen

Berg, H.F. van den, 34, 35, 92, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 106, 107, 109, 112, 118, 120, 121, 122, 126, 127, 128

Boon, M.C.H., 11, 14, 27, 32, 33, 38, 46, 51, 52

Brunklaus, mw. drs. P.M., 77, 139, 140

Dingemans, mw. F.M., 11, 13, 15, 19, 29, 30, 31, 43, 51, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 130

Dirken, mw. A.M.W., 9, 11, 12, 16

Everling, M.J., 94, 95

Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van, 77, 89, 139

Hageman, ir. J.J.C., 140

Hattem, A.W.J.A. van, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 134, 136, 140

Heijman, J.H.W.F., 41, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 140

Heijmans, N.G.L., 13, 26, 27, 44, 50, 51, 67, 68, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 89

Hoon, mw. A.J.M. de, 129, 132, 133, 135

Kammen, mw. drs. P. van der, 77

Knoet-Michels, mw. A.J.H., 130, 138

Koevoets, H.J.P.E., 57, 70, 72, 76, 85, 86, 87, 88

Kort, M.V. de, 32, 33, 34, 61, 63, 70, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 107, 123

Kuijken MSc, R.C.P., 11, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 42, 43, 49, 53, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84

Kutlu, S., 63, 75, 76, 86, 87, 88

Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107

Oosterveer, ing. H., 65, 112

Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 17, 18, 19, 20, 36, 49, 55, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84

Overveld, W.A.A.M. van, 36, 37, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 140

Portheine, P., 89, 91, 98, 99, 100, 116, 126, 127

Roijackers, mw. H.I., 8, 18, 19, 21, 24, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 45, 48, 51, 52, 54, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 130, 133, 134, 137, 138, 139

Roks, L.A.G., 60, 61, 62, 73

Sloot, mw. mr. M.A.B. van der, 139

Smeulders, S.J.A.H., 140

Staak, W.R. van der, 60, 71, 72, 85, 86, 87, 88, 130, 139

Steenbakkers, S.P.M.F., 58, 61, 62, 66, 67, 68, 71, 72, 75, 85, 86, 87, 88

Surminski, mw. M.J.G.P., 37, 39, 45, 53, 131, 137

Uijlenhoet, A., 64, 67, 69, 73, 74, 86, 87, 88, 91, 97, 98, 102, 105, 109, 110, 113, 115, 118, 119, 122, 123, 125, 128

Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140

Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 14, 15, 40, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 113, 117, 128, 132, 140

Vugt, drs. R.J. van, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 115, 119, 120, 121, 124, 127

Wel, ir. M.C. van der, 19, 20, 23, 26, 27, 30, 33, 34, 42, 44, 47, 48, 50, 51, 54, 55, 56, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 96, 104, 105, 112, 113, 117, 135, 136, 138, 139, 140

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bahar, drs. H.	CDA	Helmond
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Uden
Gruijthuijsen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	Lokaal Brabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Klitsie, mw. drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Breda
Meeuwis-van Langen, H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, dr. ing. H.	50PLUS	Waalre
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Portheine, P.	VVD	Riethoven
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roks, L.A.G.	PVV	Etten-Leur
Schüller, mw. drs. I.J.W.	VVD	Woudrichem

Sloot, mr. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R. van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der
Willems-Kardol, mw. J.C.

CDA	's-Hertogenbosch
GroenLinks	Oosterhout
PvdA	Helmond
SP	's-Hertogenbosch
SP	Sint-Oedenrode
CDA	's-Hertogenbosch
PvdD	Hoogerheide
GroenLinks	Rosmalen
ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
CDA	Woudrichem
PvdD	Rijsbergen
PVV	Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 1 december 2017

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

III. Besprekstukken

77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG

**68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting
Valorisatiefonds Brabant**

**76/17 Begrotingswijziging Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering
Energietransitie 2018-2019**

**72/17 Begrotingswijziging Uitvoeringstaken vergunningverlening toezicht en
handhaving Wet natuurbescherming**

**97/17 Statenvoorstel Zesde wijzigingsverordening Legesverordening Noord-Brabant
2012**

IV. Stemming

**85/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 12 oktober 2017 tot en met 8
november 2017**

77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG

**68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting
Valorisatiefonds Brabant**

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 1 december 2017

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

Griffier: mw. mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 53 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bahar, Bakker, Van den Berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, Braspenning, mw. Brunklaus, mw. Claessens-Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, mw. De Hoon, mw. Van der Kammen, mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Koevoets, De Kort, Kouthoofd, Kuijken, Kutlu, Maas, Van Meel, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters-Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Porthene, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel, mw. Willems-Kardol.

Afwezig: De Jonge, Burger Dirven.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur

De **voorzitter**: Dames en heren. Collegae. Ik open onze Statenvergadering met het gebruikelijke moment van stilte. Ik verzoek u allen daarbij te gaan staan.

(Er wordt een moment stilte in acht genomen.)

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik wil de griffier verzoeken ons mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering. Mevrouw de griffier.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering van de heer De Jonge en de heer Burger Dirven. Ik heb bericht van de heer Van Meel dat hij vooralsnog verhinderd is, maar wellicht aan het einde van de middag nog komt. En de heer Van Hattem en de heer Maas hebben aangegeven later vanmiddag te arriveren.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw de griffier. Andere aanvullingen vanuit de zaal? Dat lijkt niet het geval. Ik heet ook welkom alle bezoekers op de publieke tribune – fijn dat u belangstelling toont voor ons werk. Ik heet ook welkom degenen die via internet naar ons kijken. En ik heet in het bijzonder welkom terug mevrouw Van der Sloot, na een succesvol verlopen bevallingsverlof. Marylène, ik heb haar mogen bewonderen: een nieuwe, mooie Brabantse jongedame erbij. Welkom terug en succes met het werk in ons midden.

Dan een bijzonder woord van welkom ook aan de heer Marcel van Bijnen, die per vandaag, vanochtend om acht uur begonnen, onze nieuwe provinciesecretaris en algemeen directeur van de ambtelijke organisatie is. Hij zal samen met onze medewerkers, en voor een deel een nieuw team, en alle partijen buiten dit huis hard aan het werk gaan, met u allen, aan een heel mooi en nog beter Brabant. Marcel, zeer van harte welkom en namens ons allen veel succes bij je mooie werk.

Dan stel ik de agenda aan de orde. U heeft de gebruikelijke orde al ontvangen en weet welke besprekstukken op de agenda staan. Er zijn twee mondelinge vragen ingediend betreffende wat ontwikkelingen in de Omgevingsdienst Brabant Noordoost. We hebben net in de procedurevergadering

het advies gekregen om die vragen toe te laten en ze straks bij het agendapunt Vragenhalfuurtje in samenhang te behandelen, dat wil zeggen dat de fractie van GroenLinks als eerste en daarna de fractie van de VVD de gelegenheid krijgt om de vragen te stellen, daarna het college, daarna nog één keer beide fracties en daarna alle fracties, zo daaraan behoefte is, nog één keer een termijn. Ik heb in goed overleg met de procedurevergadering besloten geen interrupties toe te staan in de eerste ronde van dat debat, zodat we, gelet op de volle agenda vandaag, een beetje op tijd klaar zouden kunnen zijn. Ik stel voor dit advies van de procedurevergadering te omarmen. Niemand daarover het woord? Dan is dat bij dezen zo besloten.

Dan meld ik u verder dat alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering zullen worden ingediend door de griffie op iBabs zullen worden geplaatst. U vindt ze dan onder Statendag 1-12-2017, onder agendapunt 10: ingediende moties en amendementen.

Dan lijkt me dat voldoende, niet dan nadat ik nog gezegd heb dat u bij het verlaten van de zaal geacht wordt dat even bij de bodetafel te melden, zodat wij een correct overzicht van uw aanwezigheid hebben. Dan stel ik nu als eerste aan de orde het Vragenhalfuur.

Vragenhalfuur

De **voorzitter**: Ik zei al dat er twee vragen zijn ingediend. Twee minuten voor elk van de vragenstellers om die toe te lichten. Allereerst mevrouw Roijackers van GroenLinks over de blunder van de ODBN en de vergunning MACE Oss. In aansluiting meteen daarna mevrouw Dirken van de VVD-fractie over de ontwikkeling bij de ODBN. Mevrouw Roijackers heeft het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Op 24 november bleek dat door een procedurele fout de rechtsgang rond de onduidelijkheden binnen de vergunningverlening van MACE is vertraagd. Een hoger beroep rond de vestiging van de mestfabriek is niet ontvankelijk verklaard, doordat de omgevingsdienst geen mandaat vanuit het college van GS kon overleggen. Het gemeentebestuur van Oss en de gedeputeerde zelf spreken van een blunder. De onduidelijkheden zijn vooralsnog niet opgelost en het is een volgend signaal dat de Omgevingsdienst Brabant Noord, zo belangrijk als de Brabantse groene omgevingsdienst voor natuur en landbouw, niet optimaal functioneert. Wij hebben gisteren bij memo van de gedeputeerde al wat nadere informatie gehad. Ik heb deze vragen ingestuurd en ga ze zo stellen en hoop dat in het debat hierover wij ook de nadere informatie van de gedeputeerde naar boven kunnen krijgen en bevragen.

Deze vragen hebben wij voor nu. Hoe kan het dat de omgevingsdienst bij de rechtszaak geen mandaat kon overleggen? Had het college dit kunnen voorkomen? We kregen als Provinciale Staten het memo op 24 november, waarin het college aankondigde in gesprek te gaan met de Omgevingsdienst Brabant Noord. Wat zijn de uitkomsten van dit gesprek geweest? Graag in aanvulling op het memo van gisteren.

Provinciale Staten hebben meermaals zorgen en kritiek geuit over de Omgevingsdienst Brabant Noord. Zo waren de begrotingen laat, hebben we meermaals extra geld moeten uittrekken voor vergunningverlening – vandaag weer –, is er binnen de hele gemeenschappelijke regeling een achterstand in de handhaving en zijn de provinciale taken vanuit de decentralisatie van het natuurbeleid nog steeds niet goed belegd. Is de Omgevingsdienst Brabant Noord wel goed toegerust voor alle basis- en verzoektaken vanuit de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling, en die van ons, als provincie, in het bijzonder?

En ten slotte. Zijn Gedeputeerde Staten van plan om een onderzoek in te stellen of er bij de Omgevingsdienst Brabant Noord nog meer onvoorziene zaken uit de hoge hoed kunnen komen die de provinciale belangen kunnen schaden?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Dan nu mevrouw Dirken van de fractie van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. In aanvulling op de vragen die GroenLinks al gesteld heeft, hebben wij naar aanleiding van de memo die we gisteren ontvingen ook een aantal vragen aan de gedeputeerde, en die hebben met name te maken met de tekorten die dit jaar gaan ontstaan bij de ODBN.

Hoe kan het dat pas op dit moment voor het eerst informatie wordt verstrekt over het geprognosticeerde tekort van bijna 1 miljoen euro? Is er dan wel voldoende informatiedeling vanuit de dienst richting de bestuurders geweest? Heeft het dagelijks bestuur dan andersom wel voldoende duidelijk gemaakt wanneer zij geïnformeerd wil worden om in control te kunnen blijven? En als er een breder beeld was over de problemen bij de ODBN, en daar de zorgen over kenbaar zijn gemaakt, ook op bestuurlijk niveau, hoe kan het dan dat het nieuws over het negatieve resultaat nu als onverwacht wordt bestempeld? Heeft de gedeputeerde een beeld hoe het tekort opgelost kan worden dit jaar, hoe voorkomen kan worden dat alsnog achteraf een beroep op middelen van de provincie wordt gedaan, zoals wordt gesuggereerd in het stuk, en hoe voor volgende jaren echt gegarandeerd kan worden dat dit tekort niet opnieuw als een konijn uit de hoge hoed kan verschijnen?

Kan de gedeputeerde tot slot aangeven in hoeverre hij zelf vindt dat hij als dagelijks bestuurder grip heeft op de aansturing van de omgevingsdiensten, of heeft hij iets van Provinciale Staten nodig om tot betere aansturing te komen? En als dat laatste het geval is: kan hij dan aangeven wat dat is?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar vragen. Ik geef graag het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Ik zal beginnen met de vragen van de VVD, en dat heeft ermee te maken dat mijn accu bijna op is.

De **voorzitter**: U heeft zes minuten, dus als dat als een indicatie kan gelden.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Hoe het kan dat we pas nu geïnformeerd worden? Zoals ik in het memo al heb aangegeven: de eerste bestuursrapportage van 2017 van de ODBN, eigenlijk vlak voor de zomer nog gepresenteerd, was in lijn met de begroting. Er zat niks vreemds in, althans niets wat wees op de problemen waar nu melding van gemaakt wordt. De tweede burap heeft wat langer geduurd. Normaal gesproken zou dat sneller na de zomer zijn geweest, maar die hebben we een paar keer teruggestuurd, omdat die inhoudelijk, vonden wij, onvoldoende was. De definitieve burap is pas eergister aan de leden, en dus ook aan de provincie, toegestuurd.

Als er een breder beeld was over de problemen van de ODBN, en daar zorgen over kenbaar gemaakt zijn, hoe kan nu het negatieve resultaat dan onverwacht zijn? Dat is omdat die twee niet per se met elkaar samenhangen. De berichten over het bredere beeld: dan gaat het over de uitvoering van provinciale taken, het al dan niet beschikken over voldoende menskracht, het gedoe, zeg maar, met de totstandkoming van een tekst voor een nieuwe gemeenschappelijke regeling en het niet hebben van personeel op de goede plekken. Dat waren de bredere problemen, maar dat hoeft niet per se te leiden tot een negatief financieel resultaat; dat komt er echt naast, of erbij.

Hoe we dit gaan oplossen, en daarmee ook voorkomen dat er achteraf alsnog beroep wordt gedaan op middelen van de provincie, ja, dat hebben we de vorige keer ook geprobeerd met de begroting, en dat allemaal goed in de gaten houden blijkt ook nog steeds fout te kunnen gaan. De bijsturingmogelijkheden zijn namelijk nogal beperkt door het jaar heen, nu dan hè, want het is al december. De verwachting is dat de dienst aan haar deelnemers/eigenaren zal vragen dat miljoen bij te passen, dat zal gaan naar rato van de omzet, en daar zal de provincie ook voor worden aangeslagen. Nu hebben wij ongeveer 50% van de omzet bij de omgevingsdienst en ik ben vooralsnog niet bereid om zonder meer 50% van dat tekort te gaan betalen. De analyse daarvan volgt nog, daar krijgt u volgende week meer informatie over, maar ik denk dat daaruit zal blijken dat een groot deel van het tekort veroorzaakt is, aanwijsbaar veroorzaakt is, door andere deelnemers dan de provincie. En dan hebben we het bijvoorbeeld over het terugtrekken van

de VVGB-gelden, destijds, het leeghalen, tegen ons advies in, van het weerstandsvermogen vorig jaar. Allerlei zaken waarvan wij denken: daar hebben we eigenlijk al voor geboet, dat gaan we niet nog een keer doen. Hoe de rekening dan precies uit gaat vallen, is voor een deel een kwestie van onderhandelen en voor een deel ook van erkennen dat wij weliswaar de helft van de begroting volmaken, maar toch maar een van de achttien of negentien stemmen in het algemeen bestuur vormen.

Of wij als dagelijks bestuur voldoende grip hebben op de omgevingsdiensten: daar wil ik het algemeen bestuur van de omgevingsdienst graag over voorlichten, zeg maar, want dat is eigenlijk de plek om dat te doen en niet hier. Ik sta hier niet als DB-lid van de omgevingsdienst, maar omdat het allemaal wat grijs is: nee, we hebben niet voldoende informatie, dat blijkt wel. De cijfers die we tot nog toe krijgen van de ODBN door het jaar heen, zijn onvoldoende betrouwbaar. Het kan niet zo zijn dat cijfers vóór de zomer nog aangeven: we zijn helemaal in lijn met de begroting, en dan drie maanden daarna eerst een half miljoen tekort en vervolgens een miljoen tekort. Dan heb je je zaken niet op orde, en dat heeft zo zijn gevolgen, ook voor ons als dagelijks bestuur, om te kunnen sturen op de dienst. Dus nee, dat is zeker niet in orde. Er zijn flinke gesprekken bezig met de dienst om dat wel op orde te krijgen. Voor een deel is dat ook wel een consequentie van het niet hebben van het juiste personeel op de juiste plekken. De dienst heeft wel een directeur bedrijfsvoering, maar die staat er een beetje alleen voor. Hij heeft geen controle, heeft geen P&O-mensen en moet echt te veel dingen alleen doen, en dan krijg je dit soort discrepanties, zeg maar, tussen begroting en uitvoering.

De andere vragen van GroenLinks hadden met name betrekking op de blunder met het hoger beroep. Had de ODBN een mandaat van GS kunnen overleggen? Nou en of, dat mandaat hebben wij ze namelijk gegeven. Het ligt op papier bij de dienst, die had dat moeten overleggen aan de Raad van State. Daar zijn ze nog een keer toe gemaand in een aangetekende brief. Een medewerker heeft dat echter niet urgent genoeg opgepakt, stukken niet opgestuurd, waardoor wij weliswaar het mandaat hadden gegeven aan de directeur, maar de directeur dat niet kenbaar heeft gemaakt aan de rechtbank en dus niet ontvankelijk werd beschouwd.

De uitkomsten van het gesprek. Op 24 november hebben we u laten weten dat we de maandag daarop in gesprek zouden gaan. Dat gesprek heb ik gehad, 's ochtends met de directeur en daarna met het dagelijks bestuur. Dat is een pittig gesprek geweest, kun je je voorstellen. Het dagelijks bestuur was daarna in die zin solidair, dat het de zorgen en opmerkingen van de provincie volstrekt onderschreef en het geuite ongenoegen in deze procedure dus kon delen. Wel zijn we op zoek naar een constructieve oplossing.

PS hebben ook regelmatig kritiek geuit op de ODBN: te late begrotingen en dat soort zaken. Is de ODBN wel toegerust voor alle basis- en verzoektaken? Een groot deel van de taken doen ze voor gemeenten, daar hebben wij geen zicht op. Dat wat ze voor de provincie doen, daarvan is nu wel duidelijk, ook in de burap, dat een groot deel van het programma dat wij hebben opgedragen, niet kan worden uitgevoerd vanwege gebrek aan personeel en aan een goede planning.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja. U heeft inderdaad extra geld beschikbaar gesteld voor de ODBN, maar dat geldt overigens voor alle drie diensten, dus dat is niet per se een teken dat het fout gaat.

Zijn GS van plan een onderzoek in te stellen naar nog meer voorziene zaken bij de ODBN? Jazeker. Intern is al opdracht gegeven om die onderdelen die we vrijwillig als verzoektaak bij de ODBN hebben liggen, te kijken of die daar op de goede plek liggen. Voor ons kan de dienst dat aan, maar ook voor de dienst belasten wij hen daarmee met iets wat we eigenlijk ook ergens anders neer zouden kunnen leggen. Dus dat wordt zeker onderzocht.

Ten slotte nog een nuance ten opzichte van wat er zoal in de krant staat en rondzingt over het mislukken van het hoger beroep. Het is geen mislukken van het hoger beroep, het hoger beroep gaat gewoon door. Ook de provincie zal daarbij een rol vervullen. We hebben namelijk incidenteel hoger beroep ingesteld, waardoor wij onze grieven alsnog kenbaar kunnen maken. Ons hoger beroep gaat ook niet over de kern van de zaak, van de vergunning voor MACE Oss. Materieel maakt dat niks meer uit. Ons hoger beroep

ging over enkele opmerkingen die de rechtbank had gemaakt over ons nieuwe geurbeleid, waarvan wij denken: dat kan beter. Daarom gaan wij in hoger beroep. Materieel is er met het missen van dit hoger beroep niks fout gegaan voor de vergunningverlening.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Dan geef ik mevrouw Roijackers, indien zij wenst, de gelegenheid voor een vervolg. Dat wenst zij niet. Mevrouw Dirken, indien gewenst. Gaat uw gang.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel voor de antwoorden die we hebben gekregen. Alleen, die antwoorden roepen bij mij weer een aantal nieuwe vragen op, zoals dat meestal gaat. Want ik hoor u zeggen: ja, dat gebeurt dan en dat komt dan uiteindelijk in een burap, alleen: ik lees ook in de kadernota terug dat op enig moment het verschil tussen wat externe mensen verdienen, dat dat ongeveer omgerekend op 6 euro duurder uitkomt dan wat je normaal betaalt. Dan denk ik: ja, dat zie je als organisatie op enig moment gebeuren en dan hoor je daar je bestuur over te informeren. Dus dat dan gisteren gebeurt, dat vind ik bijna van een soort naïviteit getuigen, die mij dan verbaast. Ja, en dan denk ik ook: we gaan het geld bijplussen vanuit de deelnemers, en er is nog steeds een reserve, die is niet heel groot, maar waarom wordt er dan niet uit de reserve bijgeplust? Ja, en het klopt: december is nog maar een maand, maar het is nog wel een twaalfde van het jaar. U kunt er ook als algemeen bestuur voor kiezen om te zeggen: er gaat nu gewoon geen cent meer de deur uit, we stoppen met alle dingen waar we gewoon invloed op hebben die nog geld kosten. Dus waarom kiest u daar niet voor?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar aanvullende vraag. Ik zou me kunnen voorstellen dat ik de gedeputeerde de gelegenheid geef die vraag meteen te beantwoorden, maar ik kan me ook voorstellen dat we even inventariseren of er nog andere vragen zijn en dan een slotronde doen. Dat lijkt me wel zo efficiënt. Dan kijk ik even naar de fractie van het CDA. Ja, Kuijken. U heeft één minuut allemaal.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Omwille van de tijd houd ik het kort; dat moet ook wel. Wat ik constateer, is: na de puinhopen bij de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, staan we hier nu weer, alleen gaat het nu om de Omgevingsdienst Brabant Noord. Ook toen hebben we het argument gehoord dat wij slechts een van de achttien stemmen zijn. Oké, maar ik voel dan wel een frustratie, want wij hebben als PS dan toch onvoldoende het idee dat we aan het stuur zitten en iets kunnen. Dus ik wil graag van de gedeputeerde horen welke zorgen en wensen hij namens onze provincie inbrengt die niet worden gedeeld door de overige zeventiendeelnemers. Een heel korte vraag, simpel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. Ik kijk naar de fractie van de SP. Geen behoefte. De fractie van de PVV. De heer Boon. Ook voor u één minuut.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Het CDA gaf het al aan: wat een ontluisterende puinhoop. De PVV is echt geschokt van het beeld dat de gedeputeerde hier schetst. Kan de gedeputeerde aangeven welke middelen nu precies beperkt zijn? Is het alleen de rol van één in achttien, of zijn er meer middelen die beperkt zijn? En wat is er wel mogelijk en wat heeft de gedeputeerde daadwerkelijk gedaan om op tijd bij te sturen? Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon. De fractie van D66. Ja, mevrouw Dingemans. Ga uw gang.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. We spreken hier regelmatig over de omgevingsdiensten, soms over de inhoud van een werk waar we afnemer van zijn als provincie, soms over de financiële situatie. Dat maakt die bespreking complex, en soms omvangrijk en onoverzichtelijk, die inhoudelijke en die financiële sturing. Bij andere deelnemingen zien we dan dat er twee portefeuillehouders zijn, zoals bij het Havenschap Moerdijk, bij Brabant Water, bij BOM en bij het GOB.

Omdat er meerdere sturingslijnen zijn, is het soms handig om een medebestuurder te hebben en eentje die de opdrachtgever vertegenwoordigt. De vraag aan de gedeputeerde is of dat hier ook een oplossing zou kunnen zijn: één portefeuillehouder voor het aandeelhouderschap en één voor de inhoudelijke aansturing.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans. De fractie van de PvdA heeft geen behoefte. De fractie van GroenLinks is al geweest. 50PLUS, niet het geval. De Partij voor de Dieren ook niet. De ChristenUnie-SGP. De heer Vreugdenhil wel. Aan u het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ook wat ons betreft geeft de beantwoording van de gedeputeerde een ontluisterend beeld, dat een organisatie inhoudelijk niet op orde is om onze taken uit te voeren en ook de taken daadwerkelijk niet uitgevoerd heeft, en dat we daar dan pas in december zicht op krijgen. Ik had eigenlijk dezelfde vraag, en daarmee onderstreep ik de opmerking van de D66-fractie: is er wel voldoende scherpe sturing in het DB, dat de portefeuillehouder, die daar toch namens de provincie zit ...? Nee: hij zegt altijd van niet, maar hij is toch de vertegenwoordiger vanuit de provincie die daarin een plek heeft en vervolgens weer gecontroleerd moet worden door het AB-lid namens de provincie, die dan moet kijken of het DB daar op een goede manier uitvoering aan geeft? Wij willen dan toch weten: hoe scherp wordt er nou gestuurd, want met dit soort cruciale cijfers, als je die inbrengt in een DB-vergadering, en een organisatie kan zijn taken gewoon niet uitvoeren zoals afgesproken is, dan moet er toch op een of andere manier ingegrepen worden. Dat snappen toch alle DB-leden daarin? Dan gaat het er bij mij niet in dat het er zomaar doorheen gaat. Volgens mij moet dan vanuit het AB heel stevig ingegrepen worden, als dit soort zaken er doorheen kunnen glippen. Ik hoor graag de reactie van de gedeputeerde, of hij daar voldoende toe in staat is en of dan de oplossing van een tweede lid namens de provincie in het AB soelaas zal bieden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Ik zie dat Lokaal Brabant het woord niet wil voeren. Dan is nu het woord aan de gedeputeerde voor de beantwoording van de vraag van mevrouw Dirken uit specifiek de eerste ronde en de andere gemaakte opmerkingen. Hij heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Dirken vraagt: als je ziet dat er ingehuurd wordt tegen een hoger salaris, als het ware, dan wat wij terugkrijgen van de deelnemers, dan koop je je eigen verlies in. Dat klopt. Daar hebben we overigens, zeker als AB, maar ook als DB, niet real time inzicht in. Bovendien: we kunnen het ook niet doen en dan komt de dienst in nog grotere problemen. Waar we nu echt mee te kampen hebben, is dat grosso modo slechts 75% van ons programma daadwerkelijk is uitgevoerd. Van die 25% krijgen we het geld wel terug, maar daar heb ik niks aan. Ik heb liever dat daar mensen voor worden ingehuurd die het werk wel doen, en dan liever nog maar wat minder omdat ze wat duurder zijn, dan helemaal niet en dat er geen werk gebeurt. Het verder uitputten van reserves is onmogelijk, die zitten ruim onder de limiet.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik vind het wel heel makkelijk om te zeggen: we kunnen ook niemand inhuren en dan wordt het werk niet gedaan. Maar volgens mij werkt het thuis ook zo: als je het geld niet hebt, kun je het niet uitgeven. Het kan wel bijna Sinterklaas zijn, maar dat wil niet zeggen dat we cadeautjes moeten uitdelen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het probleem bij een deel van de perikelen is niet dat er geen geld is. Wij stellen namelijk, als wij een programma inbrengen, het geld ter beschikking, dus daar kunnen ook mensen van ingehuurd worden. Ik krijg nu een miljoen euro of meer terug, en daar heb ik helemaal niks

aan. Ik had echt liever gehad – en dat geld was er dus – dat daar mensen voor ingehuurd waren, die dan voor mijn part maar 80% hadden gedaan omdat ze wat duurder zijn, ten opzichte van 0% nu en dat ik geld terugkrijg. Ik besteed het geld liever met een top erop, dan dat ik het terugkrijg, want dan hebben we in feite helemaal niks gedaan.

Met betrekking tot de reserve: vorig jaar is de reserve als het ware geplunderd tegen ons advies in, wat betekent dat die nu zo ver onder een limiet gezakt is dat er überhaupt niet genoeg geld in zit om het tekort te kunnen dekken, en dat, als we hem nog verder zouden uitputten, de accountant daar bezwaar tegen zou hebben, en anders ik wel als DB-lid, omdat ik het onverantwoord vind met echt te weinig reserve door te gaan. In december kunnen we nog stoppen met alles wat geld kost, maar dat levert helaas niks op. Wat geld kost, is dat we mensen in dienst hebben, en daar kunnen we niet mee stoppen. Als we stoppen met de werkzaamheden, betekent dat vooral dat die mensen niet declarabel zijn, dus dat ze wel hun salaris betaald moeten krijgen, maar dat we niet kunnen declareren bij de deelnemers. Dat zou financieel nog erger zijn voor de omgevingsdienst.

Het CDA vraagt welke wensen van de provincie niet door andere leden van het AB werden gedeeld. Zoals daarnet gezegd: bij eerdere tekorten het niet zozeer aanspreken van de toen al magere reserves, en ze daarmee ook terugbrengen tot een niveau dat bijna onverantwoord was. Wij hadden vorig jaar voorgesteld: ga dan nu met de pet langs bij de deelnemers, dan weten ze tenminste ook meteen wat er aan de hand is en wordt het zichtbaar. Als je het uit de reserve haalt, blijft het allemaal een beetje onder de oppervlakte. Dat is er één van. Bij de VVGB-gelden gaat het echt over heel veel geld, tonnen, dat wij inbrachten in de omgevingsdienst, wat door een decentralisatie bij de gemeenten terecht is gekomen, en de gemeenten hebben het geld teruggetrokken uit de dienst, gratis geld dat zij hebben gekregen van de provincie als het ware, dat ooit bedoeld was voor handhaving en nu besteed wordt aan, nou ja, alles wat een gemeente maar leuk vindt om te doen. Dat is ten koste gegaan van de dienst, ten gunste van kortetermijnblijfschap in een gemeente.

D66, en daarna ook de ChristenUnie, vraagt of het niet handig is om het te splitsen, zoals bij andere deelnemingen: een ander DB-lid dan een AB-lid. Dat kan niet, gezien de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het DB wordt namelijk gekozen uit het AB. Als je niet in het AB zit, kun je niet in het DB terecht. Bovendien zien we in de rest van het land dat daar waar ze wel zo'n splitsing georganiseerd hebben, dat vooral leidt tot een ongelofelijke hoeveelheid overleg tussen die twee gedeputeerden, die elkaar continu op de hoogte moeten houden van: wat doe je eigenlijk daar in die dienst? Niet handig en het kan dus eigenlijk ook niet.

Wij zullen dinsdag in het college spreken over een memo die meer analyse geeft over de situatie bij de dienst en wat wij als provincie zoal hebben voorgesteld dat niet is overgenomen.

De **voorzitter**: Interruptie Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, meestal kan ik deze gedeputeerde wel volgen, maar nu even niet. Het splitsen mag niet van de Wet gemeenschappelijke regelingen en in die provincies waar ze het wel doen werkt het niet. Ja, moeten we dan die provincies tot de orde roepen of ...?

De **voorzitter**: Ik denk dat de gedeputeerde het gaat uitleggen.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Als je wilt, kun je in het college wel twee verantwoordelijken aanwijzen. Alleen: dan zal er één naar de DB-vergadering moeten. Vandaar dat er idioot veel overleg moet plaatsvinden tussen die lui.

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij is er niks mis met wat u idioot veel overleg noemt. Volgens mij word je er alleen maar krachtiger van als college als je op én een inhoudelijke

én een financiële lijn met zijn tweeën vanuit het college kunt sturen. Natuurlijk bedoelen we dat er dan één iemand in het DB zit, maar er is toch niets op tegen om dit wat integraler aan te vliegen dan dat bij u alleen te laten? Dat was het idee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogmaals: dat kan dus niet. Intern heb ik volop overleg met collega's in GS over de opstelling van de provincie in het algemeen bestuur, maar niet in het DB, dat overleggen we hier niet in GS, omdat, nogmaals: u kunt er wel heel badinerend over doen, maar ik zit niet namens de provincie in het dagelijks bestuur. Dat is echt een andere rol.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De PVV heeft, denk ik, twee vragen gesteld, maar ik heb ze geen van beide begrepen. Misschien moet dat nog een keer over.

De **voorzitter**: Ik heb de indruk dat dat zo mogelijk wordt goedge maakt, want de heer Boon komt. Ik stel voor even de verduidelijking toe te staan. Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. De gedeputeerde heeft aangegeven in zijn eerdere beantwoording dat de middelen om bij te sturen beperkt zijn. Dan willen wij weten: wat zijn die middelen? Is dat alleen zijn positie, dat hij in een minderheid zit, dat hij alleen zit, of zijn er ook andere middelen en heeft u die middelen volledig ingezet? En wat kan hij nog beter doen om dat in te zetten?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou snap ik hem. Het heeft inderdaad te maken met onze minderheidspositie, zowel in het dagelijks bestuur als met name in het algemeen bestuur.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. U laat ons toch in verwarring achter, en mij niet alleen, want volgens mij snappen we het allemaal niet. Want het kan dus wel, maar u wilt niet, of moet dan bijvoorbeeld de regeling daarin aangepast worden, zodat het toch kan dat we die slagkracht erin krijgen? U krijgt niet helder overgebracht waarom het hier in Brabant niet zou kunnen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het mag niet van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hoe duidelijk is dat?

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja voorzitter, maar het gebeurt wel in andere provincies, dus daar kan het blijkbaar wel en hier niet.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, op die manier gebeurt het ook niet in andere provincies. Je kunt, als je wilt, binnen het college wel iemand anders verantwoordelijk maken voor een onderdeel daarvan,

maar dat heeft, zo leert ook de ervaring, verdomd weinig zin, want dan moet ik na een collegevergadering waarin we onze stellingname hebben duidelijk gemaakt, vervolgens ook nog eens met mijn collega in overleg over wat hij daar nou precies mee bedoelde. Het is een hoop bestuurlijke drukte en het levert vooral ook geen oplossing voor het probleem dat we nu bij de kop hebben.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Dan constateer ik naar aanleiding van de vraag die D66 had gesteld, waarbij wij aansloten, dat het dus wel kan op de wijze zoals we in de vraag gesteld hebben. Zou het dan niet goed zijn, om die scherpste te houden, dat er wel een AB-lid zit die dan het DB-lid echt goed scherp kan controleren, gezien de grote zaken die nu spelen en ook de dingen die we nu constateren, dat gewoon het werk daarin niet gedaan kan worden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voor de derde keer: het kan niet, het kan gewoon écht niet, het kan écht écht écht niet. Als u wilt weten wat ik namens de provincie inbreng in het algemeen bestuur, dan kunt u de notulen van de omgevingsdienst erop naslaan; dat zijn volstrekt openbare gegevens.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans. Mag ik stilte in de zaal? Mevrouw Dingemans heeft het woord.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u, voorzitter. Kunt u mij dan uitleggen wat er anders is bij de gemeenschappelijke regeling bij Brabant Water, bij de BOM, bij het GOB, dat het daar wél kan met twee portefeuillehouders vanuit het college, en dat het dan bij de gemeenschappelijke regeling van de omgevingsdiensten niet kan? Misschien maakt dat het helder voor ons.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Brabant Water is een bedrijf waarvan wij aandeelhouder zijn. Hetzelfde geldt voor de BOM, hetzelfde geldt voor het GOB. Dat zijn geen gemeenschappelijke regelingen. Dit is een gemeenschappelijke regeling, die geregeld is bij wet. Wat u wilt, kan niet.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde u zonet zeggen dat het ons idioot veel tijd en veel vergadermoeite kost om die rollen te splitsen, maar aan de andere kant kost het ons met zijn allen ook idioot veel geld, iedere keer als wij bij de omgevingsdiensten geld moeten bijpassen. Mijn vraag is, want wij hebben nu onvoldoende het idee dat we in control zijn: hoe gaat u nu in control zijn over alle drie omgevingsdiensten? Heeft u daar misschien een alternatief voor over hoe we dat gaan organiseren?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Wat betreft die eerste opmerking zou ik de heer Kuijken willen vragen voor welk probleem dat nou een oplossing is wat u voorstelt: dat er in het college iemand anders meekijkt op de financiële sturing, naast de inhoudelijke sturing. Ik zou niet weten welk probleem daarmee opgelost wordt. Zijn we meer in control? Hoe we het ook wenden of keren hier, en wat we ook allemaal zouden willen, wij zijn een achttiende van het algemeen bestuur van de ODBN. That's it. Meer control heeft u niet, meer control heb ik niet.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik zie wel welk probleem er opgelost wordt als ik kijk naar de andere verantwoordelijke portefeuillehouders: die hebben minder moeite met hun aandeelhouderschappen. Misschien kunnen zij wel helpen om in control te raken. Onder anderen de heer Pauli, of Van Merrienboer misschien, heeft hiermee toch minder problemen, zie ik.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nogal wiesde, want in Brabant Water zijn wij de grootste aandeelhouder. Zo durf ik het ook. Daar heb je een stem naarmate je aandelen hebt en hier heb je een van de achttien stemmen. Ook al sturen we de heer Pauli: hij is weliswaar twee keer zo groot, maar hij heeft nog steeds maar een van de achttien stemmen.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Goed. Het was dan toch fijn dat er wat collega's waren die wat vragen hadden. Maar ik denk dat ik u toch een klein beetje kan helpen. Ik heb intussen de tijd gehad om de gemeenschappelijke regeling ODBN open te maken en daar staat in dat in het bestuur een vertegenwoordiger namens de provincie zit. Dus ik denk dat, alle goede bedoelingen van iedereen ten spijt, we het erop moeten houden dat er volgens de huidige GR één vertegenwoordiger zit. Het brengt me wel op een ander punt. Er staat namelijk dat in het dagelijks bestuur één vertegenwoordiger van de provincie Noord-Brabant zit. Dus u kunt wel zeggen: ik zit niet in het DB namens de provincie, maar er staat iets anders.

De **voorzitter**: De provincie.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, er staat dat één vertegenwoordiger *van* de provincie in het DB zit. Die zit daar niet *namens* de provincie. Serieus: zo is het gewoon afgedwongen om wel degelijk als grootaandeelhouder controle te hebben in het DB, maar als eigenaar en dus ten dienste van de dienst namens het algemeen bestuur, en niet namens de provincie.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Daar zullen we het dan wel niet over eens worden, maar er staat keurig een lijstje opgesomd namens de provincie, namens de grote gemeenten, namens een deel van de kleintjes, en volgens mij is dat precies de intentie van de regeling: dat daar de belangen van de provincie, van de grote gemeenten en van de kleine op een evenredige manier verdeeld zijn.

De **voorzitter**: De gedeputeerde komt tot een afronding.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Afrondend: dat kunt u denken, maar dat is niet het geval.

De **voorzitter**: Goed. Daarmee is een einde gekomen aan dit vragenhalfuur over de door de fracties van Groenlinks en VVD gestelde vragen. Zoals straks al aangegeven, komt er nog een aanvullende memo en ik heb zo het idee dat we nog wel wat verder gaan spreken over dit onderwerp, maar niet nu. Nu gaan we naar de besprekingsstukken.

Besprekstukken

De **voorzitter**: We hebben een aantal besprekstukken, waarvan er waarschijnlijk een tweetal nog vóór de stemmingsronde om vijf uur zal zijn afgerond. Daarom gaan we er nu snel mee beginnen.

77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG

De **voorzitter**: Het voorstel is eerder behandeld in een themabijeenkomst natuur en milieu. Als eerste mevrouw Otters van de fractie van de VVD voor deze plenaire behandeling. Ik geef haar graag het woord en vraag om stilte in de zaal. Wandelgangen zijn er om te spreken, de rokkamer is beschikbaar, maar niet deze plenaire zaal voor onderling beraad. Mevrouw Otters heeft het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De meeste mensen genieten van de natuur en ondernemen in de natuur: fietsen, wandelen, trailrunning, recreëren. Sterker nog: vrijetijdsbesteding in de natuur zou ook bijdragen aan geluk. Op de ANWB-geluksladder van de recreatieve uitjes die gelukkig maken staat natuurrecreatie in de top 5. En dan hebben wij in Brabant veel geluk, voorzitter, want Brabant heeft veel natuur en de provincie werkt mee aan een netwerk van natuurgebieden: het Natuurnetwerk Brabant, dit mede naar aanleiding van het Natuurakkoord uit 2011 met het Rijk en provincies.

Vandaag bespreken wij aangaande het Brabantse natuurbeleid de evaluatie en de actualisatie, en u merkt: ik zit al in de sinterklaasstemming wat betreft het rijmen. Mochten we de doelen voor het realiseren van het Natuurnetwerk in 2027 willen realiseren, dan moeten we een tandje bijzetten. Prima dus dat we vandaag hierover besluiten met een extra impuls van 35 miljoen euro, die vanuit de bestuursmiddelen geoormerkt zijn voor investeringen in de ecologische structuurversterking, want juist door het nemen van maatregelen om de natuur te herstellen ontstaat er ruimte voor nieuwe economische activiteiten.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Waar ik razend nieuwgierig naar ben: we moeten een tandje bijzetten, moeten we dan misschien in de uitvoering een tandje bijzetten, of moeten we ook echt hoognodig financieel een tandje bijzetten, volgens de VVD?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Misschien is het wel beide. In ieder geval moet een tandje bij worden gezet om het Natuurnetwerk te realiseren.

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Twee vragen. Bent u van mening dat de uitvoering nu een beetje achterloopt en zou u niet eerst even willen afwachten of we de uitvoering weer op schema kunnen krijgen en dan pas besluiten om er misschien financieel een extra bijdrage aan te leveren?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik ben het niet van mening, maar u heeft dezelfde evaluatie gelezen als ik en daarin staat dat de natuurdoelen zoals ze zijn vermeld niet bereikt zullen worden in 2027. Dus moet er nu geactualiseerd worden en dat gaan wij vandaag besluiten.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Er moet een tandje worden bijgezet. In 2012 is ervoor gekozen om dit beleid uitnodigend te laten zijn. U refereerde net aan de economie. Wij hebben een thema-avond gehad, waarop we met elkaar ook hebben gesproken over de evaluatie die hier ligt en toen vroeg u wat wij doen om bedrijven meer te laten doen. En toen hebben wij de informatie gekregen dat in weerwil van het beleid dat sterk is ingezet op deelname door bedrijven aan die natuurontwikkeling, die bedrijven, buiten de vergroening van hun eigen terrein, die handschoen op geen enkele manier hebben opgepakt.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Hoe denkt de VVD daarover?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik kijk naar de voorzitter en vraag of ik mijn betoog mag voortzetten, want daar kom ik zo op terug.

De **voorzitter**: Dan wachten wij dat af. Gaat u graag verder met uw betoog.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Toch valt het de VVD tegen dat, als je de stukken leest, het ondernemen in de natuur door het bedrijfsleven het ondergeschoven kindje is, met kort door de bocht de conclusie dat bedrijven niet bereid zijn te investeren in de realisatie van Natuurnetwerk Brabant. En dat verbaast ons. In april 2012 kwam SER Brabant met het advies dat economie en natuur moeten worden beschouwd als evenwaardige belangen. De overheden zouden hun dominante positie moeten durven loslaten, want: natuur en economie kunnen elkaar versterken. 'Fantastisch!', reageerde de gedeputeerde toen. De heer Pauli zei: we kunnen nu een fundamentele omwenteling maken voor een prachtig mooi nieuw evenwicht tussen natuur en economie. En ook de heer Van den Hout was enthousiast. Ik citeer: "De SER zal straks tevreden zijn met ons nieuwe natuurbeleid." En dan is het verbazingwekkend dat uit de evaluatie blijkt dat de doelen voor natuur en economie niet zijn gehaald. Er wordt zowaar geconcludeerd dat ook in de komende vijf jaar het niet realistisch is te verwachten dat deze doelen worden behaald. En hier, mevrouw Roijackers, heeft de VVD inderdaad moeite mee, vooral omdat in het bestuursakkoord staat dat we juist de verbinding willen leggen tussen ecologie en economie. Om antwoord te geven op uw vraag: de VVD is ervan overtuigd dat er ondernemers zijn die bereid zijn te investeren in de nieuwe natuur. En hoezo durf ik dit hier zo stellig te zeggen? Wij hebben het gezien. De VVD-Brabant was vorig jaar – het is eigenlijk alweer anderhalf jaar geleden – bij de natuurbegraafplaats Schoorsveld in Heeze. Een mooi voorbeeld van ondernemen en natuur. Het betreft een natuurgebied van ruim 25 ha, waar de natuur alle ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. Maar de VVD is ook op werkbezoek geweest in Dinteloord, bij de Suiker Unie, en hier zagen we een project van landschapsbeheer: de ontwikkeling van een bedrijventerrein in glastuinbouw middels het Agro Food Cluster Nieuw-Prinsenland. Maar het bedrijfsleven hoeft niet altijd per se de grote bedrijven te zijn. Er is een mooi voorbeeld van ondernemen in de natuur in Buitencentrum Boomkroonpad in Drenthe. Dat buitencentrum trekt jaarlijks 100.000 tot 120.000 bezoekers en is een populair gebied voor fietsers, wandelaars en andere recreanten. Het is een grote, en misschien mag ik wel zeggen: een gouden combinatie van omliggende natuurwaarden en commerciële doeleinden. Wij zijn ervan overtuigd dat, als het Brabantse bedrijfsleven een duwtje krijgt mee te doen in deze natuureconomietheorie, wellicht de doelen van natuur en economie behaald kunnen worden.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik ken heel mooie voorbeelden van natuurinclusief boeren, waar ik super-enthousiast over ben. Ik zou niet durven beweren dat heel Brabant een natuurinclusieve veehouderij kent en ik hoor u mooie voorbeelden geven van ondernemers die bereid zijn te investeren in natuur met geld, maar durft u daarmee echt te beweren dat de natuurdoelen zoals die zijn gesteld, gehaald gaan worden als wij de ondernemers in positie zetten om dit te gaan doen op deze manier? Of bent u bereid te

zeggen: de strategie van 2012 van het uitnodigende beleid richting de ondernemers is gewoon simpelweg niet gelukt vanwege kortetermijnbelangen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik ben ervan overtuigd dat, als er een andere koers wordt ingezet, het wel gaat lukken. Want nodig ze maar eens uit. Misschien hebben ze inderdaad dat duwtje nodig en wisten ze niet van bepaalde regelingen. En u hebt het over de agrarische ondernemers: die worden wél meegenomen in het stuk, maar u hebt in deze evaluatie ook gelezen dat de niet-agrarische ondernemers niet worden meegenomen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, u hebt eigenlijk volgens de regels nu de tweede interruptie over hetzelfde onderwerp. Ik kan niet anders dan nu mevrouw Dingemans het woord geven, maar misschien blijft u in de buurt. Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Nou, dan ga ik een vraag stellen aan mevrouw Roijackers, dan kan ze misschien toch haar punt nog maken. Ik wil u graag in herinnering brengen dat ze volgens mij pas net een paar jaar bezig zijn en dat de hele organisatie moest worden opgetuigd. Zijn uw verwachtingen misschien niet iets te hoog gespannen voor al die bedrijven, om nu al meteen met natuurrealisatie aan de slag te gaan? Moeten we ze gewoon niet wat meer tijd geven?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik vind vijf jaar best veel tijd en ik zie een grote urgentie als het gaat over de toestand van de Brabantse natuur, om grote slagen te maken. Als ik de VVD nu hoor zeggen: nodig de ondernemers maar eens uit en wijs ze op bepaalde regelingen, dan denk ik: is dat dan niet gebeurd de afgelopen vijf jaar? De directeur van het Groen Ontwikkelfonds zit hier achter ons en ik weet zeker dat zij én actief heeft uitgenodigd én de regelingen, nou nog net niet onder de neus heeft geschoven van de ondernemers, maar misschien zelfs wel al zo letterlijk. Dus nee, meer tijd voor hetzelfde beleid, ik ben een tegenstandster.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Volgens mij gaan wij de tijd hierna goed gebruiken, want dankzij de motie van de VVD, en ook D66, gaan we de bedrijven volgens mij een heel mooi aanbod doen.

De **voorzitter**: Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik ken een natuurbegraafplaats waarbij ze, zeg maar, de natuur al hadden en daarna de natuurbegraafplaats erin hebben geplaatst als verdienmodel. U bent bij een andere natuurbegraafplaats geweest. Hoeveel extra natuur is er daar dan bijgekomen?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Waarschijnlijk is het antwoord: geen extra natuur, maar wel het beheer.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, daar voel ik dan echt een pijnpunt, want als ondernemers het zo voelen als u zegt, komt er geen natuur bij, maar gaan we alleen maar gebruikmaken van die natuur, dus wel gebruikmaken van die publieke middelen eigenlijk en niet investeren. Hoe gaat u dan die stap zetten dat ze wél van 25 ha naar 50 ha gaan in dat verdienmodel?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, in dit verdienmodel gaan ze in ieder geval niet terug, want een groot stuk terrein kan ook ingezet worden voor iets anders door een gemeente. Maar in dit geval wordt de natuur ook nog beheerd en blijft de natuur ook nog eens gezond.

Om te triggeren hebben wij een suggestie, om net als bij de pilot van de droge EVZ's de tijdelijke subsidie voor ondernemen en natuur te verhogen. Maar we zijn ook van mening dat het Groen Ontwikkelfonds Brabant een actieve rol kan spelen. Daarom dienen wij, samen met SP, D66, PvdA 50PLUS en ChristenUnie-SGP, een motie in, want het gaat ons om die synergie en kansen voor ondernemers en voor onze Brabantse natuur.

Voorzitter. Er liggen vandaag tien besluiten in één bij het Statenvoorstel. Zo wordt ons ook gevraagd om in te stemmen met de aangepaste KPI's. En zoals in de themavergadering aangegeven, vind ik deze lijst netelig. En ik zou graag van de gedeputeerde een toezegging willen hebben dat zijn ambtenaren en hij deze KPI's weten te interpreteren en ermee aan de slag kunnen gaan, om het natuurdoel in Brabant te bereiken. En mocht de motie die ik zojuist heb genoemd worden aangenomen, dan dient deze ook te worden meegenomen met het KPI-lijstje.

Een sterke natuur is goed voor onze gezondheid, voor recreatie en voor economische ontwikkelingen. Een sterke natuur zou bijdragen aan het geluk van elke Brabander, waaronder ook die recreant en die ondernemer. En gelukkig hebben wij een college dat de verbinding tussen ecologie en economie een kans geeft.

Dank u wel, voorzitter.

Motie M1 'Beleidsactualisatie BrUG'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 1 december 2017;
overwegende dat:

- in april 2012 SER Brabant het advies 'Economie en Natuur, samen slimmer investeren (Brabantse Green Deal)' heeft uitgebracht, dat stelt dat natuur en landschap niet langer worden gezien als kostenpost, maar als een meerwaarde voor de regionale economische concurrentiepositie;
- dit advies door de Universiteit van Tilburg wetenschappelijk ondersteund wordt met een onderzoek van Telos d.d. 18 februari 2012;
- in het Bestuursakkoord 2015-2019 duidelijk vermeld staat dat het beleidsveld ecologie steviger verbonden wordt met economie en vrijetijdseconomie;
- van de 41 miljoen euro, die vanuit het bestuursakkoord geormerkt zijn voor investeringen in de ecologische structuurversterking, in de periode van 2019 tot en met 2022 6 miljoen euro voor het deelprogramma Natuur & Samenleving bestemd zijn;
- het voornoemde bedrag ad 6 miljoen euro gelijkwaardig verdeeld wordt in 3 miljoen euro voor Natuur & Maatschappij en 3 miljoen euro voor Natuur & Economie;
- per 1 januari 2017 het subsidiepercentage voor de droge (delen van) ecologische verbindingzones (EVZ's) tijdelijk opgehoogd is van 50% naar 75% met als gevolg dat het afgelopen jaar een stijging in het aantal subsidieaanvragen voor EVZ's te zien is; en
- op soortgelijke wijze als met de pilot droge EVZ's de provincie eveneens succesvol kan zijn het niet-agrarische bedrijfsleven er toe over te laten gaan bij te dragen aan natuurontwikkeling in Brabant;

vragen het college:

om het deelprogramma Natuur & Economie een extra impuls te geven door:

1. de bestaande subsidieregeling 'Natuur Noord-Brabant', specifiek 'Ondernemen voor Natuur', gedurende twee jaar te verhogen tot 75%¹⁾ tot een maximum van 75.000 euro en daarna te evalueren of deze verhoging tot extra aanvragen heeft geleid;
2. het GOB opdracht te geven om bij het Brabantse bedrijfsleven onderzoek te doen naar andere mogelijkheden waarop zij nieuwe natuur willen realiseren en hierover uiterlijk bij de Perspectiefnota 2018 met een concreet Statenvoorstel voor de uitvoering en financiering te komen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Suzanne Otters-Bruijnen, VVD

Roy de Jonge, SP

Femke Dingemans, D66

Martijn de Kort, PvdA

Horst Oosterveer, 50PLUS

Herman Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP"

¹⁾ Art. 5.11 lid 1 en lid 2 van de "Subsidieregeling natuur Noord-Brabant".

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Motie 1 is intussen gekopieerd en maakt deel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan de fractie van het CDA. De heer Kuijken heeft het woord.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel. Het beschermen, en zelfs uitbouwen, van de natuur is de moeite waard. Dat staat buiten kijf. Er wordt vaak gezegd dat een mooie natuur bijdraagt aan het goede leef- en vestigingsklimaat in Brabant, maar de natuur is meer dan een verdienmodel. De natuur heeft ook intrinsieke waarde en de natuur is naar mijn eigen mening het meest prachtige wat er is. Het is een volledig zelfsturend systeem, het is minstens zo complex als onze eigen menselijke maatschappij. Waar wij echter onze maatschappij proberen te ordenen met onder andere symmetrie, wetten handhaven, kent de natuur alleen natuurwetten, en het is deze rauwe anarchie die de natuur nu juist zo verrassend en fascinerend maakt. En het mooie is, als je goed kijkt, dat deze natuurwetten nog altijd de allerbelangrijkste drijvers zijn in onze eigen mensenmaatschappij, ondanks dat wij denken dat we met al onze wetten, cultuur en orde een toonbeeld van beschaving zijn. Als voorbeelden neem ik machtsbeluste Bokito's en apenrotsgedrag bij bedrijven, maar ook baltende tieners op zaterdagavond, van territoriale wereldleiders tot zelfopofferende ouders. Onze maatschappij is een eigenlijk een soort van mini-ecosysteempje.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik geniet van deze mooie woorden. Er spreekt echt liefde voor de natuur uit, en verdieping en kennis. Ik wil daar het CDA voor bedanken en er deze vraag aan koppelen: als het zo is dat het CDA zich zo weerspiegeld voelt door de natuur, hoe denkt het CDA dan over een economisch model van steeds verdere groei, eigenlijk onbegrensde groei, waar we op inzetten?

De **voorzitter**: Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Heel simpel. Als we de natuur willen beschermen en uitbouwen, en onder de streep met een bijdrage van het bedrijfsleven meer biodiversiteit, meer natuur ontstaat, dan is dat een positieve ontwikkeling. Als we alle verantwoordelijkheid bij het bedrijfsleven neerleggen en daardoor minder kwaliteit en minder biodiversiteit ontstaat, dan moeten we dat niet doen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dus daarmee zeg je dat, als je verantwoordelijkheid geeft aan het bedrijfsleven, je daar die doelen van biodiversiteit aan koppelt waarop je de natuur geen schade toebrengt en eerder iets aan de natuur toevoegt?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik wil wel even duidelijk hebben dat we het hebben over bedrijven die participeren in de natuur. Daar heeft u het nu over hè? Of heeft u het over de economie in zijn algemeenheid?

De **voorzitter**: Nee, de vraag is gesteld.

De heer **Kuijken** (CDA): Dan interpreteer ik hem zo: als het bedrijfsleven echt participeert in de ontwikkeling van de natuur, ja, dan moet het ook iets toevoegen qua natuurwaarde.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Kuijken** (CDA): Natuur is ook een beetje zoals de politiek. De natuur is liberaal en gaat zijn eigen weg. Soms zijn de beste resultaten dat waar de natuur zelf mee komt. Survival of the fittest. Het verschil is alleen dat in de mensenmaatschappij de vraag het aanbod leidt, de markt, en dat in de natuur het aanbod de vraag leidt. Dat is evolutie. Soms zijn er ook exoten, en die komen in één keer op. Daar is niks mis mee. De natuur past zich aan, dat heeft ze altijd al gedaan. Zo is het konijn ook een exoot, en wat zouden we toch zijn zonder onze Spaanse vrienden – het konijn? De natuur vormt zich om de exoot heen en verandert een beetje. Is dat erg? Nou, de natuur duizend jaar terug was ook heel anders dan de natuur van vijfhonderd jaar terug. Verandering is altijd de enige constante geweest en er bestaat niet zoiets als een oneindige en vast gedefinieerde Nederlandse natuur die tweeduizend jaar onveranderd blijft. Ondanks alles is de natuur vaak ontzettend hard, maar ze heeft ook een sociale kant, dus ook de socialisten kunnen zich herkennen. De natuur kent vele voorbeelden van een diepe solidariteit richting de kudde, hulpbehoevende familieleden en het volk.

Oké, nu hebben we heel veel mooie bespiegelingen, maar wat betekent het nu in de praktijk? De natuur is ook een beetje christendemocratisch. Natuur gedijt het beste wanneer de mens zo min mogelijk ingrijpt. Soms komt de natuur onder druk te staan, maar waar de natuur zichzelf kan herstellen, daar moeten we de natuur vooral zichzelf laten organiseren en ontplooiën. Maar soms ontstaat er toch een situatie, door toedoen van de mens vaak, waardoor de natuur zichzelf niet meer kan herstellen, of onvoldoende, en dan breekt het moment aan dat de mens een handje helpt. Dat moeten we dan ook gewoon doen. Het CDA staat voor goed rentmeesterschap en daar hoort een veerkrachtige natuur bij. In de vorige periode heeft het CDA dan ook volmondig ingestemd met het voltooiën van het gehele Natuurnetwerk Brabant, het rijksdeel en het provinciale deel. Daar staan we nog steeds achter, inclusief de 240 miljoen euro aan middelen die daarvoor nodig is.

Kijken we naar het stuk dat we vandaag bespreken, dan is het CDA het echter met twee dingen zeer oneens. De uitvoering: hoe besteden we die 240 miljoen euro? Daarbij is vaak sprake van een hoog gehalte aan tekentafelnatuur en de prestaties die door dit college geleverd worden aangaande de realisatie van het Natuurnetwerk. Ten eerste: tekentafelnatuur. Nederland is na Bangladesh, Zuid-Korea en wat eilandstaten het meest dichtbevolkte land ter wereld en tegelijkertijd willen we hier tweeduizend jaar landschapshistorie, met alle dieren en planten die erbij horen, en oernatuur artificieel naast elkaar brengen en naast elkaar houden. Daarbij gaan we er voor het gemak maar van uit dat deze onderhoudsgevoelige natuur de tand des tijds doorstaat voor de volgende honderd jaar. De 35 miljoen euro die dit college wil uittrekken voor leefgebieden past volledig in dit plaatje. We gaan een soort van hoogwaardige supernatuur creëren, maar of dit ecologisch op de lange termijn het meest efficiënt is, het hoogste rendement heeft op het gebied van biodiversiteit, maar ook financieel en zuinigheid, is onbekend. Een heel belangrijke vraag is daarom: wat betekent deze extra inzet op leefgebieden voor de onderhoudskosten op de lange termijn? En hoe toekomstbestendig zijn deze natuurgebieden? Zijn het natuurgebieden die zichzelf in stand kunnen houden, zijn ze zichzelf bedruipend?

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. U bent zelf bioloog, volgens mij. U had het over een complex systeem van natuur dat zichzelf in stand houdt. Kijk, die tekentafelnatuur waar u het over heeft, die soortenbenadering, is op een gegeven moment nodig als je ervoor wilt zorgen dat bepaalde soorten niet uitsterven, omdat de omgeving die klappen niet meer aankan. Bent u het met mij eens dat we eigenlijk al veel te ver zijn in die economische ontwikkeling, in die druk, ook door de veehouderij, op de natuur, en dat we eigenlijk niet anders meer kunnen dan in sommige gevallen alleen maar die soortenbenadering te doen?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Mijn antwoord gaat u verbazen, mijnheer Van der Wel. Ik denk dat we in dezen ook gewoon de oorzaak aan moeten pakken. Pas als je die oorzaak wegneemt, moet je misschien gaan praten of we heel hoogwaardige tekentafelnatuur gaan realiseren, waarbij je allerlei maatschappelijke inrichtingsmaatregelen neemt om de natuur een handje te helpen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We hebben elkaar gevonden, en dat is prima, maar dat is wel een langetermijneffect. Kijk naar de ammoniakuitstoot, dat is een traject van tien, twintig, dertig jaar voordat we effect zullen zien. En, zoals de gedeputeerde al eerder heeft aangegeven, of je dat dan ziet in die soorten, dat gaat heel lang duren; dat kan ook wel dertig jaar duren. Dus op korte termijn zullen we, als we niet willen dat die soorten uitsterven, eerst bepaalde gebieden op die manier moeten beschermen en inrichten, wil je ze niet allemaal kwijtraken. Bent u het met me eens dat dan die maatregelen wel gerechtvaardigd zijn?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Het kernwoord van mijn antwoord is proportionaliteit. Als we kijken naar de pot geld die we hier uittrekken, 500 miljoen euro – want er zitten ook nog landelijke hectaren en rijksgeld bij – , is het dan gerechtvaardigd dat je daar nog een keer 43 miljoen euro bij stopt? Daarbij moet je je ook nog eens realiseren dat we qua uitvoering van het Natuurnetwerk Brabant onvoldoende stappen maken. Dan denk ik dat die 43 miljoen euro waar we het vandaag over hebben, voorbarig is.

Ten tweede, want er waren twee dingen waarmee het CDA het oneens was: de prestaties van dit college. Uit de evaluatie van de fondsen blijkt dat BrUG en het GOB in realisatie aan alle kanten vertraagd zijn. Het tempo van verwerving is te traag, het tempo van inrichting is te traag, administratief is het een puinhoop, de opstartfase van het GOB verliep ontzettend moeizaam, de rapportage over de KPI's is zeer moeizaam verlopen en lijkt nu pas op orde. Er is bovendien onvoldoende uitzicht op verbetering. Tegelijkertijd vraagt dit college op dit haperende dossier doodleuk, zonder enige uitwerking van beleid, 43 miljoen euro voor natuur. Het adagium 'eerst beleid, dan geld', vaak gepredikt door de verschillende coalitiepartijen, geldt ineens niet meer op dit dossier. We krijgen een Statenvoorstel van negen pagina's, waarin uitgelegd wordt waar we een bak geld van 43 miljoen euro aan gaan besteden. Gedeputeerde Van den Hout heeft aan de onderhandelingstafel bij de formatie 50 miljoen euro voor natuur uitonderhandeld. Dat heeft hij ontzettend goed gedaan, maar wat hij ermee moest blijft eenieder tot op heden volstrekt onduidelijk en daarbij krijgen wij het idee dat het nu in de leefgebiedenbenadering wordt gekieperd. Daarom dient het CDA het amendement in 'Eerst beleid, dan geld'.

Nu is het makkelijk om over de prestaties van dit college te klagen, maar we moeten ook de prestaties van deze Staten aanstippen. In het debat over Attero van vrijdag 8 september ging het ook over de rol van PS. Hadden we daar met zijn allen niet kritischer kunnen zijn? Ik denk het wel. Daar heeft het CDA van geleerd. Vandaag krijgen we een herkansing. Vandaag is zo'n moment waarop we kritisch moeten zijn.

Weten we wel waar die 240 miljoen euro aan uit wordt gegeven? Halen we het maximale rendement aan biodiversiteit met de activiteiten die de provincie ontplooit met deze 0,5 miljard?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik haak even in op het maximale rendement ten aanzien van biodiversiteit. 70% van het Brabantse oppervlak bestaat uit agrarisch land. Ik kan me voorstellen dat daar een enorme slag in te maken valt voor het rendement op biodiversiteit en een van de manieren om dat te doen, is agrarisch natuurbeheer. Is het het CDA bekend hoe groot het deel is van de gelden aan agrarisch natuurbeheer dat landt in de provincie Noord-Brabant?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Als je me vraagt om een percentage, moet ik het antwoord schuldig blijven, maar dat cijfer heeft u waarschijnlijk voor mij wel paraat.

De **voorzitter**: Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, dat heb ik, en het is opvallend laag voor zo'n grote agro-provincie als Brabant. Is het CDA bereid om mee te zoeken naar meer manieren waarop agrarische ondernemers actief en effectief bijdragen aan het ontwikkelen van biodiversiteit?

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kijken** (CDA): Dat lijkt me absoluut een goed idee. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat er nog wat hordes genomen moeten worden. We hebben het vaak gehad over combinaties tussen ondernemers en natuur en we hadden nu juist gehoopt dat heel veel agrariërs bereid waren hun grond voor 50% af te waarderen, om die vervolgens tot de ecologische hoofdstructuur te laten behoren. Het probleem voor veel van die boeren is: wat ga je doen als je je bedrijf beëindigt en je wilt die grond verkopen? Dan is het wel afgewaardeerde grond, waar alleen maar op een extensieve manier landbouw bedreven wordt. Dat is een horde die we moeten nemen, maar op uw vraag of we daarvoor ook meer geld beschikbaar moeten krijgen, zeg ik: ja, mits het ook echt een goede natuur is, want - u kent misschien ook de plaatjes - als je een grutto in Engels raaigras laat nestelen - zó hoog, er staan nu dus bloemen - moet je je ook afvragen of een grutto daarmee echt wat opschiet. Dus je moet wel zorgen dat je de juiste middelen op de juiste manier inzet en dan, ja, zou ik zeggen: alstublieft meer geld voor agrarisch natuurbeheer.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Kijken** (CDA): Dank u wel.

Halen we het maximale rendement aan biodiversiteit met de activiteiten die we ontplooiën met deze 0,5 miljard euro? We weten het totaal niet. Laat dan de bak geld waar we het vandaag over hebben even tot je doordringen. Even ter vergelijking: Attero is verkocht voor 170 miljoen euro en in het Groen Ontwikkelingsfonds Brabant zit 240 miljoen euro aan provinciale middelen, 210 miljoen euro aan rijksgelede en 2274 ha aan grond en nu wordt ook nog eens even 43 miljoen euro besteed aan leefgebieden. Het gaat hier dus om ongeveer drie Attero's aan publieke middelen, dit terwijl de realisatie van Natuurnetwerk Brabant aan alle kanten vertraagd is en er geen prestaties geleverd worden. Daarom dient het CDA een motie in, met als strekking de subsidieregeling voor biodiversiteit en leefgebieden pas open te stellen zodra de realisatie van Natuurnetwerk Brabant weer volledig op schema ligt.

Daarnaast stelt het college voor de pilot voor de ecologische verbindingzones door te zetten, dit terwijl vaststaat dat we door het ophogen van het subsidiepercentage van 50% naar 75% op het einde geld tekortkomen in het groenfonds. Dat is heel opmerkelijk. Het heeft ingrijpende gevolgen voor de slagingskansen van de doelen van het fonds. Waarom wordt eigenlijk pas over een jaar herijkt en kunnen we dan niet op dat moment besluiten of we die pilot door gaan zetten? Wat het CDA betreft kunnen we deze pilot op dit moment eigenlijk gewoon stopzetten. Daarom dienen we een amendement in.

Voorzitter. Tot zover.

Amendement A1: 'Stoppen pilot EVZ's'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Statenvoorstel 77/17B inzake Beleidsactualisatie BrUG;

besluiten, dat de tekstpassage '7. Instemmen met de aanpak van de herijking en het verlengen van de pilot EVZ's in 2018', vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

7. Instemmen met de aanpak van de herijking van de EVZ's in 2018.

Toelichting:

Gedeputeerde Staten hebben besloten om middels een pilot het subsidiepercentage voor de realisatie van de droge EVZ's van 50% naar 75% op te hogen en daarvoor de aandeelhoudersinstructie aan te passen. Door het subsidiepercentage op te hogen met behoud van dezelfde opgave is het totaal beschikbare bedrag voor de realisatie van de droge EVZ's niet voldoende toereikend. De provincie Noord-Brabant is niet verantwoordelijk voor de realisatie van de droge EVZ's.

En gaan over tot de orde van de dag.

René Kuijken, CDA"

Amendement A2: 'Eerst beleid, dan geld'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Statenvoorstel 77/17B inzake Beleidsactualisatie BrUG;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt geschrapt:

2. Voor het deelprogramma Biodiversiteit & Leefgebieden de Begroting 2018 met 7 miljoen euro te wijzigen met als dekkingsbron de bestuursakkoordmiddelen.

3. Voor het deelprogramma Biodiversiteit & Leefgebieden in te stemmen met de verwerking van de meerjarige effecten van 28 miljoen euro in de meerjarenraming 2019 tot en met 2022 met als dekkingsbron de bestuursakkoordmiddelen.

Toelichting

Er is 240 miljoen euro aan Essentmiddelen, 210 miljoen euro aan rijks geld en 2274 ha aan grond gealloceerd in Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOB). Daarnaast is in het bestuursakkoord 50 miljoen euro extra gereserveerd voor ecologische structuurversterking, waarvan nog 43 miljoen euro besteed moet worden.

Op dit moment is er geen helder beeld over de stand van zaken doordat veel informatie ten behoeve van cruciale KPI's nog ontbreekt. Hierdoor is Provinciale Staten op dit moment feitelijk niet in staat om haar controlerende taak uit te voeren. Het is zeer de vraag of Gedeputeerde Staten én het GOB voldoende in control zijn om de beoogde belangrijke doelen voor onze natuur te realiseren, aangezien de realisatie van de doelen van het GOB op nagenoeg alle fronten achterblijft.

En gaan over tot de orde van de dag.

René Kuijken, CDA"

Motie M2: 'Een BrUG te ver'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Statenvoorstel 77/17B inzake Beleidsactualisatie BrUG;

constaterende dat:

- er 240 miljoen euro aan Essentmiddelen, 210 miljoen euro aan rijks­geld en 2274 ha aan grond zijn gealloceerd in Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOS);
- de realisatie van de doelen van het GOS achterblijven op nagenoeg alle fronten;
- in het bestuursakkoord 50 miljoen euro extra is gereserveerd voor ecologische structuurversterking, waarvan nog 43 miljoen euro te besteden;

overwegende dat:

- er op dit moment nog geen helder beeld over de stand van zaken is doordat veel informatie ten behoeve van cruciale KPI's nog ontbreekt;
- Provinciale Staten hierdoor op dit moment feitelijk niet in staat zijn hun controlerende taak uit te voeren;
- het zeer de vraag is of GS én het GOS voldoende in control zijn om de beoogde belangrijke doelen voor onze natuur te realiseren;

dragen Gedeputeerde Staten op om:

- de subsidieregeling in het kader van Biodiversiteit en Leefgebieden pas open te stellen tot aangetoond is dat alle doelen in het GOS op schema liggen;

en gaan over tot de orde van de dag.

René Kuijken, CDA"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. Ik stel voor dat hij de aangekondigde amendementen en de motie snel bij de griffier inlevert, zodat ze kunnen worden vermenigvuldigd.

Dan is nu de fractie van de SP. Ik heb begrepen de heer Van der Staak? Ik krijg verschillende berichten nu. Mijnheer Heijmans, u heeft het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wie van mijn fractie hier ook zou gaan staan, hij of zij zou volledig onthand zijn, omdat gisteravond laat onze woordvoerder helaas heeft moeten laten weten voor langere tijd waarschijnlijk afwezig te zullen zijn. Daarom, voorzitter, heb ik hem ook bewust niet gevraagd: geef mij gauw even je spreektekst, dan lees ik jouw tekst voor en dan hebben we aan onze verplichting voldaan. Maar ik kan vervolgens toch geen antwoord geven op vragen die vanuit de zaal gesteld worden, vandaar dat ik mij beperk tot volgens mij toch wel de meest wezenlijke vraag over dit onderwerp die in mijn fractie leeft.

We zijn begonnen met uitnodigend groen, met veel enthousiasme, met de verwachting: het bedrijfsleven staat te trappelen, allerlei initiatieven zullen opbloeien. Eigenlijk was er geen twijfel aan het komen tot een succes. Als we nu de evaluatie bekijken, constateren we toch dat er wat tegenvallers zijn, dat het er toch naar uitziet dat doelen niet gehaald gaan worden.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. In de vorige periode, zoals u al zei, zijn we begonnen met uitnodigend groen en toen is ook die vraag gesteld, van: waar zijn die ondernemers en hoe zeer staan ze te trappelen? Wij hebben daar toen geen antwoord op gehad en dat was eigenlijk voor ons aanleiding ook niet voor te zijn. Maar nu zegt u: het valt tegen, en nu komt u ook tot die conclusie. Waarom hebt u in de vorige periode niet op de rem getrapt en gevraagd van: geeft u mij nou eens een lijst met ondernemers die hectaren natuur gaan ontwikkelen?

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Omdat ik niet zo gauw iets opgeef, mijnheer Van der Wel.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We hoorden zojuist de heer Kuijken zeggen: eerst beleid, dan geld. Het lijkt me toch logisch, als je ruim 200 miljoen euro gaat vrijmaken voor een nieuw beleid, waar iedereen hosanna roept, dat je eerst gaat kijken of die markt echt wel wil leveren. Ik bedoel: elk commercieel bedrijf zou toch eerst de markt verkennen? Waarom de provincie dan niet?

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ik denk dat er wel degelijk verkenningen zijn geweest en kijkt u maar eens naar allerlei convenantpartners die toen meededen met het manifest, waaruit je kon concluderen dat er wel degelijk bereidheid en een draagvlak was om hiermee aan de slag te gaan. Ik denk dat u het nou even allemaal iets te veel zó zet, dat u uw gelijk achteraf mooi kunt halen, maar het zag er toen, op dat moment – en ik kan ze u allemaal nog wel noemen: een Recron en andere bedrijven, BZW, die allemaal van harte dit beleid ondersteunden en met zijn allen zeiden: ‘We gaan hier werk van maken.’

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik kan me de uitreiking van het Brabant Uitnodigend Groen goed herinneren ...

De **voorzitter**: Excuus. Heb ik over het hoofd gezien dat u al twee keer hebt geïnterrupteerd?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja.

De **voorzitter**: Dan hebt u inderdaad niet de beurt en gaat de heer Heijmans door.

De heer **Heijmans** (SP): Sorry, voorzitter. Als je dan nu constateert dat het ernaar uit ziet dat we de doelen niet gaan halen, dan had ik eigenlijk in eerste instantie verwacht: aan de hand van deze evaluatie zal er een flinke koerswijziging komen, gaan we het helemaal anders doen; we constateren dat er niet genoeg initiatieven komen, dus we gaan zelf the lead nemen. Voorzitter. Mijn fractie mist die koerswijziging naar aanleiding van deze evaluatie. Volgens mij is de meest prangende vraag: waar haalt deze gedeputeerde – ik wil niet zeggen: de moed –, maar waar haalt hij zijn overtuiging uit dat met deze wijzigingen, met deze aanpassingen, zijn beleid wel zal leiden tot succes, tot het behalen van de gestelde doelen? Dat is voor ons de cruciale vraag en voor u een moeilijke taak, want u zult ons daar toch nog van moeten overtuigen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans voor zijn bijdrage. Ik ga nu naar de fractie van de PVV. De heer Boon heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. De provincie heeft de wettelijke taak de natuur te beschermen, maar dit college faalt. Nergens ter wereld wordt zoveel drugsafval gedumpt als in Brabant. De natuur in Brabant wordt geteisterd door een tsunami van drugs- en andere afvaldumpingen. Maar de gedeputeerde vindt wat hardwerkende boeren doen erger is dan wat drugscriminelen doen. Helaas staat Brabant ook in de top 3 van de provincies waar de roofvogel zijn leven het minst zeker is. Deze prachtige vogels worden geschoten of vergiftigd. Brabant is een waar paradijs voor stropers. Het wild in het Brabantse bos is vogelvrij. Zolang dit college geen maatregelen neemt, is de pakkans dat stropers gepakt worden erg klein. In juli is het rapport uitgekomen van BMC Advies, dat concludeert dat er geen benul is van wat criminelen in het buitengebied uitspoken. Een van de conclusies is dat het niet de eerste prioriteit heeft bij bestuurders, en dat zien we vandaag weer. Brabantse boswachters smeken bij de provincie om cameratoezicht in het buitengebied, maar dat heeft voor dit college geen enkele prioriteit. Onze fractie heeft de afgelopen tijd middels Statenvragen en moties herhaaldelijk aan GS gevraagd om het toezicht in het buitengebied te

intensiveren, maar dit college blijft echter stug en tegen beter weten in volhouden dat de huidige inzet voldoende is. Het kan en het mag niet het geval zijn dat criminelen hier ongestoord hun gang kunnen gaan. Wegkijken bij criminaliteit is voor dit college nu eenmaal gemakkelijker en als gedeputeerde Spierings geconfronteerd wordt met de uitkomsten van dit onderzoek, is haar reactie: we vragen aan gemeenten om na te denken over de toekomst, of ze voldoende in staat zijn om op opgaven te acteren. Wat een softe D66-uitspraak. In plaats van het Deltaplan tegen criminaliteit uit te werken, komt deze gedeputeerde niet verder dan het praten over herindelingsfetisjisme. Brabantse burgers willen een veilig buitengebied, maar dit college luistert niet naar de burgers. De PVV wel. Daarom roepen we dit college op om direct te stoppen met de aanleg van nepnatuur en de prioriteit te verplaatsen naar veilig buitengebied. Het zou knettergek zijn om door te blijven gaan met de aanleg van nepnatuur, zeker nu ook blijkt dat de investeringen uit het bedrijfsleven in nieuwe nepnatuur achterblijven. De PVV heeft u allen hiervoor al tijden gewaarschuwd. Deelt dit college de mening van de PVV dat de gedeputeerde hierin volledig gefaald heeft? Om dit recht te zetten, komt de PVV met een amendement om alle middelen uit de beleidsactualisatie BrUG te schrappen en om deze middelen in te zetten daar waar het echt nodig is, namelijk voor de veiligheid van het buitengebied.

En als dit college toch tegen beter weten in gaat met de aanleg van nepnatuur, dan moet dit college ook de verantwoordelijkheid nemen voor de dieren die daar leven. Brabanders die werken bij de opvang van gewonde dieren luiden de noodklok. Ze geven aan dat ze zonder subsidie in serieuze problemen komen. De PVV maakt zich wel hard voor de opvang voor gewonde dieren. Zo heeft de PVV tijdens de begroting een motie ingediend om de subsidie van deze opvang te continueren, maar deze motie, de vrijwilligers en de gewonde dieren kregen geen steun van de VVD, CDA, SP, D66, PvdA en ChristenUnie. Maar vandaag geef ik deze partijen een herkansing. De PVV dient een amendement in om subsidie beschikbaar te stellen voor de opvang van inheemse dieren.

Nu krijgen gewonde dieren geen subsidie van dit college, maar weet u wie er wel elk jaar bakken met subsidie krijgt van de provincie? De Brabantse milieufundamentalisten, genaamd de BMF. Deze milieufreaks hebben geen enkele draagvlak bij de Brabantse burgers. Ze hebben zelden tot nooit iets anders te melden dan de linkse partijen hier in dit huis; de VVD, GroenLinks, D66, PvdA. Vandaag wil de PVV het subsidie-infuus loskoppelen. Wij willen dat de subsidiejunkies van de BMF cold turkey gaan afkicken. En om deze heugelijke verandering te bewerkstelligen, dienen wij daarvoor ook een amendement in.

Voorzitter, tot zover.

Amendement A3: 'Geld naar veiligheid in het buitengebied'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 77/17 Beleidsactualisatie BrUG;

constaterende dat:

- BMC Advies afgelopen juni in een opdracht van de provincie Noord-Brabant het rapport 'Ondertussen in het buitengebied' heeft opgesteld, met daarin de conclusie dat 'er meer bestuurskracht van overheden nodig is tegen ondermijnende criminaliteit in het buitengebied';

overwegende dat:

- Brabantse Boswachters bij de provincie smeken om cameratoezicht in het buitengebied;
- een verstandig college direct zou stoppen met de versnelde aanleg van nepnatuur en de prioriteit zou leggen bij een veilig buitengebied;

besluiten de volgende tekst in Ontwerpbesluit I 77/17 B:

'besluiten:

1. instemmen met beleidsactualisatie van BrUG;
2. voor het deelprogramma Biodiversiteit & Leefgebieden de Begroting 2018 met 7 miljoen euro te wijzigen met als dekkingsbron de bestuursakkoordmiddelen;

3. voor het deelprogramma Biodiversiteit & Leefgebieden in te stemmen met de verwerking van de meerjarige effecten van 28 miljoen euro in de meerjarenraming 2019 tot en met 2022 met als dekkingsbron de bestuursakkoordmiddelen;
4. voor het deelprogramma Natuur & Samenleving in te stemmen met de verwerking van de meerjarige effecten van 6 miljoen euro in de Meerjarenraming 2019 tot en met 2022 met als dekkingsbron de bestuursakkoordmiddelen;
5. voor de inzet van de resterende ILG-middelen voor Natte Natuurparels, enclaves in het NNB en voor sleutelprojecten (initiatieven uit de samenleving) de Begroting 2018 te wijzigen door 14 miljoen euro over te hevelen naar de reserve Natuur, waarna de reserve ILG wordt opgeheven;
6. instemmen met het addendum 2 bij de Provinciale grondnota 2013;
7. instemmen met de aanpak van de herijking en het verlengen van de pilot EVZ's in 2018;
8. instemmen met de actualisatie van de opdracht aan het GOB;
9. instemmen met het ontschotten van de middelen voor het Natuurnetwerk Brabant;
10. instemmen met de aangepaste KPI's van het GOB.'

te wijzigen in:

'besluiten:

1. 35 miljoen euro voor de intensivering van de uitvoering van het biodiversiteitsbeleid, de 6 miljoen euro voor de continuering van de verankering van natuur in de samenleving en de totale restant ILG-middelen van 14 miljoen euro gezamenlijk te reserveren voor het vergroten van de veiligheid in het buitengebied.'

en gaan over tot de orde van de dag.

Maikel Boon, PVV"

Amendement A4: 'Geen BMF, wel opvang inheemse dieren'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 77/17 Beleidsactualisatie BrUG;

constaterende dat:

- de BMF nagenoeg geen draagvlak heeft, gezien de te verwaarlozen donaties vanuit de bevolking;

overwegende dat:

- zonder provinciale dekking er minder inheemse dieren opgevangen kunnen worden;
- het wenselijk is dat er een gestructureerde opvang in Noord-Brabant blijft;
- de financiële inzet klein is, maar een grote meerwaarde voor Noord-Brabant heeft;
- de provincie door het doorlopend creëren van nieuwe natuur in Brabant ook zorgt voor meer dieren die opvang behoeven;

besluiten:

- I. Aan Ontwerpbesluit I 77/17 B het volgende beslip toe te voegen:

'II. De structurele subsidierelatie met de Brabantse Milieu Federatie te beëindigen en de hiermee vrijgekomen financiële middelen in te zetten voor het continueren van de subsidieregeling opvang inheemse dieren Noord-Brabant.'

En gaan over tot de orde van de dag.

Maikel Boon, PVV"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van D66. Mevrouw Dingemans heeft het woord. Mag ik stilte in de zaal?

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het college hoopt met dit Statenvoorstel het hele Natuurnetwerk Brabant uiteindelijk in 2027 te kunnen verwezenlijken. *Hoopt*, want tijdens de themabijeenkomst over dit onderwerp gaf de gedeputeerde al een winstwaarschuwing: uitvoering van deze maatregelen geeft zeker geen garantie dat de doelen die we in BrUG gesteld hebben ook daadwerkelijk gehaald gaan worden. Het valt dus niet uit te sluiten dat de gedeputeerde op enig moment

weer bij Provinciale Staten terug moet komen met nog een set aanvullende voorstellen. Laten we dat in ons achterhoofd houden bij het beoordelen van dit voorstel. Want als bijvoorbeeld de beoogde cofinanciering vanuit de Europese subsidies niet wordt binnengehaald, dan heeft dat direct gevolgen voor het aantal maatregelen dat kan worden uitgevoerd, al zullen niet alle fracties in deze Staten dat een probleem vinden. D66 vindt het wel een probleem, want wij willen de doelen van dit college realiseren. Wij zien dit voorstel dan ook vooral als een positieve impuls, eentje die hard nodig is om de realisatie van het Brabantse Natuurnetwerk te versnellen en meer dynamiek te brengen in de manier waarop dit gebeurt.

Over het onderwerp samenleving en natuur is al veel gesproken in de themabijeenkomst en ook wij willen daar nog even inhoudelijk op ingaan. Onderzoeksbureau K+V constateerde in haar evaluatierapport over de investeringsfondsen dit voorjaar dat op het vlak van de ontwikkeling van nieuwe natuur onvoldoende economische prikkels in de markt zijn om agrarische gronden om te zetten in nieuwe natuur. De markt pakt het niet zelfstandig op. En K+V constateerde vervolgens dat dit de komende jaren ook niet zal veranderen, maar dat de systematiek van het Groen Ontwikkelfonds marktpartijen er wel toe aanzet om zelf met initiatieven te komen en zelf middelen in te zetten om bij te dragen aan de doelen. Het zet aan tot ondernemend gedrag van initiatiefnemers in nieuwe natuur.

Voorzitter. Ook het college stelt vast dat het nog niet zo wil vlotten met investeren in de natuur door bedrijven en dat op dit punt ook nog niet echt een verbetering wordt verwacht. Op de vraag van D66 over hoe het dan verder moet, antwoordde de gedeputeerde dat het tijd werd voor een andere aanpak. Welnu, met het indienen van de door de VVD aangekondigde motie hopen we dan het college op de juiste weg te helpen en mét het college ook het Groen Ontwikkelbedrijf, dat uiteindelijk die andere aanpak dan moet gaan uitvoeren, door bij het bedrijfsleven onderzoek te gaan doen naar andere mogelijkheden waarop ze natuur kan realiseren, en misschien ook wel door bij andere provincies eens voorbeelden te gaan ophalen van hoe het ook kan, en hier dan in een Statenvoorstel, uiterlijk bij de Perspectiefnota, op terug te komen.

Voorzitter. Tot slot. Het college is redelijk optimistisch over de status tot nu toe, want: 'we zijn toch maar pas vijf jaar bezig'. Maar de eerste stappen waren wel het eenvoudigst. Nu komt het echte werk. Voor D66 is versnelling daarom noodzakelijk, want de volgende evaluatie van BrUG staat pas in 2021. Onze fractie rekent erop dat, als het college eerder signalen krijgt dat extra impulsen nodig zijn, ze daar ook eerder bij ons mee terugkomen met voorstellen.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. D66 constateert met ons dat ondernemers eigenlijk niet de partij zijn om natuur te ontwikkelen, want u zegt: het levert niet meer op uiteindelijk, het kost alleen maar geld, dus dat moet je ook terugverdienen. Zou het dan niet beter zijn om die ondernemers te ontlasten en gewoon het Rijk, of zelf, belasting te heffen om die maatschappelijke doelstelling van meer natuur gewoon zelf te kunnen organiseren?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans. De vraag is duidelijk.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dat is niet mijn constatering, maar de constatering van het onderzoeksbureau dat we opdracht hebben gegeven om naar de investeringsfondsen te kijken. Die zeggen dat het Groen Ontwikkelfonds wel de instrumenten in zich heeft, maar dat er een andere aanpak nodig is. Als dat dan met een beetje meer extra geld kan in de subsidieregeling, dan is dat volgens mij een prima oplossing.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ja, een andere aanpak, maar volgens mij hebben we het over economie en de economie zegt dat, als je 6 euro moet betalen voor een stukje landbouwgrond en daarna

om moet vormen naar 2 euro per vierkante meter, je gewoon geld verliest. Vervolgens hebben we van mevrouw Otters gehoord dat je het ook nog moet onderhouden, dat kost ook geld. Dus dat moet je allemaal investeren en dan is het de vraag: wat krijgt die ondernemer daarvoor terug? Als hij dat niet kan verdienen, dan gaat hij verlies lijden. Dat kan hij uitrekenen, dus gaat hij niet meedoen. Dat is het hele mechanisme. Wat gaan we dan anders doen met de ondernemer, zodat hij dat wel kan?

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel. Volgens mij is het onderzoek van het GOB daar precies op gericht, want ik geloof echt wel dat er bedrijven zijn die niet alleen maar vanuit financiële verdienmodellen, businesscases, natuur willen realiseren, maar daar ook nog andere doelen mee hebben. Laten we het GOB nou eens onderzoek laten doen hoe we bedrijven kunnen prikkelen om aan natuurontwikkeling te doen, zonder daar meteen geld aan te willen verdienen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans. U was klaar met uw betoog. Ik sta op de valreep nog één interruptie toe.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik vraag me af of D66 mijn analyse deelt dat er misschien iets anders aan de hand kan zijn dan dat wij op zoek moeten naar andere, of bredere verdienmodellen. Zou het zo kunnen zijn dat wij een beleid, binnen de groene bewegingen, lichtgroen en donkergroen, dat wij aan de lat staan als provincie voor donkergroene doelen, biodiversiteit, rodelijstsoorten, de Kaderrichtlijn Water? Die systemen moeten op orde zijn en liefst beschermd worden ...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat wij lichtgroene middelen inzetten voor snelle, makkelijke natuur, om donkergroene doelen te bereiken: zou dat aan de hand kunnen zijn, waardoor we er maar niet komen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ik kan uw analyse niet helemaal volgen. Als wij bedrijven kunnen prikkelen om op lichtgroene natuur mee te helpen, om daarmee donkergroene doelen van de provincie te realiseren: is dat uw vraag?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Overvragen wij bedrijven niet – het is niet mijn idee van beleid –, maar overvraagt het college bedrijven niet door hele hoge natuurdoelen in feite uit te besteden aan hen?

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Nu snap ik de vraag. Steun onze motie en we gaan het GOB vragen om dat bij bedrijven te onderzoeken, dan hebben we binnenkort alle twee het antwoord.

De **voorzitter**: Nog een slotopmerking.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Ter afronding van mijn bijdrage wil ik nog graag zeggen dat we hopen dat met dit Statenvoorstel de Brabanders de robuuste natuur krijgen die we met ze hebben afgesproken. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dingemans voor haar bijdrage. De PvdA, de heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. 90% minder veldleeuweriken, 75% minder grutto's, enorme terugloop in het aantal insecten. Dat we een probleem hebben, is volgens mij allang geen discussie meer, ook in deze zaal niet. Gaat dit de oplossing zijn? Laten we het in ieder geval hopen. De SP vroeg het ook al: gaan we het hiermee wel halen? Dat is ook onze vraag. Ons antwoord is: het is tenminste een stap op de goede weg. Wij hebben bij de Perspectiefnota, bij de burap, telkens als PvdA nagevraagd: wanneer komt nu het natuurbeleid, de evaluatie van BrUG, wanneer komt die op de agenda, wanneer kunnen we nu eindelijk die stappen maken? Wij zijn blij dat het vandaag dan eindelijk zover is en zijn tevreden met het pakket aan maatregelen dat we hier voor ons hebben liggen.

Wij zien goede verbeteringen, die kunnen helpen om onze doelen te halen. We zijn ook blij dat heel erg gekeken wordt naar de soortenrijkdom, de biodiversiteit. Ik noemde net de voorbeelden al. Ik zou hier een uur lang kunnen spreken over alle percentages waarmee soorten teruglopen, het is absoluut shocking. Gisteren stond in het Brabants Dagblad nog een mooi opinieartikel waarin over zogenaamde zombienatuur werd gesproken. Ik denk dat je het niet heel veel beter kunt benoemen. We moeten echt heel erg scherp hierop zijn. We zijn dan ook trots dat we hier in een coalitie zitten die voor het eerst stappen heeft gezet om de landbouw ook echt serieus aan te pakken. Is het genoeg? Nee, we wilden als PvdA zeker nog verder gaan, maar we zetten tenminste stappen, we zien een trend en we proberen die trend te keren. Daar zit meteen ook een van de problemen die gedeputeerde Van den Hout de hele tijd heeft aangegeven. Ik kan alles doen op het gebied van natuurbeleid, zei hij, maar op het moment dat we niet tegelijkertijd het landbouwdossier aanpakken, is het voor niets. En dat klopt, want het blijkt uit alle onderzoeken, keer op keer op keer op keer. Daarom vinden we het ook logisch dat we dit nu bespreken, ná onze stappen in het landbouwbeleid, en zien wij dit ook wat dat betreft als een volgende stap in de goede richting.

Wij hebben samen met de VVD een motie ingediend – de VVD heeft hem ingediend en wij steunen de motie –, waarover al veel gediscussieerd is zojuist, over ondernemers er nog meer bij betrekken. Waarom zijn wij daar als PvdA voor?

De **voorzitter**: Interruptie Boon. Ik dacht dat de heer Boon eerder was dan de heer Van der Wel. Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, een goede stap in de richting. Volgens mij hebben we drie stappen achteruit gedaan. U heeft het mogelijk gemaakt met uw beleid, u hebt voorgestemd, om nog grotere megastallen te doen. Noemt u dat een goede stap in de richting? Horen de meeste dieren niet gewoon buiten te lopen? Dat lijkt me een goede ontwikkeling, dat is natuurinclusieve landbouw, een koe in de wei. Nee?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, prachtig hoe de PVV iedere keer de waarheid naar eigen hand weet te zetten. Als u de stukken destijds goed gelezen heeft, en ik weet u dat u dat gedaan heeft bij landbouw, dan weet u dat we níét toestemming geven voor grote, nieuwe megastallen. Er zitten hele kleine mogelijkheden voor bedrijven die werkelijk aan extreme eisen voldoen, om daarin groter te kunnen groeien. Heel eerlijk: u weet, als u het landbouwbeleid goed doorleest, dat we stappen zetten. Nogmaals, we zouden als PvdA grotere stappen willen zetten, maar we zéttten tenminste stappen. Wat u als PVV doet, is iedere keer hetzelfde hier: u loopt allerlei populistische dingen uit te kramen die totaal niet gebaseerd zijn op feiten, maakt daar goede sier mee, maar eens een keer goed wetenschappelijk onderbouwen wat u dan gaat doen om de voorbeelden die ik net noemde, die biodiversiteit, aan te pakken, dat doet u niet. U loopt aan de ene kant de natuur te beschermen en aan de andere kant loopt u hier voor de boeren op te komen, zonder enige onderbouwing. Dat slaat helemaal nergens op.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik laat me niet als leugenaar wegmaken. Het staat er wél in. U zegt: het staat er niet in, het staat er een heel klein beetje in. Het staat er gewoon in. Ja? En over principes, inderdaad, megastallen, daar onderhandelen wij niet over. Wij staan voor onze principes. Ja? Dieren, daar komen wij voor op. Ja? En wij willen dat u nu goed toegeeft dat u hebt ingestemd in nog grotere megastallen. En het hek is van de dam, want als er één druppel komt, één megastal, dan volgen er meer. En dan moet u ook gewoon een man zijn en moet u toegeven: oké, wij hebben onze principes wel uitonderhandeld. Ja? U heeft voor het principe gestaan, maar wij niet.

De **voorzitter**: Het punt is helder, mijnheer Boon. De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Mijnheer Boon, als u de stukken leest, weet u welke eisen eraan gesteld zijn. Dit is echt te makkelijk.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. De PvdA en de Partij voor de Dieren hebben elkaar gevonden als het gaat om landbouw en de druk die landbouw legt op het geheel. Megastallen, daar weten we waar de standpunten liggen.

De **voorzitter**: Maar uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): De vraag was, en ik denk dat u dat misschien nu even vergeet, maar we hebben het bijvoorbeeld ook over versnippering van de natuur, waar u als coalitiepartner toch ook aan bijdraagt, bijvoorbeeld met een N65, waar 'sec' alleen de ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel. U heeft straks spreektijd voor uw bijdrage. Interrupties zijn kort en krachtig.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, nee, ja, kijk, we geven de opdracht aan de gedeputeerde van: gaat u herstellen wat wij kapot maken. Maar bijvoorbeeld zo'n N65, waarmee u ook heeft ingestemd, maakt ontzettend veel kapot als het gaat om versnippering van natuur. Wat gaan we daaraan doen?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Van der Wel, u weet ook dat het altijd een balans is tussen verschillende dingen en u weet ook dat, als we ergens natuur weg moeten halen om een ander groot belang te dienen, we dan vervolgens ook compenseren. En u weet dat u daar de PvdA ook altijd aan uw zijde vindt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We hebben een heel uitgebreide analyse gehad van compensatie van groen. Daar schort heel veel aan, kunnen we wel stellen. Gebieden bestaan niet, zijn niet goed ingericht, kloppen niet ...

De **voorzitter**: Nu doet u het weer.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, doe ik het weer. Ik wil even het beeld schetsen dat het wel heel makkelijk gezegd is, tekentafel ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, interrupties kort en krachtig alstublieft. Ik moet er echt een beetje op letten, anders zitten we hier vanavond laat nog. Korte, krachtige interrupties graag.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Kort en krachtig: bent het met mij eens dat er gewoon genoeg provinciale wegen zijn en dat we de druk niet verder kunnen opvoeren?

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Van der Wel, dat is echt een heel andere discussie voor bij infrastructuur. Als ik nu met u een discussie over de N65 aanga, dan gaat de voorzitter ons allebei tegenhouden. Dus dat gesprek doe ik graag met u, maar niet op het moment dat we hier over BrUG praten.

De **voorzitter**: Dat hebt u goed gezien. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Wat ik wilde zeggen: de reden waarom wij de motie die de VVD indient steunen, is eigenlijk heel simpel. Wij zien op de website van het GOB al meerdere voorbeelden van hoe er met ondernemers samengewerkt kan worden. Wij delen met de VVD dat het mooi is als ondernemers meer betrokken zijn bij het realiseren van natuur, om een hele simpele reden: alle hulp is welkom en nodig. Daarom zijn wij ook voor deze motie. Dat is tegelijk mijn laatste opmerking/vraag aan de gedeputeerde: hoe kunnen we ervoor zorgen dat we los van de terreinbeherende organisaties, gemeenten als de B5, ook andere organisaties, coöperaties en groepen van particulieren nog meer kunnen stimuleren dan we nu al doen, om nieuwe natuurontwikkelingen mogelijk te maken? Echte innovatie, kortom, in samen natuurdoelen halen, want wat ons betreft is dit een hele goede stap in de richting, maar moeten we nog heel veel stappen hierop laten volgen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort. Dan nu de fractie van GroenLinks, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Aan het begin van het zomerreces kregen wij de evaluatie van BrUG toegestuurd. Inmiddels zijn we bijna vijf maanden verder, waarin we meer weten over de enorme insectensterfte, over de effecten van glyfosaat op de natuur, over de enorme mestfraude. En terecht kregen we recent nog een memo van de gedeputeerde. De evaluatie van het natuurbeleid door het IPO is niet volledig. Het staat er in Brabant namelijk niet rooskleurig voor. De natuuropgaven hier in Brabant zijn net wat groter. Wij hebben daarbij wel een vraag over het dubbelspel dat de gedeputeerde speelt. Waarom is hij zo optimistisch naar het Rijk? Want de getallen in de IPO-evaluatie zijn toch afkomstig van zijn ambtenaren. En tegelijkertijd deemoedig naar ons als Staten toe. Heeft het er misschien mee te maken dat hij wil dat het Rijk zich niet meer bemoeit met het gedecentraliseerde beleid, dus dat geld en mandaat bij de provincies blijven, en dat hij van PS meer geld voor natuur en biodiversiteit wil? Wat alleen kan als hij ons daar de urgentie toe aangeeft.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het valt mij op – de heer De Kort die kwam er ook al mee, met dat insectenonderzoek van die 75% minder. We hebben dat al eerder gehad met biodiversiteitsonderzoeken die volledig onderuitgehaald zijn door de heer Zeilmaker, maar het insectenonderzoek is ook totaal onderuitgehaald door de Wageningen Universiteit.

De **voorzitter**: En uw vraag was?

De heer **Van den Berg** (PVV): Daar bent u mee bekend, dus mijn vraag is of u iets voorzichtiger wilt zijn met dat soort claims, want het is een onderzoek – ik heb zelf de onderliggende data ook nog eens bekeken – wat werkelijk helemaal nergens op slaat. Ik denk dat stellige uitspraken als deze iets te ver gaan.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg: ook u, kort en krachtig. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dertig jaar lang onderzoek in Duitse natuurgebieden omringd door intensieve veehouderij, waarbij echt in grammen insecten zijn gevangen, en die grammen zijn vergeleken over de jaren, is best hard onderzoek en daar zijn met big data goede analyses over gevoerd.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, via u. Ik zal u de nodige informatie toesturen over waarop dit onderzoek, en vooral deze conclusies gebaseerd zijn, en daar zult u waarschijnlijk nog wel een beetje van schrikken.

De **voorzitter**: Goed. We zullen dat tegemoetzien, maar ik stel voor dat we nu met het onderwerp van de agenda verder gaan, en dat is het thans voorliggende voorstel.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Toch even in reactie op de tweede interruptie van de PVV ...

De **voorzitter**: Ik wil eigenlijk gewoon voorstellen om echt bij het onderwerp dat hier op de agenda staat te blijven. Als we alle grote vragen rondom het biodiversiteits- en natuurbeleid vandaag moeten behandelen, wordt het echt morgenvroeg. Dus ik stel voor dat u nu echt verder gaat.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja. Ik was het punt aan het maken dat het college twee volstrekt tegenovergestelde signalen afgeeft over hoe het ervoor staat met onze natuur en met hoe ons natuurbeleid uitpakt. Vorig jaar nog werd de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant Beleidsneutraal en Beleidsluw ingevoerd, de facto gericht op het toelaten van uitzonderingen op bescherming en niet op het waarborgen van betere bescherming. Wij hebben daartegen geageerd als GroenLinks en het blijkt nu waarom. Uit deze stukken aan ons nu blijkt klip en klaar dat de natuurdoelen nog lang niet binnen bereik liggen. Wat doen we om de natuur, planten en diersoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen? Wat doen we met leefgebieden? Maken we die gif- en meststofvrij? Wijzen we bijzondere provinciale natuurgebieden aan, of provinciale landschappen? Opnieuw wijzen wij als GroenLinks erop dat visie op natuur nog mist. Wanneer kunnen wij hier in de Staten de natuur- en landschapvisie verwachten in Brabant, volgend uit de Natuurbeschermingswet? Hoe wordt dit nu onderdeel van de Omgevingsvisie?

Voorzitter. Door deze actualisatie komen er meer mogelijkheden voor grondverwerving. Dat vindt GroenLinks een goed idee. Herstelmaatregelen overstijgen daarbij wel gemeentegrenzen. Graag zouden we de gedeputeerde dan ook willen horen over de mogelijkheden voor de inzet van een provinciaal inpassingsplan. Kan dat ons helpen om meer natuur te realiseren in Brabant? Andere provincies, Gelderland en Overijssel, zijn ons hier al in voorgegaan. In Gelderland zijn er nu zes gebieden waar een PIP wordt toegepast. GS in Overijssel hebben er net een vastgesteld voor de uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Staat dit al op het netvlies bij GS?

Dan de maatregelen in het voorstel die versnelling tot doel hebben. Dat is prima. Voor een deel hebben GS de geconstateerde vertraging wel aan zichzelf te danken. GroenLinks was destijds tegenstander van het verlagen van de subsidie op de realisatie van de EVZ's van 100% naar 50%. Gemeenten kregen

destijds veel taken ook al gedecentraliseerd en waren heel voorzichtig in hun begroting met geld voor natuurverbindingen, omdat daar ook beheer en onderhoud bij hoort op de begroting. Begrijpelijk. Nu, in een pilot, is het provinciale subsidiebedrag opgehoogd naar 75% en komt er weer tempo in. Mogen wij naast een pilotverlenging ook een generieke verhoging verwachten, om weer meer verbindingen tot stand te brengen? Dat zet echt zoden aan de dijk voor het realiseren en het verbeteren van onze natuur. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Excuus, ik had u niet zien aan komen, mevrouw Otters. Eén interruptie op de valreep.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp dat u positief staat tegenover de subsidieverhoging van de droge EVZ's, want u wilt ook de realisatie van de natuurdoeleinden. Hoe staat u dan tegenover een eventuele subsidieverhoging voor ondernemers, zodat ook economie en natuur elkaar kunnen verbinden en daardoor bereikt wordt wat wij, zowel u als wij, ook willen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, ik vind het wel twee verschillende dingen. Als je kijkt naar de kaart van Brabant, en daar de natuurgebieden, en als je die vergelijkt met natuur in andere regio's in Nederland, dan is de Brabantse natuur nog echt heel versnipperd en valt er met het robuuster maken van onze natuurgebieden, ook klimaatbestendig, voor iedereen goed, ook de bedrijven, en het vergroten van onze biodiversiteit, heel veel te winnen met juist in Brabant die verbindingen leggen. Dus voor ons is het evident dat die er veel en meer en beter moeten gaan komen. Dan bij de ondernemers. Ik heb uw motie gezien. Ik vind het erg jammer dat wij als GroenLinks, in tegenstelling tot een aantal andere partijen, niet vooraf in uw motie zijn meegenomen. Wij kunnen er ons namelijk voors en tegens bij voorstellen. Voor, omdat het op onderdelen beter zal opschieten en dat je meer groenbesef krijgt bij ondernemers. En tegen omdat vijf jaar geleden naar onze mening is gebleken dat ondernemers in een positie zijn gezet die misschien niet zozeer past bij de doelen voor veel ondernemers, voor ondernemerschap, maar die passen bij donkergroene natuurdoelen, die misschien niet op de markt thuishoren.

De **voorzitter**: Dan is hiermee uw bijdrage beëindigd en kijk ik naar de fractie van 50PLUS. Ik had doorgekregen dat de heer Oosterveer het woord zou voeren, maar wij zijn ook benieuwd naar de bijdrage van de heer Van Overveld.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Ik heb dat nadien gewijzigd, voorzitter.

Voorzitter. Kortgeleden, onlangs, laatst zijn we in Vught als presidium geconfronteerd geworden met een deskundige die onze werkwijze vanaf de tribune had bestudeerd. Een van zijn conclusies was dat, ook als je niks toe te voegen hebt bij een agendapunt, je toch deze opvatting moest delen met de vergadering, omdat zulks de discussie zou bevorderen. Voorzitter. Ik heb deze mening tot me genomen. Ik heb erover nagedacht en omdat ik van huis uit een meegaand type ben, heb ik besloten een en ander uit te proberen op de eerstvolgende vergadering. Daarbij zal ik de stijl van mijn inbreng in overeenstemming brengen met dit deel van het jaar, zodat de inwoners van Brabant ervaren dat hun volksvertegenwoordigers goed weten wat er leeft en tussen hen in staan.

Voorzitter. Mijn inbreng luidt dan als volgt:

Beste mensen. Mijn naam is Pieter
en ik ben zo zwart als roet.

Van slavernij weet ik geen mieter
des te meer van suikergoed.

De tijd is alweer aangebroken, en net als al zo vaak dit jaar,
staat het college van GS weer met nieuwe plannen klaar.

Statenleden praten vanaf het kathedr
en er wordt driftig naar de interruptieplek gerend ...

De **voorzitter**: Dat doet u precies op tijd. Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, van suikergoed weer naar het zuur: wat wil 50PLUS dan met onze natuur?

De **voorzitter**: Van Overveld. Heel ad rem.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Dat kunt u in ons verkiezingsprogramma lezen, dat ga ik nu niet uitleggen.

En er wordt driftig naar de interruptieplek gerend.

Maar doorgaans, vele uren later
wordt er toch voor het plan gestemd.

Voorzitter. Een oudjaarsconference houden zal ik zeker niet,
dat is iets voor Youp van 't Hek.

Als ik dat hier zou doen, stond ik geheid voor gek.

Voorzitter. Ik wens iedereen een fijne Sinterklaas en wij zijn het eens met het voorstel en de bijbehorende motie.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Overveld voor zijn mooie bijdrage. Mevrouw Surminski van de Partij voor de Dieren dan nu aan het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja, geef daar nu eens een reactie op. Goed, ik ga toch eventjes proberen om het weer serieus terug te pakken.

Voorzitter. Ons wordt vandaag gevraagd om in te stemmen met belangrijke wijzigingen in het beleid, en sommige daarvan zijn nuttig en nodig. Het onderhavige stuk geeft een aanzet tot verbetering, maar de vraag blijft of het voldoende is, of dat het eventueel beter kan. Om werkelijk te kunnen bepalen of het nieuwe beleid beter is dan het voorgaande, moet er toch een vergelijking mogelijk zijn. Kunt u aangeven wat het tot nu toe behaalde resultaat zou zijn volgens de gewijzigde KPI's? Wat tot nu toe is gerealiseerd, zijn vooral de gemakkelijke projecten, het laaghangend fruit, zeg maar. Dus feitelijk ontstaat hiermee een geflatteerd beeld, en dan moeten ook de apparaatskosten van een miljoen per jaar daarin worden meegenomen.

BrUG stoelt op vier pijlers en eigenlijk staan ze allemaal ter discussie. Een robuust Natuurnetwerk. De benodigde grondverwerving is een probleem. Brabant is te vol en er zijn te veel belangen die conflicteren met natuurbelang. Ruilgrond is dringend noodzakelijk. Daarom wordt nu de aankoop van grond buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk als ruilgrond mogelijk. Onder voorwaarden kan het GOB zelf deze aankopen doen. Op zich een goed idee, maar we willen graag toelichting bij de door het GOB gehanteerde waarden. Bij de nieuwe KPI's staat dat de grond wordt gekapitaliseerd voor gemiddeld 70.000 euro per hectare, en dat lijkt ons wat aan de hoge kant, ook voor agrarische grond. Grasland doet zo'n 57.000 euro per hectare. En dat de grootste afwaardering gebeurt op het moment van omzetting naar natuur, is natuurlijk duidelijk. We zien ook een serieus risico voor prijsopdrijving door de aankoop van grond, al dan niet als ruilgrond. Hoe gaat de provincie daarmee om? Wacht u tot bedrijven vrijwillig op de markt komen, bijvoorbeeld bij bedrijfsbeëindiging zonder opvolger?

Het is prima om enclaves uit te kopen, omdat deze soms ernstige beperkingen opleveren voor de realisatie van de natuurdoelen, maar bedrijven op een enclave hebben vaak sowieso een beperkte mogelijkheid tot voortbestaan, en al helemaal niet tot groei. De vrijemarktwaarde zal dus beperkt zijn. Wanneer volledige bedrijven worden uitgekocht, neemt u dan ook de dierrechten en/of emissierechten in, of kan een ander bedrijf straks in de omgeving weer vrolijk verder met deze rechten? Dan willen we ook nog graag weten of

maatregelen als vernatten na uitkoop van de enclaves kunnen leiden tot meer ontwikkelingsruimte in de omgeving voor andere bedrijven.

De aankoop van volledige bedrijven, inclusief de gebouwen, is een andere maatregel om aan de gewenste grond te komen. Wij willen graag horen welke middelen u daadwerkelijk gaat inzetten om ervoor te zorgen dat na de verkoop van de gebouwen geen nieuwe activiteiten gaan plaatsvinden die de natuur nadelig kunnen beïnvloeden. Wat ons betreft gaat het dan niet alleen maar om agrarische bedrijfsvoering, maar om vrijwel alle soort economische activiteit.

Dan zouden we graag willen weten hoe GS omgaan met eventueel aanwezig asbest, want zeker bij bedrijven zonder opvolger kan asbest een extra prikkel zijn voor de oude eigenaar om in elk geval vóór 2024 te willen verkopen.

Wij denken dat het omzetten van een bedrijfswoning naar een gewone woonbestemming voldoende waardevermeerdering kan opleveren om daaraan een sloopverplichting voor oude opstallen, eventueel inclusief asbestsanering, op te leggen, maar we horen graag hoe GS daarover denken. Maakt u een afweging wat de meeste winst voor de natuur oplevert: het uitkopen van enclaves en volledige bedrijven ten opzichte van de aankoop van meer ruilgrond, of direct voor de natuur inzetbare hectaren?

Wanneer de provincie grond in bezit heeft die moet worden omgezet naar natuur, maar nog geen inrichting is voorzien, dan kan die grond verpacht worden. Ik heb het dus niet over ruilgrond die een agrarische bestemming moet houden, maar echt voor natuur bestemd. Is het dan niet beter die grond braak te laten liggen in afwachting van de definitieve inrichting? Daarmee bereik je dat er ruige plekken ontstaan, meer ruimte voor gewone soorten planten, insecten en kleine dieren, meer rustgebiedjes en herstel van de bodem. En doe nou niet schamper over bramen en brandnetels, want voor drie weken een vlinder op een roos heb je echt drie maanden een rups op een brandnetel nodig.

Behoud en herstel van biodiversiteit is ook een pijler. Het doel is grootschalige natuur met meer biodiversiteit en ruimte voor dieren, ook voor predatoren staat in uw stuk. Maar er zijn nogal wat conflicterende belangen. Nu wordt al een enorm aantal vossen afgeschoten en roofvogels zijn hun leven niet zeker. Is er dan ruimte voor wolven, voor zwijnen? Het zou goed zijn om preventieve maatregelen, zoals wildgreppels en wallen, te incorporeren in het hele beleid. Als er een echte win-winsituatie mogelijk is voor het landschap, voor biodiversiteit en voor preventie van wildschade, dan zou de provincie daaraan moeten meewerken.

Biodiversiteit is een veelomvattend begrip, dat vaak wordt gebruikt in de beperkte zin van het totaal aantal soorten in een gebied. Maar belangrijk is de meer uitgebreide visie: juist aandacht voor de gewone soorten, die de basis vormen van de voedselketen. De dramatische afname van het aantal insecten, zelfs in goed beheerde natuurgebieden – en zelfs al gelooft de PVV er niet in – is toch een wake-upcall voor ons. Essentieel is, wat u zelf ook al constateerde, dat de natuurdoelen niet behaald kunnen worden zonder de realisatie van het Provinciaal Milieu- en Waterplan, de transitie van de veehouderij, het beperken van de invloed van mobiliteit en straks het zorgvuldig omgaan met de Omgevingsvisie. Zo lang wij accepteren dat individuele burgers en bedrijven ernstige schade toebrengen aan gemeenschappelijke assets, zoals schone lucht, gezonde omgeving, rust, stilte en een gezonde natuur, blijft het dweilen met de kraan open.

Verder zouden we graag duidelijke criteria zien voor natuurinclusieve landbouw en middelen voor controle, en eventueel bijsturen wanneer het nodig is. Natuur en samenleving blijft een lastig onderwerp. De Manifest-partners dragen minder bij dan gehoopt en bedrijven hebben weinig belangstelling voor iets anders dan het vergroenen van hun eigen directe omgeving. Verwacht u dan dat de Manifest-partners daadwerkelijk gaan bijdragen in hectaren en middelen, of kunnen we beter afscheid nemen van dit onderdeel van de ondernemende natuur en er verder ook geen kosten meer voor maken?

De **voorzitter**: Interruptie Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ik ben heel erg benieuwd hoe u natuurinclusieve landbouw ziet.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik heb daar ernstige twijfel bij, omdat het koppelen van economische belangen aan natuurbeheer eigenlijk al meteen een soort perverse prikkel inhoudt. Dus ik zou heel graag van GS willen weten hoe zij die afweging maken. Dat geldt wat mij betreft ook voor dingen als natuurbegrazing.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Goed.

EVZ's. De provincie is nu verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van de rodelijstsoorten en dit kan invloed hebben op de omvang en ligging van de EVZ's. Houdt dit in dat de huidige opgave van 710 km misschien niet voldoende is? Wat gaat u doen als bij het verhoogde subsidiepercentage van 75% het beschikbare bedrag niet voldoende blijkt, of als de gemeenten ondanks verhoogde subsidie toch te weinig weten te realiseren?

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik beluister het betoog van de Partij voor de Dieren met grote belangstelling en instemming. Ik heb toch nog een vraag over het debatje met de PVV. Als er initiatieven komen voor meer agro-ecologie, of agro-forestry, bent u daar wantrouwig naar dat het niet succesvol zou kunnen worden in onze provincie?

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ik ben in zoverre wantrouwig, wanneer het gaat over bestaande natuur, binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk, dat je dan economische factoren de overhand laat krijgen. Die mogelijkheid bestaat natuurlijk wel degelijk, als je eventueel agrarische bedrijven daar de mogelijkheid toe geeft. Ik sta er niet zo moeilijk tegenover, als het gaat over bedrijven die nieuwe natuur aanleggen en dat echt toevoegen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Zijn wij in de praktijk niet juist op zoek naar bedrijven die nu een ruimtelijk beslag hebben en met de rug naar de natuur staan, dat die wat meer in verbinding staan met de natuur? Is dat niet ook al echt winst, als daar een verbeter slag of vergroeningsslag wordt gemaakt?

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Prima, maar binnen het Natuurnetwerk moet natuur echt de overhand hebben. Je moet dus goed kijken bij de balans, dat het niet doorslaat in de richting van het handhaven van economische belangen,

De **voorzitter**: Het punt is wel duidelijk, denk ik. Mevrouw Surminski vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voor onder andere de rodelijstsoorten geldt een inspanningsverplichting. Zijn er consequenties wanneer u die verplichting niet kunt nakomen?

Een laatste vraag. De ING-gelden die zijn overgebleven, worden nu ingezet. De realisatie van complexe projecten kent een uitloop tot 2017. Zijn inmiddels alle projecten klaar, of ligt er nog een restantopgave?

Naar aanleiding van het prachtige gedicht van 50PLUS heb ik nu ook eventjes een rijmpje bedacht: het werken aan biodiversiteit

is echt meer dan het sparen van de kool en de geit.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski. Pepernoten komen straks, aan het einde van de zitting. ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil heeft nu het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Vanmorgen hadden we een bijeenkomst over de nieuwe Omgevingswet en de visie die we daarin aan het opstellen zijn. Een van de onderdelen die erin zat, is eigenlijk de uitnodiging aan diverse partijen om niet alleen ruimtelijke initiatieven mogelijk te maken, maar daar ook de koppeling met natuur, natuurinclusief te maken. En toen in de Brabantse Stijlprijs de projecten naar voren kwamen, bleek dat 80% van de projecten die aangedragen worden, en ook daadwerkelijk uitgevoerd zijn, een natuur- en milieucolponent hebben, dat 80% van de mensen die daar een initiatief willen ondersteunen en daar de energie in willen zetten, nadrukkelijk die koppeling zien met natuur, natuurontwikkeling en daarmee ook een stuk herstel van biodiversiteit. Als ik dat dan lees en op me in laat werken, dan denk ik dat het uitnodigend groen, de Brabantse samenleving betrekken bij het hele natuur- en milieunetwerk, daar zit wel degelijk een basis in waar we op voort kunnen borduren.

Tegelijkertijd hoor ik hier eigenlijk heel veel negatieve signalen over natuur en milieu. Ik dacht wel eens: leef ik nu in een woestijn? Maar we moeten niet vergeten dat er ook prachtige voorbeelden zijn in Brabant, zoals de unieke situatie dat wij de settezanger hier in Brabant hebben, bijna nergens in Nederland, bijna nergens in Europa, de zee- en de visarend, maar ook dat Brabant het grootste gebied is voor het opvetten van de grutto's, die vervolgens gaan broeden in andere gebieden in Nederland - ontzettend belangrijk voor het behoud van de grutto - en dat de slangenarend straks voor het eerst in Nederland zal gaan broeden. Dus er zijn ook prachtige voorbeelden waarin het goed gaat met de natuur, en ook dat moeten we volgens mij niet uit het oog verliezen.

Voorzitter. Tegelijkertijd ligt er een evaluatie van de BrUG, waarin gekeken is of het herstel van de biodiversiteit N2 - heel belangrijk: natuur en landschap een plek geven in de samenleving - daadwerkelijk ook van de grond komt.

Over een robuust netwerk is al veel gesproken en daarover zijn een aantal voorstellen gedaan door het college, die we graag de ruimte geven om dat ook invulling te laten krijgen, en daarmee ook het netwerk binnen hopelijk korte tijd af te kunnen maken.

Als het gaat om het karakteristiek landschap, dan is de evaluatie daar een stuk kritischer in. Er zijn geen specifieke doelen en er is ook weinig uitspraak te doen over de doel-realiseratie. Voorzitter. En juist bij het landschap zit vaak de verbondenheid, waar mensen willen zien hoe natuur en milieu ook daadwerkelijk beleefd kunnen worden en waardoor er ook draagkracht is voor natuurontwikkeling. Ik kom zo met een voorstel hoe dat wat ons betreft beter opgepakt kan worden.

Ook de betrokkenheid van het bedrijfsleven, burgers en organisaties bij natuur en landschap laat te wensen over en is niet kwantitatief te meten. Voorzitter. Juist op deze twee onderdelen, de 7 miljoen euro voor biodiversiteit en leefgebieden en 6 miljoen euro voor natuur en samenleving, hadden wij verwacht dat het college met een voorstel zou komen hoe we dit daadwerkelijk ook beter aan gingen pakken. De SP-fractie heeft eigenlijk al de kernvraag gesteld: wordt hier een beleid voorgesteld van het college dat deze middelen ook daadwerkelijk rechtvaardigt en dat we daarmee de doelen ook gaan realiseren als provincie? En daar ligt voor ons ook wel de kern en de moeite met dit hele voorstel, op deze twee onderdelen, punt 2 en 4 van het besluit. De andere onderdelen kunnen wij steunen. Ik hoor daar graag een reactie van het college op.

Voorzitter. We hebben nog twee punten waarbij ik graag de opmerking aan het college wil meegeven om daar specifiek naar te willen kijken. Eén: bij de ecologische verbindingzones, belangrijk voor de verbindingen en de landschapsbeleving, lopen veel gemeenten aan tegen de langjarige beheerverplichtingen die ze aan moeten gaan, dus niet zozeer de realisatie 'sec', maar ook de langjarige beheerverplichtingen. Ik wil het college vragen in de evaluaties die we in het voorjaar gaan doen naar de EVZ's, om dan ook te kijken of daar ook voorstellen kunnen komen om dat punt daarin te tackelen. En

twee, het werd ook al door de GroenLinks-fractie aangedragen: het agrarisch natuurbeheer loopt in Brabant fors achter, terwijl er volgens mij prima mogelijkheden zijn om het agrarisch natuurbeheer hier van de grond te krijgen en daarmee ook de biodiversiteit een enorme impuls te geven. Ik vraag het college hoe het specifiek op dit punt met voorstellen kan komen, om dat te versterken. Ik hoor graag de reactie van het college hierop.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan nu als laatste in de eerste termijn de heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant. Aan u het woord.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ik was wel niet bij het overleg in Vught, maar ik wil toch het betoog van 50PLUS onderstrepen en er nog een uitroepteken achter zetten. Ik zou willen voorstellen om de tijd die we spenderen aan het onderwerp waar we het nu over hebben, natuur, het komend weekend met z'n allen in de natuur door te brengen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijman voor zijn bijdrage. Dan is nu het woord aan de gedeputeerde voor de beantwoording. De heer Van den Hout heeft het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Alle fracties hebben natuurlijk gesproken over de vraag of we de doelen van het natuurbeleid halen. Sommige fracties menen dat we helemaal geen doelen, althans geen beleid hebben en nu toch geld vragen. De doelen zijn volgens mij goed omschreven en ook divers. Het aanleggen van het Natuurnetwerk Brabant is een middel, hectaren creëren zijn een middel, voor het GOB is dat het doel, voor het natuurbeleid is dat het middel om te komen tot verbetering van de biodiversiteit in Brabant. Dat is het doel, dat staat voorop. Er zijn ook nog andere doelen, afgeleide doelen, over participatie, over het deelnemen van bijvoorbeeld bedrijfsleven en burgers, het uitnodigende karakter, de specifieke eisen die gesteld kunnen worden aan Natura 2000-gebieden, de relatie met het PAS, de relatie met de landbouw. Het zijn allemaal doelen die we ook dienen met dit beleid, maar het gaat uiteindelijk om twee pijlers: biodiversiteit en de verankering van natuur in de samenleving. Dit wilde ik van tevoren even vaststellen, want dat heb ik zo nog nodig.

Velen van u grijpen terug op wat de SER in 2012 is begonnen als het ware: een oproep aan het college om ecologie en economie aan elkaar te verbinden. Collega Pauli en ik hebben die handschoenen opgepakt, omdat er in 2012 meer dan voldoende aanleiding was te denken dat dat een succesvolle invalshoek zou kunnen zijn. De manier waarop we dat hebben aangepakt heeft tot nog toe in ieder geval niet geleid tot de grote investeringen die toen misschien nog voor de geest stonden. Dat hebben we zeker wel geprobeerd, maar uiteindelijk blijkt redelijk vaak aan het einde van een proces dat een bedrijf toch vooral geïnteresseerd is in het aanleggen van natuur in de directe omgeving van haar eigen gebouw als het ware, als propagandamiddel of uitstraling, of ook de leefbaarheid in de omgeving voor het eigen personeel, maar allemaal veel beperkter dan wij gedacht hadden. Overigens niet alleen, want er is wel degelijk een lijst van zo'n 170 ha, 180 ha natuur die door ondernemers is aangelegd, maar dan niet het soort ondernemers dat wij in eerste instantie op het oog hadden, maar de toch al usual suspects zeg maar, van landgoederen – ook ondernemingen –, natuurbegraafplaatsen en dat soort toch al ondernemingen in de groene hoek. We zullen daar op een andere manier naar moeten gaan kijken, dat ben ik met u eens.

Motie 1, overigens geen amendement dat meteen ingrijpt in het besluit, maar een motie die ons oproept straks weer met een begrotingswijziging te komen, ben ik bang, daar heb ik geen bezwaar tegen, om te kijken of dat een van de dingen is die zou kunnen helpen: het verhogen van het subsidiepercentage voor projecten in het kader van ecologie en economie. Het lijkt me geen wondermiddel, maar die bestaan ook niet. Alles kan echter helpen, dus behalve dat we zelf zullen moeten nadenken over hoe we nog beter dat bedrijfsleven kunnen benaderen dat we tot nog toe niet hebben kunnen bereiken, een verhoging van in ieder geval het percentage, niet de totale som van de subsidie, die blijft gelijk, dus het heeft ook geen financiële consequenties. Vandaar dat wij geen bezwaar hebben tegen deze motie.

Volgens het CDA is natuur vooral rauwe anarchie in plaats van symmetrie; hij is ook liberaal en een beetje sociaal en soms zelfs christendemocratisch. De natuur verandert altijd, want dat is evolutie, dus de vraag is: wat is nou het probleem als de natuur nu ook verandert, bijvoorbeeld in, wat mevrouw Surminski al zei, berken en bramen, distels en brandnetels? Voor de natuur is daar helemaal niks mis mee, want deze aarde draait al 4,5 miljard jaar en er verandert continu iets. Wat verandert is dat wij nu, als mensen, een belang hebben bij waarheen het zich ontwikkelt. Voor de aarde maakt het niet uit dat heel Nederland onder water komt te staan, over tienduizend jaar weer droog is, en dan weer een keer onder het ijs, maar zo lang wij hier wonen wel. Zo lang wij hier wonen, hebben wij behalve baat bij dat dat niet gebeurt, toch baat bij een bepaalde natuur, en dan zullen we dus moeten kiezen voor natuur die hier past en dat is wat we nu proberen.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ben een beetje verbaasd over de mate waarop de beoordeling is van de motie door de gedeputeerde, want we gaan nu eerst een nieuw beleid in. Er werd ook gezegd, net in het debat met D66: er komt een nieuwe richting en ondernemers gaan misschien meer doen met die nieuwe richting, maar nu gaat u op voorhand al zeggen, van: nu gaan we het percentage dat we aan de ondernemers schenken vergroten. Is dat één niet een beetje voorbarig en twee: is het wel een taak van de provincie om op die manier natuur te organiseren?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Om met het tweede te beginnen: jazer, by all means necessary, zeg maar, moeten wij die biodiversiteit hier verbeteren, en als het bedrijfsleven daarbij kan helpen, graag. Is dit een voorbeeld van eerst geld en dan beleid? Ja, dat ben ik wel een beetje met u eens, maar dan moet u toch echt uw collega's aankijken. Als ik hier geconfronteerd word met een motie waar iedereen, op twee partijen na, achter staat, ben ik realpolitiker genoeg om te zeggen dat wij daar geen bezwaar tegen hebben.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik zie dat u heel veel vooruitgang heeft geboekt de afgelopen zeven jaar. Maar goed, ik had van u wel een kritische noot verwacht, van: denkt u aan de uitputting, maar ook of het wel gaat werken, want klaarblijkelijk is de ondernemende natuur toch niet zo ondernemend als iedereen denkt. En dat bewijst dan maar weer de inbreng die mevrouw Surminski had.

De **voorzitter**: Uw vraag was?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, mijn vraag was ..., ja ...

De **voorzitter**: Was er wel een vraag!?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik kom daarop terug in tweede termijn.

De **voorzitter**: Kijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil even kort constateren dat ik en het CDA en de gedeputeerde niet van mening verschillen. Wij bepleiten dan ook niet een heel stikstofrijke natuur met brandnetels en bramen, wij willen ook een stikstofarme natuur die heel divers is, divers in landschappen en dergelijke. Dus ik wil even waken voor het gevaar dat we daar een tegenstelling creëren die er niet is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog. Nog een interruptie van mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik merkte een wat schoorvoetende reactie van de gedeputeerde. Laten we dan in ieder geval constateren dat een groot deel van deze Staten in ieder geval het vertrouwen geeft aan het GOB om uitvoering te geven aan deze motie, die wat ons betreft echt geen nieuw beleid inhoudt, maar wel een versnelling binnen het bestaande beleid.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Die ga ik onthouden!

Ik ga toch eerst even verder met het CDA. Wat me dan verbaast, en dan heb ik het over motie M2, die wij natuurlijk ontraden, omdat we denken dat de subsidieregelingen wel degelijk van belang gaan zijn, is dat u ons vraagt de subsidieregeling in het kader van biodiversiteit pas open te stellen als aangetoond is dat alle doelen van het GOB op schema liggen. Ja, met alle respect, maar het doel is nou juist het vergroten van de biodiversiteit. U wilt de subsidie voor het vergroten van de biodiversiteit uitstellen totdat ..., ja tot wat dan: totdat de biodiversiteit zich spontaan verbetert en op schema komt te liggen? Vandaar dat we deze motie ontraden.

Stoppen - en daarover zegt u een amendement te zullen indienen - met 70% bijdragen van deze provincie aan de EVZ, dat amendement ontraden we eveneens.

De **voorzitter**: Kijken. Ja, gaat uw gang.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik wil even enige duiding aanbrengen. Het doel van het GOB is inderdaad biodiversiteit, maar ook het realiseren van een aantal hectaren en in gerichte natuur. Dat zijn ook doelen van het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Dat is primair het doel. U zegt: BrUG gaat over biodiversiteit, GOB gaat over het inrichten van die hectaren. Dat zijn de doelen van het GOB en zolang die niet op schema liggen, lijkt het ons verstandig even die subsidiepot te bevriezen.

De **voorzitter**: Het punt is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, het punt is weliswaar helder, maar daarmee zijn we het nog steeds niet met elkaar eens.

De SP stelt: in het begin veel enthousiasme, in 2011/2012, en nu krijgen we toch in zekere zin een wat tegenvallende evaluatie. Dat ben ik tot op zekere hoogte met u eens, in die zin dat we niet op schema zitten. Het is niet zo dat, als we wat we de afgelopen vijf jaar hebben gedaan lineair doortrekken, we in 2027 klaar zijn met de hectaren, laat staan met de biodiversiteit. Toch twee nuanceringen. In 2011 waren we weliswaar enthousiast over ons eigen beleid, maar zagen we ook dat het dweilen is met de kraan op landbouw, infra, industrie, allemaal effecten op de natuur die, als die op dit niveau blijven, betekenen dat wij meer dan anders nodig zou zijn inspanningen moeten verrichten om de natuur überhaupt op peil te houden, laat staan te verbeteren. Ik denk dat we toen ook wel kritisch waren over de mogelijkheden om met het Natuurpact, dat toen nieuw was en een bezuiniging van ongeveer 50% inhield, al onze doelen te bereiken. Volgens mij hebben we toen ook al gezegd: met het geld dat nu beschikbaar is tot 2027 gaan we in ieder geval niet al onze natuurdoelen bereiken. Ik denk dat we dat steeds hebben gezegd en dat geldt nog steeds.

Waarom nu dan wel, waarom zijn we, als dit meteen door u wordt aangenomen, wel optimistisch? Omdat het, denk ik, wel degelijk een flinke koerswijziging betreft, althans een flinke koerswijziging ... kijk, we hebben geëvalueerd waar het nu in zit dat het stukt. En de belangrijkste conclusie, althans voor het werk van het GOB, is: te weinig dynamiek in de grondmarkt. De manier om daar als overheid dynamiek in te brengen, is zelf te gaan aankopen, te gaan ruilen. Dat wordt nu georganiseerd, financieel niet eens

zozeer, maar met mandaten naar het GOB, met het addendum op de Grondnota, waardoor het mogelijk wordt die dynamiek in die grondmarkt terug te brengen. We zien in projecten waar we dat doen, of waar 'we' dat doen: waar *buitenstaanders* dat doen, in het Markdal bijvoorbeeld, dat dat echt werkt, dat het een motortje is dat zaken in beweging brengt en op gang houdt. Dus nu zijn we nog optimistischer dan we in 2012 waren.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, ik hoor de gedeputeerde zeggen: ja, maar ook in 2011/2012 waren we toch ook nog wel sceptisch, vanwege het feit dat op allerlei andere terreinen – denk aan de intensieve veehouderij en dergelijke – nog steeds een negatieve invloed op natuur en milieu bestaat. Is de gedeputeerde ten aanzien van de komende periode daar veel positiever over, of zegt u van: ja, we stellen nou wel deze doelen, maar ik zie aan de andere kant, en misschien ook vanuit het nieuwe regeringsbeleid, want ja, alles hangt met elkaar samen hè?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, ik heb ook reden om optimistischer te zijn. We hebben nu, in tegenstelling tot in 2011, een landbouwbeleid dat ertoe gaat leiden, denk ik, dat de kraan ook echt verder dichtgezet gaat worden. Dus we zijn nog steeds aan het dweilen met de kraan enigszins open. Een andere manier om dat uit te drukken is: het is pompen of verzuipen, en dan kiest iedereen voor pompen, maar bij dweilen met de kraan open kiest niemand voor dweilen. Toch is dat een corvee dat echt moet gebeuren, want wat gebeurt er als we niet dweilen, terwijl de kraan open blijft staan? Nou, om antwoord te geven op uw vraag: ik heb er vertrouwen in dat we met het nieuwe landbouwbeleid, met het beleid rond slimme mobiliteit, met het economische beleid dat veel meer gericht is op biobased en ontwikkeling van echt slimme technologie en geen fossiele economie, dat we daar de kraan behoorlijk, voor zover het in het vermogen van de provincie ligt, aan het dichtdraaien zijn ten gunste van de ontwikkeling van natuurdoelen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. We hebben kennisgenomen van dat plan, zeg maar, om ruilgronden aan te kopen. Kan het ook zo zijn dat het andersom werkt, dat je zegt: hé, ik kan in dit gebied dusdanige posities innemen, dat het misschien beter is om daar die natuurontwikkeling verder in te zetten en dan een ander gebied maar eventjes, tien, twintig, dertig jaar, te laten liggen, vanwege de prijs bijvoorbeeld?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Niet vanwege de prijs. We gaan wel flexibel om met de begrenzing van de ecologische hoofdstructuren, zoals die heten, omdat we op inhoudelijke gronden willen kunnen afwijken van wat we in 1990 op papier hebben gezet. De prijs is nooit een inhoudelijke grond. We gaan geen natuur aanleggen omdat het daar nou toevallig goedkoop kan.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou ja, gezien de doelstelling en het bedrag dat u net voor ondernemers verhoogd heeft, en waarschijnlijk het tekort dat het gaat opleveren, denk ik dat het toch verstandig is om ook te kijken naar dat aspect, van: waar kan ik efficiënter inzetten? Ik wil het alleen maar meegeven. Als u kansen ziet, en ik begrijp ook dat in de omgeving hiervan kansen zijn, ze zijn stoppen, ze zijn bedrijven,

dat je bepaalde gebieden dan op die basis, zeg maar, als je meerdere posities kunt innemen, dat je al heel mooi een stuk kunt gaan inrichten. Maar dat is dan één. En het tweede punt is de vraag van mevrouw Surminski van: als je die ruilgronden hebt, wat is dan het doel? Is dat dan gewoon meteen proberen door te verkopen, of ruilen, of kan het ook een hele lange tijd braak liggen en dat we dan een soort van tijdelijke natuur, of op een andere manier ...?

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nee, ruilgronden zijn om te ruilen. Daar hebben we ze voor en die moeten dus beschikbaar zijn, à la minute, en daar kunnen we dus moeilijk uit de voeten met langdurige pachtcontracten. Binnen Natuurnetwerk kunnen we daarnaar kijken, en dat hebben we ook al toegezegd naar aanleiding van de begrotingsbehandeling. Het is nog steeds geen goed idee om natuur aan te leggen, daar waar het nu toevallig zo uitkomt, op basis van de aankoop. Het gaat ons niet om: we moeten het aantal hectaren halen in 2027, en het maakt niet uit waar ze liggen. Het gaat erom dat we de biodiversiteit in Brabant verbeteren en daarvoor hebben we op goede gebieden natuurontwikkeling nodig. Het netwerk aan elkaar verbinden is belangrijker dan dat we in 2026 al al onze hectaren hebben gerealiseerd, maar op de verkeerde plek. Ik ga dat dus niet meenemen, denk ik, als criterium voor aankoop.

De **voorzitter**: De gedeputeerde gaat verder met zijn betoog, komt ook nog tot een oordeel over de amendementen, maar eerst een interruptie van mevrouw Surminski.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Ja, ik wil graag even iets rechtzetten, want mijn vraag over dat braak liggen was niet bedoeld voor ruilgrond, maar grond die bedoeld is voor natuurontwikkeling en tijdelijk verpacht wordt. De vraag was dus of het niet handiger is om juist die grond gewoon braak te laten liggen – dat moet toch natuur worden. Je krijgt dan tijdelijk weliswaar stikstofrijke natuur, maar je krijgt een vorm van natuur. Heel veel normale soorten kunnen daarvan profiteren. Is dat efficiënter dan te verpachten, waarmee je in feite bodemherstel en zo toch weer uitstelt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Daar kan ik zo een-twee-drie geen antwoord op geven, dus daar kom ik schriftelijk bij u op terug. Ik denk eerlijk gezegd dat dat al wel het geval is, zo lang het binnen het Natuurnetwerk plaatsvindt. Maar daar krijgt u een secuur antwoord op schriftelijk.

GroenLinks: waarom zo optimistisch naar het Rijk in de IPO-brief, zeg maar, aan het ministerie en zo treurig in de evaluatie hier? IPO is altijd een compromis, laat ik het zo zeggen. Dus dat is één geluid. Bovendien ging de IPO-brief/reactie aan de minister met name over: hoe bevalt het Natuурpact en hoe bevalt dus het feit dat provincies voortaan bevoegd gezag zijn op natuur? En dat bevalt ons uitstekend, ook in Brabant. De ontwikkeling van het verbeteren van biodiversiteit in Brabant, daar gaat deze evaluatie over en daar zijn we wat minder gelukkig mee. Dus die twee kunnen uitstekend naast elkaar bestaan.

Het inpassen van het provinciaal inpassingsplan is ook in Brabant mogelijk, maar eigenlijk alleen bij Natura 2000-gebieden, omdat je dat pas wilt doen als je het niet vrijwillig voor elkaar krijgt. Die situatie heeft zich ook in Brabant nog niet voorgedaan.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Ik luisterde ook goed naar wat u net zei. Even op het punt van de IPO-evaluatie: er is wel wat uitgebreider gerapporteerd aan het Rijk dan alleen maar 'zijn we tevreden over het Pact?'. Er is over de Brabantse situatie ook in kwalitatieve en kwantitatieve zin gecommuniceerd, en best optimistisch. Een IPO-evaluatie wordt natuurlijk gelezen op het ministerie, maar ook door

Kamerleden. Je zou bijna denken op rijksniveau, als je dat leest: nou, in Brabant is helemaal niks aan de hand, het gaat eigenlijk wel goed. Is dat een correcte conclusie die het Rijk dan mag trekken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, voor zover het gaat over zaken waarover we aan het Rijk dienen te rapporteren, in die evaluatie wel. Dat is dus niet per se een evaluatie van: doet het GOB precies waar het voor opgericht is, zijn Brabantse ondernemers bereid om bij te springen en hoe zit het nou met die biodiversiteit in Brabant?

De **voorzitter**: De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De mogelijkheden voor PIP heb ik al verteld. Geeft dat versnelling? Ja, daar waar het een keer nodig is misschien, maar vooralsnog gaat alles op vrijwillige basis.

Over de EVZ's vraagt GroenLinks zich af of er niet ook gewoon meer geld nodig is, zeker nu het subsidiepercentage op 75% blijft staan. Volgens mij is dat niet het probleem. Ik denk dat we nog iets van 88 miljoen euro hebben om aan EVZ's te verspijken. Dat krijgen we voorlopig echt niet op en dan hebben we dus ook niet meer geld nodig. Mocht dat zich ooit voordoen aan het einde van de looptijd, dan komt de gedeputeerde van die tijd waarschijnlijk, ongetwijfeld, daar bij u op terug.

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Roijackers. U heeft twee keer geïnterrumpeerd. Ik kan u nu geen interruptie toestaan.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De Partij voor de Dieren vraagt zich af of 70.000 euro per hectare niet wat veel is. Ja, dat is het CWS-gemiddelde, dat hanteren we als normbedrag. In werkelijkheid verschilt dat per gebied en betalen wij getaxeerde marktprijzen als we grond kopen. Dus dat is niet per se altijd die 70.000 euro per hectare natuurlijk.

Enclaves. Als we die landbouwenclaves opkopen met bedrijf, of we dan ook de dierrechten en de emissierechten innemen. Dierrechten, daar gaan wij volgens mij niet over. Emissierechten zijn vooral vergunningen, PAS-vergunningen die gekoppeld zijn aan het bedrijf. Bij overname bestaat het bedrijf niet meer en bestaan die rechten dan ook niet meer.

De **voorzitter**: Interruptie Maikel Boon. Gaat uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik heb misschien een beetje technische vraag. Als u zo'n bedrijf overneemt en er worden stallen gesloopt, wat gebeurt er met die stalmeters? Gaan die naar het stalderingsloket, of verdwijnen die meters?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het ligt er nog maar net aan wat er met die stallen aan de hand was. Als het de afgelopen drie jaar stallen waren die volledig in gebruik waren, met dierrechten, dan kunnen ze worden opgenomen in een stalderingsbank. Meestal, kunt u ervan op aan, is dat niet het geval als wij een bedrijf overnemen als enclave. Dan kan het helaas geen onderdeel worden van staldering.

Het vernatten van gebieden in het kader van de PAS, levert dat nu uiteindelijk meer economische ontwikkelruimte op voor andere bedrijven in de omgeving? Ja, op den duur wel, hoewel we nu de ontwikkelruimte uitgeven die we nog moeten terugverdienen door het vernatten van die gebieden. Dus de volgorde is andersom. We hebben de ontwikkelrechten al uitgegeven, en die moeten we nu nog terugverdienen door beheermaatregelen, en dus bijvoorbeeld door vernatting van een aantal gebieden.

De vraag wat we met asbest doen als we bedrijven overnemen: dat is gewoon onderdeel van de taxatie. Als dat een kostenpost is, staat die ook als zodanig in het taxatierapport.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dat van de PAS was ons duidelijk, maar dit ging om het specifieke bedrijf. Als je dat uitkoopt, en je zegt: die emissierechten worden opgeheven, dan kunnen die dus in principe weer, als de grens niet overschreden wordt, in dat gebied weer uitgegeven worden?

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, die vloeien terug naar de grote pot van de ...

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Is er een restantopgave voor ILG? Volgens mij niet. Mocht dat toch het geval zijn, dan laat ik u dat schriftelijk weten.

Blij dat de heer Vreugdenhil ziet dat het ook goed gaat met de Brabantse natuur. Hij wijst, denk ik, terecht op een aantal arenden die nu voor het eerst in Nederland, en wel in onze Biesbosch, broeden en dat wij een functie hebben in de gruttopopulatie, ook al ziet u ze niet overal. Jazeker, het gaat zeker ook goed met de Brabantse natuur, en vooral daar waar wij beleid voeren, waar we ingrijpen.

Het ontbreekt, zegt de heer Vreugdenhil, aan beleidsvoorstellen voor de middelen die wij vragen voor biodiversiteit en leefgebieden. Dat bestrijd ik. We hebben gewoon al lang beleid rondom biodiversiteit en leefgebieden. Daar geven we namelijk al jaren subsidies aan uit. Dat beleid verandert niet. We voegen er nu geld aan toe. Het beleid is er en de middelen volgen daarna.

De EVZ's, waarbij gemeenten aan hikken tegen langjarig beheer: dat herken ik. Meenemen in de evaluatie van de EVZ's volgend jaar, ja, vanzelfsprekend wat mij betreft.

We lopen in Nederland achter met agrarisch natuurgebied. Dat klopt. Als je een kaartje van Nederland ziet, lopen we daarin achter, zeker ten opzichte van Friesland, maar dat is dan ook veel meer een akkerbouwprovincie, waar veel meer mogelijkheden zijn tot agrarisch natuurbeheer. Dat is een belangrijk verschil. En ten tweede: wij doen het niet als provincie. Er zijn geen provinciale medewerkers die op pad gaan voor agrarisch natuurbeheer. Dat zijn vrijwilligers. Wat wij hebben, is een kader en een subsidieverordening waar zij aanspraak op kunnen maken. Wat wij hebben, is hulp bij – het afgelopen jaar was dat het geval – het oprichten van de collectieven, het ondersteunen van de collectieven in hun werk. Maar wij kunnen niet meer vrijwilligers maken en niet meer agrariërs over de streep trekken om mee te doen aan agrarisch natuurbeheer. Dat is echt een taak van deze vrijwilligers.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Mevrouw Surminski had nog een vraag die niet beantwoord was. Als u een boerderij uitkoopt in zo'n enclave, zeg maar, wat gebeurt er dan met de bestemming van die boerderij, zal ik maar zeggen? Wordt dat een woonbestemming, of gaat u toch economische activiteiten toestaan, een activiteitencentrum? Of zegt u: nee, dat moet zo klein mogelijk, eigenlijk niet?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat houden we graag in het midden. Volgens mij moet dat per keer bekeken worden. Het is maar helemaal afhankelijk van waar in een gebied eventueel nog een woning, of een economische activiteit toe te staan is, zonder afbreuk te doen aan de natuurwaarden die we daar willen creëren. Ik kan me voorstellen: midden in een natte natuurparel gaat dat niks zijn en precies aan de grens van een droog gebied zou er best nog een woning kunnen staan.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): En eventuele meerwaarde die gecreëerd wordt van bedrijfsgebouw naar woonbestemming: wordt daar iets mee gedaan? Komt dat ten goede aan de natuur?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Zeker.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Toch even over agrarisch natuurbeheer. Het is een beetje raadselachtig, want zowel Europa als het Rijk wil heel graag de agrarische bedrijfsvorming laten omvormen, in ieder geval voor een deel, tot bedrijven die mee vergroenen en mee verantwoordelijk zijn voor de natuur waarin ze voedsel maken. En daar zijn ook heel veel beleidslijnen op ingezet. Dat is echt een koers die is ingezet ...

De **voorzitter**: Uw vraag was?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ook in onze provinciale stukken komen dat soort ambities naar voren en ook in allerlei initiatieven die we als provincie hebben. Boeren zelf geven ook aan dat te willen. Ik ben toch benieuwd waarom het specifiek in Brabant niet lukt om meer agrariërs natuur te laten beheren, of meer agrarisch natuurbeleid te maken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde. Uw vraag is duidelijk.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): De vraag is wel duidelijk, maar de vraag is ook of ik daar een antwoord op heb. Wij doen niet veel meer dan het openstellen van subsidies binnen de regelingen die daarvoor afgesproken zijn en het helpen van de agrarische collectieven om op stoom te komen. Maar nogmaals: ik kan niet meer vrijwilligers ergens vandaan trekken of boeren overtuigen mee te doen in het agrarisch natuurnetwerk.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Mevrouw Roijackers van GroenLinks had het al eerder over agrarisch natuurbeheer. Volgens mij was er in de vorige kabinetsperiode een heel kritisch rapport bij Sharon Dijkma, over dat agrarisch natuurbeheer, wat het heeft opgeleverd in twintig jaar, en dat loog er niet om. Dus wilt u werkelijk zeggen dat we er meer in moeten stoppen, ook al weten we dat het weinig effectief is?

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Een duidelijke vraag.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik ken het rapport. Ik denk tegelijkertijd ook dat we een paar stappen verder zijn. Ik denk dat het juist in een agrarische provincie zo ongelofelijk van belang is om op allerlei manieren die link te leggen. Dus ik wil echt kijken of wij op zoek kunnen gaan naar betere verbindingen en heb daarom nog steeds dat vraagteken waarom er zo weinig agrarische natuuractiviteiten zijn, juist in Brabant.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik ben klaar met mijn beantwoording en kom nu bij de amendementen die ik nog niet gehad heb.

De **voorzitter**: Die zijn nu allemaal op uw tafel: de amendementen 1, 2, 3 en 4.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Motie 1 geen bezwaar.

De **voorzitter**: De moties had u gehad. Het gaat om de amendementen. Van motie 1 had u gezegd geen bezwaar te hebben, motie 2 hebt u ontraden.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Amendement 1, over het verhogen van het subsidiepercentage naar 75%, wordt ontraden.

Amendement 2 wordt ontraden, omdat we wel degelijk beleid hebben waarvoor we dit geld gebruiken en fatsoenlijke KPI's hebben.

Amendement 3 van de PVV wordt ontraden.

In amendement 4 van de PVV wordt gevraagd om de subsidie van de BMF te verhuizen naar de opvang van inheemse dieren in Brabant. Dat amendement wordt door dit college ontraden.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik stel voor meteen door te gaan met een zo mogelijk korte en krachtige tweede termijn, indien daar behoefte aan bestaat. Mevrouw Otters als eerste.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De VVD wil niet dat de deelopgave natuur en economie vergeten wordt in het Brabantse natuurbeleid. Wij zijn er blij mee dat de gedeputeerde positief tegenover onze suggestie in motie M1 staat. En ook al hebben we vooraf enkele politieke partijen niet actief meegenomen in ons idee, ik hoop dat deze de motie kunnen steunen, want uiteindelijk gaan we allen voor het uiteindelijke hoofddoel: een sterke natuur in Brabant. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Otters. Ik kijk naar de heer Kuijken van het CDA. Behoeft er een tweede termijn? Dat lijkt het geval. Ik wil overigens partijen die moties of amendementen overwegen nog in deze ronde, verzoeken die zo mogelijk alvast bij de griffier in te dienen. De heer Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Een paar dingetjes die ik even aan de orde wil laten komen. Een ding is: de PVV heeft nogal tegen dit college geageerd over het onvoldoende aanpakken van criminelen en drugsafvaldumpingen. Nou, wij zijn zeer kritisch naar dit college, maar soms ook wel bijzonder constructief, want als ik één ding constateer, is het dat deze gedeputeerde er juist altijd voor heeft gepleit om fondsen in te richten om drugsafvaldumpingen te compenseren. En onlangs heeft dit college nog een gehele haven opgekocht om ervoor te zorgen dat die niet in criminele handen viel. Dus ik denk dat we daar misschien wel even wat zachter naar dit college mogen zijn.

Dan nog een onbeantwoorde vraag. Ik vroeg me af wat deze extra inzet voor leefgebiedenbenadering betekende voor de onderhoudskosten op de lange termijn en hoe toekomstbestendig deze natuurgebieden zijn. Zijn die dan zichzelf bedruipend?

En ik had nog een nieuwe vraag. We zien dat het heel goed gaat met de luchtvaartsector, maar tegelijkertijd heeft een promovendus aan de Universiteit van Delft laten zien dat met de huidige vliegbewegingen de klimaatdoelen van Parijs bijna onhaalbaar zijn. Daarom willen we graag van de gedeputeerde weten wat er voor gesprekken zijn met Eindhoven Airport om eventueel CO₂ lokaal te compenseren in het Natuurnetwerk Brabant. Want als er dan toch een verdienmodel mogelijk is, dan lijkt me dat toch wel echt iets moois, temeer als je weet dat elke euro die je besteedt aan CO₂-compensatie, als je ziet dat die in je eigen omgeving, of in je eigen provincie, belandt, je daar gewoon de effecten van kunt zien. Het zou mijn incentive zijn om daar wel in te investeren. Dat lijkt me beter dan een bos in Ivoorkust of zo daarvoor overheid te zetten. Dus ik vraag me af wat er op dat gebied gebeurt.

Voorzitter, tot zover.

Motie M3: 'Proces tot externe rapporteur PS over het groenfonds'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend het Statenvoorstel 77/17 inzake Beleidsactualisatie BrUG;

constaterende dat:

- er 240 miljoen euro aan Essentmiddelen, 210 miljoen euro aan rijks geld en 2274 ha aan grond zijn gealloceerd in Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOB);
- de realisatie van de doelen van het GOB achterblijven op nagenoeg alle fronten;

overwegende dat:

- er op dit moment nog geen helder beeld over de stand van zaken is doordat veel informatie ten behoeve van cruciale KPI's nog ontbreekt;
- Provinciale Staten hierdoor op dit moment feitelijk niet in staat is haar controlerende taak uit te voeren;
- het zeer de vraag is of GS én het GOB voldoende in control zijn om de beoogde belangrijke doelen voor onze natuur te realiseren;

verzoeken Provinciale Staten:

- om in het presidium te komen tot een proces met als doel een onafhankelijk rapporteur namens Provinciale Staten van Noord-Brabant bij het groenfonds aan te stellen die voor het zomerreces van 2018 komt met een onafhankelijk advies richting Provinciale Staten over de voortgang, KPI's van het groenfonds en eventueel noodzakelijk in te stellen veranderingen.

René Kuijken, CDA"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kuijken. Ik kijk naar de fractie van de SP, de heer Heijmans. Een korte tweede termijn.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik heb in eerste termijn een beetje sceptisch gevraagd of hier eigenlijk niet een stevige koerswijziging nodig was en waarom we erop zouden vertrouwen dat het na deze evaluatie en met deze aanpassingen wel goed gaat komen. De gedeputeerde heeft mij eigenlijk weersproken, in de zin van: ja, ik vind het toch eigenlijk wel een beetje een koerswijziging, en met name op het gebied van de grondverwerving. Voorzitter. Ik ga hier nu niet juichend staan en zeggen: o, het gaat allemaal gegarandeerd goedkomen. Ik heb de stukken niet uitputtend kunnen lezen, maar wat ik mij wel afvraag, is: wanneer vindt deze gedeputeerde dat duidelijk moet zijn dat deze koerswijziging, zoals hij het noemt, ook inderdaad dat effect heeft dat hij ervan verwacht? Want we kunnen vijf jaar wachten, maar we hebben nog maar twee keer vijf jaar en vijf jaar is erg lang. Met andere woorden: wanneer wil de gedeputeerde aan deze Staten presenteren dat het tot een succes heeft geleid, in ieder geval tot een verbetering richting het halen van onze doelen?

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Het beleid, in de vorige periode ingezet, ging ook over kansen voor ondernemers en werkgelegenheid, en daar hoor ik u eigenlijk niet zo veel over. Hoe is uw visie? Je hebt niet alleen het natuurbeleid, maar ook die kansen voor ondernemers en werkgelegenheid. Bent u daar niet nieuwsgierig naar, wat dat heeft opgeleverd?

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nee, daar ben ik niet nieuwsgierig naar.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dan constateer ik dat we in de vorige periode iets ingezet hebben waar u heel veel belang aan hechtte, dat mensen met een lage opleiding ook konden gaan profiteren van ondernemers in de natuur, die konden daar op het terras werken of zo, of in de keuken. Maar hoeveel werkplaatsen dat heeft opgeleverd, daar bent u niet in geïnteresseerd? Dat is jammer.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, hier wil ik nog wel even kort op reageren, voorzitter. Dit bespreek ik graag met onder anderen gedeputeerde Pauli, want dat zou een coproductie zijn tussen de beide gedeputeerden, en dit is veel meer marktbeleid en economie dan dat dit valt onder BrUG.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans. De fractie van de PVV. De heer Boon in tweede termijn.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. In mijn eerste termijn zei ik: wat criminelen uitspoken heeft niet de eerste prioriteit bij bestuurders. En ik voorspelde al: dat zien we vandaag weer. Het woordje 'biodiversiteit' – ik ben bij 122 keer ongeveer gestopt met turven – heb ik 122 keer gehoord. Het woord 'drugsdumping' heb ik net 1 keer van het CDA gehoord. We geven iedereen de schuld van de biodiversiteit. De boeren die krijgen de schuld. Nou, ga eens kijken wat boeren al jaren veel minder aan gif gebruiken, dat is waanzinnig. Iedereen krijgt de schuld, maar er is niemand hier, behalve wij, die naar drugsdumping kijkt. Ja? Als er één drugsdumping verkeerd gaat, en het gif komt in het drinkwater, ja, dan moet je eens kijken naar de biodiversiteit, en niet alleen van de dieren, maar ook van de mensen, en dan hebben we in Brabant een écht probleem. En dat durft niemand, op ons na, te benoemen. Ik hoop dat we dat nu wel gaan doen, want één keer is het te laat.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Dank u wel, voorzitter. Mag ik de fractie van de PVV uitnodigen om bij de komende procedurevergadering met een voorstel te komen om hier over dit onderwerp te praten? Want volgens mij vindt u heel veel fracties aan uw zijde als het gaat over dit onderwerp drugsdumping en afvaldumpingen. We hebben het vandaag echter over een ander onderwerp, we hebben het vandaag over BrUG.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Dit is een fout, echt een kapitale denkfout die wordt gemaakt. We hebben het over natuur en we kunnen de natuur beschermen, ja, door die drugsdumping aan te pakken, en dan beschermen we de natuur echt, of we gaan nu stompzinnig door met aanleggen van nepnatuur, totdat het een keer misgaat.

De **voorzitter**: Dingemans.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Nee. Over kapitale denkfouten gesproken: we hebben het over een beleidsstuk dat helemaal niet gaat over drugsdumping, maar over de aanleg van natuur om biodiversiteit te verbeteren. Het gaat nu vandaag niet over drugsdumping. Maar nogmaals: daar wil ik het met liefde en plezier op een ander moment graag met u over hebben.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Ik wil D66 even bijvallen en ook tegenspreken wat de PVV-fractie hier zegt. Er hebben meerdere fracties in onze Staten, van rechts tot links zal ik maar zeggen, en

vaak ook gemeenschappelijk, initiatieven ontplooid om de problematiek van dumpingen en lozingen op de agenda te zetten en hier capaciteit en geld voor vrij te maken. Dus ik wil van de PVV excuses voor wat er net is gezegd.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): De enige excuses die u krijgt: hoe u het echt op de agenda kunt zetten, is gewoon ons amendement steunen. Dan gaat er geld naar veiligheid. Vandaag is er weer een dumping geweest, ja? Het gebeurt continu en u komt met papieren voorstellen, wat nul resultaat boekt. De boswachters die smeken om bepaalde dingen, cameratoezicht. Hoe vaak hebben wij moties en amendementen ingediend, en telkens krijgen wij nul op het rekest. Dus ga nu niet de held spelen en doen of u het buitengebied beschermt. Nee, absoluut niet. De drugsdumpingen gaan door, het is een tsunami aan drugsdumpingen.

De **voorzitter**: De heer Boon vervolgt zijn betoog. Ik wil best nog even het debat voortzetten, maar ik geloof dat u zelf had aangegeven dat het niet de kern van de zaak is vandaag. Boon vervolgt zijn betoog.

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, ik ben blij dat GroenLinks tot inkeer gekomen is en ik roep deze Staten nog een keer op: steun ons amendement, kom in actie tegen de criminaliteit, want genoeg is genoeg.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik laat me niet op deze manier manipuleren tot het steunen van een amendement bij dit Statenvoorstel, als tegelijkertijd de PVV niet terugneemt wat zojuist is gezegd ten aanzien van de hele Staten, dat er geen initiatieven ontplooid zouden zijn ten aanzien van het beschermen van onze natuur tegen dumpingen, lozingen en dat soort zaken en tegelijkertijd het beeld wordt geschetst dat wij hier met zijn allen nooit het buitengebied zijn ingegaan met boswachters, of welke toezichthouders dan ook.

De **voorzitter**: Goed. De heer Boon vervolgt zijn betoog.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dat beeld, dat ze nooit de natuur ingaan, dat heb ik niet geschetst. Ik neem aan dat u dat regelmatig doet en daar ben ik heel blij om. Blijf dat doen, blijf in contact met die mensen. Ik had het over vandaag. Vandaag is er geen woord, op het CDA net na, gesproken over drugsdumpingen. Iedereen die praat over biodiversiteit, maar het echte probleem, de olifant in de kamer, die zien we weer niet. Die ziet alleen de PVV. Ik hoop dat wij geen gelijk krijgen, maar als het misgaat, dan krijgen we echt gelijk. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon. Dan kijk ik naar mevrouw Dingemans. Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer De Kort van de PvdA ook niet. Mevrouw Roijackers, tweede termijn?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik zal het kort houden, want volgens mij hebben wij daar ook behoefte aan. Dus ik zal niet ingaan op het feit dat de gedeputeerde met een elegante boog om de vragen van GroenLinks heen is gelopen, van wanneer kunnen wij visie op de natuur ontvangen, zoals in Utrecht de Natuurvisie 2016 van de Staten staat voor een verbonden, sterke en beschermende natuur in ons gebied. Zo'n visie, daar komen we dan op een later moment maar eens op terug, denk ik dan. Mijn vraag die nog resteert gaat over de ecologische verbindingzones. Wij hebben nu in een pilot besloten tot het ophogen naar een subsidie van 75% en wij vragen ons af: het was voorheen 100% en het ging perfect met de voortgang, het is enorm teruggelopen naar 50%, waarom hebben wij niet een bereidheid als provincie om te zeggen: we subsidiëren de ecologische verbindingzones in Brabant, omdat

ze zo belangrijk zijn en zo veel natuureffect hebben, waarom subsidiëren we die niet weer opnieuw naar 100%?

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. Ik kijk even naar de heer Van Overveld. Geen behoefte aan een tweede termijn? Nee. Dan mevrouw Surminski. Aan u het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Dank u wel. In de hele discussie is essentieel de vraag ...

De **voorzitter**: Excuus. Mag ik stilte in de zaal? Mevrouw Surminski heeft het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Hoe krijgen we zoveel mogelijk natuur, in hectaren en in biodiversiteit, voor ons geld? Wat ik de gedeputeerde wil vragen: als u kijkt naar motie 1, bent u dan alleen bezig met Realpolitiek, of bent u ervan overtuigd, bij zo'n hoog percentage subsidie, plus de apparaatskosten, plus het gegeven dat je onder die omstandigheden ook afhankelijk bent van de keuze die ondernemers maken, dat dat méér efficiënt is dan hetzelfde geld besteden aan gewoon hectaren aankopen en eventueel enclaves, of wat dan ook, en direct inrichten? Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Surminski. Ik kijk naar de heer Vreugdenhil. Geen behoefte. Heijman ook niet. Dan wil ik de gedeputeerde vragen of hij bereid is terstond te antwoorden en motie 3, die intussen op tafel ligt, van een oordeel namens het college te voorzien.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Voorzitter. Motie 3 is een oproep aan de Staten zelf. Dus ik neem aan dat wij daar als college geen oordeel over hoeven vellen.

Het CDA vroeg of de beheerkosten omhooggaan als er gebieden worden ingericht in het kader van de leefgebiedenbenadering. Nee, dat gaan ze niet. De beheervergoeding wordt uitgekeerd volgens normkosten; die staan vast en dat is het. Die worden niet hoger als we voor de inrichting speciaal subsidie geven in het kader van leefgebieden.

Met betrekking tot vliegen en CO₂: dat is eerder hier besproken en dat hebben we toen ook opgepakt. We zijn er hard mee aan de slag gegaan, moet ik zeggen. Vier maanden lang heeft een stagiaire van de HAS zich beziggehouden met de vraag wat er straks gebeurt in 2021, als de CO₂ verplicht gecompenseerd moet worden: wat betekent dat voor Nederland en hoe kunnen we daar als Brabant van profiteren? Die heeft drie dagen geleden, denk ik, zijn rapport heel trots, en terecht, opgeleverd. Er staan een aantal suggesties in waarover wij met Eindhoven Airport, maar ook andere vliegvelden in Brabant, in gesprek kunnen gaan. Ik ben het met u eens dat wij er meer aan hebben als CO₂ hier in Brabant zelf gecompenseerd wordt dan ergens in het buitenland. Buiten is het overigens wel vaker goedkoper. Dus we moeten daar nog wel iets slims op bedenken, maar daar zijn we mee bezig, omdat het inderdaad gewoon een goed idee is om dat hier te doen in plaats van ergens anders.

De SP vraagt zich af wanneer we nu resultaat zien van die koerswijziging: wacht niet toe 2021 voor de volgende evaluatie, terecht. Ik denk eerlijk gezegd dat we, dit jaar niet meer, maar volgend jaar daar iets van moeten kunnen zien. Als het echt gaat om: als we dynamiek in de grondmarkt brengen, dan betekent het ook iets, dan moeten we daar relatief snel voortgang kunnen boeken. In de gewone P&C-cyclus, dus straks bij de jaarrekening, wordt u weer door ons geïnformeerd over wat het beleid tot dan toe heeft opgeleverd.

De **voorzitter**: Interruptie Kuijken.

De heer **Kuijken** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Nou, u maakt mijn weekend goed, dat u met de CO₂-compensatie rond Eindhoven Airport actief aan de slag gaat. Vraag is alleen: als daar echt iets nieuws over te melden is, als er iets gebeurt, misschien kunt u ons informeren, misschien welke aanbevelingen u uit

het rapport van de student overneemt. Dat zouden we graag even tot ons willen nemen, zodat we daar de vinger aan de pols kunnen houden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, zeker, dat gaan we aan de Staten doen toekomen, denk ik, ja.

GroenLinks: wanneer doen wij nu eens, net als Utrecht, een visie op de natuur ontwikkelen? Wij waren eerder dan Utrecht met een visie op de natuur. Die hebben we al lang, leest u hem gerust een keer na, zou ik zeggen.

De EVZ, waarom niet naar 100%? Ja, dat was een pilot. De normaal was jarenlang 50%. Toen die pilot was afgelopen, terug naar 50%, stortten de investeringen in en nu hebben we hem weer opgehoogd naar 75%, terwijl uw vraag is: waarom hoogt u hem niet op naar 100%? Nou, omdat we eerst maar eens willen afwachten of we met 75% meer zoden aan de dijk zetten, of er voldoende gemeenten zijn waarvan wij inschatten dat, als die tussen nu en 2027 gaan inschrijven, wij die 700 km halen. Mochten we signalen hebben dat dat dan nog steeds niet gaat gebeuren, dan moeten we daar opnieuw over nadenken.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, dat was een beetje een stropopje van de gedeputeerde. Kunnen wij elkaar tenminste erin vinden dat ooit het subsidiepercentage op 100% lag en dat het toen ontzettend goed ging met de voortgang van de EVZ's?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, inderdaad.

De **voorzitter**: De gedeputeerde komt tot een afronding.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja.

Ten slotte motie 1. De Partij voor de Dieren vraagt zich af of dat de meest efficiënte manier is: de verbinding economie-ecologie meer subsidiëren in plaats van bijvoorbeeld gewoon hectaren aankopen. Dat is eigenlijk niet zozeer de vraag. Dit is het budget van Natuur en Samenleving. Een onderdeel daarvan gaat naar ecologie-economie. De hoeveelheid geld daarbinnen blijft hetzelfde, alleen per project wordt het subsidiepercentage opgevoerd. Dus er wordt niet meer geld uitgegeven aan dit onderdeel, geld dat we dus ook niet zouden kunnen uitgeven aan een ander onderdeel. En dan nog geloof ik inderdaad dat het efficiënt is, al was het maar om te kijken van: is het bedrijfsleven bij dit percentage wel bereid om mee te doen, en wat levert het dan op? Want tot nog toe weten we niet goed wat die samenwerking allemaal op zal leveren, wel wat die op kán leveren, waar we van gedroomd hebben ooit, kijken of we dat met dit percentage voor elkaar krijgen. En dan is het zeker efficiënt om te doen.

De **voorzitter**: Van der Wel. Interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, de vraag was niet of het efficiënt is om te doen, maar de vraag was om te vergelijken met gewoon een aanbesteding te doen voor natuurorganisaties om die grond in te kopen, want plus de overhead, plus alle kosten, plus 75% ... Maar u zegt: het is een ander potje. Prima. Maar wat u gevraagd wordt, is om te evalueren of het tot extra aanvragen heeft geleid. Ja, maar ja, als je allemaal hele kleine aanvraagjes krijgt voor heel veel geld, dan schiet de biodiversiteit, het aantal hectaren, er niets mee op. Dus gaat u daar beter naar kijken? Dat is één.

Mijn tweede vraag is: in de motie deel 2 staat iets wat u in het beleid al gaat doen, namelijk evalueren wat u anders kunt doen. En dan is het een beetje raar dat u dan zegt dat u de motie steunt die eigenlijk al in uw beleid staat.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja dan moet ik zeggen dat we tegen het eerste deel van het dictum geen bezwaar hebben en het tweede deel overbodig is.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, als ik mag: ik had nog een vraag gesteld, nee, het was nog geen tweede keer ...

De **voorzitter**: Ja, maar goed, luister eens: ik heb één spelregel die ik objectief kan toepassen en dat is het aantal. Ik ga niet over de antwoorden, ook niet over uw vragen, en ik moet de orde bewaken met die regel. Dat doe ik en dus heeft mevrouw Otters nu het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb een vraag over wat u zei over motie M3. U zei dat dat aan de Staten is. In mijn eerste termijn heb ik u gevraagd of u wellicht een toezegging kon geven wat betreft die KPI's: of u en uw ambtenaren daarmee aan de slag kunnen gaan? Die vraag had ik nog niet beantwoord gehoord.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, daar gaan we mee aan de slag, maar ik weet niet wat daar uit gaat komen en of u daar tevreden mee gaat zijn. Ik weet ook niet waar een externe onderzoeker mee gaat komen natuurlijk, maar omdat het zo'n nadrukkelijke oproep aan de Staten zelf is, dacht ik dat het niet gepast is dat het college daar een advies op geeft.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter. Zou ik dan misschien mogen concluderen dat, als u zegt: ja, wij kunnen daarmee aan de slag, wij begrijpen duidelijk wat die KPI's zijn, dat eigenlijk – en dan kijk ik meer naar mijn eigen Staten – deze motie overbodig is?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, dat zou een aardig advies zijn, denk ik.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Naar aanleiding van de vorige vergadering was ik eigenlijk van mening om het nu even op te schorten, omdat u mij geen twee interrupties toestaat, en dat vind ik onterecht. Het is net ook bevestigd door mijn collega. Het waren twee vragen in één interruptie. De eerste is niet beantwoord. Als u dan zegt dat de gedeputeerde over zijn eigen antwoorden gaat, dan vind ik dat ik niet twee interrupties nodig heb om één vraag te beantwoorden. En de vraag was ...

De **voorzitter**: Gaat uw gang.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. De vraag was de volgende. Wat mevrouw Surminski aangaf is: als die kosten, 75%, dat is natuurlijk al bijna het geheel voor de hele ontwikkeling, plus alle apparaatskosten voor Brabant Uitnodigend Groen, als die nu méér zijn of gelijk zijn, aan gewoon natuur ontwikkelen, dan heeft u niet de negatieve aspecten. Want bij een ondernemer zul je nog moeten toegeven op die ontwikkeling, dus is het dan niet gewoon goed om eerst te onderzoeken of dat gewoon zo werkt?

De **voorzitter**: De vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ja, als we het willen onderzoeken, zullen we het toch eerst moeten dóén. Niet aan de tekentafel. 50% heeft te weinig opgeleverd en nu gaan we kijken of het met 75% wel lukt. Bovendien ben ik het niet met u eens als u zegt dat, als we zaken doen met het bedrijfsleven met betrekking tot natuurontwikkeling, dat per definitie altijd een verlies betekent voor de natuur, omdat we moeten toegeven aan de economische belangen van zo'n ondernemer. Die twee kunnen uitstekend hand in hand gaan. Ik denk dat de heer Pauli en ik bijna elke maand wel zo'n prijs uitreiken aan een Groen Bedrijf Brabant, dat uitstekend de combinatie weet te maken tussen natuur, of milieu, of biodiversiteit en een economisch verdienmodel. Die twee hoeven elkaar niet te bijten. Wij zijn nou juist op zoek naar ondernemers die dat bij elkaar kunnen brengen.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wel een vreemd verhaal, want eerst wordt gezegd dat we ze niet hebben, die ondernemers, en nu zijn ze er in één keer wel. Onze stelling is: volgens mij is die toename voor biodiversiteit helemaal niet zo groot. We hebben het net ook bevestigd gekregen bij de VVD, van: ja, hoeveel extra natuur levert het nu op? Het gaat in eerste instantie een ondernemer natuurlijk om te ondernemen, en u zegt zelf: het blijft in de buurt van de onderneming, dus die extra is er niet, en nu zijn ze er in één keer wel. Ja, dan zou ik zeggen, voorzitter: boter bij de vis, geeft u ons dan als Staten een lijst met die gevallen waar het inderdaad enorm iets opgeleverd heeft voor de biodiversiteit, meer nog dan die investering. Dan zie ik dat graag tegemoet.

De **voorzitter**: Ja. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Die lijst kunnen we u toesturen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Hiermee zijn we aan het einde van de tweede termijn en gaan we de beraadslagingen op dit punt sluiten. We gaan straks over tot de stemmingen.

Is er behoefte aan een benenstrekmomentje, of kunnen we meteen door? Het eerste. Eén minuut, ja? Ik schors de vergadering voor één minuut.

Schorsing.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering.

68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant

De **voorzitter**: Het woord is aan de fractie van de VVD. De heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (VVD): Dank u, voorzitter. In Brabant hebben veel mensen met een idee voor een product, of een dienst, een beroep gedaan op een van de drie valorisatieprogramma's. Starterslift, Ondernemerslift+ en Bright Move hebben ondernemers in spe begeleid naar in totaal meer dan 120 miljoen euro omzet en zo'n 1100 arbeidsplaatsen. Met 11 miljoen euro aan leningen, waarvan ook nog eens een groot deel is teruggekomen, of nog terugkomt, is dat voorwaar een multiplier van formaat. Nu het eind van de looptijd van deze programma's in zicht is, moeten we ons afvragen of voor de volgende, of huidige, generatie starters geldt dat ze zonder hulp van dit soort programma's een kans maken hun ideeën om te zetten in een kansrijke onderneming. Helaas is dat nog niet het geval. Daarom vindt de VVD het van belang dat we als provincie mensen met mooie ideeën blijven begeleiden middels het valorisatieprogramma en waar nodig blijven voorzien van startkapitaal. Bij voorkeur doen we dat samen met de rijksoverheid en andere partners, zoals het onderwijs, banken en andere ondernemingen. Op de Brabantse manier. Verbinden en samenwerken aan de toekomst van Brabant.

De VVD vindt het een goed idee het Valorisatiefonds Brabant, wat van ons ook best Brabant Startup Fonds mag heten, op te richten. Dit idee mag, net als andere goede Brabantse ideeën, op onze steun blijven rekenen. Net als veel andere fracties, zo bleek twee weken geleden toen we dit voorstel bespraken in een themabijeenkomst, zijn we van mening dat zoveel mogelijk maatwerk geleverd moet worden. We willen het Valorisatiefonds de ruimte geven ook kleinere startups te helpen en ook naast leningen, door middel van risicodragend participeren, in startende bedrijven te investeren. Zo kunnen we een win-winsituatie realiseren waar de ondernemer zijn dromen waar kan maken en Brabant daadwerkelijk het fonds kan laten revolveren. De door GS gesuggereerde inzet van convertibele leningen spreekt de VVD zeer aan. Omdat wij, zoals geconcludeerd uit mijn betoog kan worden, en ook in tegenstelling tot wat in het ontwerpbesluit is verwoord, wel wensen en bedenkingen hebben, dien ik een amendement in om deze vast te leggen en mee te geven aan GS. Ik dien het amendement in namens een groot aantal andere fracties overigens.

Overigens roepen we GS op om in lijn met de aanbeveling van de Rekenkamer, naar aanleiding van de verkoop van Attero, en die door GS is overgenomen, er niet per definitie van uit te gaan dat PS geen wensen of bedenkingen hebben.

Ik dank u.

Motie A5: 'Valorisatiefonds Brabant'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend het Statenvoorstel 68/17 over Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant; besluiten, dat de tekstpassage

'geen wensen en bedenkingen in te brengen op grond van artikel 158 Provinciewet met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om een Valorisatiefonds Brabant op te richten en dat fonds onder te brengen in een op te richten Valorisatiefonds Brabant BV'

vervalt en gewijzigd dient te worden in de volgende tekst:

'de volgende wensen c.q. bedenkingen in te brengen met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om een Valorisatiefonds Brabant op te richten en dat fonds onder te brengen in een op te richten Valorisatiefonds Brabant BV:

het fonds moet, naast het verstrekken van leningen, ook kunnen participeren in startende bedrijven en het fonds moet het drempelbedrag naar beneden kunnen bijstellen.'

Toelichting

Tijdens de themabijeenkomst inzake het Valorisatiefonds is gebleken dat genoemde wensen/bedenkingen bij veel fracties leefden. GS hebben hierover een memo aan PS gezonden. Wij willen deze wensen c.q. bedenkingen van PS gaarne formaliseren in het besluit.

Tevens sluit dit beter aan bij de afspraken gedaan bij de behandeling van het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer inzake de verkoop van Attero.

Hubert Koevoets, VVD

Wouter van der Staak, SP

Martijn de Kort, PvdA
Suat Kutlu, D66
Stijn Steenbakkers, CDA
Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP
Jan Heijman, Lokaal Brabant
Arno Uijlenhoet, GroenLinks
Horst Oosterveer, 50PLUS
Marco van der Wel, PVV"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Koevoets. De heer Steenbakkers van de CDA-fractie nu dan.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Veel dank. Even eerst los van de inhoud. De heer Koevoets is er eigenlijk mee geëindigd, en complimenten daarvoor, want wij ondersteunen het amendement en dienen het ook mee in. Het gaat eigenlijk ook over de manier en de houding richting de Staten, dat ervan uitgegaan wordt dat wij geen wensen en bedenkingen hebben, terwijl ik toch een Zuidelijk Rekenkamerrapport voorbij heb zien komen dat GS heeft opgedragen om dat op een andere manier te doen. Dit is op geen enkele manier een aantijging richting het college, of de coalitie, want dit gebeurde ook zo in vorige colleges en coalities, maar wat ons betreft eindigt dat vandaag. Daarvoor dienen wij het amendement mede in, maar afhankelijk even van hoe de discussie op dit punt loopt – ik zou daar graag een reactie van de gedeputeerde op hebben –, heb ik voor toekomstige procedures van wensen en bedenkingen ook nog een motie.

Dan de inhoud, het Valorisatiefonds. Voorzitter. We hebben een positieve grondhouding, maar dat heb ik al tegen de gedeputeerde gezegd tijdens de themabijeenkomst. Positief vonden wij ook het aanvullende memo. Echt complimenten aan de gedeputeerde. We zien dat er in is gegaan op een aantal wensen, bedenkingen, onderwerpen en vragen die wij hadden, en dat vinden we heel positief. Maar het CDA heeft nog wel degelijk wensen, bedenkingen en vragen. Daarvoor staan we hier.

Om met de grootste wens, dan wel bedenking, te komen, wil ik eigenlijk beginnen met een heel oud spreekwoord in de financiële sector. Een spreekwoord dat al werd gebruikt in het oude Florence, bij de eerste banken, een spreekwoord dat ook vandaag de dag nog een bepaalde kern van waarheid bevat, en voorzitter, een spreekwoord dat onvriendelijk is, maar wel perfect de intentie van het lenen van geld uitdraagt. En, voorzitter, dat luidt: "Als een vriend je vraagt om geld te lenen, denk dan goed na welke van de twee je wilt verliezen." Voorzitter, en dat is essentieel voor wat ik nu probeer uit te leggen op de manier van investeren. Geld leen je om een bepaald, tijdelijk tekort op te vangen, maar altijd met de volledige intentie om het terug te krijgen. Een overbruggingsfunctie, 'revolverendheid' wordt dat hier in het huis genoemd. Voorzitter. Dat is totaal iets anders dan eigen vermogen, of equity. Dat investeren doe je uit een bepaalde vorm van ondernemerschap, innovatie en het aanjagen of ontwikkelen van bepaalde kansen. Je weet dat er een risico is dat het niets wordt en je je geld kwijt bent, maar je hebt ook een kans dat het wel iets wordt en er geld mee kan verdienen, en dat het ten gunste van de maatschappij goede ontwikkelingen teweegbrengt. Voorzitter. Dat verschil is cruciaal, want de belangen van iemand die schuld verstrekt kunnen totaal anders zijn dan van iemand die investeert, of eigen vermogen verstrekt. De één wil primair zijn geld terug, de ander wil ruimte om te ontwikkelen. Voorzitter. Wij hebben om deze reden de voorkeur voor investeren in plaats van lenen vanuit het Valorisatiefonds. De gedeputeerde is daar in zijn aanvullende memo naar de Staten al aan tegemoetgekomen, doordat de lening converteerbaar is, maar er zit wat ons betreft nog één hiaat in, en dat is dat er pas geconverteerd kan worden wanneer het idee, of concept, rijp is, de goede kant opgaat en dat dan de ondernemer én de fondsmanager zeggen: ja, en nu gaan we converteren. Maar, voorzitter, dat is wat we soms in de financiële sector wel eens een Mickey Mouse-afsprake noemen: een afspraak waar je eigenlijk niks aan hebt, want geen enkele ondernemer gaat aandeelhouderswaarde inleveren op het moment dat hij ziet dat zijn bedrijf kansrijk is. Wij hebben daarom een motie die vraagt om bij de start al te regelen wanneer je de converteerbare lening verstrekt.

Voorzitter. Tot slot nog een aantal losse wensen, bedenkingen en vragen. De belangrijkste is eigenlijk – dit ook aan de gedeputeerde –: waarom alleen de provincie 10 miljoen euro? Wij zijn zo trots op de manier waarop u andere fondsen hebt ingesteld, altijd in partnership met de EU, met het Rijk, maar zou je hier nou geen Brabantse ondernemers kunnen vinden die ook 10 miljoen euro er tegenaan willen zetten, zodat je iets meer slagkracht hebt? De marktomstandigheden zijn hier ideaal voor op dit moment, iedereen is op zoek naar rendement en goede ideeën, ook juist in die echte startupfase.

Voorzitter. Dan de bestaande valorisatiefondsen. Daar hebben we ook een aantal vragen. Kan de gedeputeerde ons verzekeren dat zij voldoende tijd en ruimte hebben om mee te komen en geen kennis en inzet verloren gaat van de bestaande partijen die er nu zijn? En staan alle neuzen hier dezelfde kant op? Want daar krijgen een aantal Statenleden nogal wat mails over.

Voorzitter, en dan zoiets als ‘there’s no free lunch’, dus: hoe gaan we hierover rapporteren? Hoe gaan de Staten dit controleren? Ik lees heel weinig over de KPI’s. Het CDA heeft een aantal KPI’s, die het graag zou willen terugzien: uitputting van het fonds, aantal valorisaties, gemiddeld valorisatiebedrag, aantal investeringen met een failure, aantal investeringen die wel gelukt zijn, de exits, etc. etc. Ik denk dat het misschien te detaillistisch is om nu te bespreken. Maar hoe gaan we er met elkaar over communiceren dat de juiste KPI’s worden afgesproken en wij onze controlerende taak kunnen vervullen?

Voorzitter. Dat was het voor de eerste termijn en ik zie uit naar de beantwoording van de gedeputeerde.

Motie M4: ‘Heldere afspraken bij verstrekking converteerbare lening’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend het Statenvoorstel 68/17 ‘Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant’; constaterende dat:

er in de themavergadering van 17-11-2017 over het Valorisatiefonds om allerlei redenen (meer partner functie, sterkere balans naar de toekomst voor ondernemer, provincie profiteert mee van upside wat ten goede komt aan revolverendheid) lang gesproken is over de mogelijkheid om naast leningen juist ook met eigen vermogen, hierna equity, valoriserende ondernemers/ideeën te ondersteunen;

overwegende dat:

- gedeputeerde Pauli o.a. naar aanleiding van deze discussie op 27 november 2017 een aanvullend memo richting PS heeft gestuurd, met o.a. extra informatie over de mogelijkheden van equity, waar wij hem zeer erkentelijk voor zijn;
- dit aanvullende memo meldt dat er met converteerbare leningen wordt gewerkt waarbij, en wij citeren uit het memo: ‘Wanneer de ontwikkeling van de product-marktcombinatie voorspoedig verloopt en de fondsbeheerder de toekomstkansen positief inschat, dan kan naar wederzijds goedvinden worden besloten om de lening te converteren in aandelen’;
- het Valorisatiefonds dus alleen aandelen kan krijgen na akkoord van de ondernemer;
- geen of zeer weinig ondernemer(s) akkoord zullen gaan met convertering naar aandelen op het moment dat het goed gaat met het bedrijf/idee of men succes ziet aankomen en je dit bij verstrekking van de converteerbare lening dient af te spreken;

roepen GS op om:

- in de statuten/regels van het fonds vast te leggen dat op moment van verstrekking van iedere converteerbare lening met een ondernemer in het contract wordt vastgelegd dat de fondsmanager van het valorisatiefonds eenzijdig kan besluiten om tot convertering van de lening over te gaan, tegen een vooraf bepaald percentage van de aandelen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Stijn Steenbakkers, CDA

Arno Uijlenhoet, GroenLinks

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Horst Oosterveer, 50PLUS”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Steenbakkers. Dan nu de fractie van de SP, de heer Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Dank u, voorzitter. Ik vervang de heer Van Meel nog eventjes.

De SP-fractie is overwegend positief over het voorstel van het college om wederom 10 miljoen euro beschikbaar te stellen voor leningen aan startups. Het is natuurlijk een goede zaak dat de provinciale overheid bijdraagt aan innovatie en bedrijvigheid in Brabant.

In de voorgaande periode hebben de drie faciliterende organisaties circa 11 miljoen euro aan 150 startups gegeven en daarmee vooruit kunnen helpen. We komen daarmee op een gemiddelde van 73.000 euro per lening. Het voorstel spreekt de verwachting uit dat met de komende 10 miljoen euro slechts 100 startups geholpen gaan worden. We komen dan op een gemiddelde van 100.000 euro per lening. Waar komt die stijging vandaan? Daar zijn we wel benieuwd naar.

Daarnaast geeft het voorstel aan dat 90% van de leningen verstrekt wordt aan startups die binnen de topsectoren vallen en slechts 10% aan startups die hierbuiten vallen. Het lijkt de SP een goed idee om dit criterium los te laten en daarmee iedere startup met een goed idee in aanmerking te laten komen voor financiering. Hoe denkt het college daarover?

Voorzitter. In het nu voorliggende voorstel gaan de drie organisaties op in één grote organisatie. Het is voor de SP belangrijk dat de bereikbaarheid van het fonds in heel Brabant goed blijft. Hoe gaat het college dit borgen?

Tot slot, voorzitter, deel ik natuurlijk graag mijn blijdschap over de naamsverandering die de gedeputeerde in zijn memo heeft rondgestuurd. Tijdens een eerdere themavergadering vroeg de heer Van Meel of de naam 'Valorisatiefonds' anno 2017 niet wat pakkender of wat eenvoudiger kon en kwam met de suggestie 'Startupfonds Noord-Brabant'. Een aantal partijen steunde deze oproep. Ik ben dan ook blij in de memo terug te lezen dat daar wel wat in veranderd is. Daarbij wil ik dan ook meteen de boodschap meegeven om in de toekomst zoveel mogelijk duidelijke taal te gebruiken in onze stukken en in onze naamgevingen. Tot zo ver.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Staak. De heer Roks van de fractie van de PVV dan nu.

De heer **Roks** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Valorisatie is kennis en techniek inzetten om economisch voordeel te behalen. Het biedt kansen om innovatie te koppelen aan economie. Een gevaar ontstaat als er vanuit het onderwijs te pas en te onpas studenten naar deze route verwezen gaan worden. De PVV doet een beroep op dit onderwijsveld om toch daar reeds een voorselectie toe te passen.

Maar, voorzitter, wat is hier nou echt een overheidstaak aan, mede omdat de financiële aanjaagfunctie nu minder van toepassing is als destijds, toen het ingesteld is, gezien de verbeterde economie?

Over het voorstel zijn wat de PVV betreft in ieder geval wel bemerkingen. Daarom stellen wij voor een zienswijze in te dienen om beter aan te tonen dat er een marktconsultatie is geweest en op welke gronden de markt hierbij is afgehaakt.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Ja, voorzitter. Ik werd even getriggerd. U zei: een voorselectie in het onderwijs maken. Hoe moet ik me dat voorstellen? Mogen alleen studenten met achten of negens op de eindlijst meedoen? Hoe stelt u zich dat precies voor?

De **voorzitter**: De heer Roks.

De heer **Roks** (PVV): Waar wij aan denken, is echt dat je samen kijkt wat de kansen zijn, wat de verbetering zou kunnen zijn, wat de innovatie betreft, en dat je dan samen in zo'n onderwijsveld gaat kijken of je hier die stap naar het loket – want daar komen we later nog op terug – moet maken, of dat je

zegt: nou, dit is toch wel iets wat nog niet rijp genoeg is om verder te gaan in dit traject. Het zou jammer zijn, en zonde van de tijd, ook van gelden, dat je met minder gedragen voorstellen de markt opgaat.

De **voorzitter**: De Kort, interruptie.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, mijnheer Roks, maar dat is toch precies wat het valorisatieprogramma, dat voor het fonds eigenlijk zit, doet? Die test toch of het interessant is, en dan gaat het erheen?

De **voorzitter**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Dat zal in grote gevallen, mijnheer De Kort, zal dat zo zijn. Alleen, voorzitter, denk ik dat er op enig moment ook te makkelijk gekozen kan zijn, dat je zegt van: nou, je hebt hier een bepaald idee, ga daarmee aan de slag, ga in ieder geval eerst op zoek naar geld, en dat dan die stap niet weloverwogen gedaan wordt. Wij zouden ook vanuit het onderwijsveld daar, voordat het bij het Valorisatiefonds komt, bij de fondsmanager, zouden wij een toetsingsmoment doen. En dat zal op heel veel scholen wel het geval zijn, maar ik zou er graag iets over afspreken.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dat is dus precies wat het valorisatieprogramma doet: dat kijkt met mensen of dat plan levensvatbaar is, of het interessant is. Pas indien dat het geval is, wordt het doorgeleid naar het fonds. Dus volgens mij zegt u nu precies hoe de structuur is die wij met elkaar aan het maken zijn.

De **voorzitter**: Goed. De heer Roks vervolgt zijn betoog.

De heer **Roks** (PVV): Ja, voorzitter, het is een kwestie van willen luisteren. Wat ik wil, is een toetsingsmoment bij het onderwijs, zodat alleen de beste voorstellen bij het Valorisatiefonds komen, zodat er ook geen kansloze voorstellen doorgaan.

Even kijken: waar was ik gebleven? Daarom stellen wij dus voor om die zienswijze voor de marktconsultatie aan te tonen, om die in ieder geval op te nemen. Dit is een weloverwogen feit, omdat u namelijk zelf aangeeft dat het marktfalen een grond is om het fonds in te richten. Wel wordt er naar de Europese regels gekeken voor staatssteun, en daar zijn wij dan ook zeer tevreden bij. Alleen: hoe zeker blijft dit voornemen als je 'sec' kijkt: het is een overheidsbemoeienis met geld en niet op inhoud. En de inhoud is natuurlijk van belang om te rechtvaardigen, in het licht gezien van een verbonden partij, want dat is wat er ontstaat: een verbonden partij. Wat de PVV betreft is hier enkel sprake van bankje spelen op dit moment.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter, dank. Volgens mij is het wel iets meer dan alleen geld, wat we ook tijdens de themavergadering hebben gehoord. Maar mijn vraag zit hem eigenlijk hier: ik weet dat u, en de PVV, kritisch kijkt naar het participeren van een overheid in bedrijven, maar vindt u het nu – dat is een fundamentele vraag – noodzakelijk dat een overheid, daar waar innovaties nodig zijn en die niet van de grond komen, waar marktfalen is, investeert of leent?

De **voorzitter**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Lenen is geen hobby van de PVV voor overheidsland. Dat weet u als geen ander. Waarop wij willen inzetten, is dat die startup wel zijn kansen krijgt, alleen éérs langs de markt is geweest. Als die eerst bij de markt is geweest, en daaruit blijkt dat er te veel risico is, dan zouden wij het willen

voorzien in een garantiestelling van de gemeente, zodat 'ie ook nog eens de winst met rentes kan boeken, want dan krijg je ook een ander tarief. Op het moment dat je in de markt je geld haalt, en je staat garant als provincie, dan kun je een andere rente laten berekenen dan in dit Valorisatiefonds, want u weet dat de toeslag daar vele malen hoger is.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, maar dat is volgens mij dus het marktfalen. Begrijp ik dan goed dat, als marktfalen is aangetoond, u in principe voor bent, in welke vorm dan nog even in het midden latend, dat een overheid participeert, dan wel leent aan startend bedrijf of idee?

De **voorzitter**: Roks.

De heer **Roks** (PVV): Dat een overheid het mogelijk maakt dat de markt alsnog het geld verstrekt, en dat op basis van garanties, én uiteraard, mijnheer Steenbakkers, in het ondersteunen van de startup, want je zou zo maar kunnen denken dat je bijvoorbeeld in het creëren van een patent, het aanvragen van patent, ondersteuning nodig hebt, want daar is tijd een factor. Als je dan als overheid zegt van: nou, ga eens een stapje extra zetten voor die aanvrager, en niet op de grote stapel leggen, dan denk ik dat we hier een geweldige winst kunnen boeken. En ja, voorzitter, de PVV wil dus de startup helpen, maar dan moet er dus echt bewezen zijn dat de markt heeft afgehaakt.

Waar wij ook voor gepleit hebben tijdens de themabijeenkomst – en de gedeputeerde heeft het ook toegezegd – is dat wij in ieder geval één loketfunctie willen, dat we in ieder geval de bereikbaarheid van de mogelijkheden willen vergroten. Een converteerbare lening is in eerste instantie een middel waarbij de onderneming ook de scale-up kan maken, maar daar overlappen we dan met onze overige programma's. Hoe denkt de gedeputeerde dit te voorkomen? Deze converteerbare leningen betekenen ook wat voor de revolverendheid. Blijft de gedeputeerde dan bij de onheilspellende voorspelling dat er slechts 50% terugkomt? We hebben in een aantrekkende economie inmiddels voorbeelden gezien dat er vanuit de financiële wereld én private investeerders inmiddels behoorlijke impulsen gegeven worden, ook aan startups en scale-ups. Dus daarom stelt de PVV voor om die tussenstap in te bouwen. Wij dienen daarvoor een amendement in en verzoeken GS om dit in ieder geval in de bemerkingen en zienswijzen mee te nemen. Wij wachten dan ook alle antwoorden van de gedeputeerde af.

Tot zover de eerste termijn.

Amendement A6: 'Valorisatiefonds'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, ter bespreking van Statenvoorstel 68/17 Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant; besluiten:

1. Bij Ontwerpbesluit 1 68/17 B

'overwegende dat:

- het Valorisatiefonds Brabant van belang is voor continuïteit bij de financiering van Brabantse startups;
- het wenselijk is om dit fonds onder te brengen bij een nieuw op te richten Valorisatiefonds Brabant BV;

besluiten:

geen wensen en bedenkingen in te brengen op grond van artikel 158 Provinciewet met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om een Valorisatiefonds Brabant op te richten en dat fonds onder te brengen in een op te richten Valorisatiefonds Brabant BV.'

te wijzigen in

'besluiten:

met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten om een Valorisatiefonds Brabant op te richten en dat fonds onder te brengen in een op te richten Valorisatiefonds Brabant BV de volgende wensen en bedenkingen in te brengen:

1. Alvorens het Valorisatiefonds in actie komt om een lening te verstrekken moet de betreffende startup eerst aantonen dat er een marktconsultatie is geweest en op welke gronden de markt is afgehaakt.
2. Er dient één loket voor alle aanvragers bij het Valorisatiefonds te komen bij de Kamer van Koophandel.'

En gaan over tot de orde van de dag.

Louis Roks, PVV"

De **voorzitter**: Ik dank de heer Roks. Dan nu de fractie van D66, de heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. In onze regio is het begrip startup geen onbekend fenomeen. Dat zijn onze onmisbare, toekomstige ondernemers, die onze regionale economie zullen gaan versterken, innoveren en verduurzamen. Dat zijn in ieder geval de uitgangspunten van het op te richten Valorisatiefonds, dat de kansrijke initiatieven en ideeën tot succesvolle ondernemingen kan helpen vormen. Om het zo ver te kunnen brengen, hebben de startups op tijd de juiste opleiding, begeleiding, ondersteuning en financiering nodig. Vanuit de particuliere investeerders worden volgens onze fractie weinig investeringen gedaan in dit soort initiatieven, initiatieven die nog niet zo ver zijn om een product te kunnen presenteren. Dit beeld komt ook naar voren in werkbezoeken die wij als fractie afleggen. De particuliere investeerders nemen nu weinig risico's in de beginfase van een onderneming. Het is bij iedereen bekend dat er juist in de beginfase veel risico's zijn om een nieuw idee of initiatief tot een kansrijke onderneming te laten groeien. Natuurlijk zijn er geen garanties dat elk idee, of elk initiatief, ondanks alle ondersteuning, een succes wordt, maar zonder risico's zijn er geen successen te bereiken.

Voorzitter. Voor onze fractie, D66, bestaat er geen twijfel over de toegevoegde waarde van een nieuw fonds hiervoor. Daarom is onze fractie blij met het initiatief om een dergelijk fonds op te richten. Hierdoor kan onze regionale economie de noodzakelijke steun krijgen om haar innovatieve en duurzame karakter te behouden. Wij willen GS wel erop attenderen dat er goede afspraken moeten worden gemaakt met alle soorten startups, dat zij, nadat zij succesvolle ondernemers zijn geworden, ook hun bijdrage moeten leveren aan de maatschappelijke opgaven van onze provincie. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de groei van de werkgelegenheid en een verbetering van de luchtkwaliteit.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Kutlu** (D66): Ja.

Op deze manier moeten we uiteindelijk ook vruchten van onze investeringen kunnen plukken. Bij zo'n waardevol fonds hoort ook een aansprekende naam, die de snelle herkenbaarheid hiervan bij de doelgroep moet kunnen waarborgen. Daarom gaat onze voorkeur uit naar de naam 'Brabant Startupfonds'. En nu starten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Kutlu voor zijn bijdrage. Dan de heer De Kort van de PvdA-fractie.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Het Brabant Startupfonds, laat ik maar meteen de naam overnemen. Ik ben blij dat u dat in uw memo ook voorstelt. Het was, denk ik, een uitstekend voorstel van de SP, want laten we nou eerlijk zijn: welke starter die hulp zoekt gaat googelen naar 'Valorisatiefonds'? Ik denk geen één. Ik ben dus erg blij met de suggestie van collega Van Meel en heel blij dat de gedeputeerde het overneemt.

Laat ik eens een keer, voor mijn doen wellicht verrassend, beginnen met een compliment te geven over het proces. Ik ga meestal meteen de inhoud in, maar in dit geval wil ik zeggen dat ik de themabijeenkomst die we op dit onderwerp kregen, een van de beste vond die ik hier in mijn periode in de Staten heb mogen meemaken. Er was oprecht een discussie tussen alle partijen, er was veel verbinding tussen oppositie en coalitie, veel gedeelde standpunten. Het was echt een hele, hele fijne discussie en ik ben ook heel blij dat

de gedeputeerde, die ons inderdaad voorstelde geen wensen en bedenkingen te uiten, de wensen en bedenkingen die geuit zijn in een memo zeer ter harte heeft genomen, en daarmee een uitstekend antwoord heeft gegeven.

De naam noemde ik al even. Een paar andere punten die wij zeer belangrijk vonden, die we benadrukt hebben, ziet u terug in het amendement dat ook wij samen met de VVD en andere partijen indienen. Bijvoorbeeld die grens van 50.000 euro. Ik vroeg u daarnaar in de themabijeenkomst: waarom die grens? Nou, u legde uit: het heeft met kosten en dergelijke te maken, en er zijn voldoende initiatieven om initiatieven onder die 50.000 euro te helpen. U hebt dat in de memo ook nog deels teruggekoppeld, zoals beloofd. Ik ben wel blij dat de VVD dit amendement indient, omdat ik het weliswaar prachtig vind dat die initiatieven er zijn, het ook goed vind dat de Staten het programma ook daar naartoe gaan begeleiden, dat het een van de dingen is die het fonds moet doen, maar tegelijkertijd nog wel een stukje angst heb of die middelen de juiste zijn. Dus als wij de mogelijkheid hebben om de grens naar onder de 50.000 euro te doen, als fonds, denk ik dat we dat probleem goed ondervangen.

Een ander punt, en de SP noemde het net al in de bijdrage, een punt dat we gezamenlijk maakten in de themabijeenkomst, betreft de topsectoren. We zetten als Brabant vaak in op de topsectoren en iedere keer weer sta ik hier dan namens de PvdA te zeggen dat het ons eigenlijk niet zoveel uitmaakt uit welke sector een bedrijf komt, als het maar zorgt voor meer banen voor Brabanders. Ook hierin wil ik dat punt nogmaals maken en mee dus aansluiten bij wat de SP net ook vraagt: laat die eis los. Ik zie geen meerwaarde van de eis om maximaal 10% buiten topsectoren te doen. Als het goede ideeën zijn, laten we het dan alstublieft gewoon doen. Als we daardoor in totaal te weinig geld hebben, dan nodig ik de gedeputeerde uit om hier zo snel mogelijk terug te komen om meer geld te vragen, want ik denk dat u veel partijen in deze Staten achter u zult vinden als u meer geld wilt voor succesvolle startups.

Dan nog een ander punt dat we gemaakt hebben in de themabijeenkomst, en dat breed gedragen leek te worden: een volgsysteem voor bedrijven. Daarop vind ik de memo nog niet helemaal duidelijk, want de memo schrijft dat ze in het programma goed gevolgd worden. Dat was niet helemaal de discussie. De discussie in de themabijeenkomst was: als wij nu willen zien of de volgende ASML hier uit komt, moeten we ze volgen nadat het programma is afgelopen. De gedeputeerde antwoordde in de bijeenkomst dat het erg moeilijk was om zo'n systeem op te tuigen, waarop ik opperde – en ik heb het nog even nagekeken, ze zijn er daadwerkelijk – dat een abonnement bij de Kamer van Koophandel nemen, gewoon om te zien hoe de omzet van zo'n bedrijf zich bijvoorbeeld ontwikkelt, wat mij betreft voldoende is. Daarmee zijn we er niet afhankelijk van dat over vijftien jaar een ambtenaar nog weet dat die op dat moment nieuwe ASML inderdaad uit dit programma voortkomt. Daarmee hebben we gewoon een systeem dat we jaarlijks even kijken: hoe staan de vorige deelnemers ervoor? En kunnen we zien en, denk ik, aantonen dat onze programma's een enorm groot maatschappelijk rendement brengen. Ik zou dus willen vragen of dat, in uitbreiding eigenlijk op de memo, nog toegezegd zou kunnen worden, minstens om eens uit te zoeken hoe zo'n volgsysteem gemaakt kan worden.

En tot slot. Ik zei het net al een keer, en ik hoop het oprecht: ik hoop dat door het terugbrengen van drie loketten naar één, door het neerzetten van een stevige startupstructuur in Brabant, we zoveel starters kunnen helpen, dat we heel erg snel tegen een probleem aan lopen, namelijk het probleem dat dit bedrag te weinig is en gedeputeerde Pauli hier terug is om te vertellen wat een geweldig succes het is en ons te vragen hier meer geld voor vrij te maken.

Dank, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort. De heer Uijlenhoet, fractie van GroenLinks, nu.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter. GroenLinks is positief over het Valorisatiefonds en het bijbehorende programma. Het helpt de startups in de allereerste fase van ontwikkeling, of een idee, via haalbaarheid en prototype te komen naar eerste omzet.

Voorzitter. Ook wij vonden dat de themabijeenkomst heel informatief was en dat geldt wat ons betreft ook voor het memo. We hebben nog wel een paar aandachtspunten. In de eerste plaats de mogelijkheid om

eigen vermogen in te brengen in aanvulling op het verstrekken van leningen. Er is al het een en ander over gezegd. GroenLinks steunt het amendement van de VVD in dit kader en ook de motie van het CDA. Is de gedeputeerde bereid dit punt mee te nemen als vertrekpunt voor het Valorisatiefonds?

Het tweede punt, in aanvulling hierop: omgang met marktfalen. De banken zijn niet of nauwelijks bereid om in die vroege fase in de ontwikkeling te financieren. Dat doen we dus wel met publieke middelen en later, als het succesvol blijkt, dan gaan private financiers wel een rol spelen. Is de gedeputeerde bereid te onderzoeken of en hoe het mogelijk is dat financiers die later instappen, dus na de fase van het Valorisatiefonds, om hun een bijdrage te vragen voor genomen risico's die wij hebben genomen als provincie?

Een derde punt: de relatie tot het verduurzamen van de economie. U weet wel: de Brabantse Bagel, of de brede welvaartsindicator. Vroege ideeën zijn heel kansrijk om circulair te ontwerpen en te ontwikkelen, en zo dus bij te dragen aan die circulaire economie. Is de gedeputeerde bereid om circulariteit op te nemen als criterium voor financiering uit het Valorisatiefonds? Voor zover dat nog niet is gebeurd, want als dat al wel is gebeurd, voorzitter, dan is dat mooi. Zo niet, dan hebben we nog een motie op dit punt achter de hand.

Een laatste punt. Wij hechten erg aan de spreiding van het Valorisatiefonds en de middelen daaruit over de clusters en regio's. Kan de gedeputeerde toezeggen hiermee rekening te houden?

Last but not least: wij steunen de naam Brabant Startupfonds. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. De heer Oosterveer dan, van de fractie 50PLUS.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Voor ons ligt de geplande oprichting van het Valorisatiefonds, oftewel Startupfonds. Gebaseerd op de ervaringen met eerdere valorisatieorganisaties, vanaf 2011 tot en met 2015, die geresulteerd hebben in een toename van het aantal arbeidsplaatsen van 1060 bij 650 startups, lijkt het logisch om zorg te dragen, als provincie, om een vervolgtraject te entameren. Hierbij wordt volgens het aangereikte plan ook aansluiting met andere financiële en ondersteuning gezocht via de BOM. Daar kunnen wij als 50PLUS volledig in meegaan. Als uitgangspunt wordt gekeken naar kansrijke kennisintensieve en innovatieve startups.

Dank voor de memo van de gedeputeerde, die een aantal onderwerpen die wij als 50PLUS aangevoerd hebben daarbij beantwoord heeft. Wij kunnen ons voorstellen dat na een gedegen selectie aan het begin een situatie ontstaat dat de lening niet terugbetaald kan worden. Wij adviseren dan inderdaad bij het begin van de looptijd van de lening standaard een converteerbare lening aan te bieden; zie ook motie 4 die ingediend is. Al met al kan de gedeputeerde rekenen op de steun van 50PLUS.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. De heer Heijman, Lokaal Brabant, ziet af van zijn spreektijd, anderen daartussenin ook. Dan geef ik de gedeputeerde meteen het woord. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter, dank u wel. Ik weet dat u als Staten houdt van efficiënt vergaderen, dus voor het gemak ga ik al datgene wat u in de goede themacommissievergadering met elkaar besproken hebt, hier niet herhalen. Ik dank u ook voor uw waarderende woorden voor het memo-gedeputeerde, dus daar ga ik ook niet meer op in. Ik denk dat ik me nu vooral moet beperken tot de zaken die nog niet benoemd zijn, of die u in een motie of een amendement heeft vastgesteld.

Laat ik beginnen met te zeggen dat ik denk dat dit een mooie stap voorwaarts is om te komen tot één startupregeling voor Brabant, van oost naar zuid en van noord naar west, en dat echt een systeem om te komen tot hele mooie bedrijven, die ook door kunnen groeien, een hele belangrijke ontwikkeling is.

Voorzitter. Laat ik beginnen met het amendement ingediend door de VVD, gesteund door heel veel partijen. Het college kan daartegen geen bezwaar hebben, want u gaat over het dictum, althans datgene wat in het verleden besproken is, en of je nou wel of geen wensen of bedenkingen uit wilt spreken, en hoe u dat benoemt, het college wil daar graag aan meewerken. U vraagt en wij draaien, dus wat u vraagt, om dat dictum zo aan te passen, dat stuit bij ons als college op geen enkel bezwaar. Dat heb ik ook reeds in

de themacommissie gezegd. Om te kunnen participeren in startende bedrijven, op basis van wederzijds goedvinden – ik kom dadelijk terug op datgene wat de motie van het CDA beoogt –, ook daartegen is geen bezwaar. Dus dat kan even heel makkelijk.

Dan ga ik even naar de heer Steenbakkers, die het over Mickey Mouse-afspraken heeft. Het zou fantastisch zijn, mijnheer Steenbakkers, als u banken bereid vindt om met mij risicodragend vermogen te stoppen in startende bedrijven door middel van equity. Dan zou ik zeggen: nou, laten we dat snel gaan organiseren. Tot nu toe ben ik die banken nog niet tegengekomen. In het verleden weet ik dat er een Rabobank was die dat deed. De gesprekken die we daarover hebben gehad, hebben helaas niet tot succes geleid. Maar op het moment dat u denkt dat er banken bereidheid hebben om risicodragend vermogen in dit soort dingen te stoppen, dan wil ik dat zeker doen. Maar ik denk dat we het toch even tot proporties terug moeten brengen, want waar praten we over? We praten hier echt over de heel primaire fase van: ik heb een idee en zou dat wat zijn? En natuurlijk, mijnheer Roks, daar zit intern een enorme commissie op, met echt heel deskundige mensen, die heel snel kijken of het überhaupt wel zin heeft om met een idee aan de slag te gaan, ja of nee. Dus die consultatie intern wordt heel strak gevoerd. Maar het gaat in het begin nog niet veel verder dan: u bent nog niet geregistreerd bij de Kamer van Koophandel, die geeft een idee en negen van de tien keer brengen dat soort ondernemers in spe al wat extra geld zelf mee. Dat kan geld zijn dat ze zelf op de bankrekening hebben staan, dat kan zijn doordat ze bij de bank erin geslaagd zijn om de hypotheekwaarde op hun woning te verhogen, om maar iets te noemen, het kan ook zijn dat ze bevriende familieleden hebben, of dat het van een ondernemer komt die zegt: ik doe mee. Wat de heer Steenbakkers financieel beoogt, begrijp ik wel: dat is om wat minder te doen in leningen als provincie, maar wat meer te stoppen in equity, in aandelen. Hij noemt dat een equity kicker. Daar kleeft iets aan wat ik in sommige gevallen wel zou willen toepassen, maar niet linea recta zoals de heer Steenbakkers dat voorstelt, want de keerzijde zal namelijk zijn dat we vanuit ons Valorisatiefonds, of straks het Brabantfonds dat er dan komt, ongelooflijk veel startups in ons bezit krijgen. Daar is het niet voor bedoeld. Dat vraagt hoge begeleidingskosten, dat vraagt andere functieprofielen van de begeleiders, dat brengt hogere beheerkosten met zich mee. We kunnen met het geld dat we ter beschikking hebben minder startups realiseren, want er wordt namelijk geen rente betaald en geen aflossing. De cofunding zal moeilijker worden, want ik moet dan op zoek naar andere partijen, zoals het ministerie, waarmee ik in overleg ben en dat geen geld ter beschikking gaat stellen, wat ze graag willen, maar ze gaan geld ter beschikking stellen dat ook gebruikt wordt voor aandelenparticipaties, en daarvan zeggen ze: daar hebben we andere regelingen voor, dat willen we niet. Bovendien, voorzitter, moeten we dan opnieuw om de onderhandelingstafel gaan zitten om te gaan onderhandelen. Dus deze motie, hoe zeer ook sympathiek – en de sympathieke elementen heb ik er uitgehaald en verwerkt in het voorstel van het college –, maar zoals de heer Steenbakkers het vraagt, dat vinden we niet zo verstandig.

De **voorzitter**: Interruptie Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Dat is zonde, want dan loopt u echt iets mis en ik zal ook aangeven waarom. Eigenlijk is wat de gedeputeerde zegt niet helemaal wat de motie vraagt. Nu schrijft u in uw memo dat het om converteerbare leningen gaat, prima, maar u schrijft nu dat er besloten wordt tot convertering op het moment dat het goed gaat met een bedrijf, en dat dan ondernemer en fondsmanager het goed moeten vinden. Dat bedoelde ik ook met Mickey Mouse, al is dat misschien een verkeerde bewoording. Dat gaat natuurlijk geen enkele ondernemer doen op het moment dat het goed gaat. Dus ik pleit er niet per se voor dat er nog meer equity in gestoken wordt, want dan heb je allerlei nadelen, dat snap ik, maar dat, als er een aantal succesvolle dingen zijn en de fondsmanager zegt dat hij nu juist wel zou willen investeren, dat we dat aan het begin vastleggen en niet, zoals u nu in het memo schrijft, als het al goed gaat met het bedrijf, want dat gaat geen enkele ondernemer doen; dan vernietigt hij zijn eigen waarde. Dat is waar de motie over gaat.

De **voorzitter**: Pauli.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Nee, mijnheer Steenbakkers, dat begrijp ik heel goed. Ik wil het alleen niet generiek vastleggen, want enerzijds doet u een oproep om vooral heel veel jonge ondernemers in Brabant te helpen en wij zijn echt op zoek naar die nieuwe ASML en die pareltjes, en daarbij zullen we het vanzelfsprekend vastleggen. Ergo, het kan zelfs zo zijn dat we dan de fase van dit Brabant Startupfonds overslaan en ze gelijk in verbinding brengen met de BOM, om ook afspraken te maken over vervolginvesteringen. Natuurlijk. Ik wil alleen niet generiek vastleggen wat u beoogt.

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Maar volgens mij kan de gedeputeerde dan niks anders dan met een ontzettende kerstwarmte deze motie ondersteunen, want wat die motie namelijk doet is eenzijdig bij de fondsmanager het mandaat leggen of hij overgaat tot convertering. Dus er is niks generieks. Het bepaalt alleen dat bij aanvang van de convertering niet sprake is van: dan is er wederzijds goedvinden, maar de fondsmanager bepaalt, op het moment dat hij het er rijp voor acht, dus wat u nu precies zegt: bij de toekomstige ASML, dat hij kan converteren. Dus volgens mij zegt deze motie exact wat u bedoelt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter, met één kanttekening: dat het een ongelofelijk nadeel kent. Ik heb zojuist gezegd dat zo'n ondernemer vaak al geld van zichzelf meebrengt, van familieleden, van anderen, en dan gaan wij als overheid, als enige, verplichten dat we eenzijdig op kunnen leggen dat we het om kunnen zetten naar equity. En dan wordt het model dat we beogen met het Brabant Startupfonds wat minder interessant. Dat is het nadeel. Dus geef gewoon de ruimte, maar leg dat niet zo expliciet in een motie vast. Geef de ruimte om naar aard en intentie te handelen, want op het moment dat het generiek vastgelegd wordt, dan heeft dat grote beperkingen. Dat is wat ik beoog te zeggen.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, in aanvulling hierop. De motie biedt toch juist de kans om maatwerk te leveren? En dat leg je dan als het ware wel op voorhand vast met elkaar, met wederzijds goedkeuren, dat je dan, als de mogelijkheid zich voordoet, of die situatie zich voordoet, om dan maatwerk te leveren en dan in plaats van vreemd vermogen eigen vermogen erin te stoppen. Dus dit is geen generiek beleid in die zin, het is maatwerk. Bent u dat met ons eens?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dat maatwerk staat niet in datgene wat u oproept. Nogmaals: ik wil er zo naar handelen, maar ik wil het echt aan die fondsmanager en aan die investeringscommissie, die ongelofelijk veel kennis heeft, overlaten om te bepalen wanneer het verstandig is om het zo wel toe te passen en vooral niet. Maar dit gaat verder, omdat er staat 'over iedere converteerbare lening', en dat soort zaken meer.

De **voorzitter**: Heijmans, interruptie.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, eigenlijk dan toch maar alleen om de gedeputeerde bij te vallen. Ik lees toch nadrukkelijk in de motie dat zaken eenzijdig opgelegd kunnen worden. Op het moment dat er sprake is van de mogelijkheid iets eenzijdig op te leggen, kan er naar mijn idee geen sprake zijn van maatwerk.

De **voorzitter**: De heer Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Juist wel, want aan het begin sluit je een contract voor een converteerbare lening. Daar moet wederzijds goedvinden voor zijn van de ondernemer en de fondsmanager, en daar kunnen dus afspraken op maat gemaakt worden. Dus precies zoals de gedeputeerde zegt over dat er geconverteerd wordt. Alleen moet je dan niet zeggen: dat gaan we doen en dan moet de ondernemer het ook nog goed vinden. Want welke ondernemers willen dat dan op het laatst? Ja, daar waar wij het eigenlijk net niét willen. Dus je wordt hier gevangen, als je het op deze manier gaat doen, door aan het begin niet een duidelijke afspraak aan te geven. Dat probeer ik met deze motie aan te geven. Ik ga helemaal mee met de gedeputeerde dat we dat niet bij alles moeten doen, maar dat staat ook niet in de motie. In de motie staat alleen dat aan het begin duidelijke afspraken moeten worden gemaakt over de convertering, en dat je dat niet moet doen op het moment van, want dan ben je te laat. En we hebben gezien in deze provincie dat het soms wel eens kan leiden tot, ja toch een beetje niet de optimale uitkomst voor de provincie, laten we maar zeggen.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Als ik daar toch kort op mag reageren. Mijnheer Steenbakkers. Op het moment dat je wederzijds die handtekening zet, is het maatwerk, maar vanaf dat moment, doordat zaken eenzijdig kunnen worden opgelegd, is het geen maatwerk meer. Wat ik me dan ook afvraag: de gedeputeerde zegt in feite dat hij zo gaat handelen, dat hij het zo gaat doen, en wat is nou de meerwaarde ervan als we dat statutair vastleggen? Wat voegt dat dan feitelijk toe?

De **voorzitter**: Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ik neem aan dat dat een vraag voor mij was.

De **voorzitter**: Dat leek er wel op, ja.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Nou, het is eigenlijk hetzelfde als met het amendement van de heer Koevoets, dat u als partij ook mede hebt ingediend: dat je een aantal zaken wilt formaliseren aan de start. Als de gedeputeerde nu tegen mij zegt dat hij het gaat doorvoeren op die manier, maar wel met de dingen, dat we het niet generiek bij de fondsmanager aan het begin, dan zeg ik: Nou, prima. Als we dat terugzien, heb ik er geen probleem mee, maar aan de andere kant kun je dan ook stellen dat de motie geen bezwaar kan hebben en dat het een hartstikke warme ondersteuning is.

De **voorzitter**: Goed. U gaat erg ver de techniek in met elkaar, maar de gedeputeerde heeft zijn mening gegeven. Ik geloof dat het gaat over het verschil tussen Mickey Mouse- en Donald Duck-afspraken. De gedeputeerde gaat nu verder.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Zo is dat. Nogmaals: het fonds beoogt vooral om heel veel te lenen en heel snel te lenen, met zo min mogelijk risico, om heel veel startups te helpen om tot wasdom te komen. Voorzitter. De heer Van der Staak had het over een stijging van de voorwaarden in plaats van een daling. Het tegengestelde is waar. We dalen juist van 100.000 naar 50.000, dus we gaan er juist meer helpen. We doen dat vooral omdat op dit stukje nog sprake is van marktfalen. In mijn memo-gedeputeerde heb ik drie voorbeelden genoemd waar het Rijk al bij betrokken is, waarmee we met aanzienlijk lagere bedragen startups kunnen helpen.

Iedere startup honoreren gaan we niet doen en dat lukt ook niet. Er zijn heel veel andere mogelijkheden voor om dat te doen. We selecteren echt aan de bron om zoveel mogelijk aan het begin de risico's te minimaliseren en vooral ook startups te begeleiden die uiteindelijk ook voor werkgelegenheid kunnen zorgen, want daarvoor zijn we ook als overheid.

De heer Roks. Ik heb al verteld dat we echt toetsen, dat zich echt in het systeem, heel zwaar toetsen, maar ook begeleiden gedurende drie jaar, om de kans van slagen te vergroten en het risico voor de overheid te minimaliseren.

Er is sprake van één loket. Ja, niet alleen topsectoren, maar alles doen. De hoofdmoot – ik heb dat ook in de commissie gezegd – zal zijn toch echt topsectoren en maatschappelijke opgaven, waaronder circulariteit, niet als een vaststaand gegeven, maar wel passend binnen het economisch programma. Maar er is ook ruimte om andere startups te honoreren, maar dan kijken we vooral naar meerwaarde, werkgelegenheid en vooral kans op slagen

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, even over de circulariteit. Is dat nou wel of geen onderdeel, zeg maar een wegingscriterium, voor deelname, of gebruikmaking van het Valorisatiefonds?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): In principe weet u dat al onze economische programma's zijn verbonden aan maatschappelijke opgaven. Een van die opgaven is circulariteit. Betekent dat dat we iedere startup beoordelen op circulariteit? Nee, dat kan niet. Stel, u komt als ondernemer in spe en u zegt dat u een app wilt ontwikkelen. Nou, legt u mij dan eens uit wat die app bijdraagt aan de circulariteit. Of u zegt dat u een nieuwe bakkerij wilt starten die gebaseerd is op biobasedprincipes, maar wel producten gaat verkopen. Legt u mij dan eens uit wat dat bijdraagt aan de circulariteit. Wegen we dat mee? Ja, natuurlijk wegen we dat mee. Alle ondernemingen die een behoorlijke bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven, hebben prioriteit, maar wel vanuit het gegeven dat we kiezen voor de ontwikkeling van jonge robuuste ondernemingen die op termijn bijdragen aan de Brabantse economie en vooral heel veel werkgelegenheid creëren.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ik hoor u zeggen: we wegen het mee.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Zeker, zeker, maar ook op het gebied van verduurzaming, ook op wat u als kaders hebt gesteld op het gebied van zorg en op het gebied van gezondheid. Al dat soort zaken wegen we zeker mee.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Volgens mij heb ik hiermee alles beantwoord.

Van het amendement A5 heb ik al gezegd: geen bezwaar.

Van motie 4, zoals het hier staat, kan ik niet zeggen 'geen bezwaar', maar ik wil wel naar de intentie van wat ze beoogt natuurlijk kijken of ik kan handelen in principesituaties.

De **voorzitter**: Wat zegt u dan wel?

De heer **Pauli** (GS, VVD): Derhalve is deze ontraden, maar wel met de intentie om in voorkomende gevallen dat te doen, om dat mee te nemen, maar niet generiek.

Ten aanzien van de Partij voor de Vrijheid, amendement A6. Ja, die marktconsultatie zit inbegrepen in het hele systeem, dus dat doen we al met een interne commissie. En één loket bij de Kamer van Koophandel: ja, dan moet ik naar Den Haag, om te kijken of ik weer de functie van de Kamer van Koophandel kan wijzigen. Dat gaat volgens mij echt niet lukken. Dat willen we echt doen via de BOM als rechtstreekse

opdrachtgever, omdat we ook veel cofinanciering op moeten gaan halen bij andere partijen. Dus dit amendement wordt ontraden, voorzitter.

De **voorzitter**: Koevoets, interruptie.

De heer **Koevoets** (VVD): Aan het eind van het betoog van gedeputeerde Pauli toch nog even een vraag en misschien is die niet alleen voor gedeputeerde Pauli, maar in zijn algemeenheid voor GS. Dat gaat om de ontwerpbesluiten die wij krijgen, waarin direct al staat dat PS geen wensen of bedenkingen zullen indienen. Daarover hebben we gesproken toen het Rekenkamerrapport hier aan de orde was inzake de verkoop van Attero en daar is toen gezegd: laten we dat niet meer doen, laten we een uitnodigende houding aannemen ten opzichte van PS vanuit GS en dus niet die ontwerpbesluiten direct al zo formuleren, dat we als PS geen wensen of bedenkingen zullen hebben. Wat kan daar volgens GS aan gedaan worden naar de toekomst? Of, laat ik het makkelijker maken: kunnen GS daarnaar kijken en ons toezeggen dat het in voorkomende gevallen op een andere wijze, met de intentie van die uitnodigende houding, voor wensen en bedenkingen naar ons toe komt?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik treed in herhalingen en zeg hier echt voor de derde en tevens laatste keer dat GS daar geen bezwaar tegen hebben. Dus u kunt voortaan bij alle Statenvoorstellen, waar het gaat om dit soort dingen, wensen en bedenkingen uitspreken. Dat hebben we vanmorgen nog eens keer, ter voorbereiding van deze Statenvergadering, ook besloten. Dus wat dat betreft geen enkel bezwaar. Maar wij gaan er natuurlijk van uit, als college, dat we met dermate goede voorstellen komen, dat er nauwelijks wensen en bedenkingen zullen zijn.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Wellicht heb ik het gemist, maar heeft u al antwoord gegeven op mijn vraag met betrekking tot de monitoring?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik dacht dat dat inbegrepen was in de themacommissie. Daar heb ik gezegd: ik ga het niet overdoen, daarvan heb ik gezegd dat we het daarmee zullen volgen. Werkelijk alle gegevens die we hebben zullen we rapporteren via de KPI's, en daar heeft u een hele mooie commissie voor, die daarin onze P&C-cyclus begeleidt. We zullen echt, zoals u gewend bent van economie, die KPI's hebben – ik weet dat de heer Steenbakkers er ook een opmerking over heeft gemaakt – die voldoen aan uw verwachtingen.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, dank. In een memo hebt u daarop inderdaad geantwoord ...

De **voorzitter**: Mag ik stilte in de zaal? De heer De Kort heeft het woord.

De heer **De Kort** (PvdA): In de memo staat heel duidelijk dat het gedurende het programma gevolgd wordt. De vraag van mij, en breed gedeeld, was om het ook daarna te monitoren. Dat stond niet in de memo. Vandaar de vraag of u ten minste kunt onderzoeken hoe een systeem op te zetten is, al is het via een Kamer van Koophandel-abonnementje, met omzet, zodat we over vijftien jaar met elkaar nog weten welke bedrijven deelnamen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Daarvan heb ik ook reeds in de themacommissie gezegd dat ik dat wil doen, maar ik ben daarbij wel afhankelijk van andere partijen, want dit programma is niet 100% van de provincie. Dat doen we samen met hele belangrijke andere partijen, zoals bijvoorbeeld hogescholen en universiteiten, en die moeten ook de bereidheid hebben om dat zo te gaan monitoren. Ik heb in de themacommissie gezegd dat ik daar mijn stinkende best voor ga doen. En u weet: als we iets zeggen, doén we het ook.

De **voorzitter**: Goed. Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, voorzitter, ik heb eigenlijk drie vragen, maar ik kan er maar twee stellen, dat is altijd ...

De **voorzitter**: U heeft ook nog een tweede termijn. Interrupties zijn daar eigenlijk niet voor bedoeld, zoals u weet.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, maar goed: als er nog niet is gereageerd op vragen uit mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dan mag u dat snedig naar voren brengen. Dat gaat u nu doen.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Nou, ik vond er nog iets urgents bij zitten, want het antwoord op de vraag van de heer Koevoets vond ik niet echt een antwoord. Wat de heer Koevoets eigenlijk vroeg is: komt er nu in toekomstige Statenvoorstellen een ander dictum te staan dan hoe het er nu staat? Uiteindelijk staat uw naam eronder, of van het college, dus, ja ...

De **voorzitter**: De vraag is helder. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Het dictum zal worden dat GS van harte PS uitnodigen om wensen en bedenkingen uit te spreken. Punt.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Van der Staak.

De heer **Van der Staak** (SP): Dank u, voorzitter. Ik kom nog even terug op wat de heer De Kort zei over het monitoren van bedrijven nadat zij uit het fonds komen. Op dat moment hebben mijns inziens de andere partijen die in het fonds meedoen daar eigenlijk niks meer mee te maken. Dus wat houdt ons daadwerkelijk tegen om die bedrijven alsnog te monitoren daarna?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): In principe houdt niets tegen, maar het fonds heeft als primaire doelstelling om leningen te verstrekken. Dat betekent dat de bemoeienis ophoudt op het moment dat de lening keurig is afgelost. De heer De Kort wil graag weten hoe het over een hele lange reeks, bijvoorbeeld over vijftien jaar, hoe het met het bedrijf is gegaan dat vijftien jaar geleden een lening heeft gekregen met een looptijd van zes jaar. Daarvan heb ik gezegd dat we werkelijk alles gaan doen – maar ik moet het wel met de partners bespreken – om te kijken hoe we die bedrijven kunnen monitoren. Er zitten mogelijk heel veel grote bedrijven bij, maar ook heel veel kleine bedrijven die misschien via samenwerking met een bedrijf in Overijssel, of ergens anders, of weet ik veel wat, tot verdere ontplooiing zijn gekomen. Dus dat is

ongelooflijk veel werk en ik vind het niet meer dan netjes dat, wanneer je een samenwerking realiseert met andere partijen, en het zijn er in dit geval heel erg veel, ik het even met hen afstem.

De **voorzitter**: Van der Staak en dan Koevoets.

De heer **Van der Staak** (SP): Ja, mijnheer de voorzitter, even nog terug naar dat dictum van het Statenvoorstel. Ik begrijp wat de heer Pauli beoogt en ik denk dat we het in grote lijnen ook met elkaar eens zijn, alleen, het dictum zoals hij het voorstelt, is natuurlijk geen dictum.

De **voorzitter**: Mag ik even een ordevoorstel doen op dat punt? Ik hoor ook van de griffier dat we even iets dieper moeten nadenken hoe we dat precies doen. De intentie van de gedeputeerde lijkt me helder. Hoe we het precies zo doen, dat het ook juridisch allemaal netjes klopt, dat moeten we nu niet even haastig hier in een debatje besluiten. Ik zal zorgen dat het college met de griffie de intentie die is uitgesproken zo formuleert dat het ook werkbaar is. De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik dank u daarvoor, mijnheer de voorzitter, want dat is precies de vraag die ik wilde stellen: of dat kon gebeuren. Dus ik dank u voor deze toezegging.

De **voorzitter**: De gedeputeerde was, denk ik, een heel eind klaar met zijn beantwoording.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ik heb verder geen wensen of bedenkingen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat komt dan mooi uit. Omdat ik dit voorstel eigenlijk nog voor de stemronde wil afronden, kijk ik even of er behoefte is aan een tweede termijn. Bij de heer Koevoets is dat niet het geval. Bij de heer Steenbakkers wel. Aan hem het woord.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voorzitter. Er zijn nog twee zaken waarop ik eigenlijk nog geen antwoord heb gehad. En dat is dat we nu 10 miljoen euro gaan verstrekken. De gedeputeerde relateerde dat even aan banken, maar wat ik bedoelde is: zijn er nu ook nog private investeerders te vinden die daar geld zouden willen matchen? Daar heb ik eigenlijk nog geen antwoord op gehoord. Ik bedoelde daar dus niet mee banken, maar private mensen uit Brabant.

Het tweede punt is de bestaande fondsen, daar had ik nog wat vragen over. Gooien we daar nu niet het kind met het badwater weg? Zijn die ook on board, staan de neuzen dezelfde kant op?

Ten aanzien van motie 4 hoorde ik u eigenlijk zeggen dat u naar de intentie wilt handelen, maar dat die op deze manier te generiek is geformuleerd. Ik heb een motie 4A gemaakt, die wellicht wel acceptabel voor u is. Met goeddunken van de mede-indieners zal ik die indienen. Daar hoor ik dan graag uw reactie op.

Motie M4A: 'Heldere afspraken bij verstrekking converteerbare lening'

'Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend het Statenvoorstel 68/17 'Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant'; constaterende dat:

er in de themavergadering van 17-11-2017 over het Valorisatiefonds om allerlei redenen (meer partner functie, sterkere balans naar de toekomst voor ondernemer, provincie profiteert mee van upside wat ten goede komt aan revolverendheid) lang gesproken is over de mogelijkheid om naast leningen juist ook met eigen vermogen, hierna equity, valoriserende ondernemers/ideeën te ondersteunen; overwegende dat:

- gedeputeerde Pauli o.a. naar aanleiding van deze discussie op 27 november 2017 een aanvullend memo richting PS heeft gestuurd, met o.a. extra informatie over de mogelijkheden van equity, waar wij hem zeer erkentelijk voor zijn;

- dit aanvullende memo meldt dat er met converteerbare leningen wordt gewerkt waarbij en wij citeren uit het memo: ‘Wanneer de ontwikkeling van de product-marktcombinatie voorspoedig verloopt en de fondsbeheerder de toekomstkansen positief inschat, dan kan naar wederzijds goedvinden worden besloten om de lening te converteren in aandelen’;
- het Valorisatiefonds dus alleen aandelen kan krijgen na akkoord van de ondernemer;
- geen of zeer weinig ondernemer(s) akkoord zullen gaan met convertering naar aandelen op het moment dat het goed gaat met het bedrijf/idee of men succes ziet aankomen en je dit bij verstrekking van de converteerbare lening dient af te spreken;

roepen GS op om:

- in de statuten/regels van het fonds vast te leggen dat op moment van verstrekking van een converteerbare lening met een ondernemer in het contract wordt vastgelegd dat de fondsmanager van het valorisatiefonds eenzijdig kan besluiten om tot convertering van de lening over te gaan tegen een vooraf bepaald percentage van de aandelen, indien de fondsmanager dit noodzakelijk acht;

en gaan over tot de orde van de dag.

Stijn Steenbakkens, CDA

Arno Uijlenhoet, GroenLinks

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Jan Heijman, Lokaal Brabant

Horst Oosterveer, 50PLUS”

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u die motie heel snel bij de griffier op tafel legt. Van der Staak behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. De heer Roks. De heer Roks heeft het woord.

De heer **Roks** (PVV): Ja, voorzitter, kort. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat in ieder geval de zaken die in mijn amendement staan reeds plaatsvinden. Nou, dan ga ik daar ook naar op zoek op het moment dat er startups zijn. Dan verwacht ik dus ook dat die startup kan overleggen dat er in de markt gekeken is naar financiering. Dus vandaar.

Ik hoor nog steeds de primaire doelstelling dat de provincie leningen gaat verstrekken. En voorzitter, dan weet de gedeputeerde het antwoord van de PVV. Daar zijn wij dus niet voor.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Roks. Dan nu de heer Kutlu van de fractie van D66. Ziet daarvan af. De Kort, PvdA? Uijlenhoet. Mocht u nog moties of amendementen willen indienen in deze tweede termijn, dan verzoek ik u dat nu meteen te doen, anders lopen we een beetje uit de tijd. Ja, gaat uw gang.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Nog even terugkomend op het thema circulariteit. Ik beschouw het toch even als een toezegging dat daar nu aandacht aan wordt besteed en dat het wordt meegewogen. Dat vat ik toch even zo op. We zullen scherp kijken dat dit punt ook daadwerkelijk ten uitvoer wordt gebracht als het gaat om het Valorisatiefonds.

En dan nog een laatste punt waarop naar mijn beleving nog geen goed antwoord is gegeven, en dat gaat over marktfalen en het feit dat banken inderdaad niet bereid zijn, of andere financiers, in deze vroege fase te financieren en later wel. Is de gedeputeerde bereid om toch na te gaan hoe de provincie op een of andere manier, als we in de situatie komen dat die banken inderdaad willen gaan meefinancieren, bijvoorbeeld via het Innovatiefonds, of in aanvulling daarop, om die banken dan toch op een of andere manier te bewegen bij te dragen aan de initiatieven die vanuit het Valorisatiefonds in die volgende fase terecht zijn gekomen, om het risico dat wij vanuit de publieke sector hebben gedragen, om daar toch weer een beetje wat geld op terug te ploegen? Graag een toelichting.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet. Ik kijk naar de heer Oosterveer. Geen behoefte aan een tweede termijn. De heer Van der Wel voert het woord niet. De heer Vreugdenhil ook niet. De heer Heijman? Dan zal ik de gedeputeerde vragen te antwoorden. De gewijzigde motie wordt nu gekopieerd

en op iBabs gezet. De gedeputeerde krijgt hem zo op het kathedr aangeleverd, dus ik stel voor dat hij de beantwoording aanvangt.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. De cofunding van onze 10 miljoen euro: ik heb u verteld dat die gesprekken lopen met zowel de ministeries alsook met private partijen, alsook met de regio's, om te kijken hoe ze verder mee gaan doen. Dat gebeurt onder leiding van de beoogd voorzitter, de heer Koen Becking, die tevens de voorzitter is van de startersentiteit die we op dit moment nog hebben in Midden- en West-Brabant. Hij zal dus zelf persoonlijk toezien - en daar zullen we hem aan houden en daarin begeleiden - op een hele goede overgang van de mensen van West-Brabant die het betreft, van de startersregeling naar de centrale organisatie. Dus we gooien niet het kind met het badwater weg. Integendeel. Ik heb u beloofd dat tijdens de verbouwing gewoon de verkoop doorgaat.

Op het moment dat banken later instappen, en het is een succesvolle startup, dan is het heel logisch: dan is eigenlijk de waarde al gestegen, en dan betalen dus de banken die erin stappen al een behoorlijke, extra hogere premie, omdat inmiddels het bedrijf wat verder is in zijn ontwikkeling en in waarde enorm gestegen is. Dus dat gebeurt. Zo werkt het systeem.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, zo werkt het systeem, maar over generiek beleid gesproken, zeg maar: dit is ook een soort generiek uitgangspunt. Je kunt ook bedenken om toch te kijken naar maatwerk. Wij hebben een Valorisatiefonds en daar gaan we ook geld op verliezen. Dat gaan we niet 100% revolverend laten zijn, dus we nemen daar als overheid risico's.

De **voorzitter**: Uw vraag?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Is er niet een mogelijkheid om toch op een of andere manier met die banken daarover in gesprek te gaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Jazeker, mijnheer Uijlenhoet, maar ik roep u ook op wat meer vertrouwen te hebben in het professionele kunnen van die fondsmanagers. Het is al de vraag of zij als eerste naar banken zullen stappen. Zij zullen vooral naar partijen gaan kijken die de bereidheid hebben om het eigen vermogen te vergroten, want banken a priori - daar had ik even een discussie over met de heer Steenbakkers - die zijn bezig met risicominimalisering en willen het liefst leningen verstrekken, hoogrentend, en dat soort zaken meer. Dus we gaan eerst op zoek naar andere aandeelhouders die meer risicokapitaal erin zullen zetten. En als dat niet het geval is en je komt helemaal nergens uit, ja, dan kun je in principe met banken in contact komen. We hebben met banken ook al afspraken, dat die ook al participeren via het Innovatiefonds, in tussenmandjes met de BOM. Dus dat gebeurt allemaal al. En daar zit die waardering en die waardevermeerdering, die zit erin ingebouwd. Dat gebeurt.

De motie is nu aangepast ...

De **voorzitter**: Ja, motie 4A is inmiddels op iBabs voor u beschikbaar.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Zoals hij nu staat, en als het inderdaad niet iedere lening is, maar één converteerbare lening en het echt volledig ter beoordeling van de fondsmanager is, die maatwerk moet kunnen toepassen, waarop we hem ook beoordelen, ook ten aanzien van zijn rendement, dan is er geen bezwaar, voorzitter.

De **voorzitter**: Een interruptie op de valreep sta ik nog toe, de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Deze reactie van de gedeputeerde verrast me, want volgens mij staat er werkelijk niks anders in dan in de motie die eerst voorlag. Dat 'een' lening omgezet kan worden, of dat nu 'iedere' is of 'een', ik bedoel: van 'een lening', dus alle leningen, en indien dat noodzakelijk wordt geacht. Daarmee suggereert u dat de fondsbeheerder dat ook zou doen als hij het niet noodzakelijk zou vinden. Ik bedoel: er verandert echt inhoudelijk niks aan hetgeen in de vorige motie stond.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Jawel, voorzitter, want ik wil niet in de situatie terechtkomen dat dit startupfonds uiteindelijk gaat resulteren in eigenaar van heel veel minderheidsparticipaties in startups. Dus die generieke 'iedere' wil ik niet hebben. Waarschijnlijk zal het zo zijn dat op het moment dat het toegepast wordt, het ook gelijk doorgeschoven wordt naar bijvoorbeeld het Innovatiefonds van de BOM, of het fonds dat we bijvoorbeeld nog hebben met betrekking tot het MSE in Oss. Ik wil dus echt maatwerk, en dit staat in ieder geval toe om specifiek per individueel geval maatwerk toe te kunnen passen. En dat is veel ingewikkelder dan we hier met elkaar in een uur tijd kunnen bespreken. Dat maatwerk zit hierin: het is echt aan de fondsmanager en hij kan van converteerbare lening tot converteerbare lening, of lening, besluiten of hij het wel doet, of niet doet. Dus er kunnen ook converteerbare leningen bij zitten waarin dit niet gebruikt wordt, maar die gelijk doorgeschoven worden naar het Innovatiefonds.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Als ik hier lees 'vast te leggen dat op moment van verstrekking van een converteerbare lening met een ondernemer in het contract wordt vastgelegd', dan is dat gewoon iedere converteerbare lening.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Dan vergeet u wat onderaan staat: 'indien de fondsmanager dit noodzakelijk acht'.

De **voorzitter**: Ik denk dat de heer Heijmans twee keer had geïnterrupteerd, dus het is nu echt aan uw collega's. Steenbakkers.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Ja, ik wil eigenlijk zeggen dat ik het helemaal eens ben met de gedeputeerde, omdat ik het precies hetzelfde zie.

De **voorzitter**: De heer Kutlu nog, en dan zijn we klaar met de behandeling hiervan.

De heer **Kutlu** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil graag van de gedeputeerde weten: als de fondsmanager beslist om converteerbare leningen om te zetten in aandelen en de ondernemer zegt dat eigenlijk niet te willen, heeft hij die keuze?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja. Laat ik een voorbeeld noemen. Er komt een propositie, en die lijkt kansrijk, maar draagt niet bij aan het hele grote systeem dat we in Brabant beogen. Dan gaat de fondsmanager zeggen: ik geef u een lening en die moet u binnen zes jaar aflossen. De tweede mogelijkheid is: hij is kansrijk, hij past niet echt in ons langetermijnbeleid qua topsectoren, het risico is minimaal en er kan misschien een mooie exit, een verkoop, gerealiseerd worden. Dan zegt de fondsmanager: ik wil graag wel

met u vastleggen dat die converteerbare lening omgezet kan worden in aandelen. Een derde mogelijkheid is dat er zo'n geweldige parel langskomt, die waarschijnlijk heel snel heel veel vervolgfianciering nodig heeft, dat de fondsmanager zegt: ik ga vast praten met degene die verantwoordelijk is voor het Innovatiefonds, want hier ligt een geweldige kans, we stoppen hier maatschappelijk kapitaal in en die moeten we snel tot wasdom weten te brengen. Dat is nou precies de reden waarom ik u vraag om echt individueel maatwerk te kunnen toepassen. Er is geen sprake van generieke oplossingen bij converteerbare leningen. Je zult van geval tot geval het aan echte specialisten moeten overlaten, die er echt heel veel verstand van hebben hoe ze daarmee omgaan.

De **voorzitter**: Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Begrijp ik van de gedeputeerde dat eigenlijk hiermee vooraf aan een startup nieuwe voorwaarden worden gesteld om een lening te krijgen van ons?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Nee. Daarom hecht ik zoveel aan de woorden 'indien de fondsmanager dit noodzakelijk acht'. Hij krijgt één doelstelling van u mee, en dat is zoveel mogelijk startups te helpen die succesvol kunnen zijn. Dus hij zal het alleen in ultieme gevallen gaan toepassen.

De **voorzitter**: Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Dan ben ik toch benieuwd hoe de gedeputeerde de vorige motie uitlegde, want daarin stond 'in het contract wordt vastgelegd dat de fondsmanager van het Valorisatiefonds eenzijdig kan besluiten om tot convertering van de lening over te gaan'. Kan besluiten. Als hij dat nodig acht, zou hij besluiten: ja, als hij het niet nodig, of niet wenselijk acht, zou hij besluiten: nee. Dus er is niets veranderd. Gedeputeerde, u laat u toch een beetje door een suggestie volgens mij in een val lokken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Nee. Het verschil zit in het woordje 'iedere'. Ik heb zojuist gezegd dat er meerdere smaken zijn en die smaak is echt voorbehouden aan de fondsbeheerder, om te zeggen: die pas ik toe, ja of nee.

De **voorzitter**: Koevoets.

De heer **Koevoets** (VVD): Laat ik proberen misschien te helpen, want ik snap wat de gedeputeerde zegt en ik snap ook wel enigszins wat de heer Kutlu en de heer Heijmans zeggen. Kunnen we concluderen dat vooralsnog blijft dat goede startups de gelegenheid moeten krijgen om hun ideeën uit te werken en tot wasdom te laten komen, dat dat de eerste prioriteit van de fondsmanager is en dat, als vervolgens de fondsmanager daarvan zegt, analoog aan de voorbeelden die de gedeputeerde gaf: dit geeft ons aanleiding om een convertibele lening te maken, dat dan toegepast wordt? Maar eerste prioriteit blijft: we moeten zorgen dat de juiste financiering komt voor talenten.

De **voorzitter**: Ja, dat heeft u nu voldoende gezegd. De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Ja, voorzitter, dat heb ik ook beoogd te zeggen: zoveel mogelijk startups te helpen, bij voorkeur de topsectoren met maatschappelijke opgaven, dat is datgene wat we beogen. Dat wil ik met een zo laag mogelijke drempel doen, maar komt er een geweldige mooie vis voorbijzwemmen,

waarvan we zeggen: ja, maar, jongens, het kan wel wat uitgroeien, dan gaan we gelijk praten over die converteerbare lening, en zelfs niet alleen binnen het fonds, maar om het te verbinden met het Innovatiefonds, en misschien zelfs met het MKB+-fonds waarmee u ingestemd heeft, want dan praat je over echt hele grote vissen.

De **voorzitter**: Heijmans. Wat mij betreft tot slot, want volgens mij zijn de zaken wel gewisseld en wat de gedeputeerde zegt telt.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik probeer nog een analogie. Een vergunning die wordt aangevraagd, zal in behandeling worden genomen. Dat is volgens mij precies hetzelfde als wanneer ik zeg: iedere vergunning die wordt aangevraagd, zal in behandeling worden genomen. En dat is de truc die hier uitgehaald wordt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Pauli** (GS, VVD): Voorzitter. Ik begrijp de heer Heijmans, maar tegelijkertijd begrijp ik hem niet, want ik zie, nogmaals, een groot verschil tussen 'een' en het woordje 'iedere'. Bij 'iedere' heb ik geen andere keus dan het toe te passen. Je kunt wel zeggen dat het de fondsmanager is die het noodzakelijk acht, maar er wordt wel op voorgesorteerd door degene die het aanvraagt. En 'een' legt de vrijheid volledig vast bij de fondsmanager, en daar gaat het om.

De **voorzitter**: Daarmee komt een einde aan de beraadslagingen op dit tweede voorstel en gaan wij over tot de stemmingen. Ik geef de gelegenheid voor een paar opmerkingen. Ik zag mevrouw Brunklaus, mevrouw Van der Kammen, de heer Van Gruijthuijsen. In die volgorde.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Wij zouden graag even een moment van schorsing willen, want we moeten nog overleggen over het een en ander. Een minuut of twee is wat we nodig hebben. Dank u wel.

De **voorzitter**: Goed, daar gaan we zo even naar kijken. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Ik wil mij onthouden van stemming op het Statenvoorstel 68/17, over het Valorisatiefonds.

De **voorzitter**: Waarvan akte. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): In aansluiting op de verklaring van mevrouw Van der Kammen onthoud ik me ook van stemming bij dat dossier in verband met artikel 28 van de Provinciewet.

De **voorzitter**: Oké, waarvan akte.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Gaan wij stemmen over het Statenvoorstel over het Valorisatiefonds? Want er staat dat het vóór vijf uur moet worden afgerond.

De **voorzitter**: Nee, ik heb straks aangekondigd dat ik dit voorstel af zou maken en dan de stemming in zou zetten, omdat we nooit een behandeling onderbreken voor een stemming en we waren hier al ruim een uur mee bezig. Dus dat heb ik straks met uw instemming ook zo vastgesteld. We gaan stemmen over de voorstellen die we nu hebben afgerond, dan volgt de dinerpauze en voor de voorstellen – ik heb ze straks genoemd – waar dat waarschijnlijk niet het geval is, is het inderdaad zo dat we de volgende week gaan stemmen.

Nog andere opmerkingen? Nee? Dan stel ik voor twee à drie minuten te schorsen en daarna de stemmingen. De vergadering is geschorst.

Schorsing.

Stemming

De **voorzitter**: Ik verzoek u plaats te nemen, zodat we kunnen vaststellen wie er in de zaal zijn bij de stemmingen. Goed. Wij gaan stemmen.

85/17 Ontwerpbesluit Lijst Ingekomen Stukken periode 12 oktober 2017 tot en met 8 november 2017

De **voorzitter**: Wenst iemand stemming? Nee. Dan zijn deze unaniem aangenomen.

77/17 Statenvoorstel Beleidsactualisatie BrUG

De **voorzitter**: We gaan eerst over de amendementen stemmen. We gaan eerst stemmen over amendement 3, omdat dat het meest verstrekkende amendement is, dan over 1, 2 en 4, daarna het ontwerpbesluit uiteraard en dan de drie bij dit voorstel ingediende moties. Allereerst dus nu amendement nr. 3. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter, tegen met een stemverklaring. Wij hebben veel sympathie voor veiligheid in het buitengebied, maar 43 miljoen euro is buitenproportioneel.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan ben ik bij amendement nr. 1. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan amendement nr. 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen met stemverklaring. Wij zijn niet voor een wijziging voor startende bedrijven.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan nu amendement nr. 4. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen met stemverklaring. De BMF heeft een belangrijke, onafhankelijke taak op het terrein van natuur en milieu in Brabant.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen, met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen, met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: Het amendement is verworpen. Dan breng ik nu het ontwerpbesluit zelf in stemming. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Het voorstel is aangenomen. De moties dan, drie stuks. Motie nr. 1. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen. Het onderzoek is niet nodig, het is inmiddels genoegzaam gebleken dat bedrijven hier geen interesse in hebben.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen, met een stemverklaring. Wij zouden liever zien dat het naar echte natuur zou gaan dan naar ondernemende natuur.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Motie 2. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: De motie is aangenomen. Dan krijgen we motie 3. De fractie van de VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Deze motie is verworpen.

68/17 Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake oprichting Valorisatiefonds Brabant

De **voorzitter**: Er is een tweetal amendementen, A5 en A6. Dan het voorstel zelf. En er is motie 4A, die daarbij hoort en in stemming komt. Allereerst amendement nr. 5. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit amendement is aangenomen. Dan amendement nummer 6. Fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan nu het voorstel zelf, 68/17. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dit voorstel is aangenomen. Dan nu de motie 4A. De fractie van de VVD.

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

De heer **Steenbakkers** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid.

De heer **De Kort** (PvdA): Voor, met stemverklaring. Als we dan in het amendement van de VVD onder andere hebben vastgesteld dat we ook mee kunnen doen, kunnen participeren, en we hebben het over converteerbare leningen, dan is het ook normaal dat je ze op dat moment kunt omzetten. Daarom steunen wij de motie.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor, met stemverklaring. Wij vinden het 'een' goede motie.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Deze motie is aangenomen.

Dames en heren. Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van dit punt van de agenda, stemmingen van vandaag, en hebben wij nog een drietal bespreekpunten op de agenda voor na de dinerpauze. Het is nu tien over half zes. Ik stel voor te schorsen tot kwart over zes. Is dat voldoende? Ja? De vergadering is geschorst.

Schorsing

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter/ Conform artikel 43 lid 2 van het reglement van orde vraag ik om een aantekening voor de notulen rondom Statenvoorstel 77/17, waarin wij willen aangeven dat wij ons vergist hebben bij de stemming over de motie die zojuist is aangenomen en dat verondersteld wordt dat wij tegen deze motie gestemd hebben.

De **voorzitter**: Waarvan akte. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Net als bij het stemmen volg ik ook nu de VVD in haar verklaring ten aanzien van de stemming over de betreffende motie. Ook wij hebben ons helaas vergist.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Een vergissing met een volgorde-effect. Maar dan gaan we nu toch echt beginnen met de behandeling van 76/17.

Besprekstukken

76/17 Begrotingswijziging Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019

De **voorzitter**: De fractie van de VVD heeft als eerste het woord. Ik wil stilte in de zaal en het woord is aan de heer Porthoine.

De heer **Porthoine** (VVD): Voorzitter. Nadat uw bloedsuikerspiegel weer is hersteld na deze voedzame maaltijd: energie.

Wij behandelen de toekenning van de middelen voor het tweede deel van het uitvoeringsprogramma. Recent - energie komt vaker langs - spraken we er ook over tijdens de begrotingsbehandeling. Ongeveer 14% van de spreektijd en de moties besteedden we er toen aan, maar dat ging niet over datzelfde percentage in die begroting en vandaag staat het opnieuw op de agenda. Energietransitie die ons breed

in de Staten bezighoudt, ook wel vaak met dat gevoel van 'doen we genoeg, doen we de goede dingen?', en dat leeft ook buiten de Staten, want maatschappelijk zie je dat debat over de hele transitie op het gebied van klimaat en energie zich steeds meer om ons heen voltrekken en ook zichtbaar worden.

Voor de zomer kregen we de uitkomsten van de evaluatie van de eerste fase van het energieprogramma. Daaruit komt naar voren dat we de in het bestuursakkoord gestelde doelstellingen lijken te halen als het gaat om 14% duurzame bronnen. Maar we weten ook dat zonder bijstook van biomassa in de Amercentrale, en ook met dank aan de SDE, we daar nog niet aan kwamen. Dus we hebben een opgave voor het op gang krijgen van de andere lijnen, en daar zit nog wel wat uitdaging, zowel in de bebouwde omgeving – nul op de meter –, besparingen, industrie, alsmede het behalen van onze doelstellingen voor wind op land. Uiteindelijk komen we daar wel aan, ook aan die 470 MW – die hebben we uiteindelijk ook als provincie beloofd aan het Rijk –, maar 2020 komt wel snel op ons af. Gelukkig beginnen enkele van die grotere windprojecten op gang te komen en zien we ook vooral een aantal van die kleinere projecten, waar juist de beoogde directe deelname van bewoners het beste vorm krijgt. Dat zijn namelijk de projecten waar onze inwoners zelf vaak mede-initiatiefnemer zijn en de lusten en lasten op de meest ideale wijze bij elkaar komen.

We zijn blij dat GS in het project langs de A16 een zorgvuldige weg kiest, maar daarbij ook de keuzes niet uit de weg gaat, om te zorgen dat we daar ook wel de snelheid vasthouden.

Voorzitter. In alle thema- en oordeelvormende bijeenkomsten bespeur je die worsteling, die complexe omslag, die ons in de richting van de doelstellingen van Parijs moet brengen en de vraag die daarbij constant speelt welke rol we daar als provincie in spelen. Wij steunen de richting die de gedeputeerde heeft gekozen om die beweging samen met heel veel andere partners te maken, denkend aan de energieallianties, allerlei regionale samenwerkingen en een waslijst met partijen met wie we verkeren in allerlei vormen van verkenning en samenwerking. En die netwerkaanpak ligt ons ook in Brabant. Tegelijk, en dat is ook onze boodschap, moeten we wel bewaken dat die samenwerking uiteindelijk ook resulteert in concrete projecten. Derhalve zijn we ook mede-indiener van de motie waarmee de heer De Kort in zijn eerste termijn zal komen, en dat gaat wederom over het versnellen van ideeën naar de markt, en die doet daarin een nadere oproep aan GS. We vinden het verduurzamen van sportaccommodaties, zo'n onderwerp dat hier in een aantal opeenvolgende vergaderingen is langsgelopen, een goed en sympathiek voorbeeld. Het heeft ook een reikwijdte qua communicatie, maar daar hebben we er wel meer van nodig. Gemeenten staan dicht bij onze inwoners en daarom hebben we tijdens de begrotingsbehandeling, twee weken geleden, een motie ingediend om juist die lokale partijen nog een veel actievere rol te laten vervullen, omdat we weten dat dit huis alleen daarin niet volstaat. We vernemen graag van de gedeputeerde of ze met ons van mening is dat de middelen uit die impuls-netwerksamenwerking – een van de drie lijnen in de begroting die we nu bespreken – daar juist voor inzetbaar zijn.

Maar het antwoord op die transitie geven we niet alleen met projecten die we vandaag uitvoeren. Een belangrijke rol in die transitie wordt toegedicht aan innovaties op het gebied van opslag en duurzame productie. Enkele maanden geleden werden we hier in de Staten bijgepraat over de ontwikkelingen op het gebied van nieuwe opslagtechnieken. Daarover hebben we een vraag aan de gedeputeerde: of zij kan aangeven of zij vindt dat in de huidige fase disruptieve innovaties – u komt hem in het uitvoeringsprogramma op een aantal plaatsen tegen – al beginnen bij te dragen, dan wel wanneer zij verwacht dat die daadwerkelijk gaan bijdragen aan het programma waar we met elkaar ook op zien.

De gedeputeerde wil met punt 3 van haar voorstel de laatste 6,8 miljoen euro pas voteren bij de burap 2018, of de begroting 2019. En dat is best wel laat, want dat betekent dat we dan al vol in het volgend jaar zitten, en dat geeft ons dus ook mogelijkwerijs een beperking in de uitvoeringstijd. Daarom wil de VVD volgende week een verzoek aan de procedurevergadering doen om kort in 2018 een rondetafelbijeenkomst te organiseren, met als titel 'Versnellen energietransitie, de relevante kansen'. Dat geeft ons als PS ook zelf de mogelijkheid een beter beeld te krijgen van de concrete projecten. Dat kan dus ook gaan over meer inzet op innovatie of onderzoek. Immers – en dan kijk ik ook naar links –, de weg naar Parijs loopt volgens de opstellers van het akkoord zelf niet alleen via zon en wind, maar het woord

'kernenergie' komt daar zelfs in voor. Met die rondetafelbijeenkomst kan iedereen – en wij nodigen u ook uit om bij ons kenbaar te maken of u daarin mee organiseert, want het is niet alleen iets van de VVD – ons kenbaar maken of wij u als medeorganisator volgende week kunnen meenemen in dat voorstel. Dan kunt u ook zelf publieke, private en andere initiatiefnemers uit de regio met concrete initiatieven uitnodigen om in die rondetafelbijeenkomst dat met ons te delen. Wij denken dat ons dat zelf een beter beeld kan geven van welke concrete mogelijkheden we ook nog in deze bestuursperiode hebben om als Staten mede keuzes te maken, omdat u ook weet dat in dat energie-uitvoeringsprogramma de laatste pagina een blanco pagina is waarop nog ruimte is voor ideeën. En als u kijkt naar de technische toewijzing van middelen, zeker geldt dat we nog volgend jaar moeten voteren, dan is er ook dus nog ruimte om die ideeën daar een plek in te geven.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, dat klinkt heel goed, om inderdaad met elkaar nog eens heel goed te kijken in een rondetafelconferentie wat er allemaal mogelijk is, wat er voor projecten zijn, wat er voor de hand ligt. Betekent dat ook wat de VVD betreft dat, zeg maar, mogelijk wat middelen die nu nog niet worden gevoteerd – nu wordt ingezet op 2,5 miljoen euro, 6,8 miljoen wordt pas bij de burap of de begroting ter beschikking gesteld –, dat er misschien toch wat meer middelen nu al kunnen worden gevoteerd?

De **voorzitter**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Als de gedeputeerde die projecten nu al direct zou willen inzetten, zou ze die middelen nu ook al meenemen in de begrotingswijziging. Dus voorlopig kunnen we leven met de timing die ze voorstaat. Mogelijkerwijs komen wij in de komende periode, inclusief de rondetafelbijeenkomst, op ideeën en dan hebben we in ieder geval in het verschiet de middelen die ons die mogelijkheid geven.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog

De heer **Portheine** (VVD): Tot zo ver in eerste termijn.

De **voorzitter**: Dat komt mooi uit, want uw spreektijd was inderdaad bijna om. De heer Van Vugt van de fractie van het CDA.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. De CDA-fractie deelt de zorg die de VVD-fractie net uitsprak, dat het nog niet zo snel gaat als gewenst. Vandaag stelt u voor de begroting te wijzigen en voor 2018 2,5 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het aanvullend uitvoeringsprogramma energie en later in het jaar 2018 de resterende 6,8 miljoen euro toe te voegen. Dit college had bij de start, in 2015, een ambitieuze doelstelling geformuleerd op het thema energie: 14% duurzaam in 2020 en in 2050 100%. Hiervoor werd 30 miljoen euro vrijgemaakt in het coalitieakkoord. Die ambitie heeft het CDA gedeeld. Over de weg ernaartoe waren en zijn we het niet helemaal met elkaar eens. U geeft gas met de rem erop, en dat levert wel een hoop roet, maar weinig meters op. Inmiddels tekenen de resultaten tegen het einde van deze collegeperiode zich af. Die zijn niet geruststellend wat onze fractie betreft. Uit de evaluatie deze zomer van CE Delft blijkt dat de doelen op besparing niet gehaald worden en de te halen duurzame energie met de hakken over de sloot. Die laatste vooral dankzij het grootschalig verschepen van tonnen biomassa vanuit Canada en de VS naar de Amercentrale in Geertruidenberg. Niet slim, voorzitter, en ook niet duurzaam. Inmiddels is ongeveer drie kwart van deze collegeperiode verstreken en ook is ruim twee derde van de bestuursakkoordmiddelen ingezet via een uitvoeringsprogramma met veelal lege pagina's. Wat exact de resultaten zijn, weten we niet, CE Delft niet, en u evenmin. Sturen via de achteruitkijkspiegel vinden we toch wat lastig. Daarom dienen we een motie in die hierop ingaat.

Het enige wat we wel weten is dat we de doelstelling niet halen. Als ik de tabel met prestatie-indicatoren op pagina 5 bekijk, dan constateer ik dat het college verwacht in 2018 op 9% duurzame energie te zitten. Het college start in 2015 op 7,2% en wist dat de verdubbelaar zou moeten worden ingezet. De afgelopen drie jaar heeft uw inzet slechts 1,8% opgeleverd, blijkens de indicatoren in de diverse begrotingen en jaarrekeningen. En dan verwacht u in 2019 en 2020 ineens te versnellen met drie keer het resultaat uit deze periode. Voorzitter. De CDA-fractie gelooft niet in sprookjes.

Een ander aspect is wat met de inzet van de 2,5 miljoen euro die u nu vraagt exact bereikt gaat worden. Inzetten op de reeds ingezette golf, schrijft u. Wat die golf heeft opgeleverd, is niet met cijfers te onderbouwen. De CDA-fractie vraagt zich op dit moment heftig af waar de schoen nu precies wringt. De financiën kunnen het niet zijn, voorzitter, want u zet niet al uw geld in. Daarom de volgende vragen aan de gedeputeerde: 1. Weet u waar u op stuurde? 2. Vindt u dat uw collega's voldoende bijdragen om de energiedoelstelling te halen en kunt u dit toelichten? 3. Is uw afdeling Energie in dit huis op orde en op volle oorlogssterkte? En dan bedoel ik niet de oorlogssterkte zoals onze Nederlandse krijgsmacht er op dit moment bij staat, maar échte oorlogssterkte.

Voorzitter. Het CDA heeft zich altijd gerealiseerd dat de ambitieuze doelstelling die we hebben op energie alleen bereikt kan worden als we in Brabant werk maken van besparing, als we massa maken en als we de brede massa bereiken. Daarom stelden wij voor een forse impuls te geven aan verduurzaming van de Brabantse sportaccommodaties en de VvE's en lokale initiatieven en overheden, lokale overheden ook, optimaal te ondersteunen middels een E-team.

De **voorzitter**: Van den Berg, interruptie.

De heer **Van Vugt** (CDA): Het zal ongetwijfeld over wind gaan.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nee, dit keer niet. Ik hoor u over 'massa maken' en dan met sportaccommodaties aankomen. Zoals u weet: alle geplande windenergieprojecten – en dat is, als ik me niet vergis, meer dan 2 miljoen m² zonnepanelen – levert net aan een procentje op van de energiebehoefte van Brabant. Verstaat u dat onder 'massa maken', of ziet u nog andere mogelijkheden?

De **voorzitter**: Van Vugt, ja, gaat uw gang.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik zie inderdaad andere mogelijkheden. Kijk, in Brabant zijn we gezegend met ruim 1 miljoen sportende inwoners en heel veel sportcomplexen. Als je die weet aan te boren, heb je inderdaad wel zo'n beetje heel Brabant te pakken en dan kun je op lokaal niveau heel duidelijk maken wat energiebesparing kan opleveren. Als het op de accommodatie geld oplevert, kan het thuis ook geld opleveren.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, twee dingen. Als je energie opwekt, dan ben je geen energie aan het besparen. Dat is één. Maar het geeft wel iets aan: als je al die daken inderdaad vol legt, dat je nog helemaal niks hebt, dat je een probleem hebt met de energiedichtheid. En als je de sportverlichting wilt laten branden op zonne-energie, dat gaat niet, want je kan het niet opslaan. Dus hoe wilt u massa maken? Dat is mijn vraag. Hoe wilt u dingen in transitie zetten?

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Nogmaals: het gaat ons om het bereiken van de brede massa in Brabant, de inwoners. Bovendien: ons voorstel gaat over besparen en over opwekken. Het zijn beide componenten. Ik vervolg mijn betoog en ik rond af, want daar zult u ongetwijfeld op letten.

De **voorzitter**: Zeker.

De heer **Van Vugt** (CDA): Wij stellen voor, voorzitter, om de 2,5 miljoen euro en de resterende middelen 2019 hierop in te zetten, en dan bedoel ik met name op het E-team. Dat is de aangehouden motie van de vorige keer bij de begroting, die hebben wij een wat andere invulling gegeven en ik hoop dus dat de gedeputeerde daar een positieve reactie op kan geven. Wij zullen daarover een motie indienen, samen met de andere reeds aangekondigde motie.

Ik dank u wel.

Motie M5: 'Brabants E-team'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend het Statenvoorstel 76/17 inzake 'Begrotingswijziging Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019';

constaterende dat:

Brabant op het gebied van energiebesparing achterblijft bij de vastgestelde doelstellingen;

overwegende dat:

- lokale energie-initiatieven in Brabant als paddenstoelen uit de grond schieten;
- deze initiatieven geregeld oplopen tegen problemen op het gebied van kennis, kunde en kassa die de voortgang vertragen of belemmeren;
- de raadsverkiezingen van 2018 nieuwe kansen bieden om energie hoog op de lokale agenda te zetten;

roepen GS op om:

- kennis, kunde en kassa op afroep in te zetten via de provincie en BOM door middel van een Brabants Energieteam (E-team) bij het realiseren van lokale duurzame energieprojecten;

en gaan over tot de orde van de dag.

Roland van Vugt, CDA

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Arno Uijlenhoet, GroenLinks

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Wim van Overveld, 50PLUS

Jan Heijman, Lokaal Brabant"

Motie M6: 'Meten is weten'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Statenvoorstel 76/17, inzake Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019;

constaterende dat:

- Brabant een grote ambitie heeft op duurzaamheid en hier veel (provinciaal) geld mee gemoeid is;
- uit de evaluatie van CE Delft naar voren komt dat beleidsdoelen moeilijk of niet meetbaar zijn;

overwegende dat:

- de Staten hun controlerende taak optimaal moeten kunnen uitvoeren;
- op basis van het huidige programma geen doorberekening gemaakt kan worden naar de resultaten van 2050;

roepen Gedeputeerde Staten om:

- een voorstel/methode uit te werken welke er toe leidt dat meer inzicht ontstaat in effectiviteit van ingezette middelen energie en de opbrengst die deze met zich mee brengt zowel naar 2020 als naar 2050;

en gaan over tot de orde van de dag.

Roland van Vugt, CDA

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP
Arno Uijlenhoet, GroenLinks
Wim van Overveld, 50PLUS
Jan Heijman, Lokaal Brabant

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Vugt. Ik zie beide moties wel hier op de tafel komen, dan gaan we ze snel vermenigvuldigen en digitaal verspreiden. Dan is nu de SP-fractie aan het woord bij monde van de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik vervang even onze gebruikelijke woordvoerder die afwezig is wegens ziekte. Hij was er net wel even vanwege de stemmingen, maar verder mag ik het even van hem overnemen.

De SP hecht er veel waarde aan dat de provincie een actieve rol aanneemt in het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen. Het is essentieel om veel draagvlak te creëren voor de transitie. Wat ons betreft gaat dat het beste door een combinatie van eigen initiatief, inzet op innovatie, zoals energieopslag, en steun aan initiatieven van onderop. Het is voor de SP-fractie erg belangrijk dat de mensen met een kleine beurs en/of woonachtig in een socialehuurwoning mee kunnen profiteren van de energietransitie. Op wat voor manier profiteert deze groep mee van de huidige plannen?

De tussentijdse evaluatie van CE Delft schetst enerzijds een positief beeld over het behalen van de 14% duurzame energie in 2020, waarin het openblijven van de Amercentrale echter wel een groot aandeel heeft, anderzijds in het rapport een aantal zorgen over het behalen van de besparingsdoeleinden. Wij zijn blij dat er 3 miljoen euro wordt gereserveerd voor innovaties en hopen dan ook dat het college vol inzet op de innovatie op het gebied van opslag van energie. Daarnaast hopen we dat er beter gehandhaafd gaat worden bij bedrijven die niet aan hun wettelijke besparingsverplichting voldoen.

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. U liet net het woord 'Amercentrale' vallen. Wat vindt u daar nou inhoudelijk van, van, zeg maar, die manier van energie gebruiken?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Daar kom ik dadelijk nog even op terug, zo meteen verderop in mijn betoog.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Everling** (SP): Graag horen wij van het college waarom in het definitieve stuk toch gekozen is om maar 2,5 miljoen euro in te zetten op de reeds ingezette golf, in plaats van de 5 miljoen euro waar in de themavergadering veel fracties voor gepleit hebben. In de 80%-versie van het stuk stond namelijk nog dat 300 ha stal eraf/zon erop minder snel gerealiseerd zal worden. Niet onbelangrijk vanwege andere opgaven binnen de provincie. Daarnaast heeft het ook gevolgen voor de handhaving. Ook wordt er volgens het stuk met deze variant maar één groot windproject gerealiseerd in plaats van twee. De SP-fractie is van mening dat het belangrijk is om stevig in te zetten op de reeds ingezette golf. We halen de 14%-doelstelling in 2020, maar de Amercentrale speelt hierin een belangrijke rol, nogmaals. Het lijkt ons beter om in te zetten op het behalen van doelstellingen zonder afhankelijkheid van de Amercentrale, want hoe duurzaam is dat uiteindelijk?

Er wordt nu 3,8 miljoen euro uitgetrokken om tot een netwerkbegroting te komen. Het is altijd goed om samen te werken met het veld, maar er moet altijd voor gewaakt worden dat ingezette gelden niet alleen opgaan aan praatclubjes met de usual suspects en versplintering van projecten.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, via u. Heeft de SP ook maar enig benul van wat al die initiatieven kosten per gezin, wat al die initiatieven opleveren qua temperaturedemping? Heeft u enig benul wat de consequenties zijn?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik geloof dat u alle cijfertjes paraat hebt.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, de gemiddelde kosten tot 2030 zullen ongeveer, wat ik als laatste gehoord heb, zo'n 1650 euro per huishouden per jaar zijn, waarbij de grootste lasten bij de armste gezinnen terecht gaan komen. U kunt rijken wel alles willen laten betalen, maar dit gaat niet zonder enorme schade, terwijl de opbrengst niet meetbaar is. Dus mijn vraag is: is dat wat de SP wil?

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Mijn partij pleit in de Tweede Kamer daarom ook niet voor niks om de lasten echt anders te gaan verdelen.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, voorzitter, dank u. De heer Everling is inderdaad heel helder over wat hij vindt over de Amercentrale. Daar is hij ook niet gelukkig mee, evenmin als wij. Maar kunt u, omdat u toch zegt dat dat er eigenlijk niet bij betrokken zou moeten worden en dat er nog een tandje meer bij zou moeten worden gezet, dan ook aangeven of u daar nog concrete voorstellen voor gaat doen?

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Ik vervang nu onze woordvoerder hierop en ik neem aan dat hij daar wel over nagedacht zal hebben, maar aan de andere kant zien we dat er één groot windparkproject nu op deze manier gerealiseerd kan worden en we vragen ons inderdaad af of dat niet anders kan.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik vind het jammer dat de SP-bijdrage op dit punt dan zo beperkt is. En als er dan goede voorstellen van andere partijen liggen, die echt massa maken, dan stemt u daar tegen. Dat vind ik dan toch jammer. Een gemiste kans ook.

De **voorzitter**: Everling.

De heer **Everling** (SP): Nou ja, we beoordelen ze altijd verder op inhoud en ik volg hierin onze woordvoerder.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Everling** (SP): Mits uitgevoerd – en dan heb ik het even over de netwerkgelden – met een benadering van onderop, kan een netwerkbegroting echt leiden tot meer draagvlak. We horen dan ook

graag van het college hoe zij er zorg voor dragen dat de gelden goed besteed worden en leiden tot concrete resultaten. Hoe zit de monitoring in elkaar en hoe neemt u de Staten tussentijds mee in de evaluatie?

De SP-fractie is voornemens het voorstel te steunen, maar verwacht wel in de resterende periode een actieve, of misschien zelfs een activistische houding van het college in de energietransitie. Dat is wat ons betreft nog nodig.

Voorzitter, dat was het.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Dan is nu de fractie van de Partij voor de Vrijheid aan de beurt. De heer Van den Berg voert het woord. Aan hem het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dank u, voorzitter. Wat te doen met 10 miljoen? In ieder geval iets heel anders dan de krankzinnige energietransitie zoals die gaande is ondersteunen wat ons betreft. Want de PVV wil u meenemen in een toekomst waar vindingrijkheid en optimisme het gaat winnen van doemscenario's en oliedom beleid, letterlijk. Ja? In ieder geval wel goede berichten, want uit voortschrijdend onderzoek blijkt dat de rol van CO₂ in de opwarming van de aarde die door u zo gevreesd wordt, aanzienlijk kleiner blijkt te zijn dan eerder gedacht, en waarop ons beleid gebaseerd is. Als we dan kijken waarop dat beleid gebaseerd is, dan zien we een hoop heel erg rammelende data. En dat heeft ook een reden, want wij werken hier met klimaatmodellen, waarop uw beleid gebaseerd is. Als die klimaatmodellen de toekomst kunnen voorspellen, moeten ze ook het verleden kunnen verklaren en voorspellen, en dat lukt dus niet. Dus wat hebben we gedaan? We hebben de data een beetje aangepast dat het klopt.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De informatie over CO₂ en die modellen, daar ga ik niet op in, maar wel een ander punt dat heel duidelijk door wetenschappers is aangetoond, dat CO₂ in het zeewater oplost en het zeewater zuur maakt, waardoor bijvoorbeeld de koraal oplost en daardoor de ontwikkeling van vissen en kleine dieren in gevaar komt. Hoe kijkt u daartegenaan? Vindt u dat ook een serieus probleem?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Laat ik het zo zeggen: praat eens wat meer met natuurkundigen en chemici en wat minder met GreenPeace, dan zult u zien dat het heel erg meevalt. Dat geldt ook voor die koralen die zogenaamd verdwijnen. Dat valt dus heel erg mee. Dat is een terugkomend probleem als je het over Australië hebt met de El Niño- en La Niña-cyclus. Dat heeft minder te maken met de opwarming van de aarde, of een toenemende mate van CO₂. Het is in dit geval, ja ..., ik kan er heel technisch in worden ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, mijnheer Van den Berg, u had een punt gezet en begon aan een nieuw onderwerp. Ik wil de heer Van der Wel de kans geven om zijn tweede interruptie te plegen. Bij dezen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter. Ik constateer alleen maar dat u, zeg maar, als u het heeft over CO₂ in de lucht, dan baseert u zich op allerlei berekeningen en bronnen, maar als het gaat over CO₂ in zee, dat u nog niet op de hoogte bent. Dan zegt u van: ja, dat is mijn gevoel, zeg maar, dat het wel meevalt. Nou, dan zou ik dat de volgende keer als u over dit onderwerp begint, dat ook even uitgediept willen zien. Dan kunnen we erover debatteren.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, toch nog even een vraag aan de PVV. Klopt het eigenlijk dat de PVV de klimaatverandering ontkent en eigenlijk de invloed van het menselijk gedrag daarop ontkent? Want dat hoor ik u eigenlijk toch min of meer, ja, in een beetje bedekte termen, toch steeds zeggen. Graag even een verhelderende toelichting.

De **voorzitter**: De vraag is helder. Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Uiteraard ontkennen wij klimaatverandering niet, dat is inherent aan klimaat: klimaat verandert altijd. Alleen de rol van koolstofdioxide, daar zijn nog wel de nodige vraagtekens bij. Het is een broeikasgas, dat klopt, alleen de vraag is of het er nou een graadje warmer van wordt of drie graden. De laatste onderzoeken gaan toch meer naar dat laatste toe.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): U ontkent dus de invloed van het menselijk handelen op klimaatverandering?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Op het moment dat ik dit doe, ben ik het klimaat aan het beïnvloeden, dus dat zal ik nooit ontkennen.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, een vraag aan de heer Van den Berg. Ik geloof niet dat wij het over het CO₂-verhaal vanavond nog eens worden, of het moet heel laat worden.

De **voorzitter**: Het staat ook niet echt op de agenda, dus dat helpt misschien?

De heer **Van Vugt** (CDA): Dat helpt inderdaad.

De **voorzitter**: Dus als u een vraag over het voorstel wilt stellen, graag.

De heer **Van Vugt** (CDA): Mijn vraag is, even het CO₂-verhaal buiten beschouwing latend: het gaat wat het CDA betreft ook om energieonafhankelijkheid. U had het net over oliedom. Wij zouden het toch prettig vinden om wat minder, of geheel niet, afhankelijk te zijn van oliesjeiks, dan wel oliedomme regeringsleiders zoals Trump.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, dan doet u er verstandig aan om naar de rest van ons betoog te luisteren. Dat geldt ook voor de mensen die voor die koolstofdioxide heel bang zijn.

De **voorzitter**: Dat gaan we dan nu doen. U vervolgt uw betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nee, want ook wij gaan dat heel erg beperken en wij gaan dat veel sneller en beter dan u beperken. Dat is het mooiste nog, tenminste zoals wij het in gedachten hebben. Want, nogmaals, het lijkt erop dat we wat meer tijd hebben. We hebben tijd om nieuwe dingen te ontwikkelen en er zijn heel veel mooie initiatieven gaande op het moment. Want stel je nou toch eens voor

dat een of meer van de vijftig initiatieven op het gebied van gesmoltenzoutreactoren, op veilige opwekking van energie, helemaal emissievrij, dat die zou slagen, en die gaan slagen, wat er dan gebeurt: dat we dan voor duizenden jaren onbeperkt energie hebben, spotgoedkoop ook op termijn. Stel je voor dat je energie overal op kunt wekken waar je dat wilt, het hoeft niet bij water te zijn, want voor koeling ben je niet afhankelijk van water. Dat je op termijn met een vliegtuig op vakantie kunt die geen uitlaatgassen en geen lawaai heeft. Dat je een auto koopt waar 1 miljoen km inclusief is en je nooit hoeft te tanken. Stel je eens voor: energieopwekking, nogmaals, zonder vervuiling, en een grondstof die overal in de wereld in heel ruime mate voorhanden is en waarbij één pingpongballetje aan materiaal genoeg is om voor één persoon zijn hele leven energie te voldoen. En stel je eens voor dat je met diezelfde techniek je kernafval op kan branden en alleen daarmee al tientallen jaren energie hebt voor de toekomst. En stel je eens voor dat je met diezelfde techniek van zeewater zoet water en drinkwater kunt maken en de voedselvoorziening voor de hele wereld in orde kan brengen. En stel je ook maar eens voor dat Brabantse bedrijven hier een heel grote rol in kunnen spelen. Wij zijn heel goed in metalen en dergelijke, en die hebben we daar voor nodig. Dit zijn geen projecten die vaag op de tekentafel liggen. Dit zijn concrete projecten, we hebben het over het MYRRHA-project hier in Mol, in België, die volgend jaar met een presentatiemodel op de Thoriumbeurs in Brussel gaan komen, eind oktober. We hebben het over diverse TerraPower-projecten van Bill Gates, die verschillende wegen zoekt om de volgens u klimaatproblematiek en de energieproblematiek op te lossen. We hebben het over gesmoltenzoutreactorenprojecten van bijvoorbeeld Terrestrial Energy, die een week of twee geleden de definitieve tekeningen klaar heeft en feitelijk kan gaan bouwen. VDL is daarbij betrokken bijvoorbeeld, dat is echt fantastisch. We hebben verder nog Copenhagen Atomics, Storcon, Flibe, de Chinese en Indiase initiatieven, Duitsland, Zuid-Afrika, maar ook hier in Nederland, in Petten en Delft, zijn we bezig met nieuwe vormen van inherent veilige energie in de vorm van het Samofar-project. En dit is helemaal niet nieuw, want deze gesmoltenzouttechniek die is in de jaren '60 en '70 al uitgetest in Oak Ridge, in Amerika, daar het meest uitgebreid, maar ook in Delft en bij de KEMA in Arnhem, nog in 1972, en het mooie is dat 2 weken geleden voor het eerst weer het thoriumprincipe is getoond in Delft. Heel mooi, voor het eerst in 45 jaar. Je hoort vaak dat het allemaal nog heel lang gaat duren, maar dat valt heel erg mee.

De **voorzitter**: Interruptie Porthoine.

De heer **Porthoine** (VVD): Nou, ik heb even mee getimed, maar ik moet u in ieder geval een compliment maken dat u al tweeënhalve minuut zonder retoriek en negatieve verhalen over ons heen, ik hoor u voor het eerst in mijn Statenperiode, op een manier waar we het niet gelijk volledig mee eens hoeven te zijn, hoor ik u wel praten over een positieve aanpak. Ik zou u alleen willen vragen: hoe gaat u nu wat u nu vertelt, hoe gaat u nou deze Staten en deze regio meekrijgen in de innovatiebeweging die daarvoor nodig is? Want het woord 'innovatie' heeft u wel uit uw verkiezingsprogramma geschrapt, dus we moeten nog wel een brug maken, en hoe stelt u zich dat voor?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat je tegen subsidies voor allerlei zaken bent, wil niet zeggen dat je tegen innovaties bent, maar daar kom ik straks nog op, wat het probleem is waarom dat fantastische thorium bijvoorbeeld nog niet op de markt is. Of daar kan ik eigenlijk wel meteen aan beginnen ...

De **voorzitter**: Wacht even. Interruptie Uijlenhoet. Voordat uw college verder gaat, even nog een interruptie. Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Dank u wel voorzitter. Ja, ik was even benieuwd, want als ik het verhaal zo hoor, klopt het, maar misschien komt u daar nog mee, dan dat u de 10 miljoen euro die beschikbaar is, of

nog een deel daarvan, echt volledig wilt gaan inzetten op thoriumreactoren, zoutreactoren en dat soort dingen. Wilt u daar de Brabanders mee warm krijgen, zeg maar?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nee, dat willen we helemaal niet, maar we willen niet dat die 10 miljoen überhaupt besteed wordt aan die flauwekul waar dit college mee bezig is. Daar komt het eigenlijk op neer. Ik wil u alleen laten zien wat de mogelijkheden zijn in de toekomst, als u hier eens stopt met heel dom oliedom beleid, en dat kan ik wel een beetje uitleggen. Want waarom lukt dat nou niet? Dat heeft meerdere oorzaken, maar bijvoorbeeld omdat – en dan moet de heer Uijlenhoet vooral even goed luisteren – er ongelooflijke hoeveelheden gas, olie, uranium en kolen voorradig zijn, wat de prijs niet echt omhoog jaagt. Alles, volgens uw milieubeweging van GroenLinks, had al lang op moeten zijn volgens mij, maar ja, de bewezen voorraden groeien net zo hard als de grote mond van de milieubeweging langzamerhand. Ja, dat schiet niet op. En wat dan al helemaal niet helpt, is de subsidiëring van wisselvallige elektriciteit. En dat heeft twee kanten. Je drukt de prijs, dus de groothandelsprijs zeg maar, en die zit op het moment nog op een 2,5 à 3 cent. Als jouw thorium origineel dan 5 cent ongeveer gaat kosten – want dat is de huidige kostprijsberekening voor de eerste modellen van Terrestrial –, ja, dan kom je niet op de markt. Met die subsidies ben je eigenlijk enerzijds bezig de prijs te drukken, maar een ander feit is ook nog dat je wisselvallig aanlevert, waardoor de huidige centrales bijvoorbeeld ook niet meer efficiënt kunnen draaien, die draaien maar op halve kracht. Gevolg daarvan is dat bijvoorbeeld RWE en Nuon en dat soort bedrijven al 500 miljard aan waarde zijn verloren en ook geen geld meer hebben om grote investeringen te doen. Dus je sloopt echt de hele boel aan alle kanten. Als je het over marktfalen hebt, nou, wij regelen dat hier als overheid. We verstoren de markt dusdanig dat de boel in gaat storten. Maar daar komt u nog wel achter, want het is niet voor niks dat al die energiebedrijven ook splitsen in een zogenaamd duurzaam deel en een fossiel deel, want op dat duurzame deel pakken ze de subsidies en met het fossiele deel gaan ze binnenkort eisen dat ze leveringszekerheidsvergoeding krijgen. Dus dan hebben ze het van twee kanten, anders gaat het ook niet. Denk er eens over na, zou ik zeggen.

Goed. Maar het is geen PVV-verhaal, dat thoriumverhaal. Dat is helemaal geen PVV-verhaal, want we zien steeds meer voormalig groene mensen – of die zijn nog heel groen eigenlijk – die kant uitgaan en het inzien dat hun idealen, in dit geval op het gebied van klimaatverandering en energieonafhankelijkheid, dat zij ook alleen dat als reële uitweg zien en dat wind en zon als gevolg van hun dramatische energiedichtheid en wisselvalligheid nooit de oplossing kunnen zijn. En over biomassa hebben we het al gehad. Dus onze doelen, mijnheer Uijlenhoet, onze doelen, mijnheer Portheine, die verschillen helemaal niet zoveel, want ook wij komen uit op een emissievrije, schone, veilige energievorm. Het enige verschil is dat het bij ons geen 178 miljard euro voor een doelstelling van drie duizendste van een graad... sorry, een drieduizendste van een graad zelfs kost, maar dat het helemaal niets hoeft te kosten en echt geld oplevert.

De **voorzitter**: Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): U heeft het altijd over die getallen, maar kan u mij nou zeggen voor welke bedragen energie in de provinciale begroting staat? Want ja, voor al die mensen die thuis uw verhaal volgen, die denken dat we hier 178 miljard uitgeven aan allerlei SD-subsidies, maar ik heb ze in de stukken niet kunnen terugvinden. Dus hoeveel geld geven wij per Brabander uit aan ons energieprogramma? Kan u me dat zo noemen?

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat is, zo even uit mijn hoofd, 30 miljoen in totaal in deze periode, maar ...

De heer **Porthoine** (VVD): Dus dat is 15 euro per inwoner. Daar praten we over hier in deze zaal en alles waar u over spreekt is voor de rest buiten deze zaal.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, dan ga ik nu de heer Pauli nadoen: het multipliereffect is bijzonder groot, want op het moment dat u een zonnepaneel neerlegt, elke kilowattuur die gaat ons nog 9 cent kosten. Dat staat niet op onze begroting, maar dat gaat wel bij Henk en Ingrid uit de portemonnee. Van elke windturbine die u mogelijk maakt, van elke kilowattuur gaat een cent of 7, wordt ook nog eens per kilowattuur uit de portemonnee van Henk en Ingrid getrokken. Dus wat ik hier wil voorkomen, is dat we met die 30 miljoen een enorme multiplier uit de zak van Henk en Ingrid gaan trekken.

De **voorzitter**: U had al twee keer geïnterrupteerd. De heer Van den Berg vervolgt zijn betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, wat de PVV vindt, is: jongens, hou op met dit beleid en laten we positief naar de toekomst kijken en laten we zorgen voor veel meer energie in plaats van minder. Het kan gewoon. Laten we kiezen voor meer welvaart zonder windmolentaks en laten we werken aan veel meer welzijn voor de hele wereld, want dit zijn technieken die de hele wereld kunnen veranderen en de wereld veel mooier kunnen maken. En ons in Nederland – inderdaad, mijnheer Porthoine – scheelt het 178 miljard minimaal. Dat is uitgerekend door uw partijgenoot Theo Wolters, een buitengewoon erudiete ingenieur die hier ook wel eens een verhaaltje erover gehouden heeft, en die zou ik graag nog een keer uitnodigen om dat uit te leggen. En die 178 miljard, dat is echt zo. Dat zijn niet mijn cijfers, maar dat zijn de cijfers van staatssecretaris Dijkema, het zijn de cijfers van Rob van Dorland van het KNMI. Die leveren minder dan een drieduizendste van een graad op. Dus uw klimaatdoelstelling, uw klimaatargument die slaat helemaal nergens op. En dat moet ik zeggen van dit stuk – even voor het college –: ik heb dat klimaatargument ook nauwelijks gezien, dus kennelijk vindt u zelf ook dat het nergens op slaat om hier het argument van beperking van temperatuur te gebruiken. In die zin wil ik wat dat betreft ook heel positief afsluiten vandaag.

De **voorzitter**: En binnen uw tijd, dat is ook mooi. De fractie van D66, mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Wij streven als D66 naar een groener, schoner en duurzamer Brabant. En zoals in het bestuursakkoord staat: dat kan alleen als we ook stevig inzetten op de transitie naar duurzaam energiegebruik. Twee jaar geleden zijn we in Brabant voortvarend van start gegaan om invulling te geven aan de energietransitie en met de aanvulling van vandaag op het toen gestarte uitvoeringsprogramma energie gaan wij vol op de pedalen naar die energieopgave. Het is nog een lange fietstocht naar een energieneutraal Brabant, maar we zijn gelukkig niet alleen op het fietspad naar een energieneutrale samenleving. Dat kun je bijvoorbeeld zien aan het nieuwe regeerakkoord. Energie krijgt daarin, terecht, veel aandacht en D66 maakt dat mogelijk.

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Een heel positief verhaal, voorzitter. Maar mijn vraag is wel: gaan we het halen? Gaan we in 2020 de 14% halen volgens u?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Kom ik zo op terug, voorzitter.

Ook de Brabander staat achter de transitie. Uit een onderzoek van PON blijkt dat zij de beschikbaarheid van energie het meest belangrijk vinden. Het opwekken van energie uit duurzame bronnen en het

voorkomen van schade aan natuur, milieu en klimaat staan op nummer 2 en 3. Ook blijken we als Brabanders volop bereid te zijn om deel te nemen aan initiatieven om te verduurzamen.

Voorzitter. Inmiddels zijn er ervaringen opgedaan in de eerste periode. We beschikken over een evaluatie door CE Delft en er zijn nieuwe ontwikkelingen in de energietransitie. Hoofddoelen zijn nog steeds 14% duurzaam in 2020 en 100% duurzaam in 2050. En de ambitie blijft de invloed van CO₂ op klimaat te beperken via vernieuwing en innovatie en nieuwe economische kansen creëren, waarbij we in het achterhoofd moeten houden, mijnheer Van Vugt, de 14% duurzame energie in 2020. Dat gaat lukken volgens de evaluatie van CE Delft, maar de 1,5% energiebesparing per jaar, die halen we nog niet.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Via u, voorzitter. Ik verwonderde me al over de tekst dat u met uw miljoenen de invloed van CO₂ op het klimaat wilt verminderen. Dan bent u natuurkundige wetten aan het veranderen, als ik de tekst letterlijk neem, en dat vind ik heel buitengewoon onmogelijk. Maar vertelt u eens: hoe had u dat in gedachten?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik ben geen techneut, maar de ambitie is, van hier, van Brabant, van ons allemaal, niet alleen van D66, en trouwens van de hele wereld – dat is in Parijs ook gezegd –, de invloed van CO₂ op het klimaat te beperken.

Ik zei dus dat een aantal uitdagingen voor ons liggen, zeker voor de lange termijn ...

De **voorzitter**: Excuus, nog een interruptie van Van Vugt erachteraan.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Ik heb in mijn betoog iets verteld over de getallen die in jaarrekeningen en begrotingen staan van dit college, waarbij je je kan afvragen of je überhaupt die 14% gaat halen, als je ziet dat we de afgelopen drie jaar 1,8% hebben bijgetikt en we hebben nog maar een paar jaar te gaan. Dus onze zorg is echt dat we dat niet gaan halen. Waar baseert u het dan op dat het wel gaat gebeuren?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, dat zei ik: dat heb ik geconcludeerd uit de evaluatie van CE Delft onder andere. En ik constateer ook, met u, dat we en/en/en, dus we moeten niet gaan discussiëren wat we of/of gaan doen, maar dat we alles moeten inzetten om het te gaan halen.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Dan toch nog een vraag, want ik heb het rapport van CE Delft natuurlijk ook gelezen, net als u, maar daar staat toch helder in dat heel veel dingen niet meetbaar zijn. Dus je kunt je afvragen in hoeverre het echt voorspellende waarde heeft dat we het halen. Bovendien: op één punt halen we het niet, namelijk op de besparing, en daar zijn ze ook heel helder in.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Daarop heb ik volgens mij al gereageerd. Het ene halen we wel en het andere halen we inderdaad niet. Dat heb ik ook gelezen daarin.

De lange termijn om tot 100% duurzame energie in 2050 te komen, daarvoor blijven nieuwe opwek- en besparingsoplossingen nodig. Daarom, ook volgens D66, innovatie, disruptief, samenwerking, dat zijn de

antwoorden op de vragen over de lange termijn. En D66 vindt dat er voldoende redenen zijn om de voorgestelde aanvullende middelen nu vrij te maken, want met die middelen kunnen we verder gaan met de versnelling van de energietransitie via de drie voorgestelde impulsen en de impulsen sluiten aan op het in 2016 ingezette uitvoeringsprogramma energie.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Een vraag aan D66: vindt u nou echt dat we met de 2,5 miljoen euro die we nu beschikbaar gaan stellen, of wat in het voorstel staat, in de begrotingswijziging, dat we daarmee, zeg maar, uiting geven aan de urgentie die er is om deze energietransitie echt te versnellen? Of bent u het met mij eens dat we daarmee gewoon te traag zijn?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik denk dat u een hele complexe vraag stelt, want u vraagt of we met de hoogte van het bedrag de urgentie aangeven en voor mijn gevoel zijn dat twee verschillende dingen. Je kunt aangeven hoe urgent je het vindt, en dat vinden we, denk ik, met zijn allen hier, nou, bijna allemaal denk ik, maar met het bedrag volg ik gewoon wat er voorgesteld wordt en ik constateer dat daar een aantal zaken voor in gang gezet kunnen worden, versneld kunnen worden, met die impulsen, waar ik net aan toe was om er iets over te zeggen.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, toch nog één aanvullende vraag, want de kans is gewoon groot dat aan het einde van deze collegeperiode er gewoon nog geld over is. Wat zou u daarvan vinden, gegeven de urgentie die er is om nu echt eens werk te maken van de energietransitie? Hoe gaat u dat straks uitleggen aan uw ...?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Als er geld over is en we halen onze doelen, dan hebben we natuurlijk niks te zeggen. Als er geld over is en we hebben de doelen niet gehaald, dan moeten we natuurlijk met elkaar praten.

Ik had het over de impulsen. Dus gaan wij akkoord met de 2,5 miljoen euro voor de impuls op de ingezette golf, want die impuls volgt immers op de acties die al in gang gezet zijn binnen de vijf thema's ...

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, het is overigens verlengen van uw spreektijd, dus ik denk dat u daar positief over bent ...

De **voorzitter**: Daarvan is overigens geen sprake, want de interruptietijd wordt er, zoals u weet, netto van afgetrokken.

De heer **Van Vugt** (CDA): Mijn vraag is ook nog aan de D66-fractie: het halen van de doelen dankzij de Amercentrale. Ik neem ook aan dat uw fractie daarmee verre van gelukkig is.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik hoor dat de heer Van Vugt ook de standpunten van D66, zowel provinciaal als landelijk, kent. We zouden het zo snel mogelijk willen, maar je kunt niet iets van de ene op de andere dag sluiten. Maar u weet ook dat in het regeerakkoord staat dat we ermee willen gaan stoppen.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Maar dat gezegd hebbend, sluit ik wel aan op de woorden van de heer Uijlenhoet, van: vindt u het dan niet nodig om, zeg maar, die versnelling, ook in het beschikbaar stellen van die middelen, die we nu maar voor een deel toekennen, om dat toch wat te versnellen?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Als we middelen nodig zouden hebben om dat stukje te versnellen, dan kan ik u volgen, maar ik heb niet de indruk dat, als we nu meer geld zouden besteden, we dan dat stuk, omdat dat van veel meer landelijke zaken afhangt, kunnen versnellen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het valt me op dat het CDA de PVV helemaal gaat volgen op het gebied van biomassa en ik zou het heel mooi vinden als de rest dat ook zou doen, want het is echt een schande wat daar gebeurt in die Amercentrale. Bent u het daarmee eens dat we dat aan moeten pakken en dat wij gewoon echt een stevige lobby moeten inzetten om die subsidies, wat nu aan het middeleeuws ideologisch verbranden van complete Amerikaanse ecosystemen in de Amercentrale, een halt toe moeten roepen? Bent u het daarmee eens?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk, mijnheer Van den Berg, kort en krachtig graag. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Het verhaal van de Amercentrale is iets wat we niet hier eventjes kunnen bespreken, maar wat we heel breed moeten bespreken. Dus ik weet niet wat u bedoelt met 'we'. Dat is gewoon een groter onderwerp dan alleen voor Brabant.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Maar, via u, voorzitter: vindt u het niet eigenlijk heel vervelend om die procenten mee te tellen, want het is toch een beetje nep eigenlijk hè? Met nep is D66 toch al een beetje bezig de laatste tijd. Het is een beetje nepnieuws eigenlijk, vindt u niet?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik blijf bij het verhaal dat het inderdaad minder prettig is dat we het via de Amercentrale nog moeten aanvullen. Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter.

Ik was bezig met de tweede impuls. Wij gaan ook akkoord met de 3 miljoen euro voor de impuls in de toekomst van de energievoorziening, oftewel de innovatie-impuls, met focus op de opslag van energie. En D66 gaat vol akkoord met de 3,8 miljoen euro voor de impuls in de samenwerking, want, voorzitter, we moeten samenwerken aan een gezamenlijke energieagenda, zodat het geheel meer wordt dan de som der

delen, en zodat het niet blijft bij kleine fragmentarische projecten in Brabant. Om vanuit de Brabantse energiealliantie-aanpak en de regionale energieallianties echt resultaten te boeken, zal samenwerking en concrete uitvoering in de diverse lokale en regionale netwerken nog flink moeten verbeteren. Samenwerking is dus cruciaal. En D66 is enthousiast over de bedoelingen achter deze impuls, om samen met anderen een netwerkbegroting energie te realiseren, want de opgave om circa 6 miljard euro jaarlijks aan energie-uitgaven in Brabant te vergroenen en te besparen, is te groot voor de provincie alleen. We hebben dus een krachtige, gezamenlijke impuls nodig van bedrijven, organisaties, instellingen en overheden, die mee organiseren, meebetalen en meewerken. Daarvoor kun je ook volgens D66 het instrument netwerkbegroting inzetten. Met die netwerkbegroting benutten we de innovatiekracht en de bereidheid tot samenwerking, waarin Brabant goed is. Wel noodzakelijk is om je te realiseren dat je bij een netwerkbegroting afhankelijk bent van andere partners. We zitten in een netwerksamenleving en de provincie is slechts een van de partijen die zich in het energienetwerk bevindt. Dus kun je vooraf niet alles al weten. Bij een netwerkbegroting worden het gezamenlijke investeringsvoorstellen en de partijen moeten de financiële middelen samen bij elkaar brengen.

De **voorzitter**: Interruptie. Ik dacht dat Van Vugt iets eerder was. Ja, dat wordt bevestigd door de griffier. Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter, dank. Ik proef toch bij D66 ook wel enige zorg over het halen van de doelstelling, daarbij opgeteld ook het ongemakkelijke gevoel om de Amercentrale eigenlijk mee te tellen. Maar mijn vraag is eigenlijk: de gedeputeerde heeft ons uitgenodigd die lege pagina's te vullen, nou, daar hebben we als CDA behoorlijk gebruik van gemaakt, maar wat is de insteek van D66 nou om die pagina's ook in te vullen?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Dit is de discussie van twee jaar geleden volgens mij, toen we begonnen met het uitvoeringsprogramma energie. Die lege pagina's zijn inderdaad bedoeld, maar niet specifiek voor ons, maar voor heel Brabant, voor allemaal samen, juist vanwege dat netwerk, omdat je het samen met elkaar moet bereiken.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, dat ben ik met u eens, maar u heeft natuurlijk een bijzondere rol als volksvertegenwoordiger hier in dit huis, die ook de mogelijkheid heeft om middelen beschikbaar te stellen, om dat ook te doen. Mijn vraag is nog steeds: waar zet D66 dan op in?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): D66 is juist ook bij dit, en daar zijn juist ook die pagina's voor bedoeld, en ik ben er heel trots op dat die lege pagina's erin zitten, want hier kun je bij uitstek laten zien dat je dingen moet loslaten en dat je dingen samen wilt doen en dat je het niet vooraf, van bovenop, allemaal oplegt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, ik vraag me af: over dat netwerk hè, waar 3,8 miljoen euro voor gereserveerd wordt. Zoals bij elk netwerk, zul je het moeten onderhouden. Je kunt in het begin iets erin stoppen, maar als je het over de lange termijn in stand wilt houden, bent u dan van plan dat de provincie hierna elk jaar gaat bijdragen aan het onderhouden van zo'n netwerk?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. De heer Van der Wel heeft het over netwerk, het gaat over een netwerkbegroting hè, een netwerkbegroting die je samen, samen investeringsvoorstellen, en ja, als je het hebt over gezamenlijke investeringsvoorstellen, dan heb je het over samen, want dan gaat het niet over het onderhouden van een netwerk waar u op doelt. Volgens mij bedoelt u iets anders als wat wij willen met een impuls in de samenwerking.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, ik heb altijd geleerd: als je een netwerk wilt onderhouden, zul je continu aandacht eraan moeten besteden. Dat is niet nu één keer een stapje zetten, maar dat is elk jaar, over de hele lange termijn, daarmee aan de gang gaan, en dat gaat dan op deze manier heel veel geld kosten. Dat is één. En twee, dan vraag ik me af: denkt u dan niet dat het zoiets als bij Brabant Uitnodigend Groen is, dat u nu verwacht dat allerlei mensen wel mee gaan doen, ja, omdat er nu provinciaal geld is, maar op het moment dat het geld opgedroogd is, dat iedereen dan zegt: wij gaan weer vrolijk verder met onze eigen dingen, hartelijk dank voor deze bijdrage?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik denk dat er heel veel goede tekst staat in de stukken die we hebben aangedragen gekregen. Ik kan er maar één ding nog van herhalen, wat ik net ook al zei: we hebben een impuls nodig, daar is dit geld voor nodig, om alle bedrijven, organisaties, instellingen en overheden die mee organiseren, maar ook meebetalen en ook meewerken – dan heb je het ook over die multiplier waar het net over ging –: dat heb je allemaal nodig om aan een gezamenlijke energieagenda te werken.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Ook GroenLinks is heel erg van de netwerkbegroting – dat hebben we ook in de themavergadering duidelijk gemaakt, net als D66 –, maar heeft D66 zelf ook ideeën, voor projecten zeg maar, vanuit de provincie? Ik bedoel, je kunt zeggen: we zijn een facilitator, we faciliteren met allerlei mensen, maar we moeten vanuit de provincie volgens mij zelf ook met projecten komen. Welke projecten zou D66 nou willen inbrengen?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik heb zo niet concreet een project. Wij hechten heel veel waarde aan de Brabantse energiealliantie, om dat echt ook stevig neer te zetten, veel steviger dan het nu is, herkenbaar ook, en vanuit daar met de regionale energieakkoorden en de lokale energieakkoorden, dat dat zodanig is, dat het niet fragmentarisch is, dat iedereen ook weet dat je je gezamenlijk verantwoordelijk voelt, zodat je ook in kunt zetten om daar gezamenlijke resultaten te halen. Dan haal je ook meer resultaten.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dat herken ik, maar u heeft dus eigenlijk geen projecten waarvan u zegt: nou, daar zou ik nou eens even, vanuit mijn verantwoordelijkheid als Statenlid van D66, me hard voor gaan maken?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk, wordt herhaald. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Het is niet een project misschien, als direct antwoord op de heer Uijlenhoet, maar ik wilde net zeggen: het persbericht van gisteren over de overeenkomst tussen Empuls en provincie met betrekking tot de ondersteuning van energieprojecten voor en door Brabanders, in de vorm van een sociaal energieteam, ja, hartstikke mooi. Ik was daar heel enthousiast over, toen ik dat las.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik zit al een tijdje naar mevrouw Meeuwis van D66 te luisteren en het is me zover duidelijk, dat u middels een netwerkbegroting samen versneld naar 14% wilt, maar mijn vraag is: hoe dan? Want ik heb geen idee hoe dan.

De **voorzitter**: Korte vragen graag. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. We moeten allerlei mogelijke zaken inzetten en u hebt zelf in uw bijdrage net ook goede voorbeelden genoemd wat je allemaal zou kunnen doen. En zo zijn er drie impulsen genoemd waar geld ingezet wordt vanuit de provincie, om het allemaal te versnellen. Dat 'hoe dan?', dat staat ook erg veel beschreven in die verschillende impulsrichtingen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, dat hoe dan ... Ik hoor hier mooi nieuws hoor, dat u mee wilt denken met die thoriumtechnologie bijvoorbeeld, maar hoe dan en met doelstellingen, vraag ik me nog een keer af. Met biomassa daar gaat u heel veel extra CO₂ bovenop de kolen uitstoten, en het duurt tachtig jaar ongeveer voordat dat terugverdiend wordt, zoals het heet, als we al ... Hoe rijmt dat met uw doelstelling om de invloed van CO₂ op het klimaat te beperken?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Wij staan hier aan te geven hoe belangrijk wij het vinden dat er versneld wordt en dat ingezet wordt op die drie impulsen, en wat je daar allemaal kunt bereiken, wat onze doelstellingen zijn, wat onze ambitie is, daar sta ik hier voor, om daar ons akkoord op te geven.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Ik werd getriggerd door de opmerking over het Empuls-team. Ik zie ook werkelijk geen beletsel voor u dan om in te stemmen met onze motie over dat E-team, want dat kun je precies invullen als Empuls-team. Met name richting de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 zou dat een prachtige kans zijn om, zeg maar, gemeente-/Brabantbreed daar inzet op te plegen. Dus ik zie daar toch positieve berichten van uw kant tegemoet.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik heb de motie gezien en hij lijkt inderdaad op die welke we een paar weken geleden ook al gezien hebben. Toen heb ik begrepen dat er al zo'n soort E-

team is. Wat ik net citeerde uit het persbericht van gisteren was een sociaal energieteam. Het is misschien ongeveer hetzelfde, maar het is er dus kennelijk al. Daarop hoor ik ook graag de reactie van ...

De heer **Van Vugt** (CDA): Er zit één cruciaal punt in. Het is inderdaad een soort Empuls-team, maar dan wel gericht op de verkiezingen in 2018 voor de gemeenteraden, en het aanbod via de provincie om daar ook op de lokale agenda's echt werk van te maken. Dus in die zin zou u de motie kunnen lezen en dan neem ik aan dat u hem kunt steunen.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Wij wachten dadelijk heel even de reactie van de gedeputeerde af, want wat ik gelezen heb uit het persbericht, juist ten aanzien van die overeenkomst die gisteren gesloten is tussen Empuls en de provincie, daar worden juist allerlei gemeenten ondersteund, op allerlei mogelijke manieren. Dus wellicht zijn ze al verder dan u wellicht in de motie wilt voorstellen.

De **voorzitter**: Rond u af.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Mijn laatste stukje. Naast samenwerken met de partners, moeten we ons tegelijkertijd blijven afvragen: hoe wordt de energietransitie echt van iedere Brabander? Hoe krijgen we de Brabanders die willen, daadwerkelijk in beweging? Dat is niet alleen met technische innovaties, maar ook met mentaliteitsverandering en toe werken naar een economie waarin wij een rijkere invulling willen geven aan groei dan daarbij alleen maar denken aan steeds meer. D66 denkt daarbij nadrukkelijk ook aan gezondheid, gezondheid met een hoofdletter G. Het besef is er gelukkig al bij veel Brabanders, dus zit D66 met vertrouwen in de toekomst, en met veel energie, op de fiets richting een energieneutraal Brabant.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Meeuwis voor haar bijdrage. Dan is nu de PvdA aan het woord. De heer De Kort zal dat voeren.

De heer **De Kort** (PvdA): Dank, voorzitter. Allereerst moet ik zeggen dat ik vanavond de verwarming een graadje kouder kan zetten thuis, want ik heb het helemaal warm van binnen gekregen dat de heer Van den Berg zijn pleidooi eindigt met: meer welvaart voor de hele wereld. Dat zijn toch echt prachtige woorden van de PVV. Ik moet zeggen: dat brengt me al bijna in de kerststemming. Dank daarvoor, mijnheer Van den Berg.

De **voorzitter**: U hoeft alleen maar 'dank je wel' te zeggen, mijnheer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, en het mooie is nog dat die welvaart voor de hele wereld niet zoals bij de Jan Pronkjies van de Partij van de Arbeid, uit onze zak komt, maar dat wij iets toevoegen aan deze wereld om de hele wereld rijker te maken, waar iedereen van profiteert. Dat is een heel verschil met hoe de Partij van de Arbeid dat doorgaans wenst ...

De **voorzitter**: De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): De voorzitter zei al zo mooi: u hoeft alleen maar 'dank je wel' te zeggen, mijnheer Van den Berg. Nou ja, goed ...

Inhoudelijk, dit onderwerp. Wij zijn heel blij dat we het voorstel nu hebben liggen, een voorstel waar we begin september met elkaar over gesproken hebben. De SP had het ook al een beetje in zijn verhaal zitten: toen kregen we keuzen voorgelegd, op drie verschillende thema's, de versnelling, de innovatie, ze zijn uitvoerig genoemd net. Waar we als PvdA nog een beetje naar zoeken is het volgende. We zitten in

deze Statenzaal en u ziet het iedere keer bij de debatten rondom energie: we vallen over elkaar heen om te zeggen dat het sneller moet, op de PVV na dan, maar goed, de rest van ons wil er allemaal versnelling in aanbrengen. Wat me dan enigszins verbaast, is dat de gedeputeerde, in plaats van naar ons toe te komen en te zeggen: goh, ik heb drie golven en op allemaal zou ik graag het maximale scenario inzetten, zoals in het voorstel van 8 september, dat de gedeputeerde zegt: nee, ik heb in september een verdeling voorgesteld, die houd ik aan. En daarom wil ik eigenlijk wel weten, en de SP vroeg er ook al een beetje naar: wat laten we nou liggen? Want in het stuk van 8 september staat bijvoorbeeld: wij versnellen minimaal scenario 2,5 miljoen euro, maximaal 5, wij gaan samen minimaal 3,5, maximaal 9,3, wij innoveren minimaal 3, maximaal 9,3, met ook concreet bij sommige erbij wat je dan in het maximale scenario meer doet dan in het minimale scenario. Ik zou dus graag willen weten: laten we nu iets liggen, en als we niks laten liggen, hoe komt het dan in het stuk van 8 september op die manier zo duidelijk erin? En zijn er dan misschien andere manieren die de gedeputeerde heeft gevonden om die dingen toch tot stand te kunnen brengen? Want dat zou natuurlijk het allermooiste zijn.

Er zijn al veel dingen genoemd die hier in de Staten ook besproken zijn de afgelopen maanden. De VVD noemde al de motie, die wij ook mede ingediend hebben, over het initiatief dat we met alle gemeenten en regio's akkoorden willen maken. Ik denk dat het idee van het CDA daar wellicht ook prima binnen past, dat je niet een los team hoeft te doen, maar dat je dat kunt doen wellicht in de uitwerking van de motie, want die motie riep ook op om te zorgen dat je regionale akkoorden hebt, zodat iedere burger – en daar gaat het u, denk ik, uiteindelijk ook om, mijnheer Van Vugt – in ieder geval toegang heeft tot de juiste informatie, om zijn afwegingen te kunnen maken. Ik denk dat dat in ieder regionaal akkoord zou moeten zitten op een of andere manier. Hoe dat vormgegeven wordt, laat ik graag aan de gedeputeerde.

We willen als PvdA tempo. Zoals de fractievoorzitter van GroenLinks in de Kamer, Jesse Klaver, het zei in een soortgelijk debat: gas erop. Wel graag gas van een elektrische auto, als het enigszins kan. Onder het mom van tempo willen wij een motie indienen. De heer Portheine refereerde er al aan in zijn eerste termijn. We lezen dag na dag prachtige dingen in de krant over initiatieven op het gebied van energie, besparing of opwek. Wij willen nou zo graag weten of we niet op een of andere manier een versnelling kunnen aanbrengen in die 'van-idee-naar-markt-situatie'. Dus: een idee ligt op de plank en hoe kunnen we zo snel mogelijk zorgen dat het getest wordt en hoe kunnen we zorgen dat we het dan vervolgens in de praktijk brengen? Kunnen we Brabant, zoals in het bestuursakkoord ook vaak genoemd wordt, als één groot living lab zien en kunnen we daar samen met gemeenten, kennisinstellingen en bedrijven een versnelling in aanbrengen? Die motie zal ik nu aan de voorzitter overhandigen en ik ben zeer benieuwd naar de beantwoording van de gedeputeerde.

Motie M7: 'Versnellen van idee naar Markt'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017;

constaterende dat:

- Nederland de komende jaren forse inspanningen dient te verrichten om de klimaatdoelen van Parijs te halen;
- de energiebesparingsdoelen die de provincie gesteld heeft nog niet gehaald worden;
- we weliswaar op koers liggen om de productiedoelen voor duurzame energie te halen, maar er nog veel moet gebeuren om van 14% in 2020 naar 100% in 2050 te komen;
- er door Brabant Advies een rapport is verschenen 'Brabant: testomgeving voor de wereld van morgen' dat ook spreekt over het vinden van de juiste vormen om innovatiekansen voor Brabant tijdig te concretiseren;
- we wekelijks positief verrast worden met mooie nieuwe initiatieven zoals LINQ ('s werelds duurzaamste huis) van VIRTU/e(TU/e), Lightyear one (spin-off van Solar team Stella (TE/e), dunnefilmzonnepanelen van Solliance, bedrukte zonnepanelen van Kameleon Solar en elektrische vrachtauto's van EMOSS;

overwegende dat:

- het enorm kan helpen bij het behalen van de klimaatdoelen wanneer goede initiatieven zo snel mogelijk concreet worden getest en indien succesvol naar de markt gebracht worden;
- Brabant daar ook economisch flink van kan profiteren;
- gemeenten een belangrijke aanjager kunnen zijn via hun bezit aan gebouwen, wegen en andere openbare ruimtes;
- de provincie vanuit haar regie-, aanjagers- en financierende rol kan bijdragen aan het succesvol tot stand en uitvoering komen van deze uitrol van innovatie naar markt;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- in kaart te brengen of het mogelijk is om met een aantal gemeenten en in afstemming met (kennis)instellingen en bedrijven een versnelling aan te brengen om ideeën die nu nog op de plank liggen (prototype getest) versneld in een praktijkomgeving te testen en naar de markt te krijgen en PS hierover te informeren bij de Perspectiefnota 2018;

en gaan over tot de orde van de dag.

Martijn de Kort, PvdA

Peter Portheine, VVD

Maarten Everling, SP

Ine Meeuwis, D66

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort voor zijn bijdrage. De motie zal worden vermenigvuldigd. De griffier kijkt er even naar. Dan is nu de fractie van GroenLinks aan het woord, de heer Uijlenhoet. Mochten er nog fracties zijn die moties of amendementen willen indienen, dan kan dat vanaf nu, zodat ze spoedig kunnen worden vermenigvuldigd. Nu de heer Uijlenhoet van de fractie van GroenLinks.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dank u wel. Voorzitter. We staan voor een historische opgave om ons energiesysteem radicaal te verduurzamen. En dit college ziet deze opgave zelf ook, getuige het energieprogramma en het deze middag, of vanochtend, besproken conceptvoorontwerp van de Omgevingsvisie. Maar, voorzitter, de uitvoering van het programma wil niet echt vlotten. Daar is ook al aan gerefereerd. De besparingsdoelen worden niet gehaald en bij duurzame opwek moet alles uit de kast worden gehaald om het doel van 14% te halen. Laat staan dat het beleid van de provincie zichtbaar een brede beweging stimuleert. Integendeel. Dit college redeneert dat het voor het behalen van de doelen afhankelijk is van andere partijen. We hoorden dat net ook D66 zeggen. Dit college kiest dus heel bewust voor een faciliterende rol. Maar, voorzitter, het is toch van tweeën één: of dit college gaat er vol voor om de doelen te halen, ook los van partners, of de doelen zijn papieren tijgers. Maar dan moet je dat ook gewoon zeggen. Nu lijkt het vooral dat we met elkaar frustratie organiseren, terwijl juist engagement geboden is.

Voorzitter. Deze wankelmoedige houding – is het gebrek aan urgentie? Ik weet het niet – zien we ook weer terug in het voorliggende begrotingsvoorstel. Voor de resterende collegeperiode is nog 9,3 miljoen euro beschikbaar, maar nu wordt slechts een bedrag van 2,5 miljoen euro gevoteerd. De resterende 6,8 miljoen euro volgt bij de burap, of zelfs pas bij de begroting voor 2019. De bestuursperiode is dan al zowat voorbij. Klopt het dat dit college eigenlijk stuurt op onderuitputting? Graag een toelichting. Wat dat betreft zou dat heel erg teleurstellend zijn, gezien ook de uitgestoken handen in deze Staten.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik vraag me af wat de heer Uijlenhoet daarmee wil, met die versnelling. Wilt u eigenlijk roepen vanaf de provincietoren hier boven, van: 'mensen, we hebben een enorme zak geld klaarstaan, kom met uw ideeën'? Wat wilt u?

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Zoals u van ons gewend bent, hebben we al heel veel, ook al eerder, ook bij de begroting, maar ook daarvóór, verschillende moties ingediend met hele concrete

voorstellen, bijvoorbeeld op het gebied van een energiehuis, op het gebied van besparing, energie-doe-budgetten. Dus we hebben concrete ideeën, daar ligt het niet aan. De vraag is eerder: wanneer en hoe gaan we dat hier, vanuit deze provincie, inzetten, samen met de burgers, met bedrijven, met partners? Die zijn er genoeg. Ik proef een beetje dat er een gebrek aan ideeën lijkt te zijn bij het college. Maar ideeën genoeg in deze Staten. Geld en ideeën samen leiden tot projecten en leiden tot versnelling, en dat is volgens mij waar we met elkaar naartoe moeten.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Onze zorg strekt zich ook uit over de middelen die worden ingezet voor de impuls van de ingezette golf. Van de beoogde 2,5 miljoen euro gaat het meeste geld naar procesactiviteiten, niet naar concrete projecten. Ruim 1,5 miljoen euro gaat naar energieke landschappen, onder andere naar het oplossen van technische knelpunten en extra expertise op het gebied van zon en wind bij gemeenten. Met andere woorden: de provincie faciliteert liever de inhuur van adviseurs bij gemeenten, dan te investeren in bijvoorbeeld concrete projecten voor energiecoöperaties. Wat GroenLinks betreft echt een verkeerde keuze.

Zijn er dan helemaal geen lichtpuntjes, voorzitter? Natuurlijk. Gelukkig wel. Deze week werd – en daar is al aan gerefereerd – een samenwerking getekend met Empuls. Het gaat om maatwerkondersteuning voor tien lokale energieprojecten in vier jaar. Dat is mooi, maar de vraag is wel hoeveel van die 2,2 miljoen euro aan beschikbaar gestelde middelen: waar komen die nou vandaan? Uit welke impuls komen die, of komen die elders vandaan? Graag een toelichting daarop.

Verder steun van onze kant ook voor de impuls innovatie. Energieopslag is een cruciale opgave in de hele energietransitie. Ook voor de impuls gezamenlijke energieagenda en netwerkbegroting steun van onze kant.

De samenwerking met de Brabantse energiealliantie is, het is al gezegd, gewoon heel erg belangrijk en vinden wij ook van groot belang. Op naar regionale plannen voor verduurzaming, conform de aangenomen motie en het regeerakkoord. En de provincie neemt het voortouw, lezen wij. Dat klinkt heel goed, maar waaruit bestaat dat dan? Waarin neemt de provincie dan daadwerkelijk het voortouw?

Voorzitter. Ten slotte, en dat in aanvulling op de eerdere interruptie: wat GroenLinks betreft zetten we alles op alles om de doelen te halen en maken we daarvan geen papieren tijgers. Daarom twee concrete moties, die we ook eerder bij de begroting hebben ingediend, en toen hebben ingetrokken. Ik wil ze nu opnieuw inbrengen: een motie Energiehuis-concept, om die in te brengen in de regionale energiestrategieën, en een motie Energie doe-budgetten voor lokale initiatieven, ook te koppelen wat ons betreft aan de regionale energiestrategieën.

Dank u wel, voorzitter.

Motie M8: 'Energie doe-budgetten voor lokale initiatieven'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Begrotingswijziging 76/17 Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019; overwegende dat:

- het college een versnelling wil aanbrengen in de energietransitie in Noord-Brabant;
 - het voor een versnelling van belang is om de Brabantse samenleving bij deze transitie te betrekken;
- constaterende dat:
- de energietransitie in Noord-Brabant op onderdelen achterloopt bij de doelen en voor veel Brabanders nog weinig zichtbaar is;
 - de betrokkenheid van burgers van groot belang is om de energietransitie te versnellen;
 - lokale energie-initiatieven een belangrijke kracht zijn om die betrokkenheid te organiseren, maar door gebrek aan capaciteit en middelen vaak moeizaam tot wasdom komen;
- verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- vergelijkbaar met de regeling voor Doe-budgetten, een eenvoudige regeling voor Energie Doe-budgetten te ontwikkelen en deze aan Provinciale Staten voor te leggen en daarbij de volgende uitgangspunten te hanteren:
 - de regeling is bestemd voor lokale burgerinitiatieven en andere georganiseerde bewonersverbanden in buurten en kernen van Brabant;
 - de regeling is bedoeld voor projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energieopwekking;
 - de bijdrage slechts verstrekt wordt als cofinanciering voor voorstellen waarbij de gemeente en/of andere partijen mede financieren;
 - de regeling voor Energie Doe-budgetten wordt ingevoerd voor een bepaalde periode en in 2018 ingaat;
- voor de dekking van dit voorstel ruimte te gebruiken die nog beschikbaar is in het Energieprogramma; en gaan over tot de orde van de dag.

Arno Uijlenhoet, GroenLinks

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Jan Heijman, Lokaal Brabant”

Motie M9: ‘Energiehuis-concept in regionale energiestrategieën’

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend Begrotingswijziging 76/17 Gereserveerde middelen Energie voor uitvoering Energietransitie 2018-2019; overwegende dat

- het college een versnelling wil aanbrengen in de energietransitie in Noord-Brabant;
- het voor een versnelling van belang is om de Brabantse samenleving bij deze transitie te betrekken; constaterende dat
- de energietransitie in Noord-Brabant op onderdelen achterloopt bij de doelen en voor veel Brabanders nog weinig zichtbaar is;
- veel partijen, publiek en privaat, initiatieven nemen om de energietransitie te versnellen, maar burgers hierdoor steeds vaker door de bomen het bos niet meer zien en niet weten waar zij onafhankelijk advies over energiebesparing en duurzame energie kunnen inwinnen;
- het Energiehuis-concept, zoals dat in de gemeente Helmond is vormgegeven, wel duidelijkheid biedt aan burgers en met succes voorziet in onafhankelijk advies, vanuit een fysieke locaties en grotendeels gebaseerd op de inzet van vrijwilligers met een professionele achtergrond;
- het Energiehuis daarmee een mooi concept is om ook in de andere gemeenten in onze provincie te introduceren;

verzoeken Gedeputeerde Staten om

- te stimuleren dat het Energiehuis-concept een plek krijgt in de beoogde regionale energiestrategieën als onderdeel van de gezamenlijke energieagenda en netwerkbegroting (derde impuls);
- in dat verband voorstellen te doen om vanuit de provincie aan de totstandkoming van deze energiehuizen bij te dragen;
- hierover Provinciale Staten te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.

Arno Uijlenhoet, GroenLinks

Hermen Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP

Jan Heijman, Lokaal Brabant”

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn bijdrage. De moties zullen worden vermenigvuldigd. Dan is nu de fractie van 50PLUS bij monde van de heer Oosterveer de volgende in de rij. Gaat uw gang.

De heer **Oosterveer** (50PLUS): Voorzitter. Dank u wel. Bij 50PLUS zijn de stukken bekeken en gewogen. In aansluiting op de positieve geluiden van de heer Porthoine aan de heer Van den Berg, vind ik zijn pragmatische benadering helder, om te komen tot een aanzet tot nadenken.

Wij ondersteunen het initiatief van de VVD voor het houden van een rondetafelgesprek over de mogelijkheden van de diverse energiebronnen, zonder voorafgaande blokkades, om de doelstellingen van Parijs te kunnen halen. De vraag die wij nog hebben, is: wat wordt er gedaan met de methaanuitstoot, die vele malen erger invloed heeft op de opwarming van deze aarde?

Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Oosterveer. De heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren dan nu.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. In algemene zin is de Partij voor de Dieren erg voor energiebesparing en opwekken van duurzame energie, mits het ook echt duurzame energie is. Toch plaatsen wij, alhoewel we een gemeenschappelijke doelstelling hebben met het college, grote kanttekeningen bij het uitvoeringsprogramma. Wat ons betreft zou energiebesparing veel meer prioriteit moeten krijgen, en in brede zin, dus dat betekent ook inzet op minder autorijden en minder vlees eten. Wij lezen ook in recente artikelen aangaande windenergie dat er veel slachtoffers zullen vallen als het gaat om vogels en vleermuizen. Klaarblijkelijk zijn de beste plekken voor het plaatsen van windmolens op en worden nu de minder goede plekken gekozen, waar ook de natuur er last van gaat krijgen, en dat vinden wij absoluut geen goed idee.

Daarnaast vinden wij het programma te versnipperd. Met 9,3 miljoen euro krijg je dan weinig resultaat, zeker als we lezen dat er 100 miljard euro voor Nederland nodig is om een eerste stap te zetten. In de multiplier, zoals net ook benoemd door D66, van het netwerk, geloven wij niet zo. Het is eigenlijk zo'n soort verhaal van gratis bier en het verhaal van de multiplier hebben we al zo vaak gehoord. Als er zoveel te verdienen is met energie, waarom dan die 3,8 miljoen euro investeren en waarom betalen bedrijven dat dan niet zelf? Dus wij geloven daar niet zo in.

De PVV heeft het al meerdere malen genoemd, ook in eerdere sessies, en wij sluiten ons daarbij inmiddels aan, want wij hebben ons ook verdiept in het verhaal van biomassa in de Amercentrale en wij moeten toch ook zeggen dat die honderden miljoenen euro's beter besteed kunnen worden aan andere dingen, aan energiebesparing en energie opwekken met zonnepanelen, dan aan biomassa uit Canada. Het is eigenlijk een beetje de boel voor de gek houden. Voorzitter. De heer Van den Berg gaat waarschijnlijk zeggen dat het om miljarden euro's gaat ...

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): 3,6 miljard wordt er opgefikt.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, ik voelde hem al aankomen, maar goed: 3,6 miljard is ook vele honderden miljoenen euro's. Met dat bedrag hadden we heel veel andere goede dingen kunnen doen, dus wat ons betreft gaat het zo snel mogelijk stoppen. Dus wat ons betreft gaat het college zich daar ook hard voor maken. Dat geld zouden we liever zien gaan naar zonne-energie en datzelfde geldt eigenlijk voor het 380 kV-project, dat eigenlijk impliciet verbonden is met dit hele energietransitieverhaal, waarbij we dus windenergie uit Zeeland hier willen krijgen en daarvoor dan weer voor een slordige 1,5 miljard euro, als Rijk dan, een netwerk moeten gaan aanleggen, terwijl we liever zouden zien dat lokale energie wordt opgewekt hier in Brabant met zonnepanelen. Dus dan zou ik zeggen: ja, laten we die 380 dan niet doen en die 1,5 miljard gewoon direct gebruiken voor opwekking hier in Brabant. Maar goed, dat is een beetje buiten onze macht, maar ik mis het wel een beetje in zo'n stuk.

De **voorzitter**: Uijlenhoet interruptie.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Toch even een vraag aan de heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren. Denkt hij nou echt dat de hele energietransitie met name met zonne-energie en energiebesparing gerealiseerd kan worden, zonder windenergie? Begrijp ik dat nou goed?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik zie in de berichten die nu binnenkomen en de berekeningen die nu gemaakt worden over die windmolens in met name Brabant, de laatste projecten, dat dat gewoon voor de natuur niet goed uitpakt. Dan wordt het gebagatelliseerd en gezegd dat het acceptabel is en dat we het zo maar moeten doen, maar eigenlijk, wat wij eruit lezen is dat die windmolens op plekken komen die eigenlijk gewoon grenzen aan de natuur eigenlijk inbreuk gaan maken op onze omgeving, en dan zeg ik: oké, dat is dus niet de goede manier om verder te gaan.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, dat delen wij natuurlijk: inbreuk in natuur echt tot een minimum beperken, liefst helemaal niet. Maar wind op zee is toch ook een optie? Ook de mensen die moeite hebben met windmolens op land, die zeggen: nou, wind op zee, moeten we vooral doen. Ja, daar heb je dan misschien een 380 kV-leiding voor nodig, maar zelfs dat wilt u niet. Hoe ziet u dat dan, zonder windenergie op zee zelfs?

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik zie dat er een beleid gevoerd wordt, ook vanuit het Rijk, waarbij we vele, vele miljarden gaan inzetten op wind, dat we vele miljarden gaan inzetten op dat netwerk van de 380 kV, dat we dat geld aan biomassa besteden, terwijl ik denk: er is nog een wereld te winnen. Die besparing die eigenlijk nooit van de grond gekomen is. Ik noem maar het voorbeeld van die energiezuinige lamp, waar de Tweede Kamer zo lovend over was. Uiteindelijk heeft het ertoe geleid dat heel veel mensen heel veel geld hebben moeten betalen voor nieuwe ledverlichting, terwijl de energiebesparing feitelijk uiteindelijk maar heel, heel, heel gering is. Dat bedoel ik met, zeg maar: laten we dan echt die lijn zetten en zeggen, van: die besparing, waarvan u ook constateert dat die niet van de grond komt, en dan is mijn laatste vraag aan het college ...

De **voorzitter**: Ja, rond u af.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Is dan die 6% energiebesparing die u schetst, is dat een inspanningsverplichting, of is dat een resultaatverplichting? Want dat maakt wat ons betreft wel wat uit. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. Dan nu de fractie van de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Het college begon heel ambitieus aan deze coalitieperiode, met de ambities 14% duurzame energie in 2020, 1,5% besparing per jaar, en zette er ook een fors budget tegenover, 30 miljoen euro, om dit te realiseren. Volgens mij hebben wij bijna Statenbreed deze ambities omarmd, en tegelijkertijd ook – de heer Portheine zei het eigenlijk al – met zijn allen ideeën en voorbeelden aangedragen hoe we hier dit konden realiseren. Toch kwam het rapport van CE Delft wel een beetje rauw op het dak bij ons. Want één: er werd wel geconstateerd dat we die 14%

wel halen, maar u hoort hier ook in de zaal zeggen dat die biomassa-bijstook geen disruptieve maatregel daarin is en dat we die er eigenlijk van af zouden moeten trekken en dat, hoe eerder we van die Amercentrale af kunnen, hoe beter dat zou zijn. En dan komen we zeker niet bij die 14%. En twee: de energiebesparing loopt fors achter, de maatregelen richting de industrie moesten nu nog aangescherpt worden en de kennis bij de omgevingsdiensten moet nu nog verder ontwikkeld worden. En het derde punt dat ze scherp aangaven: de kennisontwikkeling, met name op regionaal/lokaal niveau, daar zou flink aandacht aan besteed moeten worden.

Voorzitter. Het college constateert dan ook dat, willen we die 14% halen, we als provincie dan ook in grote mate afhankelijk zijn van andere partijen. En als we dan kijken naar de inzet van de middelen, van de 9,3 miljoen euro wordt nu 2,5 miljoen euro geïnvesteerd, terwijl we juist die samenwerking met de andere partijen moeten gaan zoeken de komende periode, dan vragen wij ons af of we het geld niet oppotten en daarmee niet effectief meer uitgeven in deze periode, terwijl er een belangrijk moment aankomt, straks in maart, de verkiezingen, waarin nieuwe colleges gevormd zullen worden en coalitieprogramma's ingericht moeten worden. Op dat moment is het van essentieel belang dat op lokaal niveau ook de kennisontwikkeling met betrekking tot het duurzaam realiseren van energie ook gerealiseerd wordt. Wij waren dan ook positief verrast dat we gisteren het persbericht mochten zien waarin u een tiental pilots met Empuls gaat realiseren. Maar wij vragen u om die kennis die we hebben, nota bene bij een bedrijf waar we zelf aandeelhouder van zijn, fors in te zetten, om alle gemeenten daarin richting de coalitieprogramma's die in 2018 geschreven worden, een bijdrage te geven voor die duurzame energie. We hebben daarvoor eerder al samen met de CDA-fractie een motie ingediend bij de begrotingsbehandeling. Toen is die aangehouden. Nu is het een mooi moment om dat alsnog in stemming te brengen en daarmee ook een goede invulling te geven wat ons betreft aan in eerste instantie de 2,5 miljoen euro, maar wat ons betreft ook de 9,3 miljoen euro die we hier hebben, en daarmee echt de samenwerking te zoeken met de andere partijen waarmee we de 14% daadwerkelijk met elkaar kunnen realiseren. We horen graag de reactie van de gedeputeerde op deze motie en het voorstel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Ik kijk dan naar de fractie van Lokaal Brabant. Ziet af van een bijdrage. Dan wil ik de gedeputeerde vragen of zij meteen in staat en bereid is de beantwoording ter hand te nemen. Ja. Gedeputeerde Spierings.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Een aantal complimenten en een aantal kritische kanttekeningen. Ik denk dat ik ze maar gewoon even een beetje op volgorde van behandelen doorneem. Misschien eerst een paar woorden over de netwerkbegroting. De netwerkbegroting moet echt leiden tot het concreet investeren in projecten. Het is dus geen praatgeld, het is niet dat het projecten zijn van: ach misschien gaan we in 2022 wel eens keer de schop de grond in zetten, het gaat echt om projecten die zo ongeveer op de plank liggen, maar waarbij je elkaar nodig hebt om het voor elkaar te krijgen. Het is natuurlijk spannend, en dat begrijp ik heel goed, omdat u niet precies weet wat voor projecten daar uit gaan komen; dat weet ik op dit moment ook nog niet. Het interessante is wel dat, toen wij de E-Day hadden op 14 september, ik aankondiging heb gedaan van een voornemen, op dat moment nog tot een netwerkbegroting, en dat dat al heeft geleid tot een soort van biedingen, zal ik het maar noemen, waarin bijvoorbeeld het idee zit om op het moment dat de straat toch opengebroken moet worden in een centrum, waar je dus niet iedere keer die straat opnieuw wilt openbreken, om daar dan een soort van grote buis neer te leggen, met een combinatie aan leidingen daarin, een leiding voor warmte, groen gas, waterstof, water en elektra, zodat je meteen in alle vormen van energie kunt voorzien en dus niet afhankelijk bent van de vraag: komt er een warmtenet, gaan we over op groen gas, of wordt het misschien wel waterstof? Er zitten ideeën in voor disruptieve innovaties als het gaat om de woningrenovatie, dus de energiebesparing in de woningen, ideeën voor windprojecten, voor zonneparken, voor het toepassen van nieuwe innovaties op het gebied van zon- en energieopslag en bijvoorbeeld het inzetten van waterstof en andere alternatieve brandstoffen ten behoeve van het verkeer waarvoor elektrisch rijden eigenlijk niet een heel waarschijnlijke

oplossing is, omdat je met zwaar transport over lange afstanden zit. Dus er zijn ideeën genoeg in de samenleving. Ik maak me daar niet zo'n zorgen over.

De **voorzitter**: Interruptie Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dat klinkt veelbelovend, maar kunt u een indicatie geven van, zeg maar, de omvang van deze projecten en ook, zeg maar, van het tijdpad van deze projecten? Wanneer komen deze projecten in beeld? Zijn die nu al acuut mogelijk bij wijze van spreken, of praten we dan over pas een halfjaar?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, dat vraagt om het wat nader uit te diepen. Ik heb wel gemeend dat ik dat gesprek niet kon aangaan op het moment dat ik niet op zijn minst na vandaag een indicatie had of u hiermee in zou stemmen, omdat ik ook weet dat, toen we in september van gedachten hebben gewisseld, er ook nog wel wat vragen over waren. Ik vind het niet heel terecht om partijen nu heel veel inzet te laten plegen, terwijl u straks misschien zegt dat u daar geen geld voor beschikbaar wilt stellen. Ik heb wel in mijn oren geknoopt dat, als wij in het netwerk straks een berg projecten verzamelen, onze eerste inzet moet gaan naar de projecten die we vandaag, morgen en overmorgen kunnen realiseren, in figuurlijke zin dan natuurlijk, maar wel zo snel mogelijk de uitvoering in kunnen. Ik heb overigens ook al tegen iemand gezegd – dat ging over onderzoek dat op z'n vroegst in 2022 tot een schop in de grond zou leiden – van: dat lijkt me niet zo heel kansrijk, want dat is niet wat onze Staten op dit moment voor ogen hebben. Dus ik heb in die zin goed naar u geluisterd. Dat heeft mij ook – in antwoord op de heer De Kort – doen overwegen om niet om extra geld te vragen voor die netwerkbegroting. Er is een soort van minimum nodig om het met elkaar goed te kunnen doen, om ook een serieus pakket te kunnen maken, maar om daar dan nog heel veel geld bovenop te zetten, wetende dat het voor u, en ook voor mij, best spannend is, leek me niet zo'n verstandig idee.

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, voorzitter, in aanvulling op de vraag van de heer Uijlenhoet. Ik begrijp uit de woorden van de gedeputeerde dat al die initiatieven bij elkaar opgeteld in ieder geval veel minder zijn dan die 2,5 miljoen euro, want was het meer geweest, en was het massaler geweest, dan had u vandaag ook meer gevraagd. Dus mijn vraag is wel: waarom vraagt u nu 2,5 miljoen euro en waarom beperkt u zichzelf door het in twee parten op te knippen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dit ging over de netwerkbegroting en ik heb zojuist geprobeerd aan te geven dat ik gewoon geen concreet zicht heb op de kosten van die projecten. Maar u kunt zich voorstellen dat, als u een straat moet gaan openbreken om daar een nieuwe leiding in te leggen, zo'n project alleen al ver over de 2,5 miljoen euro gaat, waarbij overigens voor de netwerkbegroting ook wat meer geld beschikbaar is.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Maar u zei net in uw antwoord richting de heer Uijlenhoet dat u hebt getracht niet mensen blij te maken met een dode mus en eerst deze dag hebt afgewacht om te kijken of u die 2,5 miljoen euro van de Staten zou krijgen. Dus concludeer ik toch een beetje dat alles wat u nu schetst aan positieve projecten, ver onder die 2,5 miljoen euro moet blijven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Nee, voorzitter. Ten eerste gaat het niet om 2,5 miljoen euro, want dit gaat om de netwerkbegroting en daarvoor is een hoger bedrag beschikbaar. En ten tweede heb ik gemeend, zoals ik zojuist al zei, omdat u het best wel spannend vindt, en ook ik het spannend vind wat er uiteindelijk echt boven komt drijven, om daar nu niet al veel meer geld voor te vragen. Overigens ligt er ook een soort van motie om ons uit te dagen alsnog met een voorstel te komen bij de Perspectiefnota, om nog wel door te kijken naar meer geld, als ik het zo vrij mag uitleggen.

De **voorzitter**: Porthene.

De heer **Porthene** (VVD): Ja, ik vind het voorbeeld dat u net noemde van die straat die opengaat en waar we nu, vooruitlopend op allerlei toekomstige ontwikkelingen, allerlei infrastructuur aanbrengen, dat vind ik nou precies een slecht voorbeeld van een project dat ons de komende jaren nog zichtbaar en meetbaar verder helpt in onze doelstellingen. Dat je die misschien ergens in je agenda meeneemt, snap ik, alleen het is een beetje strijdig met wat u net zei, dat u in deze periode – en dat beschouwde u ook als onze opdracht – juist dingen zou doen die binnen twee, drie jaar nog tot een meetbaar resultaat leiden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Op het moment dat zo'n project ertoe leidt dat woningen concreet van het gas af kunnen en voorzien kunnen worden van bijvoorbeeld een warmtenet, dan lijkt me dat wel bijdragen, maar ik snap overigens wel de kanttekening die de heer Porthene hierbij plaatst.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dan had ik een vraag of de disruptieve innovaties al beginnen bij te dragen. Op dit moment zien we wel dat de eerste disruptieve innovaties echt een beetje marktrijp beginnen te worden. Op het gebied van energieopslag bijvoorbeeld begint dat wel concrete vormen aan te nemen, waar het inmiddels mogelijk is, in ieder geval op laboratoriumschaal, om vanuit elektriciteit rechtstreeks mierenzuur te maken, met kosten die vergelijkbaar zijn met hoe dat nu grijs industrieel gebeurt. Op het moment dat dat op laboratoriumschaal lukt, dan is er ook wel echt een kans om dit nu op te gaan schalen en dan hebben we een interessante disruptieve innovatie te pakken, die ook heel erg past bij ons Brabantse ecosysteem en onderzoeksinstituten en bedrijven.

Een andere interessante is dat het ontwikkelen van dunnefilmzonnetechnologie en ook het ontwikkelen van bouwelementen waar zonnetechnologie, dunnefilm of kristallijn, in geïntegreerd is, langzaamaan echt een vlucht begint te nemen. En als u mij dan vraagt of er in de toekomst ergens nog heel veel geld voor nodig is, dan zou het wel eens kunnen zijn dat er een propositie aan zit te komen die in de tientallen miljoenen euro's loopt, om inderdaad een dergelijke fabriek voor built-in photovoltaics te gaan bouwen in Brabant. Maar eerst beleid dan geld, is uw standpunt, en dat deel ik helemaal met u. Het wordt ergens in het eerste halfjaar van 2018 concreet, of we zoiets voor elkaar kunnen gaan krijgen in Brabant, of we dat ecosysteem daar rondom heen gegroepeerd kunnen krijgen. Dan wordt ook langzaamaan duidelijk of we bijvoorbeeld partijen als Invest.nl erachter kunnen scharen en de BOM erachter kunnen scharen, en dan weet ik ook of ik daarvoor wellicht nog een beroep op u ga doen, maar ik wil ook niet geld vragen voor zaken waarvan ik gewoon niet helemaal zeker weet op dit moment of we ze waar kunnen maken.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Het verhaal van disruptieve innovatie is volgens mij dat je van tevoren niet weet wat er gaat gebeuren en welke innovatie het gaat doen. Niemand kon Apple voorspellen, niemand kon Microsoft voorspellen en volgens mij kunt u het met mierenzuur even goed voorspellen of met die buis, dat het iets gaat worden. Dus als het op die koers is, lijkt me dat geen goed idee op die manier. Ik begrijp dat u een soort laboratorium wilt starten met allerlei proefjes, maar ik denk dat u wel erg voorbarig bent door te zeggen van: we gaan daar disruptieve innovatie mee faciliteren. Want als dat zo was, zouden we het moeten doen en dan zouden we allemaal miljonair of miljardair worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik werd gevraagd om een doorkijk te geven, startend twee jaar geleden, of we al disruptieve innovaties los zien komen, en ik zie nu innovaties waarvan we twee jaar geleden eigenlijk nog niet zo wisten dat die eraan zaten te komen. Als u dat anders wilt betitelen, dan mag dat.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dan hoor ik graag de mening over thorium, of dat ook geschaard wordt onder disruptieve innovatie in uw opinie.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Thorium zou in de toekomst best eens een disruptieve innovatie kunnen gaan worden, als dat inderdaad doorbreekt.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter. Het rapport van CE Delft gaf heel duidelijk aan dat het ontbreekt aan die lokale kennisontwikkeling. Er zijn tal van potentiële projecten, juist op dat lokale niveau, die een kenniscomponent ontberen om ze gerealiseerd te krijgen. U geeft zelf in uw stuk aan dat u die samenwerking, met name ook met de regio's, nodig hebt. U komt nu met allerlei ideeën, grootse ideeën en dergelijk, maar waar we echte meters moeten gaan maken, is in die lokale samenleving, en daar geeft CE Delft, denk ik, ook heel heldere doelstellingen voor. Ik hoor u daar niet over.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat is een beetje flauw, want ik ben amper begonnen aan de beantwoording van uw vragen.

De **voorzitter**: Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, maar goed, u begint met een ideeënpakket hier neer te leggen, terwijl we volgens mij - we hebben nog anderhalf jaar - echt aan de slag moeten. U geeft zelf aan dat u daar een deel van die 2,5 miljoen euro voor nodig hebt en u komt met grote projecten waarvoor naar uw zeggen misschien wel honderden miljoenen nodig zijn, maar komt u nu eens tot de kern, en volgens mij hebben we het daar met elkaar over: hoe we in de komende anderhalf jaar die duurzame energie gaan realiseren én de samenwerking met de gemeenten gaan vormgeven. Volgens mij is dat de kern waar ook het rapport van CE Delft op doelt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De samenwerking met gemeenten gaan we onder andere vormgeven rond die netwerkbegroting, maar bijvoorbeeld ook door deel te nemen in de regionale energiestrategieën, bijvoorbeeld ook door met gemeenten samen te werken op het gebied van windprojecten. En ik had een vraag, ik meen van de heer Uijlenhoet, waar die 1,5 miljoen euro, die u, naar ik meen, betitelde als iets van procesgeld, in die ingezette golf naartoe zou gaan. Ja, ik weet niet hoe u een windproject realiseert, maar niet door een gat in de grond te graven en daar een windturbine in te planten. Daar gaat een heel lang traject aan vooraf, en dat weet u, want u maakt zo ongeveer wekelijks mee hoe de vorderingen in het A16-project gaan. En dat kost echt serieus geld. Daar hebben we hier intern capaciteit voor nodig, daar hebben we mensen voor nodig die helpen in het proces, die de milieueffectrapportage maken. We hebben daar voor de A17 1 miljoen euro begroot, dus dan snapt u misschien wel dat we voor dit soort dingen echt eerst geld nodig hebben om in een proces te investeren, om vervolgens gewoon met reguliere middelen, vanuit de SDE, vanuit de banken, vanuit het Energiefonds, die turbines te kunnen bouwen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Zo zie je maar dat het nog een miljoen meer kost dan dat ook ik dacht, maar goed. Even een vraagje ook richting college, maar ook richting Partij voor de Dieren en de ChristenUnie-SGP. Je kunt eigenlijk twee dingen doen. Je kunt zeggen: we gaan investeren op innovatieve ideeën – ik neem dat mierenzuur bijvoorbeeld, waar echt toekomst in zou kunnen zitten; dat kun je doen, daar kun je geld aan uitgeven om dat verder te brengen – of je doet het nu met zonnepaneeltjes op een schooldak. En dan ben ik toch een beetje benieuwd: waar gaat u naartoe sturen, wat is voor u de hoofdrichting?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij doen beide en wij doen beide omdat we er zelf in geloven, maar ook omdat dat een duidelijk signaal is dat we uit uw Staten oppikken: maak vaart, ga aan de slag. Morgen een zonnepaneel, nou één, morgen liefst 100.000 zonnepanelen erbij en overmorgen nog een keer. En kijk tegelijkertijd ook door naar de toekomst, want er moet meer gebeuren dan alleen zon en wind om uiteindelijk in 2050 energieneutraal te zijn.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, het is wel de afweging of meer dan 2 miljoen zonnepanelen voor nog geen 2% van je energiebehoefte, of die, uiteindelijk als je alle subsidies meetelt, honderden miljoenen investeren in nieuwe technieken. Ik zou ook mijn collega's willen vragen: denk letterlijk daar eens over na. Wat gaan we doen met al dat geld?

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Toch nog even naar de opmerking over de procesgelden. In Brabant borrelt het overal van de projecten en initiatieven. Grondeigenaren zijn bezig met zonneweides, windmolens, geothermie – u weet daar meer van dan ik. Er zijn allerlei initiatieven, ook van burgercoöperaties en bedrijven. Het gaat erom dat we op die projecten gaan aanhaken. Dat doen we samen met andere partners, met gemeenten, maar de keuze om procesgeld te geven aan de gemeenten, dat lijkt ons de verkeerde weg. Dan liever rechtstreeks, of via BOM, dat maakt mij niet uit, maar in dat

soort projecten. Maak die projecten mogelijk. We hebben zoveel daken in Brabant en daar liggen bijna geen zonnepanelen op, om het maar even plat te zeggen.

De **voorzitter**: Mijnheer Uijlenhoet. Ik wil graag een korte en krachtige interruptie.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik heb nog bijzonder weinig initiatiefnemers, anders dan de grote, bekende partijen die we kennen, zoals Eneco, een windproject zien realiseren, dus ik kan dat geld wel geven aan een groepje burgers met de vraag: 'u heeft hier een grote polder, daar moet 100 MW windenergie komen en ik wens u veel succes in uw proces', maar wij doen dat gewoon samen met gemeenten, want er zal toch wel ofwel een provinciaal inpassingsplan, ofwel een bestemmingsplan gemaakt moeten worden, en dat moet toch echt door de overheden gebeuren. Dat doen we, net zoals in het A16-project, samen met die inwoners, die energiecoöperaties, de sociale randvoorwaarden die we ook in onze verordening Ruimte hebben opgenomen, waarvan ik weet dat u er een groot belang aan hecht, waar dit college een groot belang aan hecht, maar dat kan dus niet door 1,5 miljoen euro uit te strooien over Brabant, want daar komen werkelijk nul windprojecten uit.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, dat begrijp ik ook wel, maar we hebben hiervoor gesproken over het Valorisatiefonds. Dat ging over investeren in nieuwe bedrijven, in startups, daarvan is maar een deel revoluerend. Kunnen we niet op dezelfde manier, vanuit eenzelfde gedachte, projecten – en dat zijn echt niet alleen maar burgers, het zijn heel veel bedrijven, met name bedrijven, boerenbedrijven, maakt niet uit – ook op die manier, ook vanuit het Energiefonds, maar misschien ook een beetje met aanjaaggeld vanuit uw begroting, daar gewoon meters op maken? Dat is eigenlijk de urgentie die ik mis bij dit college.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja, voorzitter, we hebben dit al op vele manieren belegd. Het sociaal energieteam is in de discussie al genoemd, we hebben heel concreet extra aan wat er al bij de BOM zit aan energiefonds, mensen toegevoegd om die projectideeën tot projecten op te werken die financieel haalbaar zijn. We hebben Buurkracht, we hebben zoveel van dit soort zaken al rondlopen, dat iets eraan toevoegen gewoon niets meer toevoegt. Het zorgt alleen maar voor een soort van chaos waar je dan terecht zou moeten.

Ik had een aantal vragen van de heer Van Vugt. Of we weten waarop we sturen? Ja, we weten heel goed waarop we sturen. We sturen op de doelstellingen 14% duurzame energie en de door u al eerdergenoemde energiebesparing in Brabant. Daarbij wil ik toch even rechtzetten dat uit de CE Delft-studie komt dat we in 2020 waarschijnlijk op 16% duurzame energie uit gaan komen, en inderdaad: die besparing redden we niet. Daarnaast sturen we ook op gewoon alle projecten en lijnen die in ons uitvoeringsprogramma staan. We weten heel goed per punt waar we staan.

Dan vroeg u: dragen mijn collega's voldoende bij?

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, op de doelstelling kan ik ook wel sturen, dat is niet zo moeilijk, want je noemt een getal en je zegt: daar gaan we naartoe. Maar het gaat erom: we zijn nu een aantal jaren op weg en wat boeken wij van jaar op jaar aan winst? Het blijkt toch heel lastig om daar heel concreet te worden.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Vugt** (CDA) Die 20 miljoen euro hebben we ingezet en die 2,5 miljoen euro vraagt u nu, maar wat is nou bijvoorbeeld het resultaat van die 20 miljoen euro geweest?

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Die 20 miljoen euro is nog niet allemaal uitgegeven, dus het is een beetje ingewikkeld om dat nu zo te zeggen, maar misschien is het wel goed hier iets te vertellen over uw motie M6, 'Meten is weten', want volgens mij gaat dit debatje daar een beetje over. Ik snap heel goed uw frustratie, en dat is ook mijn frustratie, dat we steeds, als we in de achteruitkijkspiegel kijken, niet zien waar we gisteren staan, maar alleen maar zien waar we een jaar geleden stonden. Dus onze informatie is continu niet up-to-date en dat heeft ermee te maken dat die cijfers nu eenmaal niet eerder beschikbaar zijn. Ik weet niet of de oproep zoals u die in de motie formuleert helemaal de goede is, maar ik zou u wel de toezegging willen doen dat wij met een voorstel komen hoe we beter inzichtelijk maken welke vorderingen we in Brabant boeken. Ik ga u niet beloven om een accuraat overzicht te hebben over alle vormen van duurzame energie en een stand van zaken anno vandaag, maar wel om op een aantal belangrijke lijnen, zoals de vorderingen op het gebied van windenergie, de uitrol van zonne-energie en wellicht kunnen we er nog een paar bedenken, beter inzichtelijk te maken waar we op welk moment staan, en dat het niet een jaar of zelfs langer terugkijken is.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. De gedeputeerde heeft mijn frustratie en die van een aantal collega's in deze zaal, denk ik, heel goed geduid. Dat is ook de strekking van deze motie: om daar toch meer comfort over te krijgen. Ik vraag niet om een sluitende boekhouding van 0,0 achter de komma, maar wel veel meer comfort over wat we inzetten en wat we daarmee binnenhalen.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Over dezelfde motie zou ik willen vragen om bij elke maatregel die u geeft, of elke subsidie die u geeft, aan te geven wat het zou kosten als op die manier één graad van de temperatuur af zou gaan, van de temperatuurstijging, dat we een beetje inzicht hebben wat het kost.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. De heer Van den Berg heeft heel scherp opgemerkt dat wij op dit moment niet zozeer een klimaatbeleid voeren, maar een energiebeleid. Zo hebben we dat ingezet ruim twee jaar geleden. Dat doen we omdat we gewoon naar 100% duurzame energie willen, omdat we onze voorraden, die op kunnen raken, zoals olie en gas, niet willen uitputten. We geloven erin dat je bronnen moet inzetten die hernieuwbaar zijn. Dus daarmee is de vraag van de heer Van den Berg eigenlijk niet zo relevant voor mij.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Mag ik dan concluderen dat u ook concludeert dat uw beleid helemaal niets uithaalt voor het klimaat en dat we van die discussie afscheid kunnen nemen en het puur over energie kunnen hebben?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Nou, voorzitter, dat heeft u mij niet horen zeggen, maar u hebt mij wel horen zeggen dat onze doelstellingen vooral zitten op energie.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik was bij de vragen van de heer Van Vugt. Zijn derde vraag luidde of de afdeling Energie op orde is. Nee, sorry, ik was net aan de tweede vraag begonnen toen uw interruptie kwam: dragen de collega's voldoende bij? Ik heb er even over na kunnen denken en ik heb uiteindelijk één puntje gevonden waarvan ik denk: daar schiet het misschien toch een beetje – nou, ik wil niet zeggen iets 'tekort', maar daarover hebben we een interessant gesprek gehad binnen het college. Dat ging over het belang van vaart maken, en dat laten zien in geld, versus het belang dat uw Staten ook hechten aan een hele scherpe begroting, waar niet een hoop geld in staat dat niet opgaat. In dat debatje zijn we erop uitgekomen om nu in eerste instantie voor de begroting 2018 2,5 miljoen euro op te nemen, met overigens de ambitie om van die 9,3 miljoen euro het komend jaar minstens de helft uit te geven. Maar als u ook heel graag wilt dat die begroting zo goed mogelijk kloppend is en wij daarin, dankzij het belang dat u daar aan hecht, behoorlijk risicomijdend optreden, leidt dat ertoe dat we nu de weg zoeken van: we zetten nu 2,5 miljoen euro erin en de rest stelt u wel beschikbaar, maar staat nog op een reservepost, zodat het bij de burap erin kan.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Vugt. Het is misschien helemaal geen gek idee om de gedeputeerde even te laten antwoorden als u komt vragen om antwoord op uw vragen. Daar is de gedeputeerde mee bezig en de vaart gaat zo wel enorm uit het debat. Ik weet niet of u uw interrupties wat kunt matigen, in die zin dat de gedeputeerde ook even de kans krijgt om het verhaal gewoon te vertellen.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, maar de vragen zijn gerubriceerd in 1, 2 en 3 en ik heb nu antwoord gekregen op vraag 2 en daar had ik nog een aanvullende vraag over.

De **voorzitter**: Oké.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ik merk toch een beetje uit uw antwoord dat u zegt van: her en der kan er toch wel een tandje bij, ook bij mijn collega's. Klopt dat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Ik heb daarover gezegd wat ik erover heb gezegd en volgens mij was dat helder.

Dan de vraag over de afdeling Energie. We hebben dit jaar met behoorlijk wat wisselingen te kampen gehad. Dat zorgt in ieder geval niet voor méér snelheid. Ik moet wel zeggen dat ik heel erg gelukkig ben met de nieuwe mensen die we nu hebben, zij het misschien niet nieuw in onze organisatie, vandaar ook dat ik kan zeggen dat ik er zo gelukkig mee ben, want ik ken ze al een beetje. Dat gaat wel helpen om de urgentie die u ook vandaag weer laat voelen ten aanzien van dit onderwerp, om die nog beter om te zetten in concrete actie.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja voorzitter, een vraag over de urgentie. Want net geeft u eigenlijk aan: ja, inderdaad helpt het helemaal niets voor het klimaat. Dus die urgentie is er niet. U zegt: u doet het omdat de brandstoffen opraken, maar we hebben nog voor vele, vele tientallen jaren zat. Dus ik zou zeggen: doet u wat rustiger aan en laten we meer gaan kijken wat er uit de markt komt. Vindt u dat niet een veel beter idee dan al dat geld nu spenderen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Als ik zo vandaag naar uw Staten luister en ik zou nu 'ja' tegen u zeggen, dan heb ik daarna de hele tafel volstaan met Statenleden die vinden dat ik dan iets heel doms zou hebben gezegd.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, maar u geeft eigenlijk net aan dat het voor de temperatuur op aarde niet uitmaakt, en daar zat hem die haast in. Dus als die weg is, dan zou ik zeggen: doe rustig aan en wacht wat er gebeurt.

De **voorzitter**: U herhaalt uw eerdere interruptie. Ik denk dat de gedeputeerde gezwind verder kan gaan met haar beantwoording,

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ja. Ik was bij de vragen over netwerkbegroting, de monitoring en het meenemen van uw Staten. Ik zal ervoor zorgen dat u in ieder geval ook tussentijds wordt bijgepraat over hoe dat proces van de netwerkbegroting verloopt, en ook op momenten dat het concreet is met projecten, dat we zo goed mogelijk inzicht geven in wat dat dan ook oplevert aan energiebesparing, dan wel opwekking van duurzame energie.

De vraag van de PvdA 'wat laten we liggen?' en de vraag van de SP 'waarom 2,5 miljoen op de ingezette golf?'. Wij hebben nog eens goed gekeken of we dat bedrag niet slimmer kunnen inzetten. Met name van de energiebesparing in de industrie hebben wij nu gezegd: we gaan niet met al die bedrijven de energiescans subsidiëren, maar we gaan met de eerste vijftig aan de slag. Vanuit hun energiebesparing – want het levert hen concreet geld op – willen we dan een klein stukje terugzien om de volgende energiescans weer te kunnen betalen. Dus op die manier doen we dat gewoon slimmer en efficiënter. Op die manier hebben we een aantal van die dingen meegepakt, waardoor we met die 2,5 miljoen euro meer kunnen doen dan we in september hadden voorzien.

Misschien ook nog iets over Fuel Alliance. Het geld dat we daar nu voor beschikbaar hebben is naar ons inzicht voldoende om 2018 en 2019 vooruit te kunnen. We vonden het wat ver gaan om nu ook al voor 2020 geld aan u te vragen, want dan zijn we misschien een beetje over ons graf heen aan het regeren.

Volgens mij heb ik de vragen van de heer Uijlenhoet beantwoord.

Ik had een vraag van de heer Van der Wel over de energiebesparing. Ja, weet u: onze begroting is altijd een inspanningsverplichting, en die nemen we zeer serieus, maar het resultaat maken we nu eenmaal met de hele Brabantse samenleving. Je kunt moeilijk zeggen dat wij alles moeten doen, want alleen al de maakbaarheid die u dan veronderstelt van onze samenleving getuigt van weinig realiteitszin.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Realiteitszin is een goed woord met betrekking tot ook tot de realisatie van de doelen. Hoe realistisch zijn die doelen nou eigenlijk?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. CE Delft heeft daar rond de zomer een rapportage over opgeleverd. Volgens mij hoef ik daar verder geen woorden meer aan vuil te maken.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik nog niet helemaal klaar was met mijn vraag.

De **voorzitter**: Ja, maar u stelde een vraag en dan zet ik even een punt.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Klopt, maar soms zit er nog een vervolgvraag achter.

De **voorzitter**: Maar dat is nou precies het probleem.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, dat is een probleem voor u, hè? Dat begrijp ik, ja, lastig. Maar, voorzitter, gaat u nou vol voor het realiseren van de doelen, dus voor die percentages, ook eventueel zonder partners, zeg maar, dus: hoe vol gaat u daar voor? Of zegt u: nee, ik houd vol in die faciliterende rol, dat is onze strategie en als we dan de doelen niet halen en eventueel de begroting ook niet uitputten, soit?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Wij zijn bij diverse projecten heel direct betrokken. Daar zijn we niet enkel faciliterend. Maar ik weiger om over de Brabantse samenleving heen te lopen, want dat veronderstelt u een beetje als u zegt dat wij doorgaan, ook als partners niet meedoen. Daar zijn misschien uitzonderingen op, en die zouden zich bij windenergie wel eens voor kunnen doen, ook omdat we daar door de wet toe gedwongen worden, zo lang wij niet voldoen aan de afspraken die wij met het Rijk hebben gemaakt, maar dat is bepaald niet de stijl van dit college. En we moeten na 2020 nog door. Als we op 14% duurzame energie zitten, hebben we er nog 86 te gaan, en als ik dan 2,5 miljoen Brabanders min 55 Statenleden – en daar moet ik dan de PVV nog even van aftrekken – hoor zeggen dat ze er wel mee klaar zijn als het zo moet, dan denk ik dat we onszelf in de voet schieten.

De **voorzitter**: De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): De gedeputeerde heeft mijn vraag deels beantwoord over de bedragen die we in het stuk van 8 september hadden, maar bij de ingezette golf bijvoorbeeld staat concreet dat bij het minimale scenario 300 ha stal eraf/zon erop versneld wordt en bij het maximale 600 ha. En er staat bijvoorbeeld ook: 'kan de handhaving bij 150 provinciale bedrijven verstevigd worden en bij 450 die onder gemeentelijk toezicht vallen, of bij 300 en 800 respectievelijk'. Dus de vraag is daar even of u daar ook een andere oplossing voor heeft bedacht, of laten we daar nu iets liggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Vanuit het geld dat u bij de begroting beschikbaar heeft gesteld voor de ondersteunende maatregelen, dat werkt mee in stal eraf/zon erop. Dus we verwachten dat we daar gewoon de benodigde meters kunnen maken. En voor de energiebesparing bij die bedrijven heb ik geprobeerd uit te leggen dat we dat gewoon op een slimmere manier doen, zodat we wel met alle Brabantse bedrijven, zoals het ook beschreven is in de Statenmededeling, aan de slag kunnen.

De **voorzitter**: Dit was de tweede.

De heer **De Kort** (PvdA): Dit was de tweede, ja. Helder wat betreft het stalverhaal, maar de energiescans is nog wel iets anders dan de handhaving volgens mij. Hoe gaan we die handhaving dan regelen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voor die handhaving hebben we het afgelopen jaar en dit jaar bij de omgevingsdiensten de nodige ervaring opgebouwd, om daar ook vorm en inhoud aan te geven. Daar bent u ook over geïnformeerd met de memo-gedeputeerde over hoe dat loopt. Dat moeten we ook nog

eventjes goed evalueren, om te kijken hoe we dat voortzetten en of dat allemaal kan binnen de bestaande middelen voor handhaving, die bij mijn collega Van den Hout in portefeuille zitten, of dat het wellicht toch zinvol is om daar een tandje bij te doen. Maar ik vind het een beetje gevaarlijk om daarop vooruit te lopen, als wellicht blijkt dat dat straks gewoon vanuit de bestaande handhavingspraktijk kan.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Ik had nog één vraag van de heer Uijlenhoet, realiseerde ik me: waar komt het geld voor het sociaal energieteam vandaan? Dat komt gewoon uit de middelen die u bij de 1ste begrotingswijziging beschikbaar heeft gesteld.

Dan ben ik nu toe aan de moties.

De motie over het Brabants E-team wil ik ontraden, omdat die wat betreft de samenleving al is ingevuld. En als het gaat om de rol die gemeenten hierin vervullen, is ons college toch echt van mening dat gemeenten daar ook zelf een hele grote verantwoordelijkheid in hebben, om ervoor te zorgen dat zij de kennis en ambtelijke capaciteit regelen, zelfstandig, dan wel met elkaar.

De **voorzitter**: Dat is motie nummer 5.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Op motie nr. 6 heb ik zojuist al een toezegging gedaan. Ik zou de strekking van het dictum op deze wijze willen ontraden.

De **voorzitter**: Interruptie Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Ja, voorzitter, dank u. Het E-team: volgens mij zijn we het inhoudelijk eens. Wat u in het rapport van CE Delft ook ziet, is met name dat ook gewezen wordt naar de gemeentelijke lokale overheden. Wat we in de praktijk zien, is dat het daar vaak schort aan kennis en kunde. We zien straks, begin 2018, een gouden kans, namelijk nieuwe collegevormingen en daar zouden wij op in willen zetten. Volgens mij zou dat uitstekend passen in de stappen die u zet en voornemens bent te zetten. Dus ik snap niet waar dat ontraden dan op gebaseerd is.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Nou, voorzitter, voor zover wij dit een provinciale rol achten, is daarvoor bij de begrotingsbehandeling motie M2 aangenomen. En daar waar het gaat om de kennis en kunde, weet ik niet hoe uw partij dat doet, maar ik zie in ieder geval een aantal partijen daar een verantwoordelijkheid in nemen, in het bijscholen, of ten minste informeren en zich tegen de verkiezingsprogramma's aan bemoeien van de lokale afdelingen. Als het gaat om de kennis en kunde bij gemeenten, heb ik nog geen enkele gemeente in de visies Veerkrachtig Bestuur zien schrijven dat ze hier een probleem voorzien.

De **voorzitter**: Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): De realiteit in Brabant is tegenwoordig dat onze partij niet meer alleen aan het roer zit in de meeste gemeenten, dus het is altijd een gedeelde problematiek.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dat is dan een mooie oproep aan uw collega-Statenvolledigheidsleden. Motie M7: 'Versnellen van idee naar markt'. Ik kan me inderdaad voorstellen dat u hierom vraagt, waarbij, zeker op het moment dat die disruptieve innovaties waar ik het zojuist al over had, als het gaat

om mierenzuur, misschien ook wel als het gaat om waterstof, of als het gaat om die zonnepanelen die ingebouwd worden in gevelelementen en daken etc., we dan samen met kennisinstellingen en bedrijven, en ook juist met onze gemeenten, daar misschien wel een versnelling in aan kunnen brengen. Maar dat zouden we echt moeten onderzoeken. In die zin is het ook fijn dat u ons slechts vraagt op dit moment om het in kaart te brengen, zodat ik u op dat moment ook kan informeren over welke mogelijkheden we daartoe zien, en dan is het aan u om daarover verder met ons in gesprek te gaan. Kortom, geen bezwaar. Motie M8: 'Energie Doe-budgetten voor lokale initiatieven'. De doe-budgetten hebben we afgeschaft en die zouden we ook op die manier afgeschaft willen laten. Bij lokale initiatieven is vaak niet geld het probleem. Als je daar even mee doorpraat, zit dat toch in vraagstukken rondom kennis, rondom complexe regelgeving. Voor dat soort zaken hebben we bijvoorbeeld dat sociaal energieteam en kunnen ze nu ook gewoon terecht bij de BOM, waar we Develop to invest hebben ondergebracht, juist in die projectontwikkeling. Als het op een gegeven moment echt om hele kleine initiatieven gaat, dan vinden we dat daar ook gewoon een rol voor gemeenten is weggelegd.

Ten aanzien van motie M9 vinden we het ook een rol van gemeenten om met die energiehuizen aan de slag te gaan. Op het moment dat ik gemeenten spreek, bijvoorbeeld in het kader van zo'n regionale energiestrategie, dan draag ik graag de goede voorbeelden uit, zoals we die hebben in Helmond, hier in Den Bosch met Reimarkt, de duurzaamheidswinkel in Roosendaal. Ik ben te allen tijde graag bereid om gemeenten te inspireren, maar ik ga niet de verantwoordelijkheden van hen overnemen.

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Ja, voorzitter, even over dat Energiehuisconcept. Het gaat niet zozeer over het overnemen van verantwoordelijkheden, maar ook om daaraan bij te dragen en eventueel ook met middelen uit uw begroting. Daar kunt u vanuit uw strategie toch niet tegen zijn? Ik bedoel: het kan zó onderdeel zijn van impuls 3, de netwerkbegroting, die u dan inbrengt. Ik bedoel: u bent ook partner in een netwerk.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Dan wil ik de vraag graag terugstellen: hoeveel besparing levert een Energiehuis op?

De **voorzitter**: Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Dat is natuurlijk een leuke vraag en wie kaatst, kan de bal verwachten. Maar dat kan ik natuurlijk ook niet zomaar zeggen. Dat begrijpt u zelf ook. Maar het is wel van belang om een beweging op gang te brengen, ook vanuit Brabant. Dit is een heel concreet idee, dit werkt, bewezen, dus dan is het ook heel logisch dat vanuit uw ambitie en met de middelen die u heeft, u daar ook een bijdrage aan levert. Wat is het bezwaar om nu gewoon te zeggen: goed idee, daar gaan we mee aan de slag? Er worden geen bedragen genoemd, maar gewoon de intentie om in uw faciliterende rol daar een bijdrage aan te leveren. Daar kunt u toch niet tegen zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Voorzitter. Die intentie heb ik zojuist uitgesproken en als uw Staten oproepen om te realiseren, realiseren, realiseren, dan denk ik dat er andere methoden zijn waar u meer megawatts dan wel energiebesparing voor uw geld krijgt.

De **voorzitter**: Daarmee is de gedeputeerde aan het einde van haar termijn en kijk ik even rond of er behoefte is aan een tweede termijn van de zijde van uw Staten. De heer Portheine als eerste.

De heer **Portheine** (VVD): Voorzitter. Ik beluister in eerste termijn een realistisch geluid van onze gedeputeerde, die, denk ik, een bredere zorg deelt en openstaat, dat zie je ook aan de manier waarop ze de middelen voteert, om die aan concrete initiatieven te verbinden. Ik denk dat we daar ook een rol in kunnen spelen, om te kijken of we dat netwerk nog kunnen verbreden en u allen daarin te betrekken.

Ik beluister, en dat maakt mij wel meer zorgzaam, dat we de klimaatdiscussie loskoppelen van de energiediscussie. Ik wil u er toch aan herinneren dat de heer Van den Berg niet de enige wetenschapper is in Nederland, of in Europa, die op dit gebied gezaghebbend is. 97% van alle wetenschappers in de wereld, die ook als deskundigen te boek staan en daarop publiceren, leggen wel degelijk een relatie in de laatste honderd jaar tussen menselijk handelen en de invloed daarvan op het klimaat. Dus die hebben die modellen niet alleen naar de toekomst doorgerekend, maar ook honderd jaar terug. Die nuancering is ook in uw eigen belang, want als u ook uw thoriuminnovatie op gang wilt brengen, hebt u wel urgentie nodig en als we die urgentie nu afschaffen, en we zeggen eigenlijk dat we rustig tien jaar kunnen wachten, we wachten namelijk ook al twintig jaar op thorium, dus ik denk dat de urgentie die we hebben en die we voelen in de Staten, dat we die ook vast moeten houden en dat dat programma ons ook helpt. Een aantal stappen die we nu zetten zijn transitiestappen en zon en wind lossen het langetermijnprobleem niet voor 100% op, maar helpen ons wel om iedereen bewust in een andere richting te krijgen.

Ik heb een vraag over innovatie gesteld en ik ben blij met het doorkijkje, want ik denk dat wij als regio de ontwikkeling opslag mierenzuur, maar ook de dunnefilmontwikkeling, dat wij in de lopende periode geen directe bijdrage moeten verwachten in de realisatie van onze doelstellingen, maar dat die ons op de langere termijn op een heel structurele manier gaan helpen, dus die vraag is beantwoord.

De **voorzitter**: Interruptie Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, ik ga even helemaal met de heer Portheine mee en ik ga de IPCC-cijfers erbij halen en de cijfers van het KNMI. Om één graad minder opwarming te realiseren, en als het zou kunnen op de manier zoals dat in het Klimaatakkoord tevoorschijn komt, dan kost één graad letterlijk 0,5 miljoen miljard euro, als je het doorrekent. Letterlijk. Dan kunt u nog zo urgent bezig zijn, maar dat geld is er helemaal niet. En het is godsonmogelijk. Dus mijn vraag is: hoe denkt u dat op te lossen? En daar zit dus mijn probleem, het is niet de discussie over wel of niet ...

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Berg, kort en krachtig graag. 'Hoe denkt u dat op te lossen?', was uw vraag. Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Hoe denkt u dat op te lossen? Zelfs bij 1 °C stijging hebben we het over 500 miljoen inwoners op deze aarde die niet alleen natte voeten krijgen, maar ook huis en haard verliezen en waarschijnlijk hun leven bij een stijgende zeespiegel van ongeveer 3 m. Dus we hebben het hier ook over andere dimensies dan alleen maar de dimensie van geld waarmee u met een virtuele berekening schermt, en ik u dat antwoord overigens achter de komma zeker niet kan leveren.

De **voorzitter**: Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Nou, dat is juist het probleem, omdat we met uw geld geen 0,5 miljoen miljard hebben om die graad te voorkomen, dus dat je dan wat anders moet doen. U suggereert, en dat doet iedereen hier, dat er een oplossing zou zijn met wind en zon en dat soort flauwekul, maar dat is het dus niet.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Portheine.

De heer **Portheine** (VVD): Volgens mij heeft u mij net letterlijk horen zeggen dat de langetermijnoplossing om tot een totale verduurzaming zonder uitstoot te komen, dat daar een weg is die onder andere kan wijzen in een richting waar u straks, in uw positieve bijdrage in eerste termijn, mij best voor een stukje in mee kan nemen. Alleen duurt dat misschien nog tien jaar en in die tien jaar ben ik van mening dat wij wel moeten inzetten op mensen bewuster te maken dat besparingsmaatregelen nu al aan de orde zijn, want die lossen ons totale probleem op de lange termijn ... maakt het alleen iets kleiner. Dus wij blijven vervolgen in dit programma.

Ik heb nog niet een antwoord gekregen op de vraag die ik had in hoeverre de impulsnetwerkbegroting ook inzetbaar is in de uitvoering van de motie die wij tijdens de begroting hebben ingediend. En ik blijf bij mijn uitnodiging, ook aan de heer Van den Berg, om die ronde tafel gezamenlijk te organiseren, dan zal blijken of al die goede en veelbelovende initiatieven er ook zijn. Wellicht dat we dan ook bij de burap volgend jaar al een agenda hebben die, zeg maar, ook die resterende middelen op een verantwoorde manier kan labelen. Dat zou voor mij ook het uitgangspunt en ook de hoop zijn, dat we dat heel kort in 2018 met elkaar bereiken.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Portheine voor zijn bijdrage in tweede termijn. De fractie van het CDA behoefte aan een tweede termijn? Van Vugt.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter. Dank u wel. Uiteraard gaan wij graag in op de uitnodiging van de VVD om deel te nemen en invulling te geven aan die tafel, hoewel ik wel constateer dat dat wel een beetje is ingegeven door armoede, in die zin dat wat we nog steeds Statenbreed bijna vinden, dat wat we tot nu toe aan, zeg maar, inspanningen leveren, nog onvoldoende blijkt om echt die doelstellingen riant te halen. Voorzitter. Statenbreed leeft in mijn beleving ook die zorg over de meetbaarheid. Ik ben blij overigens dat de gedeputeerde daarop een toezegging heeft gedaan. Ik zou wel graag van de gedeputeerde nog horen welke termijn ze daaraan verbindt, zodat ik er wat gevoel bij krijg wanneer dat komt en of de afdeling dat kan leveren. En over de afdeling gesproken: ik constateer toch dat daar kennelijk een pijnpunt zit, of zat – ik weet het niet, maar ik hoop dat het ‘zat’ is –, maar dat hoor ik ook graag van de gedeputeerde, of die knelpunten daar zijn opgelost. En het moet mij toch van het hart dat wij keer op keer hier aan de interruptiemicrofoons hebben gestaan als woordvoerders met de zorg over de versnelling, en ik constateer toch dat het lijkt alsof de bezetting van de ambtelijke afdeling er in ieder geval niet toe heeft geleid dat die versnelling versneld werd, en dat we dat nu pas horen op een vraag die ik aan de gedeputeerde stel en die u gelukkig wel in alle eerlijkheid beantwoordt. Maar ik vind het toch jammer dat we dat op deze manier naar boven moeten trekken, want wellicht hadden we daar gezamenlijk ook iets mee kunnen doen.

Tot slot, voorzitter. Wat ik jammer vind, is dat u niet op onze motie E-teams ingaat, omdat u zelf deze week een persbericht lanceert over Empuls, dat volgens mij een instrument is dat, zeg maar, niet ten koste gaat van de ambtelijke capaciteit in dit huis, maar waarbij u toch de mogelijkheid biedt om lokaal dit thema op de agenda te krijgen en ook te faciliteren. Richting de verkiezingen zou ik het prettig vinden als u in ieder geval dan toezegt dat u ook aan de gemeenten kenbaar maakt dat dit lokale instrumentarium ook voor lokale overheden beschikbaar is op het moment dat zij echt serieus werk maken van die lokale energieagenda.

Voorzitter. Hierbij wil ik het laten en ik ben geneigd, afhankelijk van het antwoord van de gedeputeerde op, zeg maar, de resultaten van die meetbaarheid, om die motie in ieder geval aan te houden.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Vugt. De fractie van de SP, de heer Everling. Geen behoefte aan een tweede termijn. Van den Berg, PVV. Aan u het woord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter. Energie-expert ingenieur Theo Wolters zei het heel mooi: wat is het doel van een transitie? En dat is dat je vanuit een stabiele situatie – die hebben we nu, een fantastische elektriciteitsvoorziening bijvoorbeeld en een goede energievoorziening – middels een transitie

naar een betere stabiele situatie gaat. En in dat laatste zit een probleem, met name als je het hebt over opslag van energie: daar hebben we gewoon geen oplossing voor. Is het dan verstandig om versneld allerlei dingen uit te gaan halen, terwijl je nog het doel niet ziet? Want die opslag, dat gaat hem ook niet worden voorlopig. Ik zou zeggen: zorg eerst eens dat die opslag klaar is huis voordat je überhaupt die transitie zo gaat versnellen. Want op dit moment zijn we inderdaad disruptief bezig, we breken de hele handel af. De eerste grote black-out zal ons er wel van genezen, als we drie weken in heel Noordwest-Europa zonder elektriciteit zitten, en het zou mij niet verbazen als dat niet heel lang meer gaat duren. En mijn verbazing over wat ik allemaal hoor. We zijn jaren bezig geweest over de haast die er is, want de aarde die warmt zo snel op. Nou, dat verhaal ontkracht je. En het probleem toen was dat er veel te veel voorraden waren van fossiele brandstoffen, en nu is het in één keer dat de fossiele brandstoffen weer opraken en er geen klimaatprobleem is. Ja, jongens ... En ik hoor ook weer het Klimaatakkoord van Parijs. Ik wil er wel heel even op terugkomen wat dat nou inhoudt ...

De **voorzitter**: Nou, mijnheer Van den Berg, dan ga ik toch even vragen. We hebben een lange vergadering, we hebben nog heel veel stukken voor de boeg. De exposés graag kort en krachtig op wat hier vandaag ter tafel komt.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb vier minuten in tweede termijn, dus ik leg het graag even goed uit. 'Parijs' is de grootste fraude die ooit gepleegd is, aldus de grootste klimaatalarmist van de wereld, James Hanson. En waarom? Omdat alle afspraken daar in totaal hooguit 1% halen van uw doelstelling om die temperatuurreductie te bewerkstelligen. Dat is dus niet mijn klimaatverhaaltje, maar dat is uw verhaal, waar maar 1% van bereikt wordt met 'Parijs'. En dat wil de PVV aangeven: dat de ingeslagen weg via wind, zon, biomassa etc., niet de goede is. Wees disruptief. Stap daarvan af en zoek nieuwe wegen als u iets op wilt lossen wat u een probleem acht. Daar wens ik u veel succes mee.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Berg. Mevrouw Meeuwis. Geen behoefte. De heer De Kort, ook niet. Uijlenhoet.

De heer **Uijlenhoet** (GL): Voorzitter. Ik wil het eigenlijk laten bij een moreel appel, richting de Staten eigenlijk ook, richting de collega's. Er moet heel veel gebeuren, dit is een enorme opgave, dat weten we eigenlijk allemaal, en we weten ook dat we samen moeten werken met andere partners, want we kunnen het niet alleen als provincie Noord-Brabant. Maar we kunnen wel ook ons steentje bijdragen. Er worden hier een aantal steentjes aangedragen door een aantal Statenleden. Dus ik zou willen oproepen: pak die steentjes op en gooi ze in de vijver. Het gaat rimpelen, het gaat bewegen, dit wordt een mooie toekomst, maar dan moeten we ze wel even oppakken en in het water gooien. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Uijlenhoet voor zijn bijdrage. Oosterveer 50PLUS. Nee. Van der Wel, ziet af. Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP, tweede termijn.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Heel kort. Ik vind het jammer dat de gedeputeerde niet de lijn oppakt, zoals we ook eerder aangegeven hadden met de E-teams, om daarmee de lokale kracht van gemeenten te versterken, omdat er tal van projecten liggen, tal van voorstellen, die verder gebracht kunnen worden en waarmee we met duurzame energie echt in de haarvaten van de Brabantse samenleving komen. Ik neem de uitnodiging van de heer Portheine graag aan om die rondetafelbijeenkomst te organiseren, maar ik doe ook een weder-uitnodiging. Laten we ook eens kennismaken van initiatieven – Empuls is er één van, maar wellicht zijn er nog andere –, waarin we met elkaar kijken hoe we ook echt die gemeenten daarin kunnen ondersteunen, welke vraag er ligt, en met name ook gericht op de coalitieprogramma's die straks in 2018 weer gerealiseerd worden, zodat we ons echt een beeld kunnen vormen waar die gemeenten behoefte aan hebben en samen met elkaar – de

nieuwe Omgevingsvisie komt er ook aan, waar ook een belangrijke energieparagraaf in zit – kunnen kijken hoe we gezamenlijk ook die lokale initiatieven daarmee gaan realiseren. Dat is mijn oproep richting de Staten, om daar met elkaar mee op pad te gaan en ons daar ook in te laten informeren, waarbij we bij de Perspectiefnota dan kunnen kijken of in dat opzicht nog stappen gemaakt kunnen en moeten worden. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. De heer Heijman van Lokaal Brabant. Nee. Dan wil ik de gedeputeerde vragen terstond te antwoorden. Aan haar het woord.

Mevrouw **Spierings** (GS, D66): Dank u wel, voorzitter. Er waren nog een paar punten. De vraag van de heer Porthoine over de inzetbaarheid van de netwerkbegroting voor M2. Ja, ik denk dat dat elkaar geweldig kan versterken.

De vraag van de heer Van Vugt over wanneer we de meetbaarheid voor elkaar hebben. Ik ga u toezeggen dat dat er in ieder geval ruim voor de Perspectiefnota is. Dat lijkt me ook voor u wel een prettig moment, om het eventueel daar in de beschouwingen nog mee te kunnen nemen, als u dat verstandig acht. U stelt de kaders en wij gaan als college over de uitvoering. Als u mij vraagt naar het Energieteam, dan geef ik daar antwoord op, maar het is een bevoegdheid van ons college om ervoor te zorgen dat de zaken de uitvoering in gaan.

Empuls heeft goede contacten met gemeenten. Als ik gemeenten spreek en merk dat zij met dit soort vraagstukken zitten, dan verwijst ik hen uiteraard door naar Empuls, maar ik zie er niet zo heel veel in, en al helemaal niet zo net rond de verkiezingen, breed richting gemeenten te communiceren. Het lijkt me verstandiger om op zijn minst even te wachten tot al de colleges gesetteld zijn en weten wat ze gaan doen. En dan gaan we vanzelf met al die gemeenten de gesprekken ook weer aan, al is het alleen al maar in het kader van de regionale energiestrategieën. Ik vond dat de heer Uijlenhoet wel een mooi appel deed op ons allemaal, want de energietransitie is een grote opgave, dat krijgen we alleen voor elkaar als we allemaal de schouders eronder zetten, niet alleen hier in de Statenzaal, maar ook daarbuiten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor haar beantwoording en sluit dan de beraadslaging op dit onderwerp.

72/17 Begrotingswijziging Uitvoeringstaken vergunningverlening toezicht en handhaving Wet natuurbescherming

De **voorzitter**: Als eerste voert het woord namens de fractie van het CDA, mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voorliggende begrotingswijziging is een opsomming van aannames, waarbij middels herallocatie van bestaande middelen wordt geschoven vanuit de provinciebudgetten binnen Natuurwet, PAS, enzovoort. Daarnaast worden de legeskosten zonder blikken of blozen voor onze Brabantse inwoners soms verdubbeld. Voorzitter. Het CDA weet dat dit kan en mag. Maar de grote vraag is in hoeverre hier zelfreflectie is toegepast. Een drietal manieren van zelfreflectie hadden wij graag teruggezien. Waarom is niet onderbouwd in hoeverre intern is gekeken naar een oplossing? Het zou chiquer geweest zijn als u eerst inzichtelijk had gemaakt wat door kritisch te kijken naar de eigen organisatie en werkwijze, aan besparend resultaat behaald kon worden. Of is dit wel gebeurd en kan de gedeputeerde ons hierin meenemen? Bent u bereid inzichtelijk te maken op welke wijze onze Brabantse werkwijze verschil kent ten opzichte van de werkwijze in andere provincies, in uren en fte? Hoe lang doen wij hier in Brabant over bijvoorbeeld een vergunning?

Daarnaast horen wij graag welke efficiënte doelstellingen de omgevingsdienst zichzelf hierin oplegt. Worden de VT-taken volgend jaar 5% efficiënter uitgevoerd? Wordt hier überhaupt over gesproken? Grip en actie is nodig van de gedeputeerde: kort aan de bal zitten met concrete acties.

Het CDA haakt nog eventjes terug op de gevoerde discussie tijdens de actuele vragen. Kan de gedeputeerde aangeven, met het oog op recente ontwikkelingen bij de ODBN, wat de gevolgen hiervan zijn voor specifiek VTH, Wet natuurbescherming? En krijgen we een nieuwe begrotingswijziging voorgelegd, c.q. wordt er weer opnieuw om meer geld gevraagd?

Kijkend naar de toekomst, bent u nog steeds van mening dat de ervaringen van 2017 en 2018 voldoende zijn om rond deze tijd een meerjarenraming op te stellen? Met andere woorden: hebben we voldoende vertrouwen en grip op de toekomst?

Voorzitter. Zoals gesteld, is geld alleen een smeermiddel. En te veel smeermiddel zorgt voor minder grip op de zaak. Het kan zomaar uit je handen glijpen. Wij vragen een visie van de gedeputeerde. Op welke wijze is er grip en inzicht verkregen in de VTH-taken en uitvoering?

Tot zo ver in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw De Hoon. Ik heb hier nog De Jonge staan, van wie overigens nu nog een kaart voor de beterschapswensen doorgaat, die was even ergens blijven hangen zichtbaar, dus die komt rond. Maar wie vervangt hem in dit debat van de fractie van de SP?

De heer **Van der Staak** (SP): Wij zien af van onze spreektijd, voorzitter, gezien ook de wens om deze vergadering spoedig te beëindigen.

De **voorzitter**: Mevrouw Dingemans van de fractie van D66 dan.

Mevrouw **Dingemans** (D66): Voorzitter, ik zie ook af van mijn spreektijd.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet van de PvdA.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Toezicht Wet natuurbescherming vraagt meer financiële middelen in 2018 en we begrijpen uit de toelichting hoe moeilijk het is om het vooraf reëler in te schatten. Het tekort wordt deels uit de verhoging leges opgevangen, maar een ander deel, circa 840.000 euro, wordt gehaald door verschuiving binnen VTH-taken in het programma Natuur, water en milieu. Eerder vandaag was al duidelijk dat we stevig op toezicht en handhaving moeten acteren in Brabant. Financieel is er zichtbaar geen aanleiding om met vrije middelen de dekking te halen voor het tekort op toezicht in het kader van de natuurbescherming, omdat er geschoven kan worden binnen VTH-taken. Maar politiek kun je wel de vraag stellen waarom er niet voor is gekozen VTH-taken maximaal uit te voeren in 2018 en extra geld aan ons te vragen op basis van deze nieuwe gegevens. Daar wil ik graag een reactie op van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Knoet. Mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks, de volgende in de rij van sprekers. Gaat uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. De kosten voor vergunningverlening toezicht en handhaving door de ODBN zijn weer eens te optimistisch ingeschat. Alleen al voor vergunningverlening voor voornamelijk veehouderij hebben wij als PS tweemaal miljoenen moeten bijlappen in de afgelopen jaren. In dit stuk blijken de taken vanuit de decentralisatie van de NB-wet te zijn onderschat. Een wetswijziging die toch ruim tevoren is aangekondigd. En via een memo-gedeputeerde van laatst blijkt dat de dienst afstevent op nog eens een begrotingstekort van 1 miljoen euro. Waar houdt dit op? Blijven we als provincie voor Sinterklaas spelen? Als dekking voor het verschil van bijna 2,1 miljoen euro in dit stuk wordt voorgesteld via de legesopbrengsten en door eenmalige herschikking van bestaande begrotingsposten binnen het programma Natuur, water en milieu. Met de leges zijn we akkoord, liefst gedifferentieerd, maar daar komen we straks op terug. Maar de andere financiële herschikking betreft besparing op daadwerkelijk natuurherstel, de schop in de grond, precies datgene waar we altijd tegen geageerd hebben. Meest pregnant is dit bij de

50.000 euro binnen het onderdeel soortenbescherming, dat wij dan ook samen met de Partij voor de Dieren per amendement uit dit voorstel willen hebben. Maar ook voor de 180.000 euro aan PAS-herstel in stikstof-gevoelige beschermde natuurgebieden. Geen herstelmaatregelen, monitoring en toezicht meer dus. Verzekering door ammoniak kan daar dus ongehinderd doorgaan.

Dan een punt dat niet nader wordt omschreven. Welke werkzaamheden vallend onder de Natuurwet tegen een bedrag van ruim 0,5 miljoen euro vinden er nu geen doorgang in 2018? Is het misschien toezicht en handhaving op wetten waar de medewerkers van de omgevingsdienst toch niet voor zijn opgeleid? Graag een toelichting van de gedeputeerde.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers. De heer Oosterveer. Ziet af van de spreektijd. Mevrouw Surminski. Aan u het woord.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Ik heb een mooie tekst, maar gezien het late uur wil ik eigenlijk volstaan met een paar korte vragen en een toelichting op ons amendement.

In het verleden bracht de ODBN advies uit aan RVO, nu wordt het werk alleen door ODBN gedaan. Vraag is: waarom levert dat geen efficiencywinst op? Viel dat advieswerk vroeger onder de structurele taken, waarvoor de provincie al bevoegd was?

Bij de stijging van de legeskosten wordt opgemerkt dat ontheffingsverzoeken soortenbescherming mogelijk worden aangehaakt bij de Omgevingsvergunning en dat bij de provincie dan om een verklaring van geen bezwaar wordt gevraagd. Heeft u dit effect opgenomen in de begroting? Hoeveel gaat dat kosten? Leidt dit tot verandering in de kwaliteit van de besluitvorming?

Bij de PAS wordt geconstateerd dat er nogal wat problemen zijn en extra werkzaamheden nodig zijn. Maar met name bij de ODBN blijft de realisatie achter bij het werkprogramma door een tekort aan capaciteit. Welke consequenties heeft dat en zijn alle effecten in de begroting opgenomen?

Tot slot. Van de voorgestelde dekking van 840.000 euro komt 510.000 euro uit de begrotingspost Natuurwet. Dat was er in principe voor bedoeld, maar als deze is uitgeput, is er geen budget beschikbaar meer voor bijvoorbeeld aanvullend onderzoek, of inhuur van extra capaciteit. 180.000 euro komt uit de begrotingspost van de PAS en 150.000 euro uit de post voor soortenbescherming. Dat laatste gaat direct ten koste van de ondersteuning voor soortenbeschermingsprojecten. Uit de evaluatie van BrUG blijkt nu juist dat dat soort projecten erg belangrijk is voor behoud en herstel van biodiversiteit. We zijn dan ook van mening dat dit geld niet mag worden ingezet voor andere doelen en we dienen samen met GroenLinks een amendement in.

Tot zo ver.

Amendement A7: 'Niet inleveren op soortenbescherming'

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 1 december 2017, behandelend de Begrotingswijziging 72/17 Uitvoeringstaken vergunningverlening, toezicht en handhaving Wet natuurbescherming;

besluiten besluitpunt 2 te wijzigen naar:

'De Begroting 2018 met 2,08 miljoen euro te wijzigen met als dekkingsbronnen programma Natuur, Water en Milieu voor 0,84 miljoen euro en legesopbrengsten voor 1,24 miljoen euro, waarbij de 0,15 miljoen euro uit de begrotingspost Soortenbescherming wordt vervangen door 0,15 miljoen euro uit de algemene middelen.'

Toelichting:

Voor de dekking van het bedrag van 840.000 euro voor de uitvoeringstaken VTH komt 510.000 euro van de begrotingspost Natuurwet. De 150.000 euro uit de begrotingspost Soortenbescherming gaat ten koste van subsidiëring van soortbeschermingsprojecten. Deze projecten zijn van groot belang voor de bescherming van veel diersoorten en met de korting van 150.000 euro in dit voorstel, valt deze bescherming deels weg.

En gaan over tot de orde van de dag.
Paranka Surminski, Partij voor de Dieren
Hagar Roijackers, GroenLinks"

De **voorzitter**: Ik neem aan dat het amendement hier ter tafel komt, zodat het kan worden vermenigvuldigd en op iBabs bekend kan worden gemaakt. De fractie van de ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Ik kan me niet bij het gehele betoog, maar wel bij de vragen van mevrouw Roijackers aansluiten. Dus ik houd het even hierbij.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Heijman van de fractie van Lokaal Brabant. Nee. Dan stel ik voor dat we het amendement even aan de gedeputeerde geven. Hebt u het al? U kent. Dan bent u dus in staat nu de beantwoording aan te vangen. Ik geef u daartoe graag het woord.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Ik begin bij het CDA. Waarom niet eerst proberen te bezuinigen voordat we de leges verhogen? Om twee goede redenen. Ten eerste hebben we hier beleid vastgesteld over hoe hoog de leges moeten zijn, namelijk kostendekkend. Dat is wat we nu gaan doen. Het staat zelfs eigenlijk nog los van het tekort dat we hier hebben. Dit is wat we gewoon nu weten, hoeveel leges we moeten heffen, willen we enigszins kostendekkend zijn. Het is gewoon een gevolg van het door u vastgestelde beleid.

Proberen besparingen door te voeren, juist op dit moment, in de ODBN, is precies wat deze dienst in de problemen heeft gebracht, dus we willen niet nog meer druk op deze dienst leggen door nog meer besparingen af te dwingen. Hetzelfde geldt voor de wat optimistisch ingeschatte efficiencywinst. Het is niet zo dat, als je een taak van één bureau naar een ander bureau verhuist, je out of the blue efficiencywinst kunt boeken. Bovendien, het staat ook zo in het stuk, zijn er nog maar weinig echt weinig stabiele gegevens. Dus zelfs als we het als dienst goedkoper kunnen dan RVO kon, weten we nu nog niet hoeveel dat is.

Een verschil met andere provincies kan ik u zo uit mijn hoofd niet vertellen, maar ik kan u wel vertellen dat voor alle provincies hetzelfde geldt. Het is nieuw voor hen. Ook zij hebben de taak overgenomen van RVO en ook zij hebben te kampen met het gebrek aan transparantie bij RVO bij de overdracht van de dossiers. Dus ik kan me helemaal voorstellen dat zij dezelfde inschatting hebben gemaakt en nu dus ook van een koude kermis thuiskomen.

Of VTH in 2018 5% efficiënter kan – en ik denk dat u dan bedoelt kostenefficiënter –, ik denk het niet. Ik vraag me ook af waarom dat bij dit dossier thuishoort.

Is de Wet natuurbescherming bij de ODBN wel in veilige handen, gezien de voorgaande problemen? Ik kan me die vraag helemaal voorstellen. Ik denk overigens dat dit een hamerstuk zou zijn geweest, ware het niet voor de recent opgedoken problemen. Toch denk ik dat deze taken juist bij ODBN ondergebracht moeten worden, omdat dat de dienst is waar we alle groene specialisten hebben zitten. Ik kan het nu wel naar West sturen, maar daar zit niemand die dit werk kan doen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank u voor de antwoorden. Grotendeels kunnen we daarin mee. Dat 5% efficiënter is eigenlijk om hier efficiënter te vergaderen en zo meteen het punt niet te hoeven pakken. Daarnaast hebben we u duidelijk horen vertellen dat het u ook niet helemaal lekker zit dat u een van de achttien bent, dat u daar meer grip op zoekt, en terecht. In dat kader proberen we daarin mee verder te denken en zou het toch een uitdaging zijn om grip te zoeken, en dan zoek je naar mogelijkheden als: hoe doen andere provincies dat? Dus ik zou u toch willen uitdagen om dat een keer voor ons inzichtelijk te maken, zodat daar actiepunten uit gehaald zouden kunnen worden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik ben bang dat we nu toch echt veel en veel te diep de concrete dagelijkse werkzaamheden van de dienst in duiken, als bestuur op behoorlijke afstand. Volgens mij krijgen wij het samen niet voor elkaar om voldoende zicht te ontwikkelen op hoe omgevingsdiensten het in den lande nu doen en hoe we dat gaan vertalen naar: hoe doet precies deze omgevingsdienst in Brabant het? Dat lijkt me bepaald een opdracht voor het management van de dienst. Zij zijn eraan gehouden om de taken die wij ze opdragen zo goed mogelijk uit te voeren. En het is slim – en dat doen ze overigens ook, daar zijn ze ook voor georganiseerd, alle omgevingsdiensten in Nederland – om regelmatig bij elkaar te komen om dit soort dingen te bespreken. Ik denk niet dat wij als bestuur iemand een dienst bewijzen als wij ons daarmee gaan bemoeien.

De vraag of er volgend jaar wel een meerjarenraming kan zijn: we schrijven in het stuk dat we dat hopen op basis van de ervaring die we in 2018 gaan opdoen. We hopen daarna, of eventueel nog een jaar later, een meerjarenraming te kunnen maken die ook echt realistisch is. Ik kan wel ramen, maar dan krijg ik van onze collega van Financiën op mijn kop, en van u, als daar onderbesteding uit voortkomt.

Groenlinks zegt dat we het weer te optimistisch hebben ingeschat. Volgens mij niet. Ik denk dat we het verkeerd hebben ingeschat, omdat we de gegevens die we daarvoor nodig hadden van RVO moesten betrekken en zij uitermate niet transparant zijn in het aanleveren van informatie over hun werk en wij dus – en dat geldt voor alle provincies – ongelooflijk slecht inzichtelijk overdrachtgegevens hebben gekregen, waardoor voor ons niet duidelijk was hoeveel uren er nou precies in zijn gaan zitten toen zij het werk uitvoerden.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Een plausibel verhaal. Wij wilden zelf niet op die details ingaan, maar u weet wel heel veel van andere provincies, dus u praat daar wel van mee, u bent wel eindverantwoordelijk. In die zin willen wij u toch echt nog eens vragen, of uitdagen eerder, om dat toch gewoon boven tafel te krijgen en toch gewoon inzichtelijk te maken, voor u en voor ons.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou ja, wat we altijd doen, is het management van de dienst vragen om dat inzichtelijk te krijgen, zodat zij de beste werkprocessen kunnen organiseren, maar ik denk echt nog steeds dat wij als bestuur niet zo diep in de haarvaten van een organisatie moeten kruipen. Daar is niemand mee gediend.

De **voorzitter**: U had twee keer geïnterrupteerd. Mevrouw Roijackers is nu de volgende.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik wil het CDA eigenlijk wel even bijvallen met de vraag, omdat het volgens mij een onderdeel is van de decentralisatie van de natuurtaken naar de provincie toe. Ook toezicht en handhaving hoort natuurlijk bij de decentralisatie van de taken. Enerzijds tuigen wij een glanzende evaluatie op via het IPO, anderzijds is dit een onderdeel van de decentralisatie van natuurtaken die buiten beeld is. Mijn vraag is: is de gedeputeerde dat van mening met ons?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Nou moet ik even goed mijn woorden kiezen. Ja, voor een deel, zeker daar waar u zegt dat dit natuurtaken zijn, vandaar ook dat we dit tekort dekken uit natuurgeld. Dat is dan logisch. Aan de andere kant ook weer niet. Dit heeft niet te maken met de decentralisatie van het

Natuurpact in 2011. Dit is een overdracht van bevoegdheden van het Rijk naar de provincie van afgelopen jaar. Dus in die zin staat het los van het decentralisatiebeleid.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, dat is natuurlijk zo. Wat ook zo is, is dat bij decentralisatie ... Kijk, de koepel van gemeenten is voor decentralisaties allerlei dingen aan het onderzoeken als het gaat over sociaal domein. Is het niet zo dat bijvoorbeeld in IPO-verband je over deze groene decentralisatie met elkaar ook kan kijken hoe het zit met het onderdeel vergunningverlening toezicht en handhaving? Zijn er best practices, waar lopen we tegenaan, hoe lossen we het op? Is dit een vraag die u bij het IPO neer zou kunnen leggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Zeker, niet zozeer bij de adviescommissie die over natuur gaat, maar die over handhaving gaat, omdat daar de twaalf gedeputeerden zitten die met deze zaken te maken krijgen in hun college. Ik heb ze toevallig allebei in portefeuille, maar meestal is dat niet het geval. Dat zal daar ongetwijfeld besproken worden.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het is misschien niet eens zo heel specifiek voor de directe inhoud van dit punt, maar ik hoor de gedeputeerde zeggen van: we kunnen als bestuur niet zo diep in de haarvaten van deze organisatie zitten. Maar allereerst: u bent ook dagelijks bestuur, en als dagelijks bestuur wordt u wel geacht om, indien nodig, alles uit ieder haarvat van de organisatie te kunnen krijgen. Daar bent u in ieder geval wel verantwoordelijk voor. En als u die informatie boven tafel wilt krijgen, dan moet u die ook boven tafel kunnen krijgen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Kan de gedeputeerde uitleggen waarom hij als lid van het dagelijks bestuur niet de informatie uit zijn eigen organisatie kan krijgen indien daarom gevraagd wordt?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik leg aan u geen verantwoording af over mijn werkzaamheden in het dagelijks bestuur.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, sorry, voorzitter, maar dit is eigenlijk een motie van wantrouwen richting uw eigen volksvertegenwoordiging, als u het op deze manier durft te stellen. U bent ons wel degelijk verantwoording schuldig, weliswaar niet vanuit het dagelijks bestuur, wel aan het algemeen bestuur, maar ik vraag u als lid van het dagelijks bestuur, waar u ook namens deze provincie in zit, u zit er niet namens een aantal gemeenten in, u zit er niet namens de SP in, u zit daar namens de provincie Noord-Brabant in, die wij ook controleren, en daarvan vraag ik u: hoe kan het dat u niet de informatie boven tafel krijgt indien dat nodig is? Als dagelijks bestuur bent u direct verantwoordelijk.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik blijf bij mijn eerdere antwoord, voorzitter.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij vragen ons af of het niet mogelijk is om inzichtelijk te hebben een provinciaal deel van die begroting van de omgevingsdienst, een gemeenschappelijk deel, of een overheaddeel van de gezamenlijke dienst en het deel van de gemeenten. Is dat inzichtelijk te krijgen, zeg maar, van wat wij bijdragen?

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Het enige waar u over gaat is het geld, maar dat heeft helemaal niks meer met dit agendapunt te maken, dat u zelf per jaar beschikbaar stelt aan de drie verschillende diensten om onze opdracht uit te voeren. Wat gemeenten ter beschikking stellen, zoekt u daar maar op.

De **voorzitter**: Aan het begin van de middag hadden we een onderwerp op de agenda dat hierover ging. Daar hebben we uitvoerig over gediscussieerd, ook over de vragen die zojuist aan de orde waren. Ik stel voor nu verder te gaan met het debat dat nu op de agenda staat. Mevrouw De Hoon op dat punt?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank je wel, voorzitter. Wij kennen u beter dan dit, want u bent altijd heel goed geïnformeerd. De drive is goed. Daarom snap ik niet zo goed dat u zegt dat u daar geen antwoord op hoeft te geven, want het moet voor u echt heel makkelijk zijn om dat met ons te delen.

De **voorzitter**: Ik verwijs even naar het debat eerder vandaag. Toen ging het over de governance en de verhoudingen. Die staan nu niet als zodanig hier op de agenda. De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): GroenLinks vraagt samen met de Partij voor de Dieren, en daar is ook een amendement voor gemaakt, om de 150.000 euro als dekking vanuit de soortenbescherming niet ter beschikking te stellen voor dit onderdeel van VTH. Dan is het misschien goed dat ik u uitleg dat dat geld, die drie posten uit de natuurbegroting die we nu aanspreken, geld is dat over is, in een reserve zit. En als ik het niet uitgeef, ben ik het kwijt. Dus u zegt het maar. Of we kunnen het nu besteden aan vergunningverlening, toezicht, handhaving, in het groene domein, of het gaat naar de algemene middelen. Ik kies voor het eerste, vandaar dit voorstel.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dus wat u eigenlijk van ons vraagt, is om een toevoeging te doen op het amendement over dat wij dat geld beschikbaar willen hebben, die 150.000 euro, voor die soortenbenadering, en het deel dat u dan nog moet aanvullen dat komt dan uit de algemene middelen. U vraagt eigenlijk een toevoeging van: wij willen een voortzetting van het beleid voor algemene soortenbenadering.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik heb geen idee waar u het over heeft, als u het mij niet kwalijk neemt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): U zegt dat u het geld over heeft. Klaarblijkelijk zijn er geen projecten voor, dus is ons verzoek van: we hebben net die discussie gehad over BrUG, we willen graag wel dat die soortenbenadering ondersteund blijft worden. Als u zegt dat er geen aanvragen zijn gedaan, oké, dat is

dan één ding, maar als u zegt dat we dat geld helemaal niet meer nodig hebben, daar denken wij anders over. Wij denken dat het een hele nuttige besteding is, die soortenbenadering, dus wij vinden het onverstandig om dat uit die reserve te halen. Als u zegt dat het aan het einde van het jaar verdwijnt naar de algemene middelen, dan vraagt u ons dus daar een toevoeging op het amendement te doen, zodat het geld toch beschikbaar blijft.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Misschien begrijp ik het. Bedoelt u nou dat u deze euro's, 150.000 euro, in een reserve wilt laten zitten en dan de andere 150.000 uit de algemene middelen zou willen halen voor het VTH-beleid? Dan vraag ik u: wat is het verschil tussen de ene 150.000 euro en de andere?

De **voorzitter**: Ik sta één antwoord op die vraag toe, want u heeft al twee keer geïnterrupteerd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Nou, het verschil is dat het dan expliciet gereserveerd blijft voor soortenbenadering en dat u daar dan iets mee kunt doen, terwijl, als wij het uit de algemene middelen moeten halen, we tot de begroting volgend jaar kunnen wachten om dat geld weer terug te krijgen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): We hebben hier de gewoonte om geld dat aan het eind van het jaar overblijft terug te storten in de algemene middelen. Dat is wat er gaat gebeuren als wij het geld niet opmaken. Het is niet zo dat wij denken dat we niet meer zouden kunnen doen, of zouden willen doen, aan soortenbeleid, maar in het begin van het jaar maken we een programma, dat stelt u vast, daarbij ramen wij de kosten waarvan wij denken dat het daarvoor moet kunnen, die stelt u ook vast, en aan het einde van het jaar blijkt of dat goed geraamd is of niet. En als er dan geld te kort is, dan moet het aangevuld worden. Als er geld overblijft, gaat het terug naar de algemene middelen. Dat is een volstrekte basic manier van werken hier.

De **voorzitter**: Van Hattem, interruptie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Er is door verschillende fracties in dit huis informatie gevraagd aan u uit de organisatie van de omgevingsdienst. Mijn vraag is: is de gedeputeerde bereid om de gevraagde informatie specifiek schriftelijk aan te reiken aan Provinciale Staten, om die op te vragen binnen de omgevingsdienst en aan Provinciale Staten aan te reiken? Is de gedeputeerde daartoe bereid? Die vraag wil ik wel duidelijk hebben.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat ligt er maar aan. U denkt dat u een duidelijke vraag hebt gesteld over welke informatie ik uit de dienst zou moeten halen, maar ik heb die duidelijke vraag nog niet gehoord.

De **voorzitter**: Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter, als de vraag voor de gedeputeerde niet duidelijk genoeg is, en stel de fracties die vragen alsnog deze informatie aan u op, hetzij schriftelijk, hetzij hier in het mondelinge debat, het maakt me niet uit op welke manier het gebeurt, bent u dan bereid om die informatie op te vragen binnen de omgevingsdienst en die aan Provinciale Staten te verstrekken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dan stel ik voor dat u dat schriftelijk doet, dan weten we in ieder geval zeker waarover we het hebben.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Gaandeweg dit debat kom ik erachter dat het in feite een drievoudig slechtnieuwsgesprek is dat u via deze Statenmededeling aan ons heeft gecommuniceerd. Het geld dat was gereserveerd voor de soortenbenadering wordt niet uitgegeven, dus er zijn een, twee, drie ecologische beleidsprestaties die dit jaar niet worden gehaald. Klopt dat?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat kunt u zo niet zeggen. Wat klopt is dat we het geld overhouden, maar dat zegt nog niet dat we het programma niet uitgevoerd hebben. Misschien hebben we het wel gewoon goedkoper gedaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): De drie begrotingsposten die het betreft, is dat programma in zijn volledigheid uitgevoerd in het jaar 2017?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Dat weet ik zo uit mijn hoofd niet, maar dan nog: dan zult u nu moeten verzinnen hoe u in december dit geld alsnog gaat uitgeven terwijl niemand in Brabant daar blijkbaar om gevraagd heeft.

De **voorzitter**: Mevrouw Surminski de volgende interruptie.

Mevrouw **Surminski** (PvdD): Voorzitter. Wij hebben een tijdje geleden technische vragen gesteld rond dit onderwerp. De letterlijke tekst was: "180.000 euro komt uit de begrotingspost Natura 2000, 150.000 euro komt uit de post soortenbescherming, dit laatste gaat daarmee direct ten koste van de ondersteuning van soortenbeschermingsprojecten." Als u dan zegt dat we dit geld niet uitgeven, dan heeft kennelijk uw ambtenaar het niet helemaal goed aan ons gecommuniceerd.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Waarvan akte. Dit geld zit in de reserve, dat is waar we het uit halen. Dan was er een vraag van de Partij voor de Dieren over de opmerking in het stuk dat indieners door de verhoging van de leges gaan uitwijken naar een Omgevingsvergunning van de gemeente, waarbij ze het onderdeel dat ze hier niet willen belasten, mee vragen met een VVGB, waarbij de leges bij de gemeente belanden en het werk voor onze rekening komt. Dat is het geval. Ik kan nu niet inschatten voor hoeveel aanvragen dat gaat gelden. Dat is een van de dingen die we het komende jaar zullen zien, waarna we een realistischere meerjareninschatting kunnen maken.

De **voorzitter**: Van der Wel, interruptie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ga mijn collega Paranka Surminski even bijvallen, want wij proberen hier een debat voor te bereiden klaarblijkelijk en nu gaat u zeggen: waarvan akte. Nee, wij hebben het debat voorbereid, daarop is dit amendement gestoeld en ik vind dat het college nu hoffelijk moet zijn richting de Staten en moet zeggen: dit is een prima amendement, en als het zo is uitgelegd in het licht van de beantwoording van de technische vragen, gaan we het zo doen. Anders krijgen we een probleem en gaan we een schorsing aanvragen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Ik heb geen vraag gehoord.

De **voorzitter**: Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik raad het college ten stelligste aan dit amendement te bespreken en te kijken of dit gewoon mogelijk uit te voeren is, ongeacht een verhaal over of u wel of geen projecten heeft. Wij hebben dit debat voorbereid met een antwoord op technische vragen, mevrouw Surminski heeft daar enorm veel tijd in gestoken, en ik vind niet dat u dit amendement dan zo kunt afserveren. Die technische beantwoording staat, er zijn klaarblijkelijk projecten die niet door zijn gegaan, of niet door kunnen gaan, of die misschien volgend jaar doorgaan, het zal me niet uitmaken, maar ik vind dat het college zich dit moet aantrekken en niet met zo'n antwoord moet komen, maar gewoon dit amendement zou moeten aanbevelen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van den Hout** (GS, SP): Natuurlijk vindt u dat u uw eigen amendement moet aanbevelen. Wat ik kan doen: we gaan nu niet stemmen over deze voorstellen en ook niet over het amendement, ik kan u begin volgende week schriftelijk doen toekomen waar het geld precies vandaan gaat en wat er eventueel niet doorgaat, maar ook wat de alternatieven zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Knoet.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik aarzelde nog even, want het is inderdaad wel een hele rare informatie. Ik stelde u een vraag, omdat we het in eerste instantie interpreteerden als wijzigingen binnen de begroting van 2018, alsof we daar dus minder gaan inzetten. Tijdens het debat blijkt het te gaan over geld dat in 2017 over is en waarvan niet duidelijk is of dat gewoon door efficiëntie komt, of omdat er minder uitvoering is. Ik denk inderdaad dat het nodig is dat we extra informatie van u krijgen.

De **voorzitter**: Maar ik stel vast dat de gedeputeerde zojuist heeft toegezegd dat hij die informatie levert en dat was volgens mij ook de reden waarom er even een interruptiedebat plaatsvond.

Ik ga dan nu inventariseren of er behoefte is aan een tweede termijn op dit onderwerp. Mevrouw De Hoon. Geen behoefte aan een tweede termijn. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Is het mogelijk om op basis van de informatie die de gedeputeerde heeft toegezegd een volgende keer een derde termijn te kunnen voeren over dit voorstel?

De **voorzitter**: U gaat over uw eigen agenda, maar in beginsel stemmen we nu niet over de voorstellen die voorliggen. We bespreken er nog twee en daarover wordt de volgende keer gestemd. Als u in een ordedebat een meerderheid vindt om een derde termijn toe te voegen, omdat u vindt dat de toezegging van de gedeputeerde vandaag leidt tot de noodzaak daartoe, dan kan dat in beginsel op grond van het reglement van orde, maar dan moet u dat voorstel doen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik wil het ordevoorstel doen om de tweede termijn naar de volgende keer uit te stellen.

De **voorzitter**: Ja, dat kan ook.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): De VVD-fractie vraagt even een schorsing aan.

De **voorzitter**: We zijn aan het einde van de eerste termijn. Ik schors de beraadslagingen. Ik open straks de tweede termijn en dan verwacht ik een voorstel, waarover we dan even gaan stemmen. Het voorstel is gedaan, maar als dat gedragen wordt, dan kunnen we de behandeling vandaag verder stoppen. Ik schors nu de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing.

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Ik heropen de vergadering.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voorzitter. Ik wil u vragen om de beraadslagingen op te schorten tot de volgende PS-vergadering.

De **voorzitter**: Dat doet u als ordevoorstel, mag ik aannemen?

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Jazeker.

De **voorzitter**: We zijn nu bij de afsluiting van de eerste termijn, we zouden aan de tweede termijn beginnen en feitelijk verzoekt u nu de vergadering nu te stoppen en te hervatten op dit onderwerp aan het begin van de volgende Statenvergadering.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Ja, dat is het voorstel.

De **voorzitter**: Wenst iemand over dit voorstel het woord? Nee. O, wacht even. Ja, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wij ondersteunen dit voorstel van GroenLinks.

De **voorzitter**: Dan breng ik het voorstel nu in stemming, want verdere beraadslaging over dit ordevoorstel is niet nodig. De fractie van de VVD.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Voor.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Van der Staak** (SP): Voor.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De **voorzitter**: D66.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De **voorzitter**: PvdA.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De **voorzitter**: GroenLinks.

Mevrouw **Brunklaus** (GL): Voor.

De **voorzitter**: 50PLUS.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voor.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Dan is dit ordevoorstel aangenomen.

Als uw voorzitter doe ik nu zelf een volgend voorstel. We zouden nu door kunnen gaan met het volgende op de agenda staande besprekingsstuk, waarvoor – een aantal fracties had hun spreektijd al teruggetrokken – nu nog één minuut spreektijd gevraagd zou worden. Ervan uitgaande dat dit zo blijft, stel ik voor dat we dit voorstel de volgende keer dan meteen in de volgorde zoals het nu op de agenda stond, ook vooraan de agenda zetten, omdat de zin van dit voorstel geheel in het vorige voorstel gelegen is, daarom is er een nieuw legesvoorstel en vind ik het verantwoord u dit voorstel te doen. Kunt u met dat voorstel akkoord gaan? Ik zie dat daar steun voor is. Is iemand daartegen? Nee, dan gaan we het zo doen.

Sluiting

De **voorzitter**: Ik dank u allen voor uw inzet vandaag. Ik maak u erop attent dat wij op 15 december weer bijeenkomen voor een plenaire Statenvergadering. Dan is ook ons kerstdiner en ik heb begrepen dat nog niet ieder van u zich daarvoor heeft opgegeven. Daar vraag ik namens de griffier nog even aandacht voor. Ik nodig u uit voor een drankje bij de Statenlounge, wens u een fijn weekend toe en veel cadeautjes van de goede sint. Ik sluit de vergadering.

*De voorzitter **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.** sluit om 21.18 uur de vergadering.*